First Edition 1925
Second Edition 1944
Third Edition 1957

Printed by Addepally Nageswara Rao
at Saraswathi Power Press
and Published for Addepally & Co., Rajahmundry
Order No. 546/1957

రెండుమాటలు

వంగభాషలో శ్రీధీరేంద్రనాథపాల్, ఆశాలత, భ్రమర, లక్ష్మీలాభము జాహానీ గోడాండా మొదలగు నవలలను, ఆంగ్లభాషలో కృష్ణచరిత్రమును The Mysteries of the Mogul Court ను రచించినాడు. Mysteries of the Court of London, Mysteries of London, Mysteries of Paris మొదలగునవి పఠించుటచే నితని కీ గ్రంథము రచించు నభిలాష ప్రొడమి యుండవచ్చును.

సంస్కృత గ్రంథముల నెన్నిటినో పరిశోధించి కృష్ణచరిత్రమును వ్రాసిన లేఖినితోడనే ఇతడు నవలలుకూడ రచించినాడు. మనవిద్వాంసులవలె ధీరేంద్రుడు నవలావాఙ్మయమునెడ హేయభావము వహింపక జనసామాన్యమున కానందముగొల్పుటకై యెన్నో నవలలు విరచించెను.

ఈకథాబంధము జహాంగీర్ పాదుషా కాలపు చరిత్రతో సమ్మిళితమై యున్నది. అయినను ఇందలి చరిత్రాంశము లన్నియు యథార్థము లనుటకు వీలులేదు. నవలాప్రణేత చరిత్రను యథార్థముగా నిరూపింపవలసిన బాధ్యతలేదు; ఆకాలపు ఆచారవ్యవహారములు, స్థితిగతులు కన్నులయెదుట గట్టినట్లు వర్ణించిన జాలును. ఇతిహాసవేత్తలు కొందరు పురాతత్త్వమువిూది వ్యామోహముచే చరిత్రాంశములను మిక్కుటముగా వర్ణించి కథాబంధమును చమత్కారవిరహితము చేయుదురు. ధీరేంద్రుడన్ననో యితివృత్తమందలి రామణీయకత్వము లోపింపకుండ జాగరూకతతో కథ నడిపినాడు.

ఈ నవలయందితరరసములు స్ఫురించినను అద్భుతరసము ప్రధానము. కావుననే యితివృత్తము జటిలమై అడుగడుగునను హృదయాందోళనజనకమై ఔత్సుక్యము వృద్ధిచేయుచుండును. ఇట్టి నవలలితివృత్తము పట్టుచేతనే చమత్కారముతో విలసిల్లును.

సామాన్యకుటుంబములందు గానవచ్చులాగున రాజకుటుంబములం దనురాగము సరళముగను నిశ్చలముగను గానరాదు. ఆశాపిశాచపీడితులై రాజకుమారులు తండ్రులపై కత్తులు దూయుదురు. తండ్రులును కుమారులను హింసించుటకు వెనుదీయరు. అధికారవాంఛాప్రేరితులైన వారవలంబింపని కుమార్గము లుండవు; ఆచరింపని యసత్కార్యము లుండవు. ప్రభువులతో చెలిమి పాములతో చెలగాటము వంటిది. ప్రభువుల యనుగ్రహము నిగ్రహముగా మారుట కెంతో సేపు పట్టదు. "పృథివి నధిపులు నూతనప్రియులు రారె?" అని సూక్తి. అక్కర యున్నంతవరకు నృపతులు తమ యనుచరులను సాదరముగా జూతురు. అక్కర తీరినతోడనే తూష్ణీంభావము వహింతురు. ఒక్కొక్కవేళ ననుచరులు ప్రాణములు గోల్పోయినను విచారింపరు.

ఈకథయందు మానవసంఘ మందలి వివిధ వ్యక్తులు కానవత్తురు. పిన్నలు, పెద్దలు, స్త్రీలు, పురుషులు, ధనికులు, దరిద్రులు, బలవంతులు, బలహీనులు, సజ్జనులు, దుర్జనులు, ప్రభువులు, బానిసలు నాయాఘట్టములందు మూర్తీభవింతురు. ఈ నవలవలన మొగలాయీ ప్రభుత్వమందలి నిరంకుశత్వము, భోగలాలస, స్వార్థపరత్వము మొదలగు విషయములు చాలవరకు గోచరించును.

ఈనవల రెండుసంపుటము లగును. ఈభాగమువలెనే రెండవభాగము కూడ పాఠకవర్గమునకు మనోహరముగా నుండగలదని మావిశ్వాసము.

రాజమహేంద్రవరము
డిశెంబరు ౧౯-౨౧

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి

మొగలాయి సార్వభౌముఁడగు జహాంగీరు కాలమునఁ, హిందూస్థానము క్షామబాధ నెఱుంగక హాయిగ నుండెను. సార్వభౌముఁడు భోగానురక్తుఁడగుటచే, ఆతని దర్బారు సమస్త భోగములకును ఆలవాలమాయెను. స్వర్గవైభవమును ధిక్కరించు నిజాంతఃపురమున, రంభాద్యప్సరసలను తృణీకరించు మోహనాంగులచే బరివేష్టితుండైన సార్వభౌముఁడు భోగసాగరమున నీదులాడుచు కాలము గడుపుచుండెను. ఆగ్రా, ఢిల్లీ నగరములందలి సామాన్యజనులు సహితము భోగముల నోలలాడుచుండిరి.

హిందూస్థాన మిట్లు భోగసాగరమున నోలలాడుచుండిన సమయమున అతివిపరీతములగు మూడు సంగతులు జనులను గలవరపఱచెను. ఆగ్రా, ఢిల్లీ నగరముల వాస్తవ్యులయందుఁ గలిగిన సంచలనము అసాధారణమైనదియై యుండెను. ఆ మూడు సంగతుల గుఱించియును ముచ్చటించుకొనునప్పుడు, ఆజనులకు జనించు భయభ్రాంతులను వర్ణింప నలవికాదు. రాజాంతఃపురమునందును, బజారునందును, మఱి యెచటనైనను ఆ విషయముల గురించియే ప్రసంగములు జరుగుచుండెను. ఇద్దరు ముగ్గురు జను లెచటనైనను గలయునపుడా విషయముల గుఱించి సంభాషించుచు, భీతచిత్తులై తమతమ యిండ్లకు వెడలుచుండిరి.

అట్టి మూడు సంగతు లెవ్వియో!

మొదటిది: సార్వభౌముని కుమారుఁడు రహస్యముగ నంతఃపురమునుండి నిష్క్రమించెను. ఆతఁ డెచటికేగెనో, ఎందుల కేగెనో ఎవ్వరికి తెలియదు. ఆతఁ డెన్నఁడు సైన్యసమేతుఁడై యరుదెంచి, రాజ్యాధిపత్యమునకై తండ్రిపై దండెత్తునో యని జనులు వెఱచుచుండిరి. రాజ్యమునకై రాజకుమారులు యుద్ధసన్నద్ధులాయెద రేమోయని వారు భీతిల్లుచుండిరి. మహావైభవముతో నుండిన మొగలాయిసామ్రాజ్య మెన్నఁడు రణక్షేత్రముగ మాఱిపోవునో యని వారుతల్లడిల్లుచుండిరి.

రెండవది : ప్రతిమంగళవారమునాఁడును, ఢిల్లీనగరము నందలి సింహ ద్వారమునందు ఒక మానవమృతకళేబరము గోచర మగుచుండెను. ఆ కళేబర మెవ్వరిదో, ఎచటనుండి వచ్చుచుండెనో, అచట కెట్లు వచ్చుచుండెనో యెవ్వరికైనఁ దెలియకుండెను. ఆ శవము వస్త్రవిహీనమై యుండెను. ఆ కారణమున నా పురుషు డేజాతివాఁడో తెలిసికొనుటకూడ కష్టముగ నుండెను. కాని, పరీక్షగఁ బరిశీలించువారికి మాత్రము, ఆతఁడు సర్వాంగసుందరుఁ డగు యౌవనపురుషుఁడై యుండవలయుననియు, ఉన్నత మహమ్మదీయ కుటుంబములకుఁ జెంది యుండవచ్చుననియు గోచరించుచుండెను. అందు మఱియొక విషయముకూడ జనులకు గ్రాహ్యము కాకుండెను. శవము కనఁబడుచుండెను, కాని, మరణ మెటులు సంభవించుచుండెనో నిర్ణయించుటకు వీలులేకుండెను. కత్తితో పొడిచినట్లుగాని, ఉరితీసినట్లుగాని, గొంతుముడి నొక్కి చంపినట్లుగాని తెలిసికొనుటకు, అట్టి చిహ్నము లెవ్వియును లేకుండుటచే అవకాశము లేకుండెను. అట్టి హత్యలు విధినిర్ణీతమువలె ప్రతివారము జరుగుచుండుటచేతను, మృతకళేబరములు సింహద్వారము ముందు ప్రతిమంగళవారమును బ్రదర్శింపఁ బడుచుండుటచేతను, హత్య లెట్లు జరుగుచుండెనో శవముల కచటి కెట్లు వచ్చుచుండెనో తెలియకుండుట చేతను జనులు భయవిహ్వలులు కారా?

మూఁడవది : దయ్యములయొక్క విపరీతమగు చేష్టలు. వాని గుఱించి జనులు విశేషముగఁ జెప్పుకొనఁదొడఁగిరి. ఆచేష్టలను దలంచుకొనునపుడును వానిగుఱించి ప్రసంగించునపుడును నగరవాస్తవ్యుల దేహములు గగుర్పడుచుండెను.

సార్వభౌముని కుమారుఁ డదృశ్యుఁ డగుటయు, సింహద్వారమున మానవమృతకళేబరములు గోచరించుటయు, దయ్యములు చెలరేగుటయును — ఈమూఁడు విషయములును ఒకేమాఱు ప్రారంభ మగుటచేత,

ఈమూడింటికి నెద్దియో పరస్పరసంబంధ ముండవలయునని, నగర వాస్తవ్యులు గ్రహించిరి. ఆకారణముచేత వారికలవరము మఱింత యధికమాయెను.

ఈమూడువిషయములును మూడునగరములందు జరిగియుండెను. మొకటివిషయము ఆగ్రానగరమున రెండవవిషయము ఢిల్లీనగరమున మూడవవిషయము "ఫతేపూరు సిక్రీ" యను నగరమున జరుగుచుండెను.

సిక్రీనగరమునందలి దయ్యముల అద్భుతచర్యలను గుఱించి మొదట విచారింతము.

సిక్రీనగరము ఆగ్రానగరమునకు సుమారు ముప్పదిమైళ్ళదూరమున నుండెను. సుప్రసిద్ధసార్వభౌముఁడగు అక్బరుపాదుషాచే నానగరరాజము నిర్మితమాయెను. కొంతకాల మానగరము సార్వభౌముని రాజధానియై యుండుటచే నయ్యది సాటిలేని వైభవముతోడను సౌందర్యముతోడను విరాజిల్లుచుండెను. కాని, త్రాగుటకు వలయు నీటివసతి లేకుండుటచేత, అక్బరుచక్రవర్తి యానగరమును వీడి, ఆగ్రానగరమును దనరాజధానిగ నొనరించెను. రాజధానియైనకారణమువలనమాత్రమే ప్రాముఖ్యతగాంచిన సిక్రీనగర మాహేతువుచే నిర్జనప్రదేశ మాయెను. అకాలము నంటి యున్న సౌధము లన్నియుఁ గ్రమముగా భూమట్టమాయెను.

అక్బరుచక్రవర్తి సిక్రీనగరమును నిర్మించుట కొకకారణముండెను. ఆతనికి వృద్ధాప్యము సమీపించుచుండినను, పుత్రుఁడు కలుగడాయెను. సిక్రీనగరప్రాంతమున నొక ఫకీరుండెను. ఆతని మహాత్మ్యము గుఱించి జనులు వేనోళ్ళ చెప్పుకొనుచుండిరి. ఆ ఫకీరు కరుణించి చక్రవర్తిని ఆశీర్వదించుటచేత నాతని కొకకుమారుఁ డుదయించెను. తనకుమారునకు ఫకీరుయొక్క నామము నిడి తన కాతనియెడఁ గల కృతజ్ఞతను అక్బరు చక్రవర్తి వెలిబుచ్చెను. ఆతని పేరే "సలీము." తనకృతజ్ఞతను మఱియొకవిధమున గూడ నాతఁడు విశదపఱచెను. జగత్ప్రసిద్ధిఁ జెందిన

మక్కాయందలి మసీదునుబోలిన మసీదును ఆప్రాంతమున నిర్మించెను. కరుణార్ద్రహృదయుఁడగు స్వారభౌముఁ డంతటితో సంతసింపక, తనకు బుత్రభిక్ష నొసంగిన ఆఫకీరు స్మారకచిహ్నముగ నొక నగరరాజమును నిర్మించి, అద్దానిని దన సామ్రాజ్యమునకు ముఖ్యనగరముగ నొనరింప వలయునని సంకల్పించెను.

ఆఫకీరు జీవించియుండినంతకాలము, అక్బరుచక్రవర్తి యాతని నప్పుడప్పుడు దర్శించుచుండెను. కాని, ఆఫకీరు పాదుషా లిర్వురును మరణించిరి. మనకథ ప్రారంభమగునాటికి, సిక్రీనగరము నిర్జనప్రదేశమై పాడువడి యుండెనుగదా. ఐనను, అందు సిద్ధరుపురుషులు మాత్రము నివసించుచుండిరి. మహనీయుఁడగు సలీముఫకీరుయొక్క శిష్యుఁడగు నొక ఫకీరు సలీముయొక్క మసీదును గనిపెట్టుకొని యుండుటకై నియోగింపఁబడెను. మిక్కిలి వృద్ధుఁడగు "ఉమ్రావ్" యొకఁడుకూడ నానగరమున నుండెను. ఆతనిపేరు సలబత్ ఖాన్. సిక్రీనగర వాస్తవ్యు లందఱును అక్బరుచక్రవర్తితోఁబాటు ఆగ్రానగరమునకు నిర్గమించిన సమయమున, వృద్ధుఁడగు ఈఖానుమాత్రము స్వారభౌముని యనుజ్ఞ వడసి సిక్రీయందే నిలిచియుండెను. ఆతనిప్రార్థన నాలించి జహంగీరు చక్రవర్తిసహిత మాతఁడచటనుండుటకు ననుజ్ఞనొసంగెను. ఆ సలబత్ ఖాను వృద్ధుఁడగుటచేతను తత్త్వజ్ఞుఁడగుటచేతను, ఆతనికి రాజదర్బారు నందలి కుట్రలు భోగభాగ్యములును రుచింపవని యెఱింగి, జహంగీరు చక్రవర్తి ఆఖానును సిక్రీనగరమున నుండనిచ్చుటయేగాక, ఆతనికొక చిన్నవసతినిగూడ నేర్పఱిచెను.

నాటినుండియు వృద్ధుఁడగు సలబతుఖాను శిథిలమైయుండిన రాజాంతః పురమున వాసముచేయుచుండెను. ఆ రాజమందిర మతి విశాలముగ నుండెను. లోకప్రఖ్యాతిగాంచిన లెక్కలేని శిల్పులచేఁ గట్టఁబడిన సౌధము లందనేకములుండెను. కొన్నికొన్ని కట్టడములు పూర్తి

కాకుండగనే శిల్పులు ఆగ్రానగరమునకు బోవలసినవారలైరి. అతివిశాల మగు రాజమందిరము శిథిలమైనను, అక్కడక్కడ కొన్ని కొన్ని గదులు మాత్రము నివాసయోగ్యములై యుండెను. అట్టి కొన్ని గదులకు సల బతుఖా ఉపయోగించుచుండెను.

సలబతుఖానును గనిపెట్టుకొని, ఒకసేవకుడుండెను. ఆతనిపేరు 'మహమ్మదుజాన్.' ఆతడు బాల్యమునుండియు ఖానును సేవించుచుండెను. ఆ కారణమున నాతనిపై స్వామిభక్తియు, ప్రేమయును ఆ సేవకున కధికముగ నుండెను. కాబట్టి, తన స్వామి నిర్జనప్రదేశమున నుండినను, ఆతని విడువజాలక, భక్తివిశ్వాసములతో నాతని సేవించుచు తోడునీడవలె మెలంగుచుండెను.

ఈ సేవకునితోఁబాటు నొక పరిచారికగూడ ఖానును గనిపెట్టుకొని యుండెను. ఆమెపేరు 'హమీదా.' వీరు ముప్వురుతోఁబాటు, అసమాన సౌందర్యవతి యగు నొక బాలికామణిగూడ నుండెను. ఆమెప్రాయము పదునైదేండ్లు! మంటిలోనుద్భవించెడి మణివలె నావృద్ధునినడుమ సహజసౌందర్యవతియగు నాబాలికామణి మఱింతసౌందర్యముతో విరాజిల్లుచుండెను. ఆమె ఖానుయొక్క మనుమరాలైయుండునని జను లనుకొనుచుండిరి. హమీదామాత్రము పెదవి విరచుచుండెను.

౨

ఆతఁ డెవరు?

సాయంసంధ్యాసమయమున, మృణ్మయపాత్రము నొండుశిరముపై నిడికొని, నిర్మలోదకములం గొని తెచ్చుటకై 'లూలిమా' ప్రయాణ మాయెను. జలాశయము రాజమందిరమునకు బశ్చిమ దిశయందుండెను. సౌందర్యవతియగు నాబాలిక హంసవలె మెల్లగ నడుచుచు బావిని సమీపించెను. చెంతనుండిన గట్టుపై పాత్రనిడి, ఆబాలిక బంగారుకాం

తుఁతో ప్రకాశించు సూర్యునిజూచి యానందింపఁ దొడంగెను. మోహనాకారముగల యాబాలికపై భానుని సువర్ణకిరణములు ప్రసరించుటచే నామెసౌందర్యము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. గగనమున ధగధగ ద్ధ్యాయమానముగ మెఱయుచుండిన సూర్యుఁడును, వజ్రపుతునకవలె మిఱుమిట్లు గొల్పుచు నతిశయించుచుండిన ఆబాలికయును ఒకరి నొకరు వీక్షించుచు, యానందించుచుండినటులుండెను. ప్రపంచమెట్టిదో యెఱుఁగని 'లూలియా' ప్రకృతిసౌందర్యమునుగని మైమఱచియుండెను.

ఆమె కొంతతడవట్లు పరధ్యానముగ నుండినపిమ్మట, మెల్లని యడుగుల చప్పుడు వినవచ్చెను. సూర్యుఁడు పశ్చిమాంబుధిని గ్రుంకెను. సన్నని చీకటులు ప్రారంభమాయెను. వాతావరణమంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ఆ యడుగుల చప్పు డొకసారిమాత్రమే వినులఁబడినట్లాయెను. కాల మతిక్రమించి యుండుటచే నా బాలికయొక్క దాదియగు హమీదా తనను వెదకికొనుచు వచ్చియుండునని ఆమె యూహించెను. కాని, ఎవరును గోచరింపకుండుటచే, తాను పొరబడి యుండునని భావించి, నూతిలో చేదవైచి నీరు తీయఁబోయెను. అనమయమున నూతిచాటుననుండి ఇట్లు వినపడెను.

"బాలా! తామరపద్మములకంటె కోమలములగుహస్తద్వయముతో నీ వెట్లు నీరు లాగగలవు? ముహూర్తమాత్రమున నీరమును దీసి నేను నీకొసంగగలను."

ఈపలుకులను విని నంతనే లూలియా యాశ్చర్యపరవశురాలాయెను. ఆనిర్జనప్రదేశమున వృద్ధులగు ఉమ్రావుయును, ఆతని యనుచరులగు మహమ్మదుజాన్ హమీదాలు తప్ప మఱియెవ్వరును లేరుకదా. మసీదును గనిపెట్టుకొనియుండు ఫకీరు ఈదెస వచ్చువాఁడు కాఁడు. మఱియు, తనను సంబోధించిన కంఠస్వరము లూలియా పూర్వము వినినదికాదు. ఏమియు తోచక, ఆమెనివ్వెరపడుచుండిన సమయమున

నొక చిక్కని యువతీలలామ ఆమె యెదుట సాక్షాత్కరించెను. నిర్మానుష్యముగ నుండిన యాప్రదేశమున కాజవ్వని యెట్లేతెంచెనో గ్రహింపజాలక లూలియా మిక్కిలి యాశ్చర్యపడుచు నామె ముఖారవిందమును బరిశీలించెను. ఆమె సుమారు ఇరువదియేండ్ల ప్రాయముగలదైయుండు నని లూలియా యూహించెను.

క్రొత్తగ గోచరించిన యా నారీమణి పరిశుభ్రమైన ముతుకవస్త్రములను ధరించియుండెను. ఆమె యొడలిపై నాభరణము లెవ్వియు లేకుండెను. ఆమె ధరించిన ముతుకవస్త్రములే సహజసౌందర్యవతియగు నాజవ్వని కొక వింతయందము నొసంగెను. సౌందర్యమునుబట్టి ఆరమణీమణి శుద్ధాంతముల మెలంగు రాజపుత్రికవలె నుండెను. వస్త్రములు మాత్రము పేదఱికమును సూచించుచుండెను. ఏమియు దోచక, తెప్పవాల్పక నామెను లూలియా యట్టె తిలకింపఁదొడంగెను.

అట్లు తనను వింతగజూచుచుండిన లూలియాను గాంచి ఆరమణీమణి మఱల యిట్లు సంబోధించెను. "కోమలాంగీ! ఆ త్రాటిని నాకొసంగుము. ఇట్టి క్రూర కార్యమునకు నిన్నెవరు నియోగించిరి? నేనే నీరము దీసి నీకొసంగెదను."

లూలియా: "అమ్మా! అనుదినము నేనే నీరముఁ దీయుచుందును. నాకిదియొక కష్టముకాదు. నామాటకేమిగాని, నిన్ను మున్నెన్నఁడు గాంచియెఱుంగను. మీ రెవరో తెలిపెదరేని నే నెంతయు సంతసింతును"

బాలామణీ! "నేను నిఱుపేదలకు జనించినదానను. నన్ను రక్షింతువని నీచెంత కేతెంచితిని" అని యామె ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.

ఆమె ముఖారవిందమును లూలియా మఱల విలోకించెను. ఆమె కేదియో యొక యూహ జనించెను. ఆమె మానసమున ఆమెయే యెఱుంగని మార్పు కలిగెను. హృదయానుగమనము త్వరితమాయెను! ఇట్టితొట్రుపాటు ఆమె కేలగలైనో ఆమెకే తెలియునపుడు మన కెట్లు

తెలియగలదు? తన యెదుటనున్న సౌందర్యవతి యెవరు? ఆమె యిచటి కేల వచ్చెను? ఎట్లు వచ్చెను? ఆమె కెవరైన బంధుగు లుందురా? ఉన్నయెడల, ఇట్టి నిర్మానుష్యప్రదేశమునకు ఆమె నొంటిరిగా నేల రానిత్తురు? ఈవిధమున దనను దాను లూలియా ప్రశ్నింపఁ దొడంగెను. హృదయాంతరంగమున నెట్టి పరివర్తనము జరుగుచుండినను, ముగ్ధ యగు నాబాలిక తనయెదుటనుండి వనితారత్నమును ప్రశ్నింపఁజాలకపోయెను. ఇంతలో నారణీమణి లూలియా కొనివచ్చిన త్రాటి నందికొని, క్షణమాత్రమున నీరమును లాగి క్రింద నిడి మందహాస మొనరించుచు, ఆ బాలిక నుద్దేశించి యిట్లనెను.

"బాలా! చూచితివా, నే నెంత సులభముగా నీరమును దీసితినో! ఈకార్యమునకై నిన్నిచటకు హమీదా పంపుట క్రూరము సుమా!"

క్రొత్తగ నరుదెంచిన ఆస్త్రీకి హమీదాయొక్క పేరెట్లు తెలిసెనో యని లూలియా నివ్వెరపడుచు నిట్లు బదు లిడెను. "నన్నిచటకు హమీదా పంపలేదు. ఆమె వలదని యెంతచెప్పినను నేనే నీటికై వచ్చుచుందును. మేము ధనికులము గాము. నే నిట్టి పనులైనఁ జేయకుందునేని, గృహకృత్యము లెట్లు జరుగఁగలవు? కాని, నీ విపుడు 'హమీదా' యని యంటివే. నాదాది పేరు నీకెట్లు తెలిసెనో వచింపుము."

"నీవు నన్నెఱుంగవు కాని, మిమ్మందఱను నే నెఱుంగుదును" అని చిరునవ్వు నవ్వుచు నామె బదులిడెను.

"కాంతామణీ! నీవచనము లాలించుకొలఁది నిన్నెఱుంగవలయు ననెడు కుతూహల మధిక మగుచున్నది. నాసంశయముఁ దీర్పవలయు నని ప్రార్థించు చున్నదానను."

"నే నింతకుమున్నె ఎఱింగించి యుంటిని. నేను నిఱుపేదలకు జనించిన నిర్భాగ్యురాలను. మాగృహము దోపిడి పాలయెను. కావున, ఆహారముకై భిక్షాటనమున చేయుచున్నదానను."

"అయ్యో, నీ వెట్టి కష్టముల పాల్పడితివి?"

ఆస్త్రీ దీర్ఘముగ నిట్టూర్పువిడిచి యిట్లు బదులిడెను. "దురదృష్టవంతుఁడ నగు - దురదృష్టవంతురాలనగు నాయవస్థగాంచి విచారించువాని నిన్నొక్కర్తునే జూచితిని. నీవుతప్ప మఱియొకరు లేరుగదా!"

ఆమె సంగతి లూలియా కనిపెట్టజాలక పోయెను. గాని, ఒక విధముగు యనుమానము మాత్ర ముదయించెను. తోడనే, కండ్లకు పొరగప్పినట్లు ఏమియుఁగానరాకుండెను. గాని, ఆమెకేమియు గ్రాహ్యము కాకుండెను. ఆమె తెలివిఁదెచ్చుకొని చూచునరికి చీకటులుక్రమ్ముకొని వచ్చుచుండెను. తనకు బరిచయములేని కాంతతో నచట నిశీధసమయమున నుండుటకు వెఱచి, జాగుచేయక యింటి కేగవలయు నని లూలియా ప్రయత్నించెను. ఏకారణముచేతనో గాని, ఆమె కదలఁజాలకపోయెను. అట్లామె భ్రమాన్వడి నిశ్చేష్టురాలై యుండ, ఆమె నుద్దేశించి యా స్త్రీ యిట్లనెను.

"బాలా! నీకు శ్రమకలుగకుండ, ఈ నీరమును నేను మీయింటికి గొంపోవుటకంటె సంతోషకర మగుకార్యమునాకు మఱియొకటి లేదు. కాని, కారణాంతరముచే నే నట్లు చేయఁ జాలనందున నా కెంతయు విచారము కలుగుచున్నది. ఆహా! అచిరకాలమున నవరత్నఖచితమగు కిరీటమును ధరింపగల యీశిరము యిపు డీఘటభారమును వహింపవలయుగదా!"

లూలియా ఏమియు జెప్పజాలక చేష్ట లుడిగియుండుట గాంచి, ఆ యంబుజాక్షి మఱల నిట్లనెను - "బాలా! నీవంటి సుందరితో నే నెన్నఁడు ముచ్చటించి యెఱుంగను. సుందరీ! నాప్రక్క గూర్చుండుము. తనివిదీర మన మిరువురము సంభాషింతము."

లూలియా కదలలేదు. అంత నావనిత లూలియాయొక్క మృదువగు హస్తమును బట్టికొని, తనప్రక్క గూర్చుండబెట్టెను. తనను ముట్టరా

దనిగాని, తానచట గూర్చుండజాలనని గాని లూలియా చెప్పజాలక బోయెను. కాని, ఆమెడెందమున నొకవిధము కలవరము జనించి, దేహమంత ఘర్మకణప్రపూరితమాయెను. గాలిచే నల్లలాడు తరు పత్రమువలె నామె యొడలంతయు గంపింప నారంభించెను. ఆమె యెన్నడు నట్టి యవస్థ నెఱుంగదు.

జీకటిమైనను లూలియా చనుదేర కుండుటచే నామెను వెదకుటకై హామీదా బయల్వెడలెను. కన్నబిడ్డకంటె నెక్కుడుగ బ్రేమించు నాబాలికకు చీకటియందు నెట్టిప్రమాదము సంభవించునో యను భయం బును, చీకటి పడకుండగనే రారాదా యని కోపంబును ఆ వృద్ధురాలికి జనించుటచే నామె యిట్లఱచుచు బావివైపు బోయెను — "ఈ బాలి కతో జాలకష్టము గనున్నది. 'లూలియా!' (యని బిగ్గఱగ నఱచుచు) ఈబాల యెచటను గానరాదేమి? 'లూలియా!' 'లూలియా!'

అని యఱచుచు విసిగికొనుచు వృద్ధురా లాదేస నరుదెంచుట గని పెట్టి, లూలియాను గూర్చుండబెట్టి ఆమె యెన్నడెఱుంగని క్రొత్త రీతిని బ్రసంగింప నారంభించిన నూతనస్త్రీ లూలియాను దన యుర కౌగిటంజేర్చి, మెల్లగ నామెచెవిలో రహస్యముగ నిట్లనెను — "బాలా! అణుమాత్రమైనను నాగురించి యెవ్వరికైన దెలియనీయకుము. అట్లు కాదేని, నాకు గొప్పవిపత్తు సంభవించును."

అని పలికి, ఆసుందరి వదనారవిందము గాంచినంతనే, ఆస్త్రీకి నొక విధమగు పారవశ్యము జనించెను. ఇక బట్టజాలక, తనయురకౌగిటనున్న భువనైకసుందరిని గాఢాలింగనమొనరించి, ధవళచ్ఛాయ లీను ఆ సుందరి చెక్కులను తనివితీర ముద్దాడి, అంతతో సంతృప్తి కలుగక పోవుటచే, అమృతప్రపూర్ణమైయున్న ఆ సుందరి యధరమును ముహూర్తమాత్రమున గ్రోలి, మఱలనొక్కసారి ఆసుందరిని బిగ్గరగ గౌగలించి, మెఱపువలె నామె యదృశ్యమాయెను.

లూలియాను వెదకికొనుచు నరుదెంచుచుండిన హామీదా, ఆ బావిని సమీపించుగొలది, మఱింత సాగ్రహాపరవశురాలగుచుండెను. జలాశయము సమీపమగుచుండెను. చీకటి యధికమగుచుండెను. అచట నైనను లూలియా గోచరమగునో లేదో యను భయ మావృద్ధ దాదికి నధికమగుచుండెను. అట్టివెఱపే ఆమె కోపమునకు గారణము. ఎట్టకేలకు, ఆమెకు లూలియా జలాశయప్రాంతమున గాన్పడెను.

విసుగుచు, దిట్టుచు, గేరుచు నరుదెంచిన దాదిని జూచినంతనే పారవశ్యముచే మైమఱచియుండిన లూలియా మేల్కాంచెను. ఒక్క గంటకాలములో జరిగిన విపరీతవిషయములన్నియు కలసి ఒక కలవలె నుండెను. తానెన్నడెఱుంగని యా వింతస్త్రీయొక్క వింతప్రవర్తన మంతయు — ఆ మనోహరాకారము, మధురసంభాషణము, భావగర్భిత ములగు బలుకులు, రహస్యసంచరణము, ఎన్నఁడెఱుంగని గాఢాలింగ నము, అధరచుంబనమును జ్ఞప్తికి వచ్చుచుండెను.

లూలియా దృగ్గోచరమైనంతనే, కుపితస్వాంతయై యుండిన దాది యిట్లనెను.

“ ఎందరినో బాలికలను జూచియుంటిని గాని, నీవంటిదాని నెన్నఁ డెఱుంగను. నీకింతటి యజ్ఞానమేల ? ఇంత చీకటిపడినను, ఇంకను ఈ నూతిచెంతనే గూర్చునియున్నావే ? ”

ఆబాలికస్థితి కడు విషమముగ నుండెను. తానచట నంతకాల మేల గూర్చుండవలసివచ్చెనో యెట్లు చెప్పగలదు : ఆమె యెన్నఁడు నసత్యమాడి యెఱుంగదు. కాని, ఈవిషమసమయమున మాత్రము బొంకవలసినదాయెను. తన యాందోళనమును లోలోన నడంచుకొని, తెగువచేసి ఆబాలిక యిట్లు బదులిడెను — “ నాపై నీకుగల ప్రేమను బరీక్షింపవలయునని నాకు నేడు కుతూహలము కలిగెను. నాకై నీవు వెదకికొనివత్తువో లేదో కనుగొనుటకై యిచట గూర్చునియుంటిని. ఆగ్రహింపకుము. ”

హమీదా : "చాలుఁ నీ ప్రలాపము. నీవింకను చిన్నబిడ్డ వను కొనుచుంటివి కాబోలు! ఇట్టి రాత్రిసమయమున నీ వొంటిగా దిరుగాడు చుండు వేని, జను లేమనుకొందురు? ఆమాత్ర మెఱుంగవలదా?"

లూలియా : "హమీదా? అదియేమి?"

ఆమె ప్రశ్నను వినిపించుకొనక, హమీదా యిట్లనెను. "నీకై వృద్ధుడగు ఖాను ఎంత తత్తరపడుచున్నాడు! బాలా నీకు ప్రపంచజ్ఞానము లేదుసుమా. మన యాతిథ్యమునకై పెక్కండ్రు అరుదెంచి యున్నారు. వారికై, సముచితసన్నాహము లొనరింపవలయును. సత్వరముగ నింటికేగుదము రమ్ము."

లూలియాకు జ్ఞానాభ్యుదయమైనది మొదలు, చుట్టములనుగాని యతిథులనుగాని జూచి యెఱుంగదు. తానను దినము గాంచు వృద్ధులు తప్ప ఇతర బాంధవులెవ్వరైన నున్నట్లు లూలియాకు దెలియదు. బాహ్య ప్రపంచ మెట్లుండెనో యెఱుంగని లూలియా, అతిథు లేతెంచిరని వినినంతనే యానందభరితురాలాయెను. తత్క్షణము వారిని జూడవలయునని ఆమె యాతురపడసాగెను. ఏదియో గొణుగుచుండిన దాదిని గాంచి "ఆ యతిథులెవ్వరో చెప్పెదవా!" అని లూలియా యడిగెను. కాని, తనలోఁ దానేదియో గొణుగుకొనుచుండిన వృద్ధురాలి కా ప్రశ్న వినఁబడలేదు. లూలియా కుతూహల మత్యధికముగ నుండుటచే నామె మఱల బ్రశ్నింప, దాది యిట్లు బదులిడెను.

"పది పండ్రెండుమంది సిఫాయిలను వెంటఁబెట్టుకొని, ఒక రసపుత్ర వీరుఁడేతెంచినాఁడు. అతఁడు పాదుషాచే నియోగింపఁబడిన గూఢచారియైయుండును. కాని పాదుషాయొక్క బుద్ధికి నేమనవచ్చును? అతఁడు మన కేర్పఱచిన వసతి మనకే చాలకున్నది. అట్టి మనవీకలమీఁదకు నిట్టివారినాతఁడు పంపుచుండినచో, మనమెట్లు భరింపఁగలము?"

దాది చెప్పునదంతయు వినుట మాని, ఆమె నిట్లు లూలియ

ప్రశ్నించెను– " ఆ రసపుత్రవీరుఁడెవరో తెలుపుము. ఇచటి కేలవచ్చి యుండును ? "

దాది : " అతఁడు జయపురాధిపతి యఁట, ఆతఁ డేల చనుదెంచెనో దైవమే యెఱుంగును. "

లూలియా కుతూహలము మఱింత యధికమాయెను. కొంతసేపటికి వారిరువురు నిల్లుఁ జేరిరి.

గృహముఁ జేరినంతనే, లూలియా తత్తరపాటు చాల హెచ్చాయెను. పల్కైరమున బోసిన పాదరసమువలె నామె మనను పరిపరివిధములఁ బోవుచుండెను. నీటికై బావికేగినపుడు కలిగిన, నూతన వనితా దర్శనమును, ఆమె చతురప్రసంగములును, గాఢాలింగనములును, అధర చుంబనమును, వానిచేఁ గలిగిన పారవశ్యమును ఆమెకు మఱల జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ప్రపంచమంతయు నామెకు గ్రొత్తగఁ దోచుచుండెను. తుపాను సమయమునందు సముద్రమువలె నామె మనసంతయు నల్లకల్లోలముగ నుండెను. ఆతొట్రుపాటంతయునుదాది కనిపెట్టునేమోనని వెఱచి ఆ బాలికతన మోమును మఱుఁగుపెట్టియుంచెను. హామీదా యొక్క ధ్యాన మంతయు గ్రొత్తగ నరుదెంచిన యతిథులపై లగ్నమై యుండకుండినచో నామె లూలియా పడుచుండిన కలవరమును గనిపెట్టి యుండెడిది ?

వృద్ధుఁడగు సలబతుఖాను దిండుపై సగము వ్రాలి యొద్దియో చదివికొనుచుండగా, ఆతని సేవకుఁడగు మహమ్మదుజాను యరుదెంచి సవినయముగ నిట్లు విన్నవించెను.

'హుజూర్! రసపుత్రసైన్యాధిపతి తమదర్శనార్థము వేచియున్నాడు'.

సలబతుఖాను : "రసపుత్రసైన్యాధిపతియా ? ఏమి ?"

మహమ్మదుజాన్ : "ఆతఁ డెవరో నాకుఁ దెలియదు. ఆతని యాకారమును, ఆతఁడు ధరించిన వస్త్రములను బట్టిచూడ, గొప్పయధి

కారివలె నున్నాడు. ఆతనితోఁ బది పదిహేనుమంది సైనికులుగూడ నరుదెంచియున్నారు. "

ఆమాటలు వీనులఁ బడినంతనే, మోమును చిట్లించుకొని, రసపుత్రుని లోనికిఁ దీసికురావచ్చు నని ఖాను పలికెను. రసపుత్రుఁడు ప్రవేశించు నంతలో, ఖానుయొక్క మనసు పరిపరి విధములుగ నుండెను. ఆతఁడు చదువుచుండిన గ్రంథము నటుంచి, సులోచనములను దీసి, నిట్టూర్పు విడిచి, రసపుత్రవీరుఁ డేల యరుదెంచి యుండునాయని గాఢముగ విచారింపఁ దొడంగెను. ఆకాలమున రాజాజ్ఞయనిన యముని యాజ్ఞవలె వెఱచుచుండిరి. తన కెట్టి యుపద్రవము సంభవించునో యనియును, తన ప్రాణముకంటె నెక్కుడుగఁ జూచుచుండిన తన ముద్దులపట్టి నొసంగవలయునని పాదుషా యాజ్ఞాపించునో యనియును, ఆమె నెడబాసి తా నెట్లు జీవించియుండఁగల నని యును ఖాను ఖేదపడుచుండెను.

అట్టి విషాదసాగరమున సలబతుఖాను మునిగియుండిన సమయమున రసపుత్రవీరుఁడు ప్రవేశించెను. తోడనే ఖాను తన విషాదమును దిగమ్రింగి, రసపుత్రునకు సవినయముగను సగౌరవముగను స్వాగతం బొసంగి "ఆర్యా తమ సేవకున కేమి యాజ్ఞ ?" అని యడిగెను.

రసపుత్రుఁడు : "ఆర్యా! తమ సుగుణములగుఱించి వినుటయే గాని, తమతోడి సాంగత్యభాగ్యము నేడుగా లభించెను. నేను జయపురాధీశుఁడను. 'అజితసింగు' అని నన్ను బిలుతురు."

సలబతుఖాను : "రాజోత్తమా! మీకు స్వాగతము. ఈ యాసనమును దమ రలంకరింపుడు. సేవకుని కేమి యాజ్ఞో దయ చేయుడు."

తోడనే, అజితసింహుఁ డుచితాసనముపైఁ గూర్చుండి, పాదుషా యొక్క ముద్రగల జాబును జేబునుండితీసి సలబతుఖానున కొసంగెను.

జాబు నందుకొను నపు డాఖాను హ స్తము వడ కెను. హృదయ మున నేద్దియో యాందోళనము పుట్టెను. జాబునందలి సంగతు లెట్లుం డునో, ప్రాణపదమగు లూలియాకు నెట్టి విపత్తు కలుగునో యని తడఁబడుచు జాబును విప్పి యిట్లు చదివికొనెను:—

"నా ప్రియమగు సలబతుఖాను ఉమ్రావుసాహెబా!"

నూ స్నేహితులును సైన్యాధిపతులును అగు అజితసింహమహారాజు రాజకార్య నియోజితుఁడై సిక్రీనగరమున కొన్ని దినములు నివసింప వలసియున్నది. ఆతని కేమికావలయునో అరయుచుండుము.

విధేయుఁడు,

సలీము—జహాంగీరుషా."

లూలియాను గొనిపోవుటకై రసపుత్రు డరుదెంచెనే మోయని యలికిపడుచుండిన వృద్ధునకు శాంతి కలిగెను. కాని, నిర్మానుష్య ప్రదేశమగు సిక్రీనగరమున నెఱవేర్పవలసిన రాజకార్యమేమైయుండునో యని యోచించుచు నజితసింహునితో ఖాను ఇట్లనెను — "జయపుర కులావతంసమూ! తమకు నుచితమగు స్వాగత మొసంగజాలనైతినని నేనెంతయు విచారించుచున్నాఁడను. విశాలహృదయులగు మీబోంట్లు లోపములను మన్నింతురుగాక. నాకు వీలగునట్లు తమయునికి సుఖప్రదముగ నుండునట్లు ప్రయత్నింతును."

ఆజానుబాహుఁడగు రసపుత్రయోధుఁడు చిరునవ్వు నవ్వుచు నిట్లనెను! "రణక్షేత్రములనే హంసతూలికాతల్పములుగ భావింపగల రసపుత్రవీరులకు కష్టసుఖములు సమానములేగదా."

సలబతుఖాను: తమరు లెస్సగా సెలవిచ్చిరి. ఈరాత్రి తమ రెచట బసచేయుదురో సెలవిండు."

అజిత: "ఎల్లపుడు సైన్యములతో ప్రయాణముచేయు మే మెచట నైన విశ్రమింపఁగలము. కాఁబట్టి, ఏబసనైన నేర్పాటుచేయుఁడు."

వీరి కెచట బస యేర్పఱతునా యని ఖాను యోచించుచుండ "మరి యము బీగము మహాలులో నేటిరాత్రి విశ్రమింతుము" అని అజితసింగు పలికెను.

ఆ మహాలుపేరు వినినంతనే, తనపై పిడుగుపడినట్లు ఖాను నిశ్చేష్టితుఁడాయెను.

3
మరియాబీగముమహాలు

నలబతుఖాను కూర్చునియుండిన గది కొంచెము చీకటిగ నుండెను. అట్లు కాదేని, ఖానుయొక్క యులికిపాటును రాజపుత్రుఁడు కనిపెట్టి యుండెడివాడు. కాబట్టి ఖానుయొక్క యదృష్టము బాగుగనే యుండెను. గడుసరియగు నమ్మదుసలియొక్క ముహూర్తమాత్ర కాలములో ధైర్యము వహించి, అజితసింహునితో నిట్లనెను :

"రాజచంద్రమా! సిక్రీనగర మెట్టి హైన్యస్థితియందున్నచో చూచి యున్నారుగదా. చాలకాలమునుండి వాడుకలో లేని మరియాబీగము మహాలు మనుజుల కెంతమాత్రము నివాసయోగ్యమైనది గాదు."

అజితసింహుడు : "ఔగాక, ఆమహాలునందే విశ్రమింపవలయునని పాదుషావారి యాజ్ఞ. కావున, నే నచటనే బసచేయవలయును"

"పాదుషావారి యాజ్ఞ." అని అజితసింగు పలికినంతనే, ఖానుయొక్క మోము వెలవెల బోయెను. కారణ మేమై యుండునో గాని, ఆముదుసలి నోటమాట వచ్చుటయే కష్టముగ నుండెను. ఒక్కనిముష మట్లుండి, అతఁడు మెల్లగ నిట్లనెను : — "పాదుషావారి యాజ్ఞను దప్పక శిరసావహింపవలయును. మరియాబీగముమహాలు తమకు నదుపాయముగ నుండదనిమాత్రము సంకోచించితిని."

"పాదుషావారి యాజ్ఞచొప్పున బ్రవర్తింపవలయును. గత్యంతరము లేదు."

"అట్లయిన, మీరిచట గొంతతడవు విశ్రమింపుడు. నేను పోయి మీరు బసచేయుటకుఁ దగియుండునట్లు ఆమహాలును శుభ్రపరుప వలయునని నా సేవకుల నాజ్ఞాపించి వచ్చెదను."

"మీ కట్టిశ్రమ కలిగించుటకు నే నియ్యకొనఁజాలను. నా సేవకు లనేకు లున్నారు. ఆమహాలును మేమే శుభ్రపఱచికొనగలము. మా కేదైన నవసరము కలుగునేని మీకు వర్తమానము చేసెదము."

అజితసింహుఁడు మరియాబీగము మహాలును తత్క్షణముప్రవేశింప కృతనిశ్చయుఁడై యుండుట గాంచిన సలబతుఖాను ఆగ్రహావరవశుఁ డాయెను. ఆతడెంత యడంచికొనినను, ఒకక్షణముమాత్ర మాతని యాగ్రహ మాతని మోమున దాండవమాడెను. ఆగది కాంతివిహీనమై యుండినను, అతని మోమును అజితసింహుఁడు కఠినముగాఁ బరీక్ష చేయఁదొడంగెను. తనను గుఱించి కనిపెట్టుటకే నిశ్చయముగ రాజ పుత్రుఁడరుదెంచియుండునని సలబతుఖాను గ్రహించెను. అజితసింహుని కట్టిబుద్ధి యేల పుట్టవలయును? అనేక నగరము లుండ, పాదుషా యాతనిని, పాడువడిన యీస్థలమున కేలపంపవలయును? అని సలబతు ఖాను యోచింపదొడంగెను.

అజితసింహుఁడుకూడ నాలోచనాతత్పరుఁడాయెను. తాను బీగము మహాలునందు బసచేయుట ఖానున కయిష్టముగ నుండెనని యాతనికి విశదమాయెను.

"నిర్మానుష్యప్రదేశమగు మరియాబీగము మహాలునందు నేను బస చేయుట కీవృద్ధున కభ్యంతరమేల? నన్నచటికిఁ బంపుట కాతఁడేల సంశయింపవలయును? ఇందేద్దియో రహస్యముండవలయును. కాదేని, ఈమహాలునందే బసచేయుమని పాదుషావారేల నన్నేల నియోగింప వలయును? నాకిందుబసయొసంగుట కీఖాను యేలసంశయింపవలయును? కాఁబట్టి, ఇందేద్దియో రహస్య ముండుననుట తథ్యము."

వృద్ధుని వదనమును బరిశీలించి ఆతని భావమును గనిపెట్టవలయునని అజితసింగు ప్రయత్నించెను. మెఱపుమెఱసినట్లు వృద్ధుని వదనమున గాన్పించిన హర్షాగ్రహము మెఱపువలెనే యొక్కక్షణములో నదృశ్యమాయెను. అంతలో సద్దుకొని, శాంతమువహించి ఎప్పటియట్లు వృద్ధుడు ప్రసంగించుచుండుటచే నాతని భావమును గనిపెట్టుటకు రసపుత్రునకు సాధ్యము కాదాయెను. అతడపుడావృద్ధు నిట్లడిగెను :— "మరి యూబీగము మహాలులో నేను బసచేయుటకు మీకేమైన నభ్యంతర ముండునా ? "

" అదియేమి ? " అని ఆశ్చర్యముతో ఖాను బదులిడెను.

అజితసింగు : " మేమచట బసచేయుటకు మీకేమియు నభ్యంతర ముండదుగదా. "

ఖాను : " నా కభ్యంతరమేల ? మీరు రచ్చటనే తప్పక బస చేయ వచ్చును. మీకు సదుపాయముగ నుండదని మాత్రము నేను సంశయించుచుంటిని "

అజితసింగు : " ఆర్యా ! మన సౌఖ్యముల కేమి ? పాదుషావారి యాజ్ఞ నతిక్రమింపరాదుగదా " అని చిరునవ్వునవ్వుచు బదులిడెను.

ఖాను : " రాజా ! రాజపుత్రుల రాజభక్తి కడుంగడు శ్లాఘనీయము. మీ రాజభక్తియును, శౌర్యప్రతాపములును అసాధారణములు. మహావైభవముతో నలరారు మొగలాయిసామ్రాజ్యమంతయు మీ సాహస పరాక్రమముల మీదనేగదా ఆధారపడియున్నది "

" ఉదారవంతులగు మీరిట్లు నుతింతురుగాని మాయందు విశేష మేమియులేదు " అని పల్కి దిగ్గునలేచి మఱల నిట్లనెను :— " వేళ యతిక్రమించుచున్నది. నే నిక బస చేరవలయును. మరి యాబీగము మహాలుయొక్క బీగమును దయచేయుఁడు. "

ఖాను : " బీగము నిప్పుడే నొసంగెదను. అని బలికి బీగమును దెచ్చు

ట్లకై యాతఁడు లేచి లోనికిఁబోవ ప్రయత్నించెను. కాని, అజిత సింహుఁడాతని కడ్డు నిలువబడి యిట్లనెను: "తమరేల శ్రమపడ వలయును? సేవకునిఁ బంపి బీగము దెప్పింపుడు."

అజితసింహుం డట్లు ఖానునుఁ లోనికి బోకుండ వారించినంతనే యాతఁడు నిర్ఘాంతబోయెను. తనను వారించిన రసపుత్రునిఁ జురజుర జూచుచు ఖాను యిట్లనెను: "మీరు నన్ను ఖైదు చేసిరా?"

రసపుత్రుడు బదులిడకుండగనే, ఖాను యిట్లు విలపించెను: "హా! దైవమా! ఇక ముందు నాకేమి సంభవించునోగదా!"

అట్లు విలపించుచు నా వృద్ధుఁడు భయభ్రాంతుఁడై మొదలు నఱికిన వృక్షమువలె నేలఁగూలెను. అతని దేహమంతయు మంచువలె చల్లనై, కట్టవలె బిఱ్ఱబిగుసుకొని యుండెను. వృద్ధుని మరణకాల మాసన్నమాయెనని అజితసింహుఁడు వెఱఁగందెను. రసపుత్రుని గాంభీర్యమంతయు నదృశ్యమాయెను. "బీగము మహాలునందు నేను బస చేయుట యీ వృద్ధుని కిష్టము లేదనియు, ఆ కారణమున ప్రసంగము నకు దిగి యీతఁడు కాలహరణ మొనరించుచుండెననియు, ఈ లోన, ఆ మహాలునందు నాకంట బడరాని వస్తువు లేవైననుండునేని వాని నాతని సేవకులు తీసివేయుదురనియు ననుమానించి నేనింతటి కాఠిన్యము వహించితిని. కాని నిక్కముగ నేను పొరబడియుంటిని. నేనాతని ఖైదు చేసితినను వెఱపేగదా యీతని మరణావస్థకు దెచ్చినది. హా! దైవమా! ఈ వృద్ధుని మరణమునకు నేనే గారణమైతినే!"

అని అజితసింహుఁడు పరితపింపఁదొడంగెను. శీతలోదకము గొని తెచ్చి వృద్ధునిమోముపైఁ జల్లినచో నాతఁడు తెప్పిఱిలు నేమోయని యోసించి తన సైనికులకై యాతఁడు కేకవైచెను. కాని వారు చాల దూరముగ నుండుటచే, వారికా కేక వినబడలేదు. ఉపచారలోపముచే నా వృద్ధుఁడు మరణించునేమో యను భయముచే రసపుత్రుని పరితా

పము మఱింత యధికమాయెను. కాని, ఆతనికొక యనుమానముకూడ కలిగెను. నీ నిర్మానుష్య ప్రదేశమున నీ వృద్ధుఁడొక్కఁడే యెట్లు జీవించును ? ఈతని యనుచరులెవరైన నిందుండవలయును. నాకేక విని వారెవ్వరైనను రాకుండుటాశ్చర్యకరముగ నున్నది ! అనుమానము నకు గారణమగుచున్నది. ఈవృద్ధుని యనుచరులీ సమయమున నిశ్చయ ముగ నురియాబీగము మహాలునందు సవరించుచుందురు ”

వలలోఁ జిక్కిన చేపవలె నజితసింహుఁడు కొట్టుకొనుచుండెను. మరణించుచుండిన ఖానును విడిచి వెళ్లుట కాతని మనసొప్పదాయెను. కాని, బీగము మహాలుకు తక్షణమేగి, అచట నేమి జరుగుచుండెనో చూచుట మిక్కిలియావశ్యకమై యుండెను. ఖానున కుపచారమొనరిం చుటకై యెవరినైన నియోగించి, బీగము మహాలున కేగవలయునని ఆతఁడు యోచించెను. కాని, అతడెంత బిగ్గరగ నఱచినను, ఒకసేవ కుఁడైన రాఁడాయెను. ఒక్కొక్క నిముసము గడచినకొలది, ఖాను మరణించునేమో యను భయ మధిక మగుచుండెను. తన కెదురుగా నుండిన గృహమున నెవరైన నుందురని యెంచి, వారిని గొనివచ్చుటకై అజితసింహుఁడు వెడలెను.

అజితసింహుఁడట్లు వెడలఁగనే,అంతవఱకునుఁ జచ్చినట్లు పడియుండిన సలబతఖాను మెల్లగను, మిక్కిలిజాగ్రతగను కనులు సగము తెఱచి అజితసింహుఁడు వెడలుచుండిన దెస చూచెను. వెంటనే, ఆతఁడు మఱల చచ్చినట్లు పడియుండెను. అజితసింహుఁడు పోయివెదకిన గది యందు నెవ్వరులేకుండుటయేగాక, నీరమైనను దొరకపోయెను. ఎన్ని గదులువెదకినను లాభములేకపోయెను. కాని, ఒక కవాటమునుండి యాతఁడు చూచుచుండగా, ఎవ్వరో ఆయింటివైపు పరుగిడు చుండు టాతనికి గోచరమాయెను. చీకటిగ నుండుటచే, వారియాకార మాత నికిఁ గనుపడలేదు. వారినుద్దేశించి, ఎలుగెత్తి యాతఁడు పిలిచెను.

ఆతని పిలుపులచే గదియంతయు మాఱుమ్రోగెనేగాని, ఎవ్వరును బదులిడరైరి.

మోమునందలి చెమ్మట దుడుచుకొనుచు, తనకారణమున వృద్ధుడు మరణించునని అజితసింహుడెంతయుఁ బరితపించెను. ఖాను సజీవుఁడై సచేతనుడై యుండెనని రసపుత్రుఁడెఱుంగఁడు. తన కారణమున నావృద్ధుఁడు మరణించునని యాతనికిఁగలిగిన విషాదవేదనముఁను వర్ణింపనలవిగాదు.

అంతలో, దూరమున నొకదీప మాతనికి గోచరమాయెను. తోడనే, అజితసింహుడాఁదెస రయమున బోయెను. ఆదీపమొక చిన్నగదియందు వెలుఁగుచుండెను. అదియొక వంట యిల్లువలె నుండెను. వంటకు వలయు సామగ్రియంతయు నందుండెను. ఒకమహామ్మదీయాంగన యందుండి వంటచేయుచుండెను. ఆమెను గాంచినంతనే రసపుత్రుఁ డాగ్రహపరవశుఁడై యిట్లనెను:

"గొంతుక బ్రద్దలగునట్లు నేనరచుచుండఁ నీ విచట గూర్చుని యుండియు, ఏల పలకకుంటివి?"

వంటచేయుచుండిన వనిత, పాఠకు లెఱింగిన 'హమీదా' యేను. ఒక్కనిమిషముక్రిందనే ఆమె అచటి కేతెంచియుండెను. అతిత్వరితము లగు ఆమెయొక్క ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు ఆమె యతిశీఘ్రముగ నచటికి బరువులెత్తి వచ్చియుండునని తెలుపుచుండెను. కాని, కుపితుఁడై యుండిన రసపుత్రుఁడాసంగతిని గుర్తింపఁజాలకపోయెను. ఆతని తలంపంతయు నావృద్ధునిమీఁదనే యుండెను. ఆతఁడామెతో మఱల నిట్లనెను.

"వృద్ధుడగు ఉమ్రాసాహెబు స్పృహదప్పియున్నాఁడు. జలము గొని, శీఘ్రముగ నాతోడరమ్ము."

"నాకుఁ జెముడు, నాకేమియు వినిపించుటలేదు"

అంతట, అజితసింహుఁడామెను సమీపించి, ఆమెచెవిలో బిగ్గఱగ నఱచుచు, విషయము నామెకెఱింగించెను.

"అయ్యా! భయపడకుఁడు. ఖానునకప్పుడప్పు డిట్లు సంభవించు చుండును." అని పలికి, హామీదా చెంబులో నీరుబోసి, మెల్లగ బయలుదేఱెను. వృద్ధుడేమగునో యని తొట్రిలుచుండిన అజితసింహుఁ డామె చేతియందలి పాత్రను లాగికొని, ఖానునకై పరుగిడుచుఁ బోయెను.

౪

అనుమానములో అనుమానము.

నలబతుఖాను పడియుండిన గదిని అజితసింహుఁడు కనుఁగొనఁజాలక పోయెను. ఎన్నిగదులు వెదకినను, ఖాను కనఁబడ డాయెను. ఎంత వెదకినను ఆగది కానరాకుండుటచే, నాతనికి విసుగు జనించుటయే గాకఁ ఆగ్రహముకూడ నధికమాయెను. తుదకు, ఆతఁడు బిగ్గరగ నఱువసాగెను. అంతలో, ఎవరో దీపము చేతబట్టుకొని, ఆదెస వచ్చుచుండినట్లు రసపుత్రునకు గాన్పించెను. ఆతఁడెవఁడో సమీపించినంతనే, అజిత సింహుఁ డాతనిపై మండిపడుచు నిట్లనెను:—

"మీ కందఱకును చెముడేనా? నేనెంతయఱచినను, మీరెవ్వరును రారెతిరే?"

నలబతుఖానే దీపమును బట్టుకొని వచ్చియుండెను. ఆతఁడు మర ణించునేమోయనిగదా అజితసింహుఁ డంత ప్రయాసపడుచుండెను. ఖాను సజీవుఁడై యున్నందుల కాతఁ డెంతయు సంతసించుచు, అంత లో దీపము జేతఁబూని రాగలిగినందుల కెంతయు నాశ్చర్యపడుచు నిట్ల నెను:— "మీరేనా? మీకు క్షేమమే గదా?"

ఖాను: ఇది మూర్ఛసంబంధమగు తెగులు: నాకీజాడ్య మప్పు

డపుడు ప్రవేశించుచుండును. మీ కీవిషయము తెలియకుండుటచే నిట్లు కలవరపడితిరి."

అజితసింహుఁడు:—"కలవరమేగాదు. మీరు మరణించిరనియే భావించితిని. దారుణమగు నిట్టి జాడ్యమునకు దగిన చికిత్స జేయింప రాదా?"

ఖాను: రాజా! నేను పాపాత్ముఁడను. ఈబాధ నెన్ని దినములనుభవింపవలసియున్నదో, అన్ని దినములును అనుభవింపక దీఱదు గదా. రాజోత్తమా! మీకు నిష్కారణముగా శ్రమకలిగించినందులకునాకుఁజాల విచారముగనున్నది. ఆర్యా! నాతో దయచేయుఁడు లోపములను మన్నింపుఁడు."

అజితసింహుఁడు: "శ్రమకేమిగాని, అతివిశాలమగు నీరాజమందిరమున మీరొక్కరే నివసించుచున్నారా?"

ఖాను: "నేనొక్కఁడనే నివసించుచున్నాఁడననియే చెప్పవచ్చును. మహమ్మదుజాన్, హమీదాయను నిరువురు సేవకులు మాత్రము సదా నన్ను గనిపెట్టుకొని యుందురు. సేవకులైనను, బంధుగులైనను, మిత్రులైనను వారు తప్ప మఱియొకరు లేరు. దుర దృష్టవంతుఁడనగు నావృత్తాంతము నాలించుచు, మీ రేల కాలహరణ మొనరింపవలయును? మరియాబీగము మహలుయొక్క బీగమును బట్టుకొని, మహమ్మదుజాను మీకై వేచియున్నాఁడు. దయచేయుఁడు. ఆమందిరమును మీకాతఁడు చూపించును. మిమ్మాతఁడు సదా కనిపెట్టుకొనియుండును. ఆతని మీస్వంతపరిచారకునివలె భావింపుఁడు. మీయాజ్ఞచొప్పున నాతఁడు మెలంగుచుండును. దయచేయుఁడు."

అని పలికి, దీపమును బట్టికొని, ఖాను ప్రయాణమాయెను. మాఱుపలుకక, అజితసింహుఁడు కూడ ఆతని వెంటబోవుచుండెను. ఆతఁడట్లేగుచుండ, ఆతనితోంటి యనుమానములు మఱల మొలక

లెత్తెను. "ఈముదుసలి యుదంతమంతయు నబద్ధమువలె తోఁచుచున్నదే. ఈతనిజాడ్యము నిజమైయుండునా? నిజమైనదేని, నన్ను మోసపుచ్చుట వలన ఈ ఖానుకు గలుగు లాభమేమి? నే నీతని నకారణముగ ననుమానించుచున్నవాఁడను. భోగభాగ్యములను విసర్జించి, ఈమూలను ముక్కుమూసుకొని ఈశ్వరధ్యానైకతత్పరుఁడై యుండు ఈవృద్ధుఁడేల మోసగింప గడంగును?"

ఖానుయొక్క లోతునరయఁజాలని రాజపుత్రుఁ డట్లుతనను దాను సమాధానపఱచికొనుచు ఖాను వెంబడి పోవుచుండెను. రస పుత్రుఁడు ఖాను ననుమానించినట్లుతే, ఖాను గూడ రసపుత్రు ననుమానించుచుండెను. తాను ప్రాణముకంటె నెక్కుడుగఁ జూచు లూలి యాను గొనిపోవుటకై యజితసింగు యేతెంచెనేమో యను భయ మావృద్ధుని బాధించుచుండెను. రసపుత్రుఁ డామెను రహస్యముగనో బలవంతముగనో దీసికొనిపోవునేమో యను భయ మావృద్ధుని మఱింత బాధింపదొడంగెను. హఠాత్తుగ నీ రసపుత్రుం డిచటి కేల రా వలయును? పెద్ద రసపుత్రసైన్యాధిపతిని పాదుషావా రిచటకుఁ బంపఁ గతంబేమైయుండును? తానేల యరుదెంచెనో అజితసింగు చెప్పరాదా? ఇన్ని మహాలులుండ మఱియాబీగము మహాలుకందే బసచేయుదునని రసపుత్రుఁడేల సంకల్పించవలయును?

అని, పరిపరి విధముల దనను దాను ఖాను ప్రశ్నించుకొను చుండెను కాని, సమాధాన మెద్దియును గుదురకపోయెను.

రాజపుత్రుని డెందముకూడ డోలాయమానముగ నుండినను, ఖానువలన నెట్టిసమాధానమైనను గ్రహించుట యసంబద్ధమని గ్రహించి మాటాడక వృద్ధునితోఁ బోవుచుండెను. వారిరువురు నట్లాలోచనా తత్పరులై గృహద్వారమునుఁ జేరునప్పటికి, వారికై నిరీక్షించుచుండిన

మహామ్మదుజాను గోచరమాయెను. అజితసింగున కాతఁడు వంగివంగి సలాములొనరించి తన వినయవిధేయతలను వ్యక్తపఱచెను. ఆసేవకుని గాంచి ఖాను యిట్లు పలికెను: "ఈరాజపుంగవుని మరియాదగను మహానుభావునిగా యెఱిఁగుము! వారియాజ్ఞానుసారము మెలంగుము." పిమ్మట, అజితసింగుతో నిట్లనెను: "రేపు దర్శన మొసంగఁగలరని విశ్వసించుచున్నాఁడను."

అని వృద్ధుఁడగు ఖాను పలికినంతనే, "నేటిరాత్రియే కలిసికొనఁగలవు" అని యెవ్వరో యొకస్త్రీ వెనుకనుండి పలికినట్లు వినవచ్చెను. ఆపలుకులను వినినంతనే వెనుకనుండి యెవరో పోటు పొడిచినట్లు, అజితసింహుఁడు ఉలికిపడి గిఱ్ఱున వెనుకకు దిరిగెను. కాని, ఆతని కెవరును గనుపింపకుండిరి. అటు నిటు నెంతజూచినను దన యెదుట నుండిన ముసలివాం డ్రిరువురును దప్ప మఱియొక రాతనికి గోచరము కాకుండిరి. మఱియొక విశేష మాతనికి మఱింత యాశ్చర్యమును గలవరమును గలిగించెను. రసపుత్రునకు విస్మయము గలిగించిన పలుకుల నావృద్ధులు వినని యట్లూరకుండిరి. ఈవఱకే ఖానుపైఁ గల అజితసింహుని యనుమానము వేయిమడుంగు లధికమాయెను. కాని, తాను విననియట్లుగా నటించుచుండిన ఖానును ఆవిషయమై ప్రశ్నించుట నిరర్థక మనియును, తానాప్రసంగము నెత్తకుండుటయే తన కార్యమునకు క్షేమకరముగ నుండుననియును వితర్కించుకొని, మాఱుపలుకక, మహామ్మదుజాను వెంటఁబోయెను.

వారు దృగ్గోచర మగుచుండి నంతవఱకును వారిం జూచుచు, వారదృశ్యులైనతోడనే సంతసమును సూచించు దీర్ఘమగు నిట్టూర్పు విడిచి, సలబతుఖాను లోనికరిగి, తన గదిఁ బ్రవేశించి తలుపు బిగించుకొని సుఖాసీనుఁ డాయెను. హమీదా కూడ నచటనే యుండెను. ఆమెను గాంచి ఖాను యిట్లనెను: "నీ వట్లు పలుకుట యవివేకము

సుమా !” హామీదా వృద్ధుని నొక్కనిముస మట్టెజూచి యిట్లు ప్రత్యు త్తర మిచ్చెను :

“ వృద్ధాప్యముచే నీ తెలివితేటలు లోపించుచున్నవి సుమీ. ”

ఖాను చిరునవ్వు నవ్వుచు, మారుపలుకక మిన్నకుండెను.

X

మొగలాయిసార్వభౌము నినగరము

మన కథ ప్రారంభమగునాటికి ఫతేపూరు సిక్రీనగరము నిర్జనప్రదేశమై యుండెనని పాఠకు లెఱింగిన విషయమే గదా. ఆగ్రానగరము సార్వ భౌముని రాజధానియై యుండెను. ఢిల్లీనగరము తొంటి హైందవ సార్వభౌములకు గూడ రాజధానియై యుండి, మొగలాయి పాదుషాల కాలమున గూడ జగద్విఖ్యాతి గాంచి యుండెను. ఈమూడు నగర ముల గుఱించియును పాఠకు లనేక నవీనాంశములను గ్రహింపగలరు.

‘ మరియాబీగము ’ యను నొక ‘ కిరస్తాను ’ యువతిని అక్బరు చక్ర వర్తి వివాహ మాడియుండెను. సిక్రీనగరమున నామె కొఱకై అద్భుత మగు మందిరమును చక్రవర్తి నిర్మించెను. శతాబ్దములు గడిచినను నాటి మహా వైభవమును బ్రదర్శించు నా రాజమందిరభాగము లింకను నిలిచియున్నవి.

మరియాబీగము మహాలు సిక్రీనగర హృదయమున నుండెను.

ఆ మహాలునకు గొంతదూరమున మఱికొన్ని రమ్యమగు మందిరము లుండెను. వానిచుట్టును ఉన్నత ప్రాకారము లుండుటచే, నా మంది రము లన్నియు గలసి యొక కోటవలె నుండెను. చక్రవర్తియొక్క హైందవ యర్ధాంగి యగు జోధుభాయి కొఱ కా మందిరములు నిర్మి తము లాయెను. ఆ ప్రాకారములకు గొంతదూరమున సుప్రసిద్ధు డగు బీరుబాలు రాజాయొక్క గృహముండెను. ఆ గృహమునకు

వెనుకభాగముననే సార్వభౌమునకుఁ గుమారుని బ్రసాదించిన 'సలీము ఫకీరు' యొక్క గోరీ యుండెను. సార్వభౌముని కళాపోషణమును, శిల్పుల కల్పనాచాతుర్యమును సమానముగఁ బ్రదర్శింపుచు, మహావైభవముతో దేదీప్యమానముగ వెలుగొందుచు, నా స్ఫటికశిలాభవనము చూపరుల నాకర్షించుచుండెను. నమానవైభవముతో నలరారుచు, మక్కాయందలి మసీదును బోలిన మసీదు యొకటి ఆగోరీ యెదుటనే యుండెను.

సిక్రీనగరమునందలి రెండవభాగమున నతి విశాలములగు రెండు భవనము లుండెను. ఒక విశాల భవనమునందు అక్బరుచక్రవర్తి దర్బారు చేయుచుండెడివాఁడు. ఆభవనమును 'దివానీ అమ్' అని పిలుతురు. ఆ రెండవభవనము సార్వభౌముని కార్యాలోచనామందిరము. ఇవిగాక, ఆనగరమునఁ బలువిధములగు సౌధము లుండెను.

దైవనిర్మిత నగరమువలెనుండిన యీనగరరాజమును బలిష్ఠములగు ఉన్నతప్రాకారములు సంరక్షించుచుండెను. ఆ ప్రాకారములక్రింద బెక్కు గృహములు బారులుతీర్చి యుండెను. కాని, మన కథ ప్రారంభమగునాటి కాగృహము లన్నియు జనశూన్యములై యుండెను. ఆనగరమంతయుగూడ నట్టులే నిర్జన ప్రదేశమై యుండెగదా.

నలభతుఖానుయొక్క సేవకుఁడగు మహమ్మదుజాను అజితసింగును గొన్ని సందులు త్రిప్పి, ఎత్తైన గోడలనడుమనుండిన మందిరద్వారమున నిలిచి "ఇదియే మరియాబీగము మహలు" అని యాతనికిజూపెను.

అజితసింహుఁడు : "నీవద్దనున్న బీగమును నాకొసంగుము. నాయనుచరులున్నారు. వలయునేర్పాటుల నెల్ల వారొనరింపఁగలరు."

అట్లు పలికిన రసపుత్రునకు బీగము నందిచ్చి "ఈ సేవకుఁడు —" అని యెద్దియో మహమ్మదు చెప్పఁబోయెను. అజితసింహుఁ డాతని వారించి ఇట్లనెను.

"మాకుఁ గావలయు కార్యములెల్ల నా సేవకులు నిర్వర్తింప గలరని నీకుఁ జెప్పియుంటినిగదా. నిన్ను శ్రమపెట్టుట నాకిష్టములేదు. సింహద్వారమున నిలిచియుండు యనుచరులను బిలుతువేని చాల సంతసింతును."

ఆమాటలు వినినంతనే, మాఱుపలుకక, మహాత్ముఁడు జాను వెనుకకు మఱలెను. అతఁడొక్క ముహూర్తకాలమున నదృశ్యుఁడాయెను. అతఁ డెటుబోయెనో యెవ్వరెఱుంగరు.

ఖానుయొక్క సేవకుఁడు నిష్క్రమింపఁగనే, బీగమును జేతఁ బట్టుకొని, అజితసింహుఁడు మందిరద్వారమును డాసి, బీగమును బ్రయోగించి, తలుపు తెరచి లోని యావరణ బ్రవేశించెను. చీకటిగ నుండుటచే నాప్రదేశము నాతఁడు పరిశీలింపఁజాలక, దీపమునకై మిక్కిలి యాతురతతో నిరీక్షించుచుండెను.

అంతలో నిరువదిమంది యాశ్వికులచటి కరుదెంచిరి. సామానులను గొనితెచ్చు సేవకులు కొందఱును, కరదీపములతోఁ గొందఱును గూడ వారితో నేతెంచిరి. వారందఱును అజితసింహుని యనుచరులని పాఠకులు గ్రహింపఁగలరు. కరదీపికా సహస్రంబుల కాంతిచే నా మందిర సౌందర్య మజితసింగునకు గోచరమాయెను. ఆ మందిరమును గనిపెట్టువారెవరు నచట లేకుండినను అసాధారణ వైభవముతో బ్రకాశించుచుండిన యాప్రాసాదరాజముం గాంచి రాజపుత్రుఁ డానంద పరవశుఁడాయెను. అందలి ప్రధానమందిరము చుట్టు తలుపులును కిటికీలును ఉండెను. చుట్టును వసారాయుండెను. అందు నివసించువారికి నదుపాయముగ నుండునట్లంతయు నమర్చఁబడి యుండెను. మేడపై, విశాలమగు నొక మహాలుమాత్ర ముండెను. ఆమహాలు సౌందర్య వైభవములను వీక్షించుట కాతనికి రెండునయనములు చాలకుండెను. అట్లు నయనపర్వ మొనరించుచుండిన మహాలు మరియాబీగమునకై

నిర్మితమై యుండునని అజితసింహుఁ డూహించెను. క్రిందిభాగమంత యును, చుట్టునుండిన యసంఖ్యాకములగు చిన్నచిన్న గదులు బేగము యొక్క పరిచారికలకై యేర్పడియుండునవియు నాతడు భావించెను.

"సుప్రసిద్ధమగు మరియాబేగము మహాలునందు నే డీరసపుత్ర భూమీశ్వరుఁడు విశ్రమింపఁగలఁడు; బేగముయొక్క పరిచారికల గదు లలో నా యనుచరులు విశ్రమింపఁగలరు" అని అజితసింహుఁడు తనలో ననుకొని, మందహాస మొనరించుచు, తన సుబేదారుఁడగు రఘువీర సింహునకు బిలిచి తన యభిప్రాయము నాతనికి దెలియఁబఱచెను.

అంతలో, వారికి మహమ్మదుజాను ప్రత్యక్షమాయెను. ఆతఁడెట్లు వచ్చెనో వారు కనిపెట్టలేదు. అజితసింహు నుద్దేశించి యాతఁడిట్లనెను: "రాజోత్తమా! తమరీ సేవకున కైదైనఁ బని గల్పింపుఁడు, మేడపైనున్న సౌందర్యమహాలు తమరు విశ్రమింపదగిన స్థితి యందు లేదు. సర్వ ధూళీధూసరంబై యున్నది. నేనుపోయి శుభ్రపరచె దను. అనుజ్ఞ నొసంగుఁడు"

మహమ్మదు నాల్గాడుపలుకు నాతఁ డచటనుండెనని రసపుత్రుఁ డెఱుంగఁడు. ఆతని మాటలు వినినంతనే, అజితసింహునకుఁ జెప్పరాని విస్మయమును, పట్టరాని యాగ్రహమును జనించెను. వానిని లోలోనె యడంచికొని, మహమ్మదుతో నాతఁ డిట్లనెను:

"నీసహాయ్యము నాకనవసరములేదు: నా సేవకు లనేకులు కలరు. ఖాను నీకై వేచియుండును, శీఘ్రముగ పొమ్ము." తా నచట నుండుట కవకాశములేదని మహమ్మదుజాను గ్రహించెను. తోడనే అజితసింహున కాతఁ డుచితగతిని సలాము లొనరించి నిష్క్రమించెను.

ఆతఁడు వెడలినంతనే, రఘువీరసింహునితో నజితసింహుఁ డిట్లనెను: "రఘువీర! చూచితివిగదా! ఏలకోగాని మనమీ మందిర మున విశ్రమించుటకు నలబతుఖాను నహింపకున్నాడు. నేను వలదని

చెప్పినను, ఖానుయొక్క సేవకుఁ డిచటనుండుట కేల ప్రయత్నింపవలయును? మఱికొన్ని కారణముల ననుసరించి గూడ యోచింప, నిం దెద్దియో పరమరహస్య ముండునని గట్టి సందియము కలుగుచున్నది.''

రఘువీరుఁడు "మన కేమి భయము? ఈమందిరము కోటవలె సురక్షితముగా నున్నదిగదా. పాదుషావారే సైన్యసమేతులై స్వయముగా దండెత్తుట కేతెంచినను, మనము వెఱువనవసరము లేదు. అట్టి మనకు నీముదుసలులు మువ్వురగుఱించి మనము విచారింపనేల?''

అజితసింహుఁడు: రసపుత్రవీరుఁడు వెఱపెట్టిదో యెఱుఁగడని వేఱుగ, జెప్పవలయునా? నేను జెప్పునదేమనఁగా, మనమీనగరమున కరుదెంచుటయే ఖానున కయిష్టముగ నున్నటు లగుపించును. అందు, మన మీమందిరమున విడిసియుండు టాతని కెంతమాత్రము సంతృప్తికరముగ లేదని స్పష్టమగుచున్నది.''

రఘువీరుఁడు: "మనకు వలయు సౌకర్యములన్నియు మనమే చేసికొనఁగలము. కాబట్టి, ఖానున కభ్యంతర మేముండును?''

అజితసింగు: "మన మాతని కెట్టిశ్రమయుఁ గల్గింపమని యాతఁడెఱుంగును. ఐనను —''

రఘు: "రాజా! అట్లయిన, కారణ మేమైయుండును?''

అజిత: చెప్పుట కేమియు లేదుగాని, అనుమానము మాత్ర మధికముగ నున్నది.''

రఘు: "అదేమియో వ్యక్తీకరింపుము.''

అజిత: "నేనేమియు జెప్పఁజాలను, కాని, రఘువీరా! మన మా గదిని లెస్సగా బరిశీలింతము రమ్ము.''

అజితసింహుఁడట్లు పలికినంతనే, రఘువీరుఁ డొక కరదీపమును గైకొనెను. వారిరువురుఁగలసి లోనికరిగిరి. గది నిటునటు పరికించి తన

సరదారుతో నిట్లనెను : " చూచితివిగదా రఘువీరా ! ఈగది యెంత మనోహరముగ నున్నదో. ఇట్టి రమ్యహర్మ్యము నివాసయోగ్యము కాదని ఖాను చెప్పసాహసించెను ! మఱియు, ఈగదు లెంతశుభ్రముగ నున్నవో చూడుము. దీనికేమందువు ?"

రఘు: "రాజా ! ఈ ఖాను చెప్పిన దంతయు శుద్ధ యబద్ధ మనుటకు సందియము లేదు. ఈగృహము నిశ్చయముగ సుపయోగ ములో నున్నది సుమా ?"

అజిత : " నీ వెట్లు చెప్పఁగలవు?"

రఘు : "వాడుకలో లేని గృహము ఇంతశుభ్రముగ నుండదుగనుక."

అజిత : " మేడను గూడ పరిశీలింతము రమ్ము. "

వా రిరువురు మేడ మీఁదకు బోయిరి. ఆ మహలు మఱింత మనోహరముగ నుండెను. అందలి సామానులన్నియు నుచితస్థానము లందే యుండెను. ఆమహలు నలంకరించిన చిత్రపటములు మొదలగు వస్తువు లన్నియు జీవకళతోఁ బ్రకాశించు చుండెను. "రాజా ! చూచితివి గదా ! నావచనములు యదార్థములు. ఇం దెవ్వరో నివ సించు చున్నారని నిస్సంశయముగ జెప్పగలను" అని రఘువీరుఁడు పలికెను.

ఆ మహలునం దొక దెస చక్కని మంచమమర్చఁబడి యుండెను. ఆమంచముపై మనోహరమగు హంసతూలికాతల్ప మొంపుచుండెను. నేల యంతయు విలువగల పెరిసియా దేశపు రత్నకంబళులచే గప్పఁబడి యుండెను. వెలలేని దంతపు మేజాబల్ల యొకటి కళాప్రవీణులనై పుణ్య మును బ్రదర్శింపుచు నొక మూల నుండెను. ఆబల్లపై సువర్ణకలశ ముండెను. అందు అమృతతుల్యమగు ద్రాక్షరసముండెను.

వీని నన్నిఁటిఁ గాంచిన అజితసింగు విస్మయపరవశుఁ డాయెను. " ఇం దెవరు నివసింతురు ? ఖాను ఈ విషయము నేల మఱుఁగుపెట

వలయును ? మేమిచటి కేతెంచువఱకును, ఖాను యీదివ్యభవనమున సుఖాసీనుఁడై సురాపాన మొనరించుచుండె గాఁబోలు. ఈతఁ డింతలో నెట్లదృశ్యుఁ డగును ? మే మేతెంచుసరికి ఈ పందిరము బీగము వైచియుండెఁ గదా. ” అని పలికి, కొంతతడవు గాఢముగ యోచించి అజితసింహుఁడు మఱల నిట్లనెను :

“ సువర్ణకలశము నుపయోగించు మనుజుఁడు ఉన్నతవంశజుఁడై యుండవలయును సామాన్యమానవుఁ డట్లొనరింపఁజాలఁడు. ”

అంతలో, అంతఃపురవాసినులగు రాజాంగనలు ధరించు వడ్డాణ మొకటి రఘువీరునకు గోచరమాయెను. ఆ యాభరణమును గాంచి నంతనే యాతఁడు నిర్వైరపడి, రాజపుత్రున కద్దానిని జూపించి “ ఇందొక బీగము నివసించుచున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది ” అని యాతఁడు పలికెను. తోడనే, అజితసింహునివిస్మయము మినుమడించెను. “ ఆమె యెవ్వరై యుండును ? ఇందామె దాగియుండు గతంబేమి ? ” అని యాతఁడు ప్రశ్నింపఁ దొడఁగెను.

రఘువీరుఁడు : “ సందియమేల ? సబతుఖాను యిందొక బీగమును దాచియున్నాడు. ఈ వృద్ధసదాచారి కామాగ్ని యింకను జల్లారినట్లు కానరాదు. ఈగిహాస్య మిక దాగఁజాలదు. ఈ వృద్ధుఁడు విషమావస్థలో దగుల్కొనియున్నాఁడు. ఈ కారణముచేతనే, మనల నిందు బ్రవేశపెట్టుట కీఖాను యిష్టపడకుండెను. ”

అజితసింహుని కావాక్యములు సహేతుకములుగఁ గాన్పించలేదు ? ఆతడెంతయో చింతించినను, “ ఆమహాలునందే నివసింపవలయునని పాదుషా యేలయాజ్ఞాపించెను ? ” యనుప్రశ్న కాతనికి జబాబు స్ఫురింప కుండెను. పాదుషాయొక్క యాజ్ఞ కెద్దియో గట్టి కారణముండవలయు ననియు, తానప్రమత్తుఁడై యుండవలయుననియు నాతఁడు నిశ్చయించు, రఘువీరునితో నిట్లనెను :

"రఘువీరా! కారణము నొసంగజాలనుగాని, నాకొక యను మానము దయించినది. మనము కాంచిన యీపుష్ఫవృద్ధులేగాక, మఱికొందఱు నగరమున నుండవచ్చును, కాఁబట్టి మనము జాగరూకతతో మెలంగవలయును."

౬
శైరిగృహము.

పెద్ద దీపమును బట్టుకొని రెండు మహాలులను రసపుత్రు లిర్వురు బాగుగఁ బరిశీలించిరి. ఆ మహాలుల చుట్టును, ప్రక్కనుండిన చిన్న చిన్న గదులనుగూడ వెదకిచూచిరి. ఆవరణము నంతయుగూడ వారు శోధించిరి. కాని, ఎవ్వరును గనుబడలేదు. అజితసింగు మఱియొకసారి చుట్టుతిరిగి పరిశీలించి, చిన్నచిన్న గదులలో విశ్రమించియుండిన దన సైనికులను సమీపించి, అవసరమగునేని యొక్కనిముషములో యుద్ధసన్నద్ధు లగునటు లప్రమత్తులై యుండవలయునని వారి నాతడు హెచ్చరించెను. అంత రసపుత్రనాయకు లిర్వురు దమ మందిరమును జేరిరి. "నీవీ గదిలో బరుండుము, పైగదిలో నేను విశ్రమింతును," అని రఘువీరునితోఁ బలికి, అజితసింహుఁడు మేడమీఁదికిబోయెను.

అతఁడట్లు మేడమీఁద కరిగి, తన సైనికదుస్తులనువిప్పి, వానిని బ్రత్యేకముగ నొకచోట నుంచెను. రత్నఖచితమగు తనఖడ్గమును వర నుండి తీసి గోడకు తగిలించెను. అంత నా రాజపుత్రుఁడు శయ్యపై వ్రాలి, ఇట్లు చింతింపఁ దొడగెను.

"రఘువీరుఁడు చెప్పునది సమంజసముగ గాన్పించదు. ఆతని యూహలన్నియు దప్పుదారిని బోయియుండెను. ఈ మందిరమున ఖాను ఒక బీగమును దాచియుంటయే నిజమగునేని, ఈ గృహము తాళమువైచి యుండనేల? ఈ రహస్యము మనకుఁ దెలియకుండుటకై, ఖానుయొక్క సేవకుఁడగు మహమ్మదుజా నాబీగము నిచటకో

కొంపోయి, ఈ గృహమునకు దాళము వైచియుంచునా ? ఏది యెట్లు న్నను, ఈరేయి సుఖముగాఁ గడచునట్లు తోఁచదు. "

ఆతఁ డట్లు తలపోయుచుండ, ఆతని సేవకుఁ డొకఁడు ఆహార పదార్థములు గొనివచ్చెను. ఆయాహారము నాతఁడు శీఘ్రముగ భుజించి, సైనికు లెల్లరు జాగరూకులై యుండవలయునని హెచ్చరించి, ఆసేవకుని బంపివైచెను. అంత నాతఁడు హంసతూలికా తల్పము పై వ్రాలి, గదినంతయు నొక్కసారి తిలకించెను. దీపము సరిగా వెలుగుచుండెను. ఖడ్గము తన సమీపముననే వ్రేలాడుచుండెను. తాను పిలుచునంతనే సైనికు లెల్లరు నాయుధపాణులై రావలయునని ఆతఁ డాజ్ఞాపించియుండెను. కాఁబట్టి, తానిఁక హాయిగ నిద్రింపవచ్చునని యాతఁడు భావించెను. కాని, అరగంట గడచినను ఆతనికి నిద్దుర పట్టకుండెను. అన్ని విపరీతములను గాంచినవాడు సుఖముగా శీఘ్రముగా నెట్లు నిద్రింపఁ గలఁడు ? అంతలో నాతని కొకసంగతి జ్ఞప్తికివచ్చెను. మరియాబీగము మహలునందనేక రహస్యమార్గము లుండునని ఆతఁడు వినియుండెను. కాఁబట్టి, ఆమహలు మఱియొకసారి శోధించుటకై యాతఁడు దిగ్గున లేచెను.

ఆతఁడట్లు దిగ్గునలేచి, గోడను వ్రేలాడుచుండిన ఖడ్గమునుఁ జేతఁ బూని, ఆ గదినంతయు సూక్ష్మముగ బరిశీలింపఁ గడంగెను. గోడల యందు రహస్యమార్గ మేదైన నుండునేమో యని అనుమానించి, ఒక్కొక్కగోడను బాగుగ నేత్రపరీక్షచేయుచు, గోడయొక్క ప్రతి భాగమును గాలితో దన్నుచు, అనుమానముగ నుండుభాగములను మూలలను ఖడ్గముతో బొడిచి పొడిచి పరిశీలించుచు, నేలభాగమును గూడనట్లే పరీక్షజేసి, అనుమానమున కణుమాత్రమైన నవకాశము కలుగకుండుటచే నారాజపుత్రుఁడు ఖడ్గమును మఱలగోడకు దగిలించి, శయ్యపై వ్రాలెను.

ప్రయాణ ప్రయాసముచే నలసియుండిన సైనికులు, కాలూనుట కవకాశము కలిగినంతనే హాయిగ నిద్రించిరి. అజితసింహుని సరదారుండగు రఘువీరుఁడు గుఱ్ఱుపెట్టుచు మైమరచి నిద్రించుచుండెను. కాని, అజితసింహునకుమాత్ర మంతటి యదృష్టము కలుగకుండెను. ఎంత ప్రయత్నించినను, ఆనిద్దుర పట్టదాయెను. నాఁడాతఁడు గాంచిన విపరీతములన్నియు మాటిమాటికి దలంపునకు వచ్చుచుండెను. ఏమియుఁ దోఁచక, ఆతఁడు మఱల క్రిందికిబోయి, ఆప్రదేశము నొకసారి పరిశీలించి తిరిగి వచ్చి శయ్యపై వ్రాలెను. నిద్రాదేవత యింకను ప్రసన్నురాలు కాకుండుటచే, నాతడిట్లు చింతింప నారంభించెను: "పాదుషావారు నన్నీనగరమున కేల పంపవలయును! 'ఈకార్య మొనరింపవలయు' నని నన్ను నియోగింప లేదు, చేయుట కిందేమిపని యుండును? నాకేమియుం దెలుపక "నీవీముహూర్తమున బోయి సిక్రీనగరమున బదునైదు దినము లుండుము" అని మాత్రము నాజ్ఞాపించిరి. మరియాబీగము మహలునందే విడిసి యుండవలయునని కూడ వారి యాజ్ఞ, కారణము దైవమెఱుంగవలయు: పాదుషా యెఱుంగవలయు. పదునైదు దినములు గడచిన పిమ్మట పాదుషా మఱియొక యాజ్ఞ నంపునట. అంతవరకు, ఏల వచ్చితినో నాకే తెలియక, వెఱ్ఱివానివలె నిందుండవలయు గాబోలు! ఆహా! ఎంతటి దుస్థితి సంభవించినది! కాలప్రభావముచే నెట్టిహీనత్వము సంభవించినది!"

అని పెద్దతడవు విచారించి, అజితసింహుఁ డెట్టకేలకు నిద్రించెను. కొంతకాల మాతఁడు యొడలెఱుంగక హాయిగ నిద్రించెను. కొద్దికాలమట్లు గడచినపిమ్మట, మృదుమధురగానస్వరముచే నాతని నిద్దురకలఁతజెందెను. అదియేమియో ఆతనికి మొదట దెలియకుండెను. క్రమముగా కలగాంచువానికివలె, నాతనికాస్వరము వినవచ్చెను.

పిమ్మట, స్పష్టముగ కమ్మని వీణానినాద మాతనికి శ్రవణానందము

గలిగించెను. రాగతాళ సమ్మిళితమైయుండిన ఆదివ్యగానము. దైవాం గనల నృత్యగానమువలె నుండెను. ఎచ్చటనో నృత్యము జరుగుచుండె నని యజితసింహుఁడు గ్రహింపఁ గలిగెను. అపు డాతనికిఁ గలిగిన విస్మయము నెవరు వర్ణింపఁగలరు? విస్మయపరవశుఁడై రాజపుత్రు డిట్లు చింతింపదొడంగెను:

"ఈప్రదేశమున ముసలివారు ముగ్గురుదప్ప మఱియొకరు లేరని వింటినిగదా! అట్టి యీప్రదేశమున నిట్టి మనోహరగాన మొనరించు వా రెవరు? ఈవీణానినాదము దగ్గఱనుండి వినవచ్చుచున్నదే! ఈగృ హము నంతటిని స్వయముగాఁ బరిశీలించి యుంటిని. ఎవ్వరును లేరు గదా? సమీపమున నొక గృహమైనను లేదు. ఈవిశాలావరణము నందు మరియాబీగము మహా లొక్కటే యున్నది. ఈమధురగాన మెచ్చటనుండి వచ్చుచున్నది."

అని యాతఁ డెంతతర్కించినను సమాధానము కుదరదాయెను. ఆతఁడు నిద్రించువఱ కెంత వెదకినను, ఎవ్వరును గనుపించలేదు. శయ నించినపిమ్మట మనోహరమగు గానము కర్ణపర్వమొనరించుచుండెను. ఈ రెండువిషయము లెట్లు సమన్వయించును? ఏమియుఁ దోచక, అజితసింగు మంచమునుండి లేవఁబోయెను. కాని, ఆతఁడు లేవఁ జాలక పోయెను. ఆతఁడు పరిశీలించి చూడ, తాను పరుండిన మంచమునకుఁ దాను కట్టబడితినని ఆతఁడు తెలిసికొనెను. ఎంత విపరీతము! ఆమందిర మునందుండు వారలందఱు నాతని సేవకులేగదా! శయ్యాగృహమును జొచ్చి ఆతని నట్లుసహాయు నొనరించుటకు సాహసింపఁగల వా రెవరు? అజితసింగున కేమియుఁ దెలియకుండెను. కట్టువడి, అసహాయుఁడనై యుంటినని మాత్రమాతఁ డెఱుంగఁగలిగెను. ఆతఁడెన్నఁడు నట్టిదైన్యా వస్థ నెఱుగడు. ఆతని పాశబద్ధు నొనరించినవార లెవరోగాని, ఒక

వ్రేలైన నాతఁడు కదల్పజాలకపోయెను. ఆతనికి నిద్దుర జనించిన కొద్దికాలములో నెంతటి మార్పు సంభవించెను!

ఆతఁడట్లు పాశబద్ధుఁడగుటయేగాక, ఆతఁడు నిద్రించియుండిన మహాలుయొక్క తలుపులన్నియు మూయంబడియుండెను. తలుపులన్నియు లోపలిభాగముననే గడియలు వేయఁబడియుండెను. ఆతని యవస్థ కడుదుర్భరముగ నుండెను. లోని కెవరు ప్రవేశించిరో ఆతనికిఁ దెలియకుండెను. ఎవ్వరు గానరాకుండిరి. తన్నెవరు కట్టివైచిరో తెలియకుండెను. ఒక వ్రేలైనను గదల్చుటకు వీలులేనంత బిగ్గఱగ నెవ్వరు గట్టిరో, అంత గట్టిగ బంధించినపు డాతని కెట్లు మెలుకువ కలుగకుండెనో యాతనికే యణుమాత్రమైనను దెలియకుండెను.

ఆహా! ఎట్టివాని కెంతటిగతి సంభవించెను! రణరంగమున స్వైరవిహారమొనరించు రసపుత్రయోధుఁ డిపుడు అసహాయుఁడై జీవచ్ఛవంబువోలె పడియుండెను! రణరంగంబున శత్రుసైన్యంబులను దూదిబుంగలవలె దగ్ధమొనరింపఁజాలిన వీరుఁడిపుడు తన్నుదాను సంరక్షించుకొనఁజాలకుండెను. మృత్యుముఖమున నుండినను వెఱపెట్టిదో యెఱుంగని జగదేకవీరుని ధైర్యమంతయుఁ జలించుచుండెను. తనను బంధించిన పాశములను ఛేదింపవలయునని శక్తికొలఁది యాతఁడు ప్రయత్నించెను. కాని, ఆసింహబలుని బలమంతయు నిరర్థకమాయెను. ముందు చెప్పఁబోవు విపరీత ప్రదర్శనము లాతనికి గోచరమగుచుండుటచే, తన సరదారుఁడగు రఘువీరుని బిలుచుటకైనను నోరాడకుండెను.

కలయో, నిక్కమో, యాతఁడెఱుంగకుండెను. ఆతఁడు నిద్రించినది బీగము మహాలు కాని, ఆతఁడిపుడు కాంచుచుండినది మాత్రము వేఱుగనుండెను. ఆతఁడిపుడొక విశాలమగు భవనమునందుండెను. నేలయంతయు తళతళలాడు తెల్లని బలపపురాళ్ళతో నమర్చబడి

యుండెను! వింతవింత రంగులతో దేదీప్యమానముగఁ బ్రకాశించు దీపరాజములు కండ్లు మిఱుమిట్లుగొల్పుచుండెను. సుగంధ వాసనలతో గది యంతయు బరిమళించుచుండెను. పారిజాతమును మించిన సుగంధవాసనలు రసపుత్రునకు బారవశ్యము గలిగించుచుండెను. సువర్ణ మణిమయవిరాజితంబులగు నిలువుటద్దములు గోడలకు నమర్పఁబడి యుండెను. దీపములనుండి యద్దములపైఁ బ్రొక్కొక కిరణము సహస్ర కిరణములుగఁ బ్రతిఫలించుచు, ఆమహలునకు మహావైభవమును గలిగించుచుండెను.

నవరత్న ఖచితమగు సువర్ణవేదిక యొక ప్రక్కనుండెను. మహా రాజులు దర్బారు చేయుట కయ్యది యుచితాసనంబై యుండెను. అనన్యసామాన్య సౌందర్యవతియగు నారీమణి ఆసింహాసనము నలంక రించియుండెను. ఆభువనైకసుందరి శేఁబ్రాయంపు జవ్వనియై యుండెను. ఆమెను గాంచినంతనే, బంగారముతోడను, నవరత్నములతోడను నమర్పబడిన దివ్యసుందరి విగ్రహామువలె దోచుచుండెను. మొగము లతోఁజేయబడిన మెత్తని దిండుపైనా నారీమణి సగము వ్రాలియుం డెను. ఉచితాలంకృతులగు యువతులిద్వరు వెలలేని వింజామరములను బట్టి సిహాసనాసీనురాలగు రమణీమణి కిరుపార్శ్వముల నిలుచఁబడి, విసరుచుండిరి.

మాటాడుటకైనను నోరాడక, నివ్వెరపడి అజితసింగు తిలకించు చుండ, సింహాసనాసీనురాలై యుండిన సౌందర్యవతి యాతనిపై నొక్కసారి దృష్టిసారించెను. తోడనే, అతని మతిపూర్ణముగఁ జలించెను. నాగస్వరము నాలించుచు కట్టువడు ఫణీంద్రునివలె, రసపుత్రుఁడు సంపూర్ణముగ నిశ్చేష్టుడాయెను. అట్టిసౌందర్యమునాతఁడెన్నడు కాంచి యుండలేదు. సౌందర్యమునంతయు నొకముద్దగ నొనర్చించి బ్రహ్మ దేవుఁడామెను సృష్టించెను గాబోలు!

సార్వభౌముని బీగముమహాలుయొక్క మహావైభవము గుఱించి వినుటయేగాని, అజితసింహుఁడెన్నఁడు జూచియుండలేదు. అంతటి యద్భుతప్రదర్శనముజూచుటకు సార్వభౌముఁడు తప్పమఱియొకఁడర్హుఁ డెట్లగును! ఏమాయచేతనో, అజితసింహుఁడా రాత్రి పాదుషావారిబీగము మహాలుకుఁగొంపోబడెనా?

కాని, తానువిశ్రమించినది ఢిల్లీనగరము గాని ఆగ్రానగరముగాని గాధనియు, నిర్జనప్రదేశమగు సీక్రీనగరమున నుంటిననియు రసపుత్రుఁ డెఱింగి యుండెను. కాఁబట్టి, పాడువడిన సీక్రీనగరమున పాదుషావారి బీగముమహాలుండుట యసంభవమని యాతఁడు గ్రహింపఁ గలిగెను.

అట్లైన, అజితసింహుఁ డెచటనుండెను?

"ఈ నిర్జనప్రదేశమున నిట్టి భువనైక సుందరియెట్లుండును? ఈమె సలబతుఖానుయొక్క యుంపుడుకత్తెయై యుండునా? అసంబద్ధము. సార్వభౌమునినైన దాసునిగా జేసికొనఁగల యీ మోహనాంగి, వృద్ధుఁ డగు ఖాను నేల వరించును?" అని అజితసింహుఁడు ప్రశ్నించుకొనఁ దొడంగెను. ఎంత యోచించినను, ఎంత తర్కించినను, అతఁ డెచట నుండెనో, అచటి కెట్లువచ్చెనో, సింహాసనము నలంకరించిన సుందరి యెవరో, లేశమైనను దెలియకుండెను.

అది యంతయుఁ గలయని భ్రమించి సంతృప్తి జెందుటకైనను అవకాశము లేకపోయెను. పంచేంద్రియములును ఆతని యధీనమున నుండెను. మనసంతయు నాతని యధీనముననే యుండెను. కాని, రఘువీరుని బిలుచుటకు మాత్రము వీలులేకుండెను. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసముల కెట్టి యడ్డంకి లేదుగాని, మాట్లాడుటకుఁ బ్రయత్నించు నపుడు మాత్రము గొంతుకనం దేదియో యడ్డుపడి బాధించుచుండుటచే మాటలాడుట కవకాశము లేకపోయెను.

౭

మరణావస్థ

మాటలాడఁజాలక జీవచ్ఛవంబువలె పడియుండిన ఆజితసింగునకు మఱి యొక్క యద్భుతవిషయము గోచరమై, ఆతనికి మఱింత భ్రాంతి గల్గించెను. తన కెదురుగా నుండిన సింహాసనమున నసాధారణసౌందర్యవతి యగు వనితామణి సుఖాసీనురాలై యుండెననియు, ఆమె కిరుపార్శ్వములను జక్కని స్త్రీ లిర్వు రామెకు వింజామరములతో వీచుచుండిరని కదా రసపుత్రుఁడు చూచియుండెను. రఘువీరునిఁ బిలువఁజాలక పోయిన రసపుత్రుఁడు సంహాసనము వంక వీక్షింప, ఆ సుందరాంగి ప్రక్క నొక రాజపుత్రుఁ డాతనికి గోచరమాయెను. ఆ రాజపుత్రుఁడు వెలలేని ముఁగమల్ వస్త్రములను ధరించియుండెను. ఆతని మస్తకము నవరత్నఖచిత మగు వస్త్రముచే నలంకరింపబడి యుండెను. ఆతఁడు సుప్రసిద్ధ రాజపుత్ర వంశోద్భవుఁడై యుండు ననియు, ప్రసిద్ధి జెందిన సైన్యాధిపతియై యుండుననియును అజితసింగు గ్రహింపఁ గలిగెను. ఆ కోమలాంగి కరస్పర్శనముచే నా రసపుత్రయోధుఁడు కామాయత్తచిత్తుఁడై, ఆ సుందరి వదనారవిందము నట్టె వీక్షించుచు మోహాపారవశ్యమున మైమఱచి, చేష్ట లుడిగి యుండెను.

రాజపుత్రుఁ డట్లు మోహప్రవాహమున గొట్టుకొని పోవుచుండ, నా కులుకులాడి మందహాస మొనరించుచు, ఎదుటనుండిన సువర్ణకలశమును నిజ మృదుహస్తమునఁబట్టి, ఆ రాజపుత్రుని నోటి కందిచ్చెను. ఆమెపైఁ గల మోహముచేఁ బరవశుఁడై యుండుటచే నాతఁడా పాత్రలో నుండిన పానీయమును బూర్తిగ ద్రాగెను. పిమ్మట, నా రసపుత్రుఁడు లేవఁ బోయెను. కాని లేవఁ జాలక, గడగడ వడఁకి, చెప్పరాని బాధ ననుభవించుచు, 'ఉస్సుర'ని దీర్ఘమగు నిట్టూర్పులు విడుచుచు,

కుప్పవలె నేలఁ గూలెను. చక్కనియాతని మోము నల్లబాఱి వికృతరూపముఁ దాల్చెను. తోడనే, మరణవేదనఁ బడుచుండిన ఆ సుప్రసిద్ధ రసపుత్రసైన్యాధిపతిని, చెంతనుండిన పరిచారకలు వికత వస్త్రు నొనరించిరి.

అట్టి దారుణకృత్యము నెన్నఁడు నజితసింహుఁడు జూచి యెఱుంగఁడు. ఆసుందరి ఎట్టిఘాత మొనరించెను! రాజకుమారుని మరలగొల్పి, మోహపరవశు నొనరించి, తుద కాతని విసమిడి చంపివైచెనే! అట్టి ఘోరకృత్యమొనరించు నామె, జగన్మోహనాకారము ధరించిన రక్కసియై యుండవలయును. కాకున్న, అంతటి పాపకార్యమున కెవ్వరు యొడిగట్టికొందురు? తానొనరించిన యమానుషకృత్యము కావంతయు లజ్జింపక, నిష్కళంకహృదయుఁడగు రాజకుమారుఁడు మరణించినందుల కణుమాత్రమైన విచారింపక, మానవవేషధారిణి యగు నారక్కసి యెప్పటియట్లు నిశ్చలచిత్తయై యుండెను. అజిత సింహునకుఁ బట్టరాని యాగ్రహ ముదయించెను. ఆతఁడెద్దియో తీవ్ర ముగఁ బలుకబోయెను. కాని, క్రోధనలజ్వాలలచే నుగ్గుండైన యాతఁ డేమియుఁ బలుకజాలక పోయెను.

అట్లు దారుణగతి మరణించిన రాజకుమారుని దిగంబరు నొనరించిన పరిచారికలు అనంతర మామృత కళేబరమును గోడను నిలువఁ బెట్టిరి. అట్లు గోడనంటి నిలువబడియుండిన దిగంబర మృతకళేబరమును గాంచి నంతనే అజితసింహుఁడు భయభ్రాంతుఁడాయెను. అట్టి భయంకర ప్రదర్శనము నెన్నఁడు నాతఁడు చూచియెఱుంగఁడు. ఢిల్లీనగర సింహ ద్వారమున బ్రతిమంగళవారము, వస్త్రహీనమగు మానవమృత కళేబరము గోచరించుచుండెననియు, అట్టిశవ మచ్చటి కెట్లు వచ్చు చుండెనో తెలియకుండుటచేతను, హత్య యెట్లుజరుగుచుండెనో దెలిసి కొనఁగల చిహ్నము లెవ్వియు లేకుండుటచేతను, అట్లు వధ్యుఁడగు

చుండిన పురుషుఁడెవ్వఁడో తెలియకుండుటచేతను, ప్రతి మంగళవారమును విధినిర్ణీతమువలె నొకశవము తప్పక ప్రత్యక్షమగుచుండుటచేతను— ఇట్టి విపరీతములు జరుగుచుండుటచేత ఢిల్లీపురవాసులు మిక్కిలి కలవర పడుచుండిరనియు పాఠకులెరింగియేయున్నారు.

తన యెదుటనుండిన రాజపుత్రుని దిగంబర మృతకళేబరమును గాంచినంతనే, ఢిల్లీనగరమునందలి భయంకర ప్రదర్శనము గూడ మన యజితసింగునకు వెంటనే కంటికిఁగట్టినట్టు లగుపడుచుండెను. ఢిల్లీనగరమునందలి భయంకర ప్రదర్శనమునుగూడ నాతఁడు గాంచి యుండెను. ప్రదర్శనములు రెండును, నొక్కవిధముననే యుండెను. గతించినవారలందఱునుగూడ దాను గన్నులార గాంచిన తెఱంగుననే వధింపఁబడియుందురని అజితసింహుఁడు గ్రహింపగలిగియుండెను. ఆభయంకర ప్రదర్శనము గాంచినంతనే, ఆతని దేహమంతయు భయముచే గగుర్పడెను. రోమరోమమును గద్దలించెను.

“ఆహా! ఈవనిత లెట్టియమానుషకృత్యము నొనరించిరి! వీరు కేవలము పయోముఖ విషకుంభములని గ్రహింపఁజాలక, వీరి బాహ్య సౌందర్యమును గాంచి భ్రమించి, మోహపరవశులై రాకుమారు లెందఱు మరణించిరోకదా! దయారహితులగు ఈరక్కసులకు నిట్టి యసాధారణ సౌందర్యమును దైవ మేల యొసంగవలె? ఎవ్వరు గాంచకుండ వీరీ మృతకళేబరములను ఢిల్లీకిఁ గొంపోయి, సింహద్వారమున నెట్లు ప్రదర్శించుచున్నారో!” అని యజితసింగు యోచింపఁ దొడంగెను.

తాను జూచుచుండ గ్రూరముగ వధింపఁబడిన రాజకుమారుఁ డెవఁడై యుండునో యని ఆతఁడు గాఢముగ విచారించెను. అంతవర కా రాజకుమారుని మోమాతనికిఁ గనుపించలేదు. కాని రాజకుమారుని దిగంబరు నొనరించి గోడకు నిలువబెట్టినపిమ్మట నాతని వదనము

స్పష్టముగ గోచరమాయెను. తోడనే, అజితసింగునకు బట్టరాని యాగ్రహము జనించెను ఇఁకను భరింపఁజాలక అతఁడిట్లు బిగ్గరగా నరచెను :

"హా! దైవమా! ఈతఁడు ఉదయపురమహారాణాయొక్క జ్యేష్ఠ కుమారుఁ డగు ఉదయసింగు! ఈవిషాదవృత్తాంతమువిని మహారాణా యెట్లు జీవించి యుండును? ఎంత ఘోరము! ఎంత దారుణము!"

తోడనే, సింహాసనాసీనురాలగు సుందరి అజితసింగు నుద్దేశించి యిట్లు బదులిడెను: "ఓయి! రాజపుత్రనాయకుఁడా ఇట్టి గతియే నీకు రేపు సంభవింపఁ గలదు! ఎవ్వరికిఁ దెలియకుండ, ఈకళేబరము మే మెంత నేర్పుగ ఢిల్లీనగరసింహద్వారమునకు గొంపోవుచుంటిమో చూచితివిగదా!"

అజితసింహుని డెందమున రగిలిన క్రోధానలము పూర్తిగ బ్రజ్వరిల్లెను. ఆతని యాకార మంతయు విషానల జ్వాలలను వెడలగ్రక్కు నాగేంద్రుని వలె నుండెను. మానవరూపధారిణి యగు నారక్కసి నాతఁడు క్రోధానలజ్వాలలచే దహించి వేయబోయెను. గొంతుక సవరించి, తన యాగ్రహమును వ్యక్తీకరింపఁ బోవుసరికి, మందిరమంతయు నంధకారబంధుర మాయెను. ఆతఁడు గాంచిన యద్భుత ప్రదర్శన మంతయు నొక్కక్షణములో మాయమాయెను. మొదట పరుండిన గదియందే యుపు డుంటినని యాతఁడు తెలిసికొనెను. తన సేవకులు వెలిగించిన దీపమే వెలుఁగుచుండెను. ఆతనికి జనించిన విస్మయమునకు మేరలేదు. అదంతయు నొక కలయని భావించుటకైన నవకాశము లేకుండెను. నిద్రించినంతనే, ఆతని బంధించిన పాశము మెలమెల్లగా విడుచుండెను! అట్టి నిదర్శనము గుపడుచుండ, కలయని యెట్లు భ్రమింపఁగలడు? కలయగుట కల్లయని యెంచి, పరుపుపై నుండి తటాలున లేచి, ఖడ్గమును జేతఁ బూని, తన పాన్పుక్రింద నెవ్వరైన నుందురేమో

యని అజితసింగు వెదకెను. అచటనేగాక, ఆ మహాలునం దెవరును లేరైరి. పిమ్మట, తన్ను బంధించిన పాశము నాతఁడు పరీక్షింపఁ బోయెను. కాని, ఆతని విస్మయ మేమని వర్ణింతును? ఎంత వెదకినను పాశము కానరాకుండెను. త్రాటికొనయైనను లేదాయెను ఒక్కరాత్రి యాతఁడెన్ని వైపరీత్యములు గాంచు చుండెను! తనను బంధించిన పాశము మాయ మగుటచే, నాతడు నిశ్చేష్టితుఁడాయెను. జీవరహిత మగు శిలావిగ్రహమువలె నాతఁడు చేష్టలుడిగి యట్టె నిలుచుచుండెను.

ఆ మాయనాటక మంతటితో ముగియలేదు. హృదయపుట భేదన మొనరించు నార్తనినాద మాతని వీనులంబడెను. చెప్పరానిభయమును విషాదమును, దెలుపు నాధ్వని ప్రతిధ్వనించుచు క్రమముగా బిగ్గర యగుచుండెను. ఆవడిజేయు మిగుల చీఁకటిగను నిశ్శబ్దముగను నుండెను. దిక్కులుపిక్కటిలు నట్లు మారుమ్రోగుచుండిన యమ్మహారవమును గొంత తడవాఁతడు వినిన పిమ్మటపట్టరాని యావేశమునకు జిక్కి, ఖడ్గహస్తుఁడై యుండిన అజితసింహుఁడు పరుగులిడుచు క్రిందికిబోయెను.

కాని, అంతయు గాఢాంధకార బంధురమై యుండుటచే, నాతని కేమియు గానరాకుండెను. క్రిందిగృహమున నేమిజరుగుచుండెనో చూచుట కవకాశములేక పోయెను. అతిదైన్యమగు రోదనముమాత్ర మాతని హృదయమును బూర్తిగా గలఁచుచుండెను. అంతలో హఠా త్తుగ, దయ్యముపట్టినవానివలె వికృతముగ నఱచుచు నాగృహమునుండి ఎవ్వరో పాఱిపోవుచుండునట్లు అజితసింగునకు గోచరమాయెను.

దీపములేకుండుటచే అట్లుపాఱుచుండిన పురుషుఁడెవడో రాజ పుత్రుఁడరయజాలక పోయెను. మేడపైనుండిన దీపము వెలుగుచునే యుండ, అచటిదీప మేల లోపమాయెనో తెలియకుండెను. ఆదీపము నెవరైన నార్పివైచియుందురా? ఎవరార్పుదురు? రఘువీరుఁ డేమి చేయుచుండెను? అని అజితసింగు ప్రశ్నించికొన దొడంగెను.

అంతలో, నాతనికొక యనుమాన ముదయించెను. తన సరదారుం డగు రఘువీరుండే ఆ తెరంగున సంచరించుచు బాధితుండునా? కాని, అతని కంతటి భయ మేలకలుగవలయును? భయకారణ మేమైయుండును? అని యోచించుచు నాల్గువైపులు నొక్కసారి యాకాశము పరీక్షించి చూచెను. ఆచీకటిలో నాతని కేమియు గనుబడ లేదు. కాని, ఆగదిలో నెవరో, తీయలేక తీయలేక ఊపిరిపీయుచు, వదలలేక వదల లేక ఊపిరి వదలుచు గిజగిజ కొట్టుకొను చుండినట్లు లాతని కి తెలియ వచ్చెను. అజితసింహుడు ధైర్యవంతుడే యైనను, ఈసమయమున మాత్రము చలించెను. వేయిమంది శత్రువులైనను ఖడ్గపాణియైయొం టరిగా మార్కొనుటకు వెనుదీయని రసపుత్రుని ధైర్యస్థైర్యము లీసమ యమున మంచువలె కరగిపోయెను. మానవాతీత మగు ట్టి వైపరీ త్యముల నాతండెన్నడుం గాంచి యెఱుంగడు. దేహ మంతయు. నగు ర్పొడ,రసపుత్ర వీరుడొక్క క్షణమైననునిలువంజాలక ఆసంగి పోయెను.

మేడపై నుండి దించిన అజితసింహుం డాభయంకరనాటకమును వీక్షించు చుండ, క్రిందినుహాలునకు జుట్టు నుండిన గదులలో నాకను సైని కు లును సేవకులును హాయిగ నిద్రించుచుండిరి. దిన మంతయుం గష్టపడి యుండుటచే వారు మైమరచి నిద్రసౌఖ్యమును బూర్తిగ ననుభవించు చుండిరి. కాని, ఏమహారోదనముచే నజితసింహుడు భయభ్రాంతుం డాయెనో, అమ్మహారోదనముచేతనే ఒడ లెఱుంగక నిద్రించుచుండిన సైనికులు త్రుళ్ళిపడి మేల్కాంచిరి. ఆధ్వని యెట్టిదో, ఎటునుండి వచ్చుచుండెనో వారా సమయమున నరయం జాలరైరి. హఠాత్తుగ మేల్కాంచుటచే మిక్కిలి కలవరపడి, వారు కూడ నటున గంభిం చిరి. వారి వె బడివారిగుఱ్ఱములు కూడ గట్టిగ సకిలింపనారంభించె.

తా మప్రమత్తులై నిద్రించు చుండుటచే శత్రువు లెవరో యెతెం చి ముట్టడించి యుందురని యోచించి, రసపుత్రసైనికులు వరలన్నుంచి

ఖడ్గములను దీసి ఆత్మసంరక్షణార్థమై యిటు నటు విసరఁ గడంగిరి. కేవలము వారి కోలాహలముచేతనే భీకరకర మొక్క క్షణములో రణక్షేత్రముగ మాఱి పోయెను.

రఘువీరుఁడు నిద్రించినగదియందు నిలువఁజాలక అజితసింగు పరుగు లిడుచు వానలికి బోవునంతకి రంగము అట్లుండెను. ఆతడు ధైర్యము వహించి "ఆకోలాహలమేమి? ఏమిసంభవించినది.?" అని బిగ్గరగా నఱచెను. కాని, వారికేకలు విని వారే బెదరుచు బొబ్బలిడుచు నాయుధములను ఝుళిపించుచుండిన సైనికుల కాతనికేక లెట్లు విని బడును? అంతలో, అజితసింహుని సేవకుఁడాతని కంఠధ్వని గుర్తించి, కరదీపము బట్టి, అతిరయమున నాతనిదగ్గరకుఁ బోయెను.

ఆదీపపు వెలుతురుచే సైనికులంద ఱు అజితసింహుని గుర్తింపగలిగిరి. విమ్మట ఒకరినొకరు తిలకించి తామందఱు అజితసింహుని సైనికులమే యని యెఱింగి సంతసించి, తమయేలికను సమీపించి, పట్టరాని యాతురపాటుతో "రాజోత్తమా! ఈకలవరమేమి?" అని యాతని బ్రశ్నించిరి.

"అదియే నేను మిమ్మడుగుచున్నాఁడను. ఈగందరగోళమేల? విపరీతమేమైన సంభవించెనా?" అని అజితసింగు ప్రశ్నించెను.

సైనికుల యావేశ మప్పటికి బూర్తిగ వదలెను. అంతట, వారిట్లు ప్రత్యుత్తరమొసంగిరి.

"మేమందరము హాయిగ నిద్రించుచుండ, భూమిని బ్రద్దలుచేయునట్టి వికృతరోదనముచే గలతజెంది, ఉలికిపడుచు మేల్కాంచితిమి. మేము మైమఱచి నిద్రించునపుడు శత్రుసైన్యమే తెంచి పైఁబడెనని భ్రమించి కృపాణధారులమై యుండ, మిమ్ము గాంచు భాగ్యమబ్బినది."

అజితసింగు మఱల నాశ్చర్యపరవశుఁడగుచు నిట్లు పలికెను:

"సింహద్వారమునకు మీరు జాగ్రత్తగ బీగమువైచి యుండిరి

గదా. ఉన్నత ప్రాకారములకు దాటి ఎవఁడైన నిందుఁ బ్రవేశింపవలయును గాని, మరియొక మార్గము లేదు."

సైనికుఁడు: "నిజము రాజా, మఱియు, ఎవఁడైన గదిలో బ్రవేశించియుండు నేని, మనకు దొరకక తప్పడు."

"రఘువీరసింహుఁ డెక్కడ?"

"ఇచట లేఁడు, గదిలో నున్నాఁడేమో!"

"ఇందెవరైన దాగియున్నారేమో కూడ చూతము. ఈదీపముతోఁ బరిశీలింతము"

తోడనే సైనికు లందఱును రఘువీరుఁడు నిద్రించిన గదిలోఁ బ్రవేశించిరి. వారి వెంబడి, అజితసింగు కూడా ప్రవేశించెను. సైనికు లందఱు నెంత పరిశీలనగా శోధించినను వారి కేమియు గానరాకుండెను. గదిలో నేమియుఁ గానరాకుండుటచే, వారు బాహ్యప్రదేశమును వెదుక నారంభించిరి. వారెంత శోధించినను, ఎవరును గానరాకుండిరి. కాని, ఒక మూలను ఎద్దియో చుట్ట చుట్టుకొని పడియుండెనని, అజితసింహుని సేవకుఁడు కనిపెట్టెను. తోడనే, వారందఱు నచటికి పరుగునఁ బోయిరి.

రఘువీరుఁడే యట్లు పడియుండెను. ఆ వీరుఁడు సగము చచ్చి గోడవారను బడి యుండెను. తన సైన్యాధిపతి యగు రఘువీరుఁ డట్టి దైన్యావస్థయం దుండుట గాంచినంతనే అజితసింహుఁడు దుఃఖ పరవశుఁడాయెను.

"ఆహా! ఎంత ఘోరము సంభవించినది! ఇమ్మహావీరుఁడు భయముచే సగము చచ్చియున్నాఁడు. ఓరి సేవకా! శీఘ్రముగ నీరము గొనిరమ్ము; జాగు చేయకుము, పొమ్ము, నీరము నీరము!" అని యాతఁడు పలికెను. తోడనే, సేవకుఁడు నీటికై పరుగెత్తెను.

అజితసింహుఁడు తన సర్దారుని ప్రక్క గూర్చుండి, ఆతని శిర

మును దన తొడపై నిడి, ఉపచారము చేయ గడంగెను. హృదయము కొట్టుకొనుచుండుటచేతను, ఊపిరి దీయుచుండుటచేతను సరదారుడు జీవించియే యుండెనని స్పష్టమాయెను. కాని, పళ్లు బిగ్గరపడి, నోటి నుండి చొంగలు విశేషముగ స్రవించు చుండుటచే నాతఁడు భయ విహ్వలుఁ డాయెనని అజితసింగు గ్రహించెను. కాని, సహస్రరణరంగ ముల నాఱితేఱిన మహాశూరునకు వెఱపేమి? ఈతనిఁగాంచినభయమే! భయపడవలసియున్నపు డీతని కింత భయమేల కల్గియుండును? అని, అజితసింగు యోచింపగడంగెను.

ఇంతలో, నీరము గొని, సేవకుఁ డరుదెంచెను. రఘువీరుని మోముపై నీరము నెన్నిసారులు జల్లినను, ఆతనికి దెలివి రాకుండెను. భయమనెడు పిశాచమున కాతఁడు బలియగునేమో యని అజితసింహుఁడు మిక్కిలి తహతహపడెను. కాని, ఒక గంట కాలమట్లు శీతలోపచారము లొనరించిన పిమ్మట, రఘువీరుఁ డొక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి, మెల్లగ గండ్లు తెఱచి, డగ్గుత్తికతో "ఇపుడు నే నెచట నున్నాను?" అని ప్రశ్నించెను.

తోడనే, అజితసింహునకు బట్టరాని సంతోషము కలిగెను. అపారమగు తన సంతసమును లోలోన నడంచుకొని, ఇట్లు బదులిడెను: "మిత్రమా భయపడనవసరము లేదు. నీకేమి కావలయునో యెఱిఁగింపుము." భయముచే గబగడ వడకుచు రఘువీరుఁ డిట్లనెను:

"సాధ్యమగునంత త్వరలో నీప్రదేశమునుండి నన్ను గొనిపొండు."

౭

దయ్యములకొంప

రఘువీరుఁడు బేలుఁడు కాఁడు. అబలకాఁడు. ఆతఁడు శత్రుజనమధ్యమున స్వైరవిహార మొనరించు మహావీరుఁడు. అపజయము నెన్నఁడెఱుంగని

మహాశూరుఁడు. రణరంగమున వెన్నిచ్చి యెఱుంగని ధైర్యశాలి. అట్టి సైన్యాధిపతికా యిట్టి దైన్యావస్థ? ఆగృహమునందు దయ్యములో బ్రహ్మరక్కసులో ఉండవలయును. వానిచే రఘువీరుని కిట్టి దుస్థితి సంభవించియుండవలయును. అట్లు కాదేని, మహావీరుఁడగు రఘువీరుని నెవరు భయకంపితు నొనరింపఁగలరు? వారు విశ్రమించిన గృహమున దయ్యములు దేవులాడును కాబోలు. అజితసింహుఁడు మేడపైఁ గాంచిన యద్భుతప్రదర్శనమంతయు గూడ పిశాచముల ప్రతాపమే కాబోలు. తాను పరుండిన తల్పమునకు గట్టబడియుంటినని యాతఁడు చక్కగ నెఱింగియుండెను. అదియును పైశాచకృత్యమేనా? పిశాచ గణములుండెనని విశ్వసించుచు వాని వైపరీత్యముఁ గుఱించి నాటి రాజ పుత్రులు చెప్పికొనుచుండెడివారు. అజితసింహునకు మాత్ర మట్టి విశ్వాసము లేదు. కాని, ఇపు డాతఁ డేమిచేయఁగలఁడు? తాను కన్నులార గాంచిన భయాద్భుత ప్రదర్శనములును, భయముచే రఘు వీరుఁడు పడుచుండిన మరణవేదనమును మానవాతీతమగు పిశాచకృత్య ములకు ప్రత్యక్షనిదర్శనములవలె నుండ, ఆతని తొంటి అవిశ్వాసము చలింప నారంభించెను. ఆతఁడు నిద్రించినపిదప మేడపై జరిగిన యద్భుతచర్య లాతని కన్నులకుఁ గట్టినటులుండెను. అది యంతయు స్వప్నగతవృత్తాంతమని త్రోసివేయుటకు వీలు లేకుండెను. రహస్య మగు గదులుండునేమో వారు మొదటనే ఆప్రదేశమును మహాలు లను శక్తివంచన లేకుండ శోధించియుండిరి. జరిగిన విపరీతముల నిట్లు మఱల మఱల జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చికొనుచు, దీర్ఘముగ విచారించుచు, రఘు వీరుఁ డెట్టియుదంతము నెఱింగించునో యని అజితసింగు తత్తరపడు చుండెను. అంతవఱకును రఘువీరునకుఁ దెలివి రాలేదు. సంధియెత్తిన రోగివలె నాతఁ డప్పుడపుడు "నన్నొక దూరప్రదేశమునకుఁ గొని పొండు." అని మాత్ర మఱచుచుండెను.

అజితసింహుఁడాతనికి శీతలోపచారము లొనరించుచు, ప్రియవాక్యముల బుజ్జగించుచు, నేర్పుమెయి ధైర్యము గఱపఁ బ్రయత్నించుచుండ, రాజపుత్ర సైనికులు తమ సరదారుని యవస్థఁ గాంచి భయవిహ్వలులై, యొకరినొకరుడిల్లపడి చూచుచుండిరి. సైనికులు ధైర్యమంతరించినచో స్వామికార్యమునకు భంగము కలుగునని యెంచి, అజితసింహుఁ డిట్లనెను.—"సైనికులారా! రఘువీరుఁడు హఠాత్తుగా వ్యాధిగ్రస్థుఁడై యున్నవాఁడు. ఉచితోపచారములచే నీతని వ్యాధి తొలఁగఁ గలదు. మీలో కొందఱు ఆ చల్లని ప్రదేశమున కీతనిఁ గొనిపొండు, కమ్మని మందమారుతప్రభావముచే నీతఁడు తెప్పిరిలఁ గలఁడు మిగిలినవారు మరియాబీగము మహలుఁ జొచ్చి, లెస్సగ బరిశోధించి, అం దెవఁడైన దాగి యుండునేని వానినిఁబట్టి భద్రముగ నావద్దకు కొనిరండు మరియాబీగము మహలును శోధించువారు ఖడ్గపాణులై యేగవలయును"

తోడనే, పదిపండ్రెండుగురు సైనికు లాయుధపాణులై మరియాబీగము మహలుకుఁ బోయిరి. మిగిలిన బరివారమును గాంచి "ఇపుడు వేళ యెంతైనదో చెప్పగలరా" యని అజితసింగు ప్రశ్నించెను. వారిలో ననుభవశాలియొకఁడు ఆకసముగాంచి నక్షత్రములను లెక్కించి "రాజా! ఇపుడు నాలుగుగంటలై యుండును" అని బదులిడెను.

త్వరలోఁ దెల్లవారునని అజితసింగు సంతసించెను. రాత్రి తాను వీక్షించిన యద్భుతచర్యల గుఱించి తన సైనికుల కెఱింగింతునా? మానుదునా? యని ఆతఁడు యోచింప నారంభించెను. తన వృత్తాంతమును వినినంతనే సైనికులందఱు నొక్కక్షణమైన నచట నిలువక పాఱుదురని యెంచి, తన వృత్తాంతమును మరుగుపఱచుటయే క్షేమకరమని నిశ్చయించెను. రఘువీరుని వృత్తాంతము కూడ విపరీతముగ

నుండుననియు, ఆ వృత్తాంతమునుకూడ సైనికులు వినరాదనియును భావించి, రాజమందిరమును భద్రముగఁ గాచు చుండవలయు నని సైనికుల నాజ్ఞాపించి వారిని అజీకసింగు పంపివై చెను.

అంత నాతఁడు రఘువీరుని చేయిఁబట్టి మెల్లగనాతని లేవనెత్తెను. నిలువఁజాలకుండిన రఘువీరుని యుట్టె పట్టికొని, తన బలమును నేర్పున్న నుపయోగించి, ఆతని, బదియడుగులు వేయించి, రాజబాట వఱకు నాతని యజీకసింగు కొంపోయెను. ప్రకృతియంతయు గాఢాంధ కార బంధురమై యుండెను. ప్రకృతియందలి భూతములన్నియు నిద్రించుచుండినట్లు ప్రదేశమంతయు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. కావలి గాచుచుండిన సైనికులుమాత్రము సింహములవలె గర్జించు చుండిరి. కాటుక రాశివలె నాచీఁకటియందు నక్షత్రములు వజ్రపు తునకలవలె మెఱయుచుండెను. చల్లని మందమారుతములును కమ్మని సుగంధసౌరభములును, ఆలోచనాపరుఁడై రఘువీరుని, నడపించు చుండిన అజీకసింగునకు సుఖప్రదములుగ నుండెను.

అజీకసింహుఁడు విచారించుచుండెను: —

“ అంతయు విపరీతముగ నున్నదే! ఈ నిర్జనప్రదేశమున నేగాంచిన ఖాను బృందముగాక ఇతరులుగూడ నివసించు చున్నారా యేమి? ఇం దెవరైన నివసింతు రేని మేఘములవలె నా సైనికులు గర్జించు చున్నను, పైకి రా రేమి? యోచించుగొలది ఈ గ్రామమున మఱి కొంద ఱున్నారనియే స్పష్టమగుచున్నది. కాని, తన్నివాసులు గోచ రింపకుండుట చాలా జోద్యముగ నున్నది. బహుశః వా రెక్కడనో దాగియుండి, మా దైన్యావస్థను గాంచి లోలోన యానందించు చున్నారు కాఁబోలు!

“ మఱియు, నీమందిరము వృద్ధుఁడగు ఖాను నివసించు గృహము నమీపముననే యున్నదిగదా. నాసైనికులు ఆభోతులవలె ఱంకెలు

వేయుచుండ, ఖానుయొక్క సేవకుఁడైనను అగోచరించి విషయమును విచారింపవలెఁదా? అట్లుగాక, నిద్రాసౌఖ్యము ననుభవించు నా పుణ్యాత్ముని కీ కేకలు వినబడలేదేమో తెలియదు."

అని పరిపరివిధముల నాతఁడు యోచించుచుండెను. ఎంత యోచించినను సంశయనివృత్తి కాకుండెను. రఘువీరున కింకను మత్తు పూర్తిగ వదలలేదు. కాని, చల్లని మందమారుతములు వీచుచుండుటచే నాతనికి క్రమముగా దెలివి వచ్చుచుండెను. మందమారుతప్రభావముచే నాతని బాధయును భ్రాంతియును దొలంగుచుండెను. అంత వారిరువురును జేరువనున్న బండరాతిపై నాసీనులైరి. "మిత్రమా! నీకుఁ గుశలమా?" యని అజితసింగు ప్రశ్నించెను. తోడనే, వేడి నిట్టూర్పు వదలుచు "దుర్భరము, దుర్భరము," అని రఘువీరుఁడు పలికెను.

ఆతని కేలుబట్టి మృదువుగా నజితసింగు యిట్లనెను:— "ఓయి! ప్రతాపవంతుఁడా! ఏమి సంభవించెనో వచింపుము. గొప్ప విపరీతము జరుగకుండ నీకిట్టి దుస్థితి సంభవింపదు. అట్టి యుదంత మేమో విను టకై తత్తరపడుచున్నాఁడను శాంతచిత్తుఁడవై యెఱింగింపుము."

ఒక్క క్షణ మూరకుండి, రఘువీరు డిట్లనెను:

"నాకు బాగుగ జ్ఞాపకము లేదు. రాజా! నా మనసింకను భ్రాంతి జెందియున్నది. నాకింతటి వెఱపుఁ గలిగించిన విషయమును స్పష్టముగ నివేదింపఁ జాలను."

అజిత: "తొందర లేదు. వలయు విశ్రాంతి బొందుము. నీమనసు బాగుగ గుదుటబడినపిదప నాతనే యెఱింగింపవచ్చును."

అంత వారిరువురు మౌనమువహించి ఒక గంట కాలమట్లు కూర్చుని యుండిరి. రఘువీరుఁడేమి యోచించుచుండెనో యెఱుంగజాలము. అజితసింహునివలె నాతఁడుగూడ భయానక ప్రదర్శనమును నెద్దియోగాంచి

యుండును. బహుశః ఆ విపరీతమునుగురించి యోచించు చుండెను గాబోలు.

అజితసింగు పరిపరివిధములు యోచింపదొడంగెను. సిక్రీనగరమున కేతెంచి ఖానుతో సంభాషింప నారంభించిన దాదిగ జనించుచుండిన యనుమానములు గాఢములగుచు నాతని బాధించుచుండెను. ఆరుమాసములక్రిందట మాత్రమాతడు మొగలాయి దర్బారున కేతెంచియుండెను. అంతవఱకు నాతఁడు రాజపుతానా దేశమునందలి తనరాజ్యమున హాయిగానుండెను. ఆతఁడు మొగలాయిదర్బారునందలి కుట్రలను, మాయలను, అద్భుతములను ఎఱింగినవాడుకాడు. మాయమర్మముల నెఱుంగక స్వచ్ఛందముగ మెలంగు నారాజకుమారుఁడు సిక్రీనగరము నందలి యద్భుతచర్యల నైజము నరయఁజాలక, ఇట్లు చింతింప నారంభించెను: "ఈనిర్మానుష్య ప్రదేశమునకు నన్ను సార్వభౌముఁడేల పంపవలయును? మరియాబీగమునందే బసచేయవలయునని యేల నియోగింపవలె? ఈనగరము శిథిలమగుచున్నను నివాసయోగ్యములగు గృహములు కొన్ని యున్నవిగదా. మరియాబీగము మహలునందు బస చేయుమని సార్వభౌముఁ డానతిచ్చుటయును, నాకా బసయొసంగుటకు ఖాను సంశయించుటయును జూడ నిందెద్దియో భద్రకారణముండునని తెల్లమగుచున్నది. ఈమహలునందు నేనుగాంచిన విశేషములు చక్రవర్తికి దెలిసియేయుండునని తోఁచుచున్నది. అట్లగునేని, నన్నీ పిశాచ గృహమునకేల పంపవలయును? పంపఁదగిన యవసరమెద్దియో తెలియకున్నది" అజితసింగు యిట్లు విచారించుచుండ రఘువీరుఁడొక నిట్టూర్పు విడిచెను.

"మిత్రమా! నీకు కుశలమా?" అని అజితసింగు ప్రశ్నించెను.

రఘు: "రాజా! కుశలమే. చాలమట్టుకు మనసు పదిలపడినది. నాచర్యఁదలంచిన నాకే సిగ్గగుచున్నది సుమా"

అజిత్: "సిగ్గు పడనేల? దుర్భరమగు విపత్తేదియో నిన్నిట్లొనరించియుండు"

రఘు: "స్వామీ! అరుణోదయమైనటు లున్నది జూడుము!

అజిత్: "అవును. సూర్యోదయముకూడ శీఘ్రముగఁ గాఁగలదు"

రఘు: నా వృత్తాంతము నేమని యెఱింగింతును? నానుడువు లాలించి యుండఱు పరిహాసింతురు గాబోలు."

రఘు: "మూఢాత్మునకు సర్వము పరిహాసకరముగనే యుండును. బుద్ధిమంతు లట్టివారలు కారు. కావున, సంశయము వీడి నీ యుదంతము నెఱింగింపుము"

రఘువీరుని వృత్తాంతము వినిన అజితసింగుకూడ పరిహాసించువాఁడే. కాని, తనవలె రఘువీరుఁడునహిత మెద్దియో విపరీతమును గాంచియుండునని యాతఁ డెఱింగియుండెను. మిక్కిలి తొట్రిలుచు రఘువీరుఁ డిట్లనెను: "ఏమైనను, రేపురాత్రిమాత్ర మిందుండరాదు. ఈ గృహమును సాధ్య మగునంత త్వరితముగ వదలివేయుట ప్రధాన కర్తవ్యము"

ఆ గృహమున మఱల శయనించుట అజితసింగునకుఁగూడ యిష్టములేకుండుటచే నాత, డిట్లు బదు లిడెను: "నివాసయోగ్యములగు గృహము లనేకము లున్నవి. రేపు తప్పక మఱియొక గృహము నరయుదము."

రఘువీరుఁ డెద్దియో ధ్యానించుచుఁ గొంతతడవు పూరకుండెను. అజితసింహుఁడిట్లనెను:

" రఘువీరా ! సూర్యోదయ మగువఱకు నీ యుదంతము నెఱింగింపఁజాలవు కాబోలు: అట్లేకానిమ్ము: తొందరలేదు "

రఘు: " రాజా ! అట్లుకాదు. నా వృత్తాంతము నీ విప్పుడు వినుటయే క్షేమకరము. వృత్తాంతము వినినపిదప, నీవుకర్తవ్యమాలోచింప

వలసి యున్నది. ఆలోచనకు నేనెంతమాత్ర మక్కరకురాను. ఏమిచేయ
వలయునో నేను నిర్ణయింపఁజాలను"

అజ: జరిగిన యుదంతమును మొదట పూర్తిగ నెఱింగింపుము. పిదప, కర్తవ్య మాలోచింతము కాల్చేతులు కూడదీసికొని రఘువీరుఁ డిట్లు చెప్పనారంభించెను:

"రాజా! సావధానచిత్తుఁడవై వినుము. దినమంతయుఁ బ్రయాణ మొనరించి యుండుటచే కడుంగడు డస్సితిని. మన మిరువురము రెండు మందిరములను బరిశీలించిన పిమ్మట, కడుపార నాహారమును మెసవి, వెంటనే శయ్యపై వ్రాలితిని. శయనించుటకు ముందుగా మహలు యొక్క తలుపులను కవాటములను భద్రముగ మూసియుంటిని. నీసేవకుఁడు వెలిగించిన దీపము సమముగా వెలుగుచుండెను. ద్వారములన్నియు భద్రముగ మూయఁబడుటచేతను, దీపము స్వచ్ఛముగ వెలుగుచుండుటచేతను, ఎట్టి భయంబును లేక హాయిగ శయనింపఁ గలిగితిని. దేహ మలసి యుండుటచే, శయ్యపై వ్రాలినంతనే కండ్లుమూతలు పడ, మై మఱచి నిద్రించితిని!

అట్టి గాఢ నిద్ర నెంతకాల మనుభవించితినో యెఱుంగను. ప్రపంచమునన దెట్టిదో యెఱుంగక, కొంతకాల మట్లు నిద్రించియుంటిని. అనంతరము జరిగిన వృత్తాంతము నేమని విన్నవింతును? మైమఱచి నిద్రించుచుండిన నేను కొంతతడవైనపిమ్మట హఠాత్తుగ మేల్కాంచితిని. నాదేహ మంతటినుండియు ముచ్చెమటలు స్రవించుచుండెను. రాజా! ఆస్థితిని వర్ణింపజాలను. నేను పరుండిన పరుపంతయుఁ బూర్తిగ దడిసిపోయెను. నాహృదయ మెట్లుండునో నీవే యోచింపుము! నరములన్నియు బిఱ్ఱబిగిసుకుపోయెను. దేహమంతయు గగుర్పొడుచుచుండెను. తుదకు, ఎవరో గొంతుముడి నొక్కుచుండినటులు, కంఠము బిగిసుకొనుచుండెను. హంతకు లెవరైన నరుదెంచి నాకంఠమును

నులిపివేయుచుండిరో, లేక, దయ్యములు నాపై వ్రాలియుండెనో, మఱి యేకారణముచే నట్టిగతి ప్రాప్తించెనో యోచించుటకు నవకాశములేక పోయెను. ఎవరినైనఁ బిలుచుటకైనను, యఱచుటకైనను వీలు లేకుండెను. మఱియు నోరాజా! నేను కండ్లు తెఱచుసరికి, సర్వము గాంఢాంధకార బంధురమై యుండెను. నేను నిద్రించుటకు ముందు ద్వారములను జాగ్రత్తగ మూసికొంటినిగదా. అట్టి సందర్భమున గాలిచే దీపమాఱి యుండుననుట కవకాశములేదు. దీప మెట్లారెనో యెఱుంగనైతిని. ఏమియుఁ దోచక నిన్ను బిలువవలయునని ప్రయత్నించితిని. రాజా, నా యవస్థ యేమందును? నిన్నుఁ బిలుచుటకైనను నోరాడకుండెను. కండ్లు విప్పినంతనే గోచరించిన గాఢాంధకారమును, దేహమునుండి ప్రవహించుచుండిన స్వేదమును, నోరాడకుండుటయును గమనించి, ఓ రాజా! నా యవస్థ యెంత దుర్భరముగ నుండెనో నీవే యోచింపుము. నాకు గలిగిన భయమును వర్ణింపజాలను. నాదురవస్థకుఁ గారణమేమో దెలియకుండుటచే మిక్కిలి భయకంపితుఁడనైతిని. శాత్రవుని కరవాల మెదురుగా తళతళ లాడుచుండినను సరకు సేయక వానిపై దూకఁగల నేను డిల్లపడి యుంటి. శాత్రవజన సమూహమును గాకులవలె పాఱఁద్రోలు మద్భుజశక్తి మంట గలిసెను.

సముద్రమువలె నుండిన యంధకారమున నట్లెంతకాలముంటినో దెలియదు. అసహాయుఁడనై కొంతకాలమట్లు పడియుండిన పిమ్మట గాంచిన విశేషములను దలంచిన హృదయము ప్రక్కలై పట్టుదప్పి పడిపోవునేమోయని భయముకలుగుచున్నది. అట్టియెడ నీవైనను భయభ్రాంతుడవు కాకుందువా? కనుక సావధానచిత్తుఁడవై యుండుము" అని పలికి దీర్ఘమగు వేడి నిట్టూర్పులు విడుచుచు మగుడ నిట్లు చెప్పనారంభించెను.

"భయవిహ్వలుఁడనై తమోసాగరమున గొంతకాలమట్లు పడి

యుండిన పిదప గుడ్డిదీప మొకమూలనుండి కనుపింప నారంభించెను. ఆసన్ననిదీపము క్రమముగా రెండాయెను. ఆ రెండుదీపములును వల యాకారము గల రెండు గాజుబుడ్లలో స్థాపితమైనటులుండెను. గుడ్లవలె నుండిన ఆ రెండుబుడ్లును నృత్యమొనరించుచు నన్ను సమీపించెను. నన్ను సమీపించినంతనే నృత్యము నిలిచిపోయెను. నేను నిదానముగ జూచుసరికి ఒక వికృతాకారము నాకు గోచరమాయెను. నేను గాంచిన రెండు దీపములును ఆవికృతాకారముయొక్క నయనములు. ఆవికృతా కారమును సరిగా వర్ణింపజాలనుగాని అయ్యది నాకిపుడు కన్నులకుగట్టి నటులనే యున్నది. రాజా! నాకు జనించిన భయము వర్ణనాతీతము" రఘువీరుడిక చెప్పజాలక భయముచే గడగడ వడకసాగెను. అంతలో మరల ధైర్యము వహించి ఆతడిట్లు చెప్పనారంభించెను.

"చింత నిప్పులవలె మండుచుండిన రెండు నేత్రములునట్టె నాదెస చూచుచుండెను. అతిభయంకరమగు నారాక్షసిచూపులకు నేనెంత కాలముగురియైయుంటినో తెలియదుగాని, అంతకాలమును భయముచే నారక్తము గడ్డబాఱి పోవుచుండెను. అంతలో తెల్లనిదీపము ఆప్రక్కను గోచరమాయెను. రాజా! వినుము. నాయెదుట వికృతాకారము దాల్చిన దయ్యమొకటి నిలుచుండెనని ఆ దీపకాంతిచే నప్పుడు తెలిసికొంటిని. అంతవరకును నేనావిషయము నెఱుంగనైతిని. మొదట రెండుదీపము లని భ్రమించినవి ఆదయ్యముయొక్క నయనములని తెల్లమాయెను. పొడుగుపాటి పురుషునియొక్క అస్థిపంజరము వస్త్రవిహీనమై రక్తమాం సములు లేక నిప్పులవలె మండుచుండిన నయనములను త్రిప్పుచు వికృత ముగ గంతులు వైచుచు భయంకరమగు ధ్వనులు పుట్టించుచు వికృత ముగ నవ్వుచు గేరుచు నాయెదుట నిలుచుండెను. ఆదయ్యము నవ్వి నపుడు దాని పండ్లెట్లుండెనో వర్ణింపజాలనుగాని వానింగాంచినంతనే నాప్రాణము లెగిరిపోయెనని యనుకొంటిని. ఊపిరి దీయుటకునైనను

సాహసము చాలక డిల్లవడియుంటిని. ఆరాక్షసప్రదర్శన మంతటితో నైనను ముగియలేదు" అని పలికి రఘువీరుఁడూరకుండెను. జరిగినవిషయమును స్మరణకుఁ దెచ్చుకొనుచుండుటచే జనించిన భయమువలన నాతని పెదవులదడి యాఱిపోయెను. చూపులు వెలవెలఁ బోయెను. హృదయము తట తట కొట్టుకొనుచుండెను. ఊపిరిదీయుటయే కష్టముగనుండెను. అట్టి రఘువీరుని అజితసింహుఁడు హెచ్చరింప నాతఁడు మఱల ధైర్యము వహించి యిట్లు చెప్పెను:

"అప్పు డా దయ్యము నన్ను సమీపించుచు, ఎముకలతోఁగూడి యుండినచేయిని జాచుచు నెద్దియో పలికెను. అంత నాదయ్యము మఱింత భీకరాకారముఁ దాల్చెను. అతి ఘోరముగ నాదెసజూచుచు, రక్తమాంసములులేని హస్తమును బిసికికొనుచు, మిక్కిలి భయంకరముగనుండిన పండ్లను పటపట గొఱికి, ఆ దయ్యము వెంటనే వికవిక నవ్వసాగెను. రాజా! ఆ నవ్వును గాంచవలయును, వినవలయును, అంతెగాని, వర్ణించుటకు సాధ్యము కాదు. తోడనే, నా యవయవముల చేష్టలన్నియు నుడిగిపోయెను. నే పక్షవాతరోగివలె నుంటిని. నాప్రాణమింకను ఎట్లునిలిచియుండెనో యెఱుంగను."

అని రఘువీరుఁడు పలికి యూరకుండెను. ఇంతవరకును గంభీరముగనుండిన అజితసింహుని ధైర్యముకూడ చలించెను. ఆతని హృదయము దడదడ కొట్టుకొనుచుండెను. కూర్చుని వినుచుండిన యాతఁడు తటాలున లేవబోయెను. అంతలో నాతఁడుధైర్యమువహించి, ఎప్పటియట్లు ఆసీనుఁడాయెను. రఘువీరుఁడుకూడ సద్దుకొని శేషించిన వృత్తాంతము నిట్లు చెప్పెను:

"అంత నాదయ్యము మూరెడు పొడుగుగల నాలుకను జూపెను. కాలిన గునపమువలె నెఱ్ఱబాఱి పొడుగుగనుండిన యానాలుక పాము వలె నాడ నారంభించెను. నిప్పు గ్రక్కుచున్నట్లుండిన ఆ నాలుకను

ఆ కండ్లను గిఱగిఱ ద్రిప్పుచు, నన్ను ఆలింగన మొనరించుటకై, తన రక్తమాంసములులేని అతి దీర్ఘములగు హస్తములను ఆ దయ్యము జాపినంతనే, ఇక భరింపజాలక, యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి బిగ్గరగ బొబ్బలిడుచు, ఎట్టులెట్టులో యీవలఁ బడితిని. తోడనే స్పృహదప్పె. అనంతర మేమిజరిగెనో నీవే యెఱుంగుదువు. రాజా! నే నింక భయపడనేల యని నీవన్యథా తలంపఁదగదు. మనుజున ధైర్యస్థైర్యములు మనుష్యుల ముందుగాని, దయ్యములముందు నిరర్థకములు. ఎన్నిబీకములైనను బలుకవచ్చును గాని దయ్యముల చర్యలు మానవాతీతములు. రాజా! ఇది నా యనుభవము. మఱియు, ఈ గృహమున నుండరాదు. శీఘ్రముగ కర్తవ్య మాలోచింపుము"

౯

రహస్యాలోచన

రఘువీరుని భయంకరవృత్తాంతము ముగిసినంతనే, అజితసింహుఁడు దిగ్గున లేచెను. అతని డెందమున నెద్దియో విపరీతమగు నాందోళనము పుట్టెనని అతని మోమును జూచినంతనే తెలియుచుండెను. అతఁడెంతటి వీరుఁడైనను, అతని దేహ మంతయు భయముచే గంపించెను. అతఁ డెన్నఁడు నట్టి ఘోరమగు వృత్తాంతమును విని యెఱుంగఁడు. రఘువీరుఁడైనను దక్కువ వీరుఁడు కాఁడు. అతఁడు వీరుఁడు కాఁబట్టియే సజీవుఁడై యుండెను. వీరుఁడుకాని వాఁడు నిశ్చయముగ దారున మరణించియే యుండును. అజితసింహుఁ డావిషయము నెఱింగి యుండెను. కొంతకాల మాతఁ డేమియుఁ బలుకక శిలావిగ్రహము వలె నిలుచుని యుండెను. ఆతఁడేమి యోచించు చుండెనో గాని,

"అతిదారుణము, అతిఘోరము" అను పలుకు లాతని నోటనుండి, ఆతఁ డెఱుఁగకయే వెలువడెను.

సాహసము చాలక డిల్లవడియుంటిని. ఆరాక్షసప్రదర్శన మంతటితో నైనను ముగియలేదు'' అని పలికి రఘువీరుఁడూరకుండెను. జరిగినవిషయ మును స్మరణకుఁ దెచ్చుకొనుచుండుటచే జనించిన భయమువలన నాతని పెదవులతడి యాఱిపోయెను. చూపులు వెలవెలఁ బోయెను. హృదయము తట తట గొట్టుకొనుచుండెను. ఊపిరిదీయుటయే కష్ట ముగనుండెను. అట్టి రఘువీరుని అజితసింహుఁడు హెచ్చరింప నాతఁడు మఱల ధైర్యము వహించి ఇట్లు చెప్పెను:

"అప్పు డా దయ్యము నన్ను సమీపించుచు, ఎముకలతోఁగూడి యుండినచేయిని జాచుచు నిద్దిరయో పలికెను. అంత నాదయ్యము మఱింత భీకరాకారముఁ దాల్చెను. అతి ఘోరముగ నాదెసజూచుచు, రక్తమాంసములులేని హస్తమును బిసిగికొనుచు, మిక్కిలి భయం కరముగనుండిన పండ్లను పటపట గొఱికి, ఆ దయ్యము వెంటనే వికవిక నవ్వసాగెను. రాజా! ఆ నవ్వును గాంచవలయును, వినవలయును, అంతెగాని, వర్ణించుటకు సాధ్యము కాదు. తోడనే, నా యువయవముల చేష్టలన్నియు నుడిగిపోయెను. నే పక్షవాతరోగివలె నుంటిని. నాప్రాణ మింకను ఎట్లునిలిచియుండెనో యెఱుంగను."

అని రఘువీరుఁడు పలికి యూరకుండెను. ఇంతవరకును గంభీరముగ నుండిన అజితసింహుని ధైర్యముకూడ చలించెను. ఆతని హృదయము దడదడ గొట్టుకొనుచుండెను. కూర్చుని వినుచుండిన యాతఁడు తటా లున లేవబోయెను. అంతలో నాతఁడుధైర్యమువహించి, ఎప్పటియట్లు ఆసీనుఁడాయెను. రఘువీరుఁడుకూడ సద్దుకొని శేషించిన వృత్తాంతము నిట్లు చెప్పెను:

"అంత నాదయ్యము మూరెడు పొడుగుగల నాలుకను జూపెను. కాలిన గునపమువలె నెఱ్ఱబాఱి పొడుగుగనుండిన యానాలుక పాము వలె నాడ నారంభించెను. నిప్పు గ్రక్కుచున్నట్లుండిన ఆ నాలుకను

ఆ కండ్లను గిఱగిఱ ద్రిప్పుచు, నన్ను ఆలింగన మొనరించుటకై, తన రక్తమాంసములులేని అతి దీర్ఘములగు హస్తములను ఆ దయ్యము జాపినంతనే, ఇక భరింపజాలక, యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి బిగ్గరగ బొబ్బలిడుచు, ఎట్టాలెట్టులో యావలఁ బడితిని. తోడనే స్పృహదప్పె. అనంతర మేమిజరిగెనో నీవే యెఱుంగుదువు. రాజా! నే నింక భయ పడనేల యని నీవన్యథా తలంపఁదగదు. మనుజున ధైర్యస్థైర్యములు మనుష్యుల ముందుగాని, దయ్యములముందు నిరర్థకములు. ఎన్నిబీర ములైనను బలుకవచ్చును గాని దయ్యముల చర్యలు మానవాతీత ములు. రాజా! ఇది నా యనుభవము. మఱియు, ఈ గృహమున నుండరాదు. శీఘ్రముగ కర్తవ్య మాలోచింపుము"

౬

రహస్యాలోచన

రఘువీరుని భయంకరవృత్తాంతము ముగిసినంతనే, అజితసింహుఁడు దిగ్గున లేచెను. అతని డెందమున నెద్దియో విపరీతమగు నాందోళనము పుట్టెనని అతని మోమును జూచినంతనే తెలియుచుండెను. అతఁ డెంతటి వీరుఁడైనను, అతని దేహ మంతయు భయముచే గంపించెను. ఆతఁ డెన్నఁడు నట్టి ఘోరమగు వృత్తాంతమును విని యెఱుంగఁడు. రఘువీరుఁడైనను దక్కువ వీరుఁడు కాఁడు. అతఁడు వీరుఁడు కాఁబ ట్టియే సజీవుఁడై యుండెను. వీరుఁడుకాని వాఁడు నిశ్చయముగ దారున మరణించియే యుండును. అజితసింహుఁ డావిషయము నెఱింగి యుండెను. కొంతకాల మాతఁ డేమియుఁ బలుకక శిలావిగ్రహము వలె నిలుచుని యుండెను. ఆతఁడేమి యోచించు చుండెనో గాని,

"అతిదారుణము, అతిఘోరము" అను పలుకు లాతని నోటనుండి, ఆతఁ డెఱుంగకయే వెలువడెను.

తోడనే, రఘువీరుఁ డిట్లనెను:—"ఓ రాజా! నేను వెలిపెట్టిదో యెటులుంగ ననియు, ఎట్టియుపద్రవము సంభవింపనుండినను వెనుదీయక మార్కొను వాఁడనని నీవు నెఱుంగుదువు గదా. కాని, నేఁడు నీయెదుట నిలు చుండుటకు సిగ్గగుచున్నది. ఎట్టి ఘోరము సంభవించెనో జూడుము."

అజితసింహుఁ డాతని వచనములు నాలింపలేదు. తాను గూడ భయంకర ప్రదర్శనమును గాంచియుండుటచే, నాయుదంతమును రఘు వీరున కెఱింగించుట యుచితమా కాదా యని ఆతఁడు యోచించు చుండెను. రఘువీరుఁడు కేవల మాతని సరదారుఁడే కాఁడు. జయ పూరు మహారాజు నాతఁడు చిరకాలమునుండియు మిక్కిలి విశ్వాస ముతోఁ గొలుచుచుండెను. మహారాజుపై నభిమానముకూడ మెండుగ నుండెను. రఘువీరుఁడు మహావీరుఁడనియేగాక, ఉపాయశాలి యనియు గూడ జయపురాధీశుఁడు నమ్మియుండెను. కుమారుఁడగు నజితసింగు అవసరము కలుగునప్పుడెల్ల రఘువీరుని సలహా ననుసరించి మెలంగ వలయునని జయపూరు మహారాజు నియోగించెను. పితృవాక్యముల ననుసరించి, అజితసింగు ప్రతి యంశమును రఘువీరున కెఱింగింపుచు, ప్రతికార్యమునందును ఆతని యభిప్రాయము నరయుచుండెను. ప్రమాదకరముగ నుండు సమయమున రఘువీరుని సలహాప్రకార మాతఁడు మెలంగుచుండెను. కాని, నేఁడుమాత్ర మాతఁ డన్యథా ప్రవర్తించెను. భయముచే సగము చచ్చియుండిన సరదారునకు తన యుదంతము నెఱింగించు టెంతమాత్రము క్షేమకరము కాదని యెంచి ఆతఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను. "రఘువీరా! నీయుదంతంబు నంతయు వింటి. నీ కింతటి యాపద సంభవించినందుల కెంతయు జింతించుచున్నాఁడను. కాని, నీకు భయము తీరియుండును గాన, ఆ విషయమును గుఱించి లెస్సగ యోచించి సమాధాన మొసంగుము. అది యంతయు పిశాచ కృత్యమనియే భావింతువా?"

రఘు : "మానవాతీతమగు నిట్టి వికృతకార్యములు భూతాదులు తప్ప మరి యెవ్వ రొనరింతురు ?"

అజి : "అట్టు లననేల ? నిన్ను భయభ్రాంతు నొనరించుటకై మనుజు లెవ్వరో యిట్లొనరింపరాదా ?"

రఘు : "రాజా ! మనుష్యమాత్రుఁ డట్లు చేయఁజాలఁడని దృఢముగాఁ జెప్పఁగలను."

అజిత : "అట్లయిన, ఇచటనే యీ రాత్రిగూడ పరుండి చూతము. అప్పుడు"

తోడనే, రఘువీరుఁ డులికిపడుచు నిట్లనెను :

"రాజా ! వలదు, వలదు. నాక్షేమము కొఱకే చెప్పుట లేదు. ఈసరికి ప్రాణము లెట్లో నిలిచియున్నవి. ఇఁకనైనను ఈగృహమును వీడకుందుమేని, మన ప్రాణములు మనవి కావని నమ్ముము. నాకా వికృతాకారము మఱల గోచరమగునేని, మరణము తథ్యము ; అదృష్టముకొలది సజీవుడనై యుందునేని, మతి చెడి ఉన్మాదుడ నగుదును. కాఁబట్టి మన మిందుండరాదు."

అజితసింహుఁడు ఖిన్నుడై యిట్లనెను :– రఘువీరా ! అట్లే కానిమ్ము. సూర్యోదయమైనదిగాన మన మీగృహమును మఱియొక సారి పరిశీలింతము రమ్ము."

రఘువీరున కింకను భయము వదలలేదు. ఆగృహమును దలంచినంతనే ఆతని హృదయము ఝల్లుమనుచుండెను. ఒక్క గడియకాల మచటనే విశ్రమించి ఆ అవయవములకు బలము చేకూరిన పిమ్మట నరుదెంతునని యాతఁడు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.

అజితసింహుఁడు మారుపలుకక లేచి మరియాబీగము మహాలు ప్రవేశించెను. ఒకవిధమగు దిగులు ఆతని హృదయము నావరించి యుండెను. ఆతఁడు మిక్కిలి మనోబలము గలవాడగుటచే భయము

నడంచుకొనియుండెను. కాని ఎంతయణచియుంచినను మరియాబీగము మహాలు ప్రవేశించినంతనే ఆతని హృదయము కంపించెను.

తన సైనికులను బిలిచి మఱియొకగృహమునందు బసచేయుట కంద అను సిద్ధముగ నుండవలయునని అజితసింహుఁ డాజ్ఞాపించెను. కార ణము నెఱుంగమి, వారు వెలవెలబోయిరి, రఘువీరుఁడు జీవచ్ఛవంబు వలె బడియుంట మాత్రము వారు గాంచిరిగాని ఆతఁడును అజిత సింహుఁడును గాంచిన భయంకర ప్రదర్శనముల గుఱించి వారెఱుంగర గదా, మాఱుబలుకక స్వామియాజ్ఞను నిర్వర్తించుటయే యభ్యాసము గల సైనికులా గృహమును వదలివేయుటకై వెంటనే ప్రయత్నము లొనరింప నారంభించిరి. మఱియు, ఆరెండు మహాలుల తలుపులను కిటికీలను బూర్తిగ దెఱచియుంచవలయునని యువరా జాజ్ఞాపించుటచే వారట్లె యొనరించిరి.

పిమ్మట, ఆమందిరముయొక్క చుట్టుప్రక్కల నాతఁడు పరిశీలించెను. ఏయే త్రోవలవలన నాగృహమును ప్రవేశించుటకు వీలుండునో వాని నెల్ల నజితసింగు శోధించి చూచెను. రాత్రి జరిగిన విపరీతముల నెర యఁగల జాడలేమైన గాన్పించునేమో యని శోధించుచుండిన రాజ పుత్రుఁడు విఫలమనోరథుఁ డాయెను. అంత నాతఁడు సమీపమున నుండిన యుద్యానవనమునకుఁ బోయి, మధ్యనుండిన వేదిక నారోహించి మరియాబీగము మహాలున కభిముఖుఁడై, తద్గృహమును దిలకింపఁ దొడంగెను. శిల్పుల కళాప్రావీణ్యమును బ్రదర్శించుచుండిన యాదివ్య మందిర మాతనికి నయనపర్వ మొనరించెను. బాలభాస్కరుని సువర్ణ కిరణములచే నా మందిర సౌందర్యము మఱియు నతిశయించి యుండెను. తన్మందిరోపరిభాగము గోపురాకారముఁ దాల్చియుండెను ఆమం దిరముయొక్క ద్వారము లన్నియు దెఱచియుండెను గదా, అజిత సింహుఁ డెంత పరికించినను, ఒక రహస్యమందిర మాభవనమునకు

సంబంధించి యుంకునని యూహించుట కాధారము లేకుండెను. తాను నిద్రించినపిదప గాంచిన మహలు ఆరోపురమునఁ దాగియుండ నేరదని ఆతఁడు భావించెను అయ్యెన, ఆతఁడు కాంచిన మందిర మెచట నుండెను! అచటి కాతని నెవరు గొంపోయిరి? అదియంతయు పైశాచ కృత్యమేమో యను ననుమానము బలమాయెను.

కాని, అజిత్‌సింగు దయ్యము లుండుననినమ్ము వాఁడు కాకుండుటచే నాతఁడు ఖడ్గమును బూని, బీగముమహలు ప్రవేశించి, గోడభాగమును నేలభాగమును గాలితోఁ దన్నుచు, చేతితో గ్రుద్దుచు, అనుమానముగనుండు భాగములను కత్తితో వ్రాయుచు, రెండు మహలులను లెస్సగ బరిశోధించెను. ఎంత వెదకినను, కార్యము లేకుండుటచే నాతఁడిట్లు చింతిపఁ దొడంగెను:—

“ఈ వైపరీత్యములు మానుషకృత్యములో, పైశాచకృత్యములో నిర్ణయింపఁజాలకున్నాఁడను. నేను గాంచిన దారుణమగు చేష్టలన్నియు న్గాక కలయని కొట్టివేయుటకు వీలు లేకున్నది. నేను కన్నులు విప్పి చూచుసరికి. పాశబద్ధుఁడనై యుండుట నిక్కువము! జయపురాధీశుని కుమారుని ప్రాణమును హరించినరక్కసి సౌందర్యము, ఆరాజకుమారుని ఘోర మరణము, వస్త్రహీనములగు శవములు ఢిల్లీనగరమున నెట్లు ప్రదర్శింపఁ బడుచుండెనో, ఆ తెరంగుననే రాజకుమారుని కళేబరముకూడ గోడకు నిలువబెట్టించి యుండుటయును గన్నులార గాంచిన మీఁదట, కలయని యెట్లుభ్రమింపఁ గలను? కలయని భ్రమింతునన్నను, రఘువీరుని యుదంతము నేమని సమర్థింతును? కావున, కలయని భ్రమింపరాదు. ఈ వైపరీత్యములను, అసాధారణ ప్రజ్ఞావంతులగు మనుష్యు లొనరింప వలయును, లేదా, అయ్యవి దయ్యముల చేష్టలై యుండవలయును. దయ్యముల ప్రభావమే యని రఘువీరుని దృఢ విశ్వాసము. నేనెంత వెదకినను, మనుజుని జాడ లగు

పడకుండుటచే నాతనిమాటను త్రోసివేయుటకు వీలు లేకున్నది. కాని, "ఓయి, రాజకుమారుఁడా! ఇట్టిగతియే నీకు రేపు సంభవింపగలదు" అని పలికిన ఆ రక్కసి పలుకులు ములుకులవలె నాహృదయమున నాటికొనియుండ, కలయనియు, దయ్యమనియు భ్రమించుటకు వీలు లేకున్నది. ఇది నిశ్చయము. కలగాదు. భూతముగాదు. మానవాతీత మగు చాతుర్యముతో మమ్ములనసహాయుల నొనరించి, కొండొక కారణార్థము ఎవరో యిట్లొనరించి యుండవలయును. ఈ గ్రామమున నెవ్వరైన నుందురేని సలబతుఖానుకు దెలిసియుండవలయును. ఈఖాను సాధారణుఁడు కాకపోయినను, ముందుగ నాతనితోఁ బ్రసంగించుట ప్రధాన కర్తవ్యము" అని వితర్కించుకొని, అజితసింహుఁ డీవలకు వచ్చుసరికి, రఘువీరుఁడును, ఖానుయొక్క సేవకుఁడగు మహమ్మదు ఖానును ఆతనికిఁ గోచరించిరి. మహమ్మదును జూచినంతనే, అజిత సింహుఁడు వెలవెలబోయెను. కారణ మేమన, తన వృత్తాంతము నా సేవకునకు రఘువీరుఁ డెఱింగించెనేమో యని ఆతడు భీతిల్లెను. కాని, రఘువీరుని మోమును గాంచినంతనే, అట్టి ప్రమాదము సంభవించి యుండదని అజితసింగు గ్రహింపగలిగెను. ఆతని గాంచినంతనే, వంగి వంగి సలాము లొనరించుచు మహమ్మదు యిట్లనెను :- "రాజోత్తమా! తమక్షేమము నరయుటకై మా ఉమ్రావు సాహేబుగారీ సేవకుని బంపి యున్నారు. తమకెట్టిపరిచర్యకైన నొనరింపవలయుననియు తమయాజ్ఞల నెల్ల శిరసావహింప వలయుననియుఁ గూడ స్వామియాజ్ఞ. ఆనతిండు."

మహమ్మదు పలికిన ప్రతిపలుకును అజితసింహుఁడు శ్రద్ధగా వినెను. రఘువీరుని వృత్తాంత మాతనికెంతమాత్రము దెలిసియుండదని యెంచి అజితసింహుఁ డెంతయు సంతసించి ఖానును దర్శించుటకై తాను సత్వరమరుదెంతునని యాతఁడు తెలుప మహాప్రసాదమని బలికి సలాము లొనరించి మహమ్మదు నిష్క్రమించెను.

అనంతర మజితసింహుఁడిట్లు విచారించుచు మ ఖాను వద్దకు బోయెను :-

"ఎంత తర్కించినను ఈవైపరీత్యములన్నియు మానవకృతము లనియే తేలుచున్నది. ఈనిర్మానుష్య ప్రదేశమున నెవరైన నుండు రేని అనుభవజ్ఞుఁడును, సూక్ష్మబుద్ధియును అగు ఖాను యెఱుంగకుండఁడుగదా! అయ్యది రహస్య వృత్తాంతమగునేని ఈముదుసలివలన గ్రహించుటకల్ల కాని ఇట్టి యద్భుతములను మనుష్యమాత్రుఁ డెట్లొనరింపగలడు? కావున, మేము యిసుపురము నెద్దియో చెప్పరాని భ్రమకులోనై యుందుము. కాబట్టి ఈ రాత్రిగూడ నామహాలునందే విశ్రమింతునేని నిజము బయలుపడును. కాని, ఆతడెంత తర్కించినను భయముచే జనించిన యనుమాన మాతని హృదయము నావరించి యుండెను. మఱియు, అనుభవనీయుఁడగు రఘువీరుఁడా మహాలునం దుండు టెంత మాత్రము క్షేమకరము కాదని విస్పష్టముగ వక్కాణించియుండెను గదా. కావున, ఆ మందిరమున మఱల విశ్రమించు టెట్లు?

ఆతఁడట్లు యోచించుచు, ఖాను యింటికి బోయెను. మెత్తని దిండుపై సగము వ్రాలి ఖాను ఎద్దియో ధ్యానించుచుండినటు లుండెను. నిర్లక్ష్యము నిర్విచారమును ఆతని ముఖలక్షణములు తెలుపుచుండెను. గాంభీర్యము, ఒక విధమగు యౌదార్యమునుగూడ నాతని మోమున దాండవమాడుచుండెను. ఆతని గాంచినంతనే, ఆతఁడొక మహాపురుషుఁ డనియు, యోగియనియు, జ్ఞానియనియు, భ్రమించు వారలేగాని, ఆతని హృదయకౌటిల్యమును గుర్తించు వారరుదు. అజితసింహుని గాంచి, నిశ్చలహృదయముతో నాతఁడు సవినయముగ నిట్లనెను :- "ఓ జయపుర కులాబ్ధిచంద్రమా! స్వాగతము. తమరీ యాసనము నలంకరింపుడు. రాజోత్తమా! తమకు కుశలమేగదా?"

అజిత : "అయ్యా మీ కృపాభిమానముల కెంతయు సంతసించు

చున్నారము. కాని, మిమ్ములనొకప్రశ్న యడుగవలసియున్నది. తమ రేమందురు ?"

ఖాను: "మహారాజా! సేవకుని కేమియాజ్ఞో శీఘ్రముగ నానతిండు."

అజిత: "మాటమాటకు మీకు శ్రమగలిగించుట సహింపఁ జాలను. మరియాబీగకు మహలు నా సేవకులకు సదుపాయముగ లేదు. ఒకవిధముగ ఆమహలు నాకుగూడ నివాసయోగ్యముగలేదు."

ఖాను: ఈనగరమునందలి గృహములలోఁ దమ కెద్ది సదుపాయముగ నుండునో యెఱింగింతురేని—"

అజిత: వలదు, వలదు. మేము నివసించుట కేగృహము అనువుగ నుండునో మేమే వెదకికొందుము. మీకు శ్రమగలిగించుట కేనియ్యకొనను."

అని, అజితసింహుఁడు పలికినంతనే ఖానుయొక్క వదనమెఱ్ఱబారెను. అజితసింహుఁడు గుర్తింపకుండ, ఒక్కక్షణమాత్రమున దన యాగ్రహమును దిగమ్రింగి, "రాజోత్తమా! నా మనవి వినుము—" అని యెద్దియో చెప్పఁబోయిన ఖానును వారించి, అజితసింహుఁ డిట్లు పలికెను: "తమకు శ్రమఁ గలిగింపఁజాలనని చెప్పియుంటిగదా. మాసదుపాయములకై మేమే దేవులాడెదము." అని పలికి, ఖాను ప్రత్యుత్తర మొసంగుటకైనను అవకాశ మొసంగక, అజితసింహుఁడు దిగ్గున లేచి శరవేగమున మాయమాయెను.

అపు డావృద్ధునకుఁ గల యాగ్రహ మంతయు నాతని మోమున దాండవమాడెను. దుర్భరముగు ప్రమాద మెద్దియో ప్రాప్తించునట్లు లాతఁడు చేష్టలుడిగి శిలావిగ్రహమువలె నిలువఁబడి, అజితసింహుడు పోయిన దెసఁ జూచుచుండెను. కాని, ఖానునకు సంభవించిన యుపద్రవ మేమి? తన కనువగు గృహమును దానె వెదకికొందునని రాజకుమా

రుఁడు, పలికినపుడు శ్రమయే తప్పెనని ఖాను సంతసింపవలయునుగాని, ఆగ్రహాపరవశుఁడు కానేల? ఆతఁ డట్లు ఉలికిపడనేల?"

౧౦

మఱియొక బ్యస

నిర్జనప్రదేశమగు సిక్రీనగరమున నెద్దియో గొప్ప రహస్యము దాగి యుండుట నిక్కమని అజితసింహుఁడు భావించెను. ఖానుయొక్క ప్రవర్తన మాతని యనుమానమును బలపఱచెను. ఆ రహస్యమును గను గొనువఱకును దానాప్రదేశమును వీడరాదని యాతఁడు నిశ్చయించెను.

అజితసింహుఁ డానగరము నెన్నఁడు జూచియుండలేదు. ఆతఁ డానగరమున కేతెంచుసరికి ప్రొద్దుగ్రుంకియుండుటచే నాప్రదేశమును బరిశోధించుట కవకాశము లేకపోయెను. అయ్యదే ప్రధాన కర్తవ్యమనియెంచి, ఖానుయొక్క గృహమునుండి వెలువడిన యజితసింహుఁడు తత్కార్యాచరణమునకై బయల్వెడలెను.

ఆ నగరమునందలి యుత్తరభాగమున మహావైభవముతో నలరారు మందిరము లనేకము లుండెను. అందలి సార్వభౌముని 'దివానీఆమ్' 'దివానీఖాస్' యను దివ్యభవనములు చూపరుల దృష్టిని ముఖ్యముగా నాకర్షించును. ఆవెనుక, అసంఖ్యాకములగు చిన్నచిన్న భవనములు బారులు తీర్చియుండెను. వాని నెల్ల నజితసింహుఁడు పరిశోధింపఁగడంగెను. కాని, అందెవ్వరైన నివసించు జాడలైనను గానరాకుండెను. వాని యవస్థ బరికింప, సంవత్సరములనుండియు నందెవ్వరు మసలుచుండినట్లు తోపకుండెను. రారాజున కేర్పడిన నగరులును, ఆతని విఖ్యాతపూరుషుల కేర్పడిన సౌధంబులును కేవలము నిర్జన ప్రదేశంబులై, కళావిహీనంబులై ధూళిధూసరంబులై యుండి, అజితసింహునకు భయభ్రాంతులు కల్గించుచుండెను. కాని, ఒక్క విషయము

మాత్ర మాతని యనుమానమును బెంపుజేసెను. 'మరిమా' బీగము మహలునందుకూడ నెవ్వరు గానరాకుండినను, ఎవ్వరైన నివసించు జాడలైనను తోచకుండినను, మనుష్యసంచారము లేని కాలమున నా మహాలు ధూళిమానసంబై యుండుటకు మారుగ, పరిశుభ్రముగ నుండుటచే, ఎవ్వరో కాపలి యుండురని రసపుత్రవీరుడు వితర్కించెను. కాంబట్టి తాను పరీక్షించుచున్న మహలునందు బసచేసి యుండలి మర్మము నరయవలయునని యాతండు నిశ్చయించెను.

క్రోడచే. ఆతండు మరిమామహాలునకు బోయి తన రాకకై నిరీక్షించుచుండిన తన పరివారజనంబును గాంచి, తమ సామగ్రినంతయు బదిలముగ బట్టుకొని తాను పరీక్షించివచ్చిన నూతనప్రదేశమున కేగి అందు బసచేయవలయునని వారికి దెలియజెప్పెను. రఘువీరుం డచటనే యుండెను. "రఘువీరా! ఈపట్టణమంతయు బరిశోధింతము. వచ్చెదవా?"

రఘు: "రాజా! క్షమింపుము. రాజాలను. నా కింకను నస్వస్థత గానే యున్నది: నేనిపుడు స్నానమాచరింపవలయును"

కావున అజితసింహుండొక్కడే బయల్వెడలెను. కాని, ఆ నిర్మా నుష్యప్రదేశమందెంత తిరుగాడినను మనుష్య సంచారము గానరాకుండెను. ఒకానొక కాలమున జనసంకీర్ణమై ప్రతిభాశాలియగు నక్బరు పాదుషాకు ప్రేమాస్పదమై యుండిన పట్టణమెట్టి దుర్దశకు బాల్పడినది. ఒంటరిగా దిరుగాడుచుండిన రాజకుమారుం డొక సౌధోపరిభాగము నారోహించి చుట్టును బరికింప, నాబాలుకాప్రదేశ మంతయు నొక యెడారివలెను, మహాసముద్రమువలెను గోచరించెను. దవ్వున నొక కుగ్రామ మొండు నుండునటు లాపసి గాయనేత్రదృష్టికి దెలియు వచ్చుచుండెను. అచ్చటచ్చట విశాలములగు పొలములును, వాని మధ్యమున చిన్నచిన్న గుట్టమెట్టలనుగూడ నయనగోచర మగు

చుండెను కాని, ఎంత పరిశీలించినను, మనుష్య సంచారము మాత్రము గోచరము కాకుండెను.

రాజసింహుఁ డంతట విసిగి వేసారి ధ్యానైక తత్పరుఁడై, నిజనివాసాభిముఖుఁ డాయెను. అంత, మార్గమధ్యమున నాతనికి ముదుసలి యగు మౌలానా యొకఁడు సాక్షాత్కరించి, యథోచితముగ దండప్రణామంబులాచరించి, "రాజోత్తమా! తమరీ నిర్జన ప్రదేశమునకేతెంచి నందులకీ తమసేవకుఁ డానందపరవశుఁడై యున్నాఁడు."

అజిత: "మీ కెవరు చెప్పిరి?"

"పాదుషావారు ఖానుల కొకజాబు పంపియున్నారు గదా! నాకా సమాచారమును దెలుపుటకై ఖాను తన సేవకుని ఆజాబుతో గూడ నావద్దకు నిన్నటిరేయి బంపియుండెను. మాచేతనగు మర్యాదలచే మిమ్మును గౌరవించుట మా విధి."

అజిత: "మీరిట నొంటిగా నెట్లు జీవించుచున్నారు?"

"ఏమి చేయగలము? దైవాజ్ఞ నతిక్రమింప నేరముగదా"

"ఆర్యా! మీరును, వృద్ధుఁడగు నమ్రూవ్ యనుదప్ప మఱియొకరీ నగరమున నివసించుటలేదని నేనువిశ్వసింతును."

"కాదు, కాదు! మే మిరువురమే కాక, ఖానుయొక్క సేవకులగు మహమ్మదుజానుయును హామీదాయును గూడ నిందే నివసింతురు."

"మీరు వృద్ధులుగదా! మీకొక్క సేవకుఁడైన నుండవలదా?"

"రాజా! ఫకీరునకు సేవకుఁ డేల?"

"ఆర్యా! క్షమింపుడు మీకు భోజనము నెవ్వ రమర్తురు?"

"రాజా! బాగుగఁ జూడుము: నాయాహారమును దయారు చేసికొనఁ జాలకుండునంతటి వృద్ధుఁడను గాను. నాకప్పు డపుడు మహమ్మదు వలయు సాహాయ్యము నొనరించుచుండును. మఱియు దయార్ద్రహృదయుఁ డగు సార్వభౌముఁడు నాకు వలయు సామానులను

మానసమున కొకసారి పంపుచుండును. ఎట్టిలోపములేక, మేమిచట సుఖులమై యున్నారము."

"అనఘా! మిమ్మొకప్రశ్న నడుగుట కనుజ్ఞ దయచేయుదురా?"

"రాజోత్తమా! సంశయమేల? ఈ తమసేవకుఁడు సంసిద్ధుఁడై యున్నాఁడు."

"మహనీయా! ధన్యోఽస్మి! మీయౌదార్యము కడుంగడు శ్లాఘనీయము. అల్పజ్ఞుఁడగు నేను—"

"రాజా! నీప్రశ్న యేమి?" రాజకుమారుఁడు మిక్కుటముగ సంకోచించుచు నల్లనల్లన నిట్లు పలికెను. "మహనీయా! ఇయ్యది నిర్జన ప్రదేశము; పెక్కుసంవత్సరముల నుండియు నిందు మనుష్య సంచారము లేదుగదా? నీ విందెన్నఁడైన దయ్యములను గాంచి యుంటివా? లేని యెడల, వాని గుఱించి వినియైన నుందువా!"

ఆ ఫకీరుతోడనే యాశ్చర్యమగ్నమానసుండై చూచి కొంత తడవాగి యిట్లనెను. "దయ్యములా! అదియేమి? దయ్యముల గుఱించి గాని, పిశాచముల గుఱించిగాని నే నిచట నెన్నఁడు విని యెఱుంగను. మీ రేమైనా గాంచియుంటిరా?"

అజిత: "నిన్నటిరేయి మేము మరియాబీగము మహలులో విడిసి యుంటిమి—పాదుషావా రట్లాజ్ఞాపించియుండిరి."

"అట్లు వారేల యాజ్ఞాపించవలయును?"

"నాకెట్లు తెలియును? పాదుషావారు వేఱువిధముగ నాజ్ఞాపించు వఱకు నే నామందిరముననే యుండవలయును."

"కాని, ఈ నిర్జన ప్రదేశమునకు పాదుషావారు మిమ్మేల పంపవలయు? సర్వసంగపరిత్యాగ మొనరించు మాబోంట్లకును, వయసు మీరినవాఁడగు ఖానునకును మాత్రమే మీ యరణ్యప్రదేశము తగును. ఇట్టి ప్రదేశమునకు మిమ్మేల పంపియుండిరో గ్రాహ్యము కాకున్నది."

"అణుమాత్రమైనను నాకుగూడ దెలియకున్నది."

"కేవలము పాదుషావారి విలాసమై యుండవలయు. కాని, రాజా! దయ్యముల గుఱించి మీ రేమనెదరు?"

"మిక్కిలి ధైర్యవంతుఁడగు నా సరదారుఁ డొకఁడు భోజనానంతరము శయ్యపై వ్రాలి నిద్రించుసమయమున నతి భయంకర ప్రదర్శన మాతనికి గోచర మగుటచే నాతఁడు భయభ్రాంతుఁడై దిగ్గున మేల్కాంచెను. ఆతఁ డట్లు కలగాంచి యుండునని నేను భావింతును."

మిక్కిలి యాతురముగా ఫకీ రిట్లు పలికెను :-

"నిశ్చయముగఁ గలదే. నే నిందు డెబ్బదియేండ్లనుండియు నివసించి యున్నాఁడను గాని, యిట్టి వైపరీత్యము నే నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగను. కాని, రాజా! ఎవ్వడో యొక పిఱికిపంద యకారణముగ నులికిపడినంత మాత్రమున నీ ప్రదేశమును వీడెదవా యేమి?" పౌరుషవంతుఁడగు రసపుత్రవీరుని మనమున నాఫకీరుని పలుకులు ములుకుల వలె నాటికొనెను. అజితసింహుఁడు కొంతకాలము నిరుత్తరుఁడై నిలుచుండి యుండెను. ఆతని వదన మెఱ్ఱబాఱ, నాతఁడిట్లు బదులిడెను :-

"నేనీ విషయమై యింకను నేమియు నిశ్చయింపలేను."

ఫకీరు: కాలాతీతమగుచున్నది. మిమ్మును చాలాకాలము నిలిపి వైచితిని. మనము మఱల కలిసికొనఁగలమని విశ్వసింతును."

అజిత: "అవశ్యము."

యథోచితముగ నొండొరులు శెలవుగైకొని వేర్వేరు మార్గముల వెడలిరి. స్ఫటికశిలానిర్మితమగు సలీముఫకీరుయొక్క గోరీకి సమీపముగ నుండిన కుటీరమునకాఫకీరు పోవుచుండుట రాజపుత్రుఁడు కనిపెట్టెను. ఆతఁడు నిజగృహాభిముఖుఁడై యిట్లు చింతింపదొడంగెను. "ఈఫకీరు టక్కరివలె దోచుటలేదు. నిక్కముగ నీతఁడు ఐహికవిషయములఁ బూర్తిగ విసర్జించి ధ్రువమగు మోక్షమునపేక్షించి, కేవలము

భగవద్ధ్యానైకతత్పరుండై యుండు తత్త్వవేత్తయై యుండనోపు. ఈప్రదేశమునందలి రహస్యాన్వేషణవిషయము లీసాధుజనునకు దెలిసి యుండవు. టక్కరియగు సలబతుఖానుయొక్క చర్యలు కూడ నిమ్మహనీయునకుఁ దెలిసియుండవు. ఈప్రదేశమునం దెవ్వరైన దాగియున్నను ఈఫకీరావిషయము నెఱింగియుండడు.”

అట్లు చింతించుచు, అజితసింగు రమ్యమగు మసీదు బ్రవేశించెను. తొల్లి దేశదేశమునందలి జనుల నాకర్షించుచుండిన యా దివ్యభవన మీసమయమున నా బక్క ఫకీరు కొక్కనికే నివాసస్థలమై యుండెను. మహమ్మదీయులు సకాలమున గుంపులు గుంపులుగా నేతెంచుచు, నావేశపరులై మొలుగెత్తి తమ దైవము నారాధించు నాపుణ్యప్రదేశమున కా ఫకీరు తప్ప మఱియొక రేతెంచుటలేదు. అట్టి వ్యత్యాసమును గమనించుచు నజితసింహుఁడు సింహద్వారము డాసెను. శిలానిర్మితమై, సోపానపరంపరావృతమై, అత్యున్నతమై మహాగంభీరాకృతి దాల్చియుండిన యాద్వారము రాజపుత్రునకు విస్మయము కలిగించెను. ప్రతాపవంతుఁడగు నక్బరుపాదుషా తన మహావిజయములకు సాక్షీభూతముగ నాద్వారమును నిర్మించి యుండెను. “కాని, పాదుషా నిజముగ బేలయగుటకు సందియము లేదు. ఈ భవన నిర్మాణమునకై వెచ్చించిన ధన మంతయు నిరర్థకమాయెగదా. పాదుషా యీపాటి గుర్తింపఁజాలకపోయెనే!”

అని తలపోయుచు నాలోచనాపరుడై యుండిన అజితసింహుఁడు హఠాత్తుగా నులికిపడెను. కారణ మేమైయుండును? ఆనిర్జనప్రదేశమును వీక్షించుచు నాలోచనాపరుఁడై యుండిన రాజకుమారునకు దైవాంగనల మృదుమధురగానము హఠాత్తుగ వినవచ్చెను. గానారవ మతిమనోహరముగ నుండుటచేతను, ఆశూన్యప్రదేశమున ఖాను మొదలగు వృద్ధులు తప్ప వేఱొకరు కానరాకుండుటచేతను, నయ్యది దైవాం

గనల కంఠస్వర మేమోయని రాజపుత్రుఁడు భ్రమించెను. "ఈ శూన్య ప్రదేశమున దాము తప్ప యింకొకరు లేరని ఖాసు చెప్పెనుగదా. కాని ఆతని వచనము లసంబద్ధములనుట తథ్యము. ఆతఁడు టక్కరి యనియు వేషధారి యనియును గ్రహించియే యుంటిని. కాని, కేవలము పరమ హంసవలె నుండిన ఫకీరుకూడ మోసము చేయునా? కాని, నన్నాతఁ డేల మోసపుచ్చవలయును? ఆతనికిఁ గలుగు లాభ మేమి?"

అని యోచించుచు, ఆమృదుమధురగానారవ మేదిశనుండి యేతెంచు చుండెనో యరయుటకై నల్దిశల నిక్కి పరికించి కృతకృత్యుఁడై యజిత సింగు సింహద్వారము నతిక్రమించి బాహ్యప్రదేశమున కేతెంచి మఱల బరికింప, సమీపమున నొక బావి గోచరమాయెను. అట నుండియే రాల్గరగించు మృదుమధురగానము బయల్వెడలుచుండెను. ఎవ్వరో పిల్లనగ్రోవితో సరిగా మేళగించి పాడుచుండినట్లు గూడ నాతనికిఁ దెలియవచ్చెను.

అజితసింహుఁ డాదెస బోయెను. నూతిచెంత నుండిన వేదికపై నిరువురు పురుషులు సుఖాసీనులై యుండిరి. వారిలో నొకఁడు సన్యాసి వేషధారియై యుండెను. ఆతని హస్తముల నొక సారంగు యుండెను. ఆతని ప్రాయ మిరువదియైదేండ్లు మీరి యుండదు. ఆతఁడు ధరించిన కాషాయివస్త్రము లాతని సహజసౌందర్యమున కొక వింతసోయగము నొసంగుచుండెను. ఆతని లేఁబ్రాయ మును మన్మథుని ధిక్కరించు మనోహరాకారమును రాజపుత్రునకు మిక్కిలి యాశ్చర్యము గలిగించెను. ఆవింతసన్యాసి చెంత కొంచెము వయసు మీఱిన పురుషుఁ డొకడు వంట చేయుచుండెను. ఆతఁడా సన్యాసి శిష్యుఁడై యుండును.

౧౧

పడుచు సన్యాసి

తన గానకళా ప్రభావముచే నజితసింహునకు గర్వ పర్వమొనరించిన సన్యాసి, రాజపుత్రుఁడు సమీపించినంతనే, గానము నాపి సారంగు నటుంచెను. సమీపించిన రాజపుత్రుఁడు తోడనే సవినయముగ నమస్కరించి "నాకారణమున మీకు భంగము కలిగినచో, మహనీయా! క్షమింపుడు"

మోహమున జిరునవ్వు తోప సన్యాసి యిట్లు బదులిడెను. "ఇందు భంగమున కేమున్నది? అభ్యంతరము లేనిచో నాపాటను మరల ప్రారంభింతును"

అజితసింహుఁడు బదులాడుటకైన నవకాశ మొసంగక, సారంగు సవరించి సన్యాసి పాడఁగడంగెను. ఆదివ్యగానామృతము వీనుల సోకినంతనే రసపుత్రవీరుఁడు కేవలము పరవశు డాయెను. ఆతఁడు వినుచుండిన గీతము భావగర్భితమై యుండెను. ఐహికవిషయములన్నియు బుద్బుదప్రాయములని తెలుపుచు, పరమాత్ముని గుణముల నాగీత మభివర్ణించుచుండెను. అందలి భావము, సన్యాసియొక్క గాత్రవైభవమును కేవలము వర్ణనాతీతములై యుండెను. సంతోషపారవశ్యమున నారాజకుమారుఁడు చేష్టలుడిగి చూచుచుండెను. రాజపుతానానివాసియగు నారసపుత్రవీరుఁడు గానవిద్యావిశారదుల నెఱుంగనివాఁడు కాఁడు. దిగ్విజయము లొనరించిన రసపుత్ర విద్వాంసులప్రభావము నాతఁడెఱింగి యుండెను. కాని, ఇట్టి మధురగానమును మాత్ర మాతఁడెన్నఁడు వినియుండలేదు. తన కింతటి పారవశ్యము గలిగించు దివ్యగానమాతని కిప్పుడే పరిచయమాయెను. ఆ సన్యాసి గానము చేయునంత కాలము, నాగస్వరము నాలించు ఫణిరాజువలె, నాతఁడు

పేరువిచారమెఱుంగక మైమఱచి యుండెను. ఆ గీతము ముగిసిన పిమ్మట నాసన్యాసి యిట్లనెను: "రాజా! అజితశింహాఖ్యా ఇంతకంటె మీకు శ్రమ కలిగింపరాదు."

తన నామ మాపరివ్రాజకుండెఱింగినందుల కెంతయు నాశ్చర్యస్వాంతుండై రాజకుమారుడిట్లు ప్రశ్నించెను. "మీరు నన్నెట్లు యెఱింగిరి?"

"సుప్రసిద్ధమగు నంబరు వంశకలశోదధి పూర్ణశశాంకుండగు నజితసింహు లెఱుంగనివారెవరు?" అని, మందహాసమొనరించుచు సన్యాసి పలికెను.

"మిమ్ము నే నెన్నడు జూచి యెఱుంగను."

"రాజా! భోగభాగ్య మహిమోజ్వల రాజ్యరమావిలాసులగు రాజకుమారులు దారిద్ర్యపీడితులగు మాబోటి పరివ్రాజకులను జూతురా? చూచినను మఱువకుందురా?

"ఆర్యా! మీరిట్లు పరిహసించుట న్యాయముకాదు."

"నేను పరిహసించుట లేదు. ఆగ్రానగరము మొదలు సిక్రీనగరము వఱకునుండు గ్రామస్థు లెల్లరకు నీరాక తెలిసియుండ, నాకేల తెలియరాదు? అజితసింగు రాజకార్యధురంధరుండై యేతెంచెనని లోకము కోడియై కూయుచున్నది. కావున్, నిన్ను గాంచినంతనే నీవే యజితసింహుండవై యుందువని మాకు స్ఫురించుటొక వింతయా? మఱియు, జ్యోతిశాస్త్రమునందు నాకుం గొంత ప్రవేశము కలదు."

"ఆర్యా! మిమ్ము కొంత ప్రశ్నింపవలసియున్నది. దయయుంచి సెల వొసంగెదరా?"

అంత నా సన్యాసి నిగూఢముగాం దన యనుచరునివంకజూచి, "భోజనము సిద్ధమైనదా; ఇంక నెంత కాలమగును" అని యడిగెను.

అట వంటకము లొనరించుచుండిన వాడు సన్యాసి శిష్యుడు. అతడు దిగంగాలుచుండిన కట్టెల నెగద్రోయుచు, పొయ్యినావరించి

యుండిన ధూమపటలమును శక్తికొలఁది నూఁదుచు "రెండు గంటలగునేమో" యని బదులిడెను.

అజితసింహుఁ డేలకో విస్మయ వివశుఁడై మోము చిట్లించుకొని యిట్లనెను—"అయ్యా! మీరు బంగాళాదేశస్థులా?"

తన చక్కని వదనమున జిరునగవు చెంగలింప, సన్యాసి యిట్లు బదులిడెను—"సర్వసంగపరిత్యాగుల మగు మాబోటి పరివ్రాజకులకు నొక జాతియు నొకమతమును నుండవను విషయము మీకు దెలియనిదికాదు. నా శిష్యుఁడు మాత్రము బంగాళీవంశజుఁడే యని చెప్పఁగలను. వీనిపేరు బెహారీచారన్.

"ఆర్యా! ఒక్క విషయము నడిగెద, క్షమింపుఁడు. ఇట్టి చిఱుత ప్రాయమున తమ రైహికవిషయములను త్యజించి కఠినమగు సన్యాసము నేల స్వీకరించితిరి?"

సన్యాసి మోమున నొక చిఱునగ వుదయించెను. "నా ప్రాయము మీ రెఱుంగుదురా?"

"ఇరువదేండ్లకు మీఱియుండదు; బహుశః, అంతకును మిక్కిలి తక్కువగనే యుండనోపు." సన్యాసి నిరుత్తరుఁడై యుండెను. ఆతని ముఖమండలమున జిరునగవు మాత్రము తూఁగాడుచునే యుండెను. అజితసింహుఁడు మఱల నిట్లనెను: "సన్యాసులలో నిట్టి లేఁబ్రాయము నెన్నఁడు జూచి యెఱుంగను." సన్యాసి యట్టె మిన్నకుండెను. అజితసింగు మఱల నిట్లనెను: "జగదాదర్శమగు నిట్టి మనోహరాకారము గూడ నే నెన్నఁడు జూచి యెఱుంగను."

"ఓయీ, రాజకుమారా! తుదకు నీవు మన్మథావేశమున నన్ను మోహింతువా యేమి? ఏను మోహనాంగిని గానని నీవెఱుంగవో!"

తోడనే, అజితసింహుఁడు లజ్జపడి, వివర్ణవదనుఁడై, మోము వంచికొని నిరుత్తరుఁడై యుండెను. సహస్రాక్షునైన సరకుజేయని

సాహసవంతుఁన కాదైన్యమేమి! మృత్యుదేవతనైనను ముఖాముఖి వీక్షించు నాపోటు మానిసి, సర్వసంగపరిత్యాగి యగు నొక సన్యాసి సాధు వదనమును వీక్షింపఁజాలఁడాయెనే. అమ్మహావీరుఁడు మూఁడు సారులు ప్రయత్నించి విఫలమనోరథుఁడై చిన్నబోయెను. సాధుశీలుఁడగు నాబాలతాపసి మృదుమధుర మార్దవమే, పరాక్రమోజ్జ్వలుండగు నారసపుత్రవీరునకు దుర్భరముగ నుండెను.

అజితసింహుఁ డట్లు తొట్రిలుచుండ, నా సన్యాసి యిట్లనెను :

"వంటకములు తయారగుటకు జాలకాలమగునని నా శిష్యుఁడు చెప్పియుండెగదా, కావున నో రాజా! ఈలోపున దమ కెద్దియైన పరిచర్యయోఁ జేయఁగలనేని, సంసిద్ధుడనై యున్నాఁడ.

నవమోహనాకారుఁడగు నా బాలతాపసికి జ్యోతిష జ్ఞానము కూడ గలదను విషయ మా రాజకుమారునకు తోడనే జ్ఞప్తికి వచ్చెను. అంత నాతని పారవశ్యము ద్విగుణీకృతమాయెను. అనుభవజ్ఞులగు శాస్త్రజ్ఞులకే నగమ్యముగ నుండు దైవవిద్య యీబాలునకెట్లు లవడును? "కాని, ఒక్కప్రశ్నచే నీతని జ్ఞానాజ్ఞానములు వెల్లడికాఁగలవు. నిన్నటి నడిరేయి నాకు గోచరించిన భయంకర ప్రదర్శనము నన్యు లెఱుంగరు గదా. · ఆవిషయమై ప్రశ్నించినచో నీతని దర్పము దృశ్యమగును. ఈతఁడు వేషధారియైనచో నీతని కాపట్యము బయల్పడకమానదు." అని, యజితసింహుఁ డాలోచనాపరుఁడై యుండ, సన్యాసి యిట్లు నిరోధించెను, "రాజా! నీవేమాలోచించుచుంటివి?"

"నీ వీప్రదేశమునకు రాఁగతంబెద్ది?"

"నేను సన్యాసినిగదా. మాకు సమస్తప్రదేశములు సమానములుఁగ. ప్రకృతము నేను బృందావనమునుండి యేతెంచుచు, తియ్యని పానీయము లిచట లభించునని దెలిసికొని కొంతసేపిట విశ్రమించి విందారగింపవలయునని యెంచి యిట నిలచితిని?"

"ఇటనుం డెట కేగెదరు ?"

"సన్యాసుల కొక తావుండదని వచించియుంటిగదా. భోజనానంతర మెటుబోయిన నటుపోదును."

"మీ రిచటి కేతెంచి యెంతకాలమైనది ?"

"ఇప్పుడిపుడే వచ్చియుంటిని ;—మీ రిట విడిసియుండిరని, నే నాగ్రా నగరమునుండి వచ్చునపుడు వింటిని."

"మార్గాయాసముచేత మున్నె కడు డస్సియుండు మీకీ బహిరంగ ప్రదేశము దుస్సహముగ నుండుగాన లోనికి దయచేయరాదా ?"

"సన్యాసులము! కష్టసుఖములు మాకొక లెక్కయా? రాజా! కార్యమునకుం గడంగుదము. మీ రరయఁగోరు విషయ మేయ్యది?"

అజితసింహుఁడు తడబడుచు నల్లన నిట్లనెను: "నిన్నటి రేయి నాకేమైన సంభవించియుండెనేమో దయయుంచి వచింపుము ?"

అంత నా తపస్వి మెల్లగ నగుచు, రాజకుమారుని హస్తమును దన కోమలకరపల్లవమునఁ బట్టి, అరచేతియందలి రేఖలను బరీక్షింప నారంభించెను. ఆతపస్వి తాకినంతనే, దేహమున విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహించినట్లు రాజకుమారుడు పులకాంకితశరీరుఁ డాయెను. ఆదివ్య సౌందర్యము ఆ కోమల కరస్పర్శన సౌఖ్యమును రాజకుమారునకు విస్మయము కలిగించెను. కోమలాంగి కరముకంటె గోమలమైయున్న కరస్పర్శ జనితా సౌఖ్యమును జవిజూచినంతనే యీ తపసి నిక్కముగ పురుషుఁడై యుండునా యని రాజకుమారుఁడు సంశయించెను.

సన్యాసి పరీక్ష ముగిసెను. తోడనే రాజకుమారుని హస్తము నాతఁడు వదలివైచి యిట్లనెను.

"రాజా చక్కగ లెక్కించినాడ ; కాని, రాత్రి వృత్తాంతము నిజముగ నీవరయఁ గోరెదవా ?"

అని ప్రశ్నించి, మానసమున నెద్దియో తీవ్రముగ లెక్కించువాని

వలె గొంతకాల మభినయించి, ఆ తాపసి మెల్లగ నిట్లనెను. "రాత్రి నీకు బీగము మహాలు దృశ్య మొకటి ప్రదర్శనమైయుండెను."

ఆమాట లా సన్యాసి నోటినుండి వెలువడినంతనే అజితసింహుఁడు నిర్ఘాంతపడెను. ఆతని యొడలంతయు నొక్కసారి కంపించెను. ఏమి ఆడింభకుని జ్యోతిశ్శాస్త్ర ప్రభావము? అగమ్యమగు నిమ్మహాశాస్త్రము నిజముగ నింతసులభగ్రాహ్యమాయెనా ? అట్లు కాదేని, ఒఱు లెరుంగని మర్మము నీబాలతాపసి కెట్లు తెలియఁగలదు ? కాని, ఒక సంశయము కలుగుచున్నది. తాపసిరూపము ధరించిన యీ యువకుఁడు నిన్నటి భయంకర ప్రదర్శనమునఁ బాల్గొని యుండునా ? ఆ వృత్తాంతము నంతయు సమగ్రముగ నెఱింగియు నొరులెఱుంగకుండుటకై యీవింత పూరుషుఁ డీవేషమును ధరించియుండునా ? కాదేని, ఈతఁడా వృత్తాంతము నింత విస్పష్టముగ నెట్లుచెప్పగలఁడు ? అని విచారించుచు, ప్రమాన్పడి, అజితసింహుఁ డాసన్యాసివంక నట్టె వీక్షింపఁ గడంగెను.

ఆ తాపసి సహజమగు చిరునగవును ధరించి యిట్లు పలికెను. "నేను లెక్కించి పలికిన పలుకులకు నీవు కేవలము నివ్వెరపడు చున్నావు. జ్యోతిషము వట్టి బూటకమని భావింతువా యేమి ?"

"కాదు ! కాదు. నేనట్లు భావించుటలేదు. నీవు చెప్పినమట్టుకు నీలెక్క సరిగానే యున్నది. ఆ ప్రదర్శనమునందలి వివరములనుగూడ దయచేసి చెప్పుము."

"రాజా! వివరములనుగూడ వర్ణింపగలను. కాని, కొంతకాలమగును. కొంత శ్రమయగును. ఈస్వల్పకాలములో లెక్కించి గ్రహించిన విష యములను దెల్పెద వినుము. సార్వభౌముని బీగము మహాలునందు నీవు మొదట కడు రమ్యమగు దృశ్యమును గాంచియుంటివి. అనంతర మతి భయంకరమగు హత్యను గాంచియుంటివి. రాజా, నిజమేగదా ?"

"కాదనజాలను"

"మతిమొకవిషయమున జెప్పెద నాలింపుము. అంతకంటె దారుణ మగు ప్రదర్శనమును నీయనుచరుఁడు గాంచి యుండెను."

తోడనే, వర్ణనాతీతమగు నాశ్చర్యమును దెలుపు కంఠస్వరముతో నజితసింహుఁడిట్లనెను. "అత్యద్భుతమగు నీప్రభావము నాకాశ్చర్యము కలిగించుచున్నది."

"రాజా! పరమాత్ముని కృపచే నాకీదైవవిద్య కొంతయలవడినది. కానినాకు తెలియున దేపాటి" అని మందహాసమొనరించుచు నా తాపసి బదులిడెను.

"కేవలము వినయంబు కతన నీవట్లంటివి. నీశక్తి సామాన్యమే? నిన్నటి వృత్తాంతము మిథ్య కాదనియు నిశ్చయముగ నిక్కువమని యును నెఱుంగ నగునుకదా?"

సన్యాసి మోమున మఱల జిరునగవు చెంగలింప, యిట్లు బదు లిడెను. "నీప్రశ్నకు సరియగు సమాధాన మొసగుట కష్టము; చాల లెక్కింపవలసి యున్నది, కావున చాలకాల మగును. నీవు నాభోజనా నంతరము దయ చేయుదువేని యవకాశముగ నుండును."

"ఆ కారణమున నెద్దియైన బ్రమాదము సంభవింపవచ్చునా?"

ఆ తాపసి ముద్దుమోమున నేలకో కోపస్ఫూర్తి దీపించెను. ఏకారణముచేతనో యాతఁడు కలవరపడినట్లుగూడ వ్యక్తమాయెను. అంత నాతఁడు మెల్లన నిట్లనెను: "నాకు దెలియునంతమట్టుకు జెప్పెదవినుము. ఉపద్రవము వెంటనే సంభవింప వచ్చును"

"ఆర్యా, అట్లైన తరుణోపాయము ననుగ్రహింపుము."

"నా హితోపదేశము నాలింతువా? నీ విప్రదేశమును తక్షణము వీడుటయే శ్రేయస్కరము. 'ఆలస్యం అమృతం విషం' యను నార్యోక్తి ఈవిషయమున ధృవమగునని నాకు స్ఫురించు చున్నది. కాని, ఇట్టి గట్టి విషయములకు సరిగా సమాధాన మొసంగుటకు గొంత యవకాశ

ముండవలయును గదా, కావున, నీవు కొంత తడవు విశ్రమించి మగుడ నరుదెంతువేని, లెస్సగ యోచించి చెప్పఁగలను. ఓ రాజా! వంటకములు తయారైనటు లున్నవి. సెల వొసంగుము."

"మీ భోజనము ముగియువరకు నే నిందే వేచి యుండెద—"

ఇంక నెద్దియో చెప్పఁబోవుచుండిన అజితసింహుని మిక్కిలి యాతురముతో వారించి, సన్యాసి యిట్లనెను. "నృపవతంసమా! క్షమియింపుము. ఒరులుచూచుచుండ భుజించుట మా యాచారముకాదు."

రాజకుమారుఁడు సిగ్గుపడి యిట్లనెను:

"తాపసోత్తమా! క్షమియింపుడు. భోజనానంతరమే మిమ్ము దర్శింతును. పొద్దుగ్రుంకువఱకు మీరిచట విశ్రమింతురని విశ్వసింతును."

"నిజము. ఖరకరుఁడుపరిణతకిరణుఁడగువఱకు నీప్రదేశమునఁబ్రయాణమొనరించుటకు వీలుండదు."

అని పలికిన పరివ్రాజకుఁడు తోడనే తనచేయి చాచి, వీపున వ్రేలాడుచుండిన పెద్దసారకాయిని దీసి రాజకుమారున కందించుచు నిట్లనెను. "క్షత్రియోత్తమా! మోక్షాపేక్షచే సర్వసంగపరిత్యాగమొనరించిన యీభక్తుఁడొసంగు నీయల్పోపాయనమును బరిగ్రహింతువా?"

అజితసింహుఁడా సారకాయను సవినయముగా నందుకొనెను. ఆ ముహూర్తమున వారిరువురి కరములును చుంబించెను. తోడనే, ఒక విధమగు విద్యుచ్ఛక్తి ప్రసవించి రాజపుత్రుని రక్తనాళములందెల్లెడల బ్రవహించెను. ఆతనిసర్వాంగములు నొక్కసారి కంపించెను. దేహము గగుర్పొడిచెను: హృదయగమనము ద్విగుణీకృతమాయెను. ఆతఁడాశ్చర్యస్వాంతుఁడై డిల్లవడి ఎదుటనుండిన దివ్యసుందర విగ్రహమును నని మిషుఁడై వీక్షింపదొడంగెను. ఇంతవరకును డోలాయమానమానసుఁడై యుండిన ఆ రాకుమారుఁడు కొంత కాలము శూన్యమనస్కుఁడాయెను. అట్టి విపరీతావస్థఁ దగుల్కొనిన యజితసింహుఁడు చెదరిన హృద

యము నెట్టకేలకుఁ జేరదీసి, తన యవ్యక్త ప్రవర్తనమున కెంతయు లజ్జించి, మోము వాల్చికొని మాఱుపలుకక నిష్క్రమించెను.

౧౨
సిక్రీనగరము

అజితసింహుఁడు సిక్రీనగరమున కేతెంచిన పిమ్మట నయనప్రదర్శనమైన యద్భుతవిషయములను దలంచుకొలది ఆతనికి మతిపోవుచుండెను. ఆతఁడు కిష్టసాగర డోలికలలో నూగులాడుచుండెను. తన యెదుటనే యట్టి వింతలాచరించిన సన్యాసిని గడుభద్రముగ గనిపెట్టవలయునని ఆతఁడు తత్తరపడసాగెను. కాని, ఆ వింత సన్యాసిని వెంటనే బంధించుట మర్యాదకాకుండుట కెంతయు నాతఁడు విచారించెను. తాను ముందుకు బోవుచుండినను, ఆతని మనసు మాత్రము సన్యాసి మీఁదనే లగ్నమై యుండెను. ఆతఁడు వెనుకకు దిరిగి యొకసారి చూడ నాసన్యాసి తన శిష్యుని సమీపించుచుండుట గోచరమాయెను. అజితసింహుడట్లప్పుడప్పుడు వెనుకకు మఱలి చూచుచునే యుండెను. తన కాల్సేతులకు సన్యాసి శుద్ధోదకస్నానము చేసుకొనుచుండెను. ఆతనికి బెహారిచారన్ వలయు నుపచారముల నొనరించుచుండెను.

ఆలోచనాపరుఁడై యుండిన అజితసింహుఁ డపుడు కడు రయమున దన బసకుఁబోయెను. భోజనము శీఘ్రముగ ముగించి సన్యాసిన్ని జాయ వలయునని యాతఁడు తత్తరపడుచుండెను. సముద్రతరంగముల వలె నాతని మనమున వేనవేలు ప్రశ్న లుదయించి కలగింప నారంభించెను. "ఈ యువకుఁడు సన్యాసికానేల ? రూపురేఖావిలాసములను వీక్షింప నీతఁడు సద్వంశసంజాతుఁడని చెప్పకయే తెలియుచున్నది. ఆ నవయవ్వనము, ఆమనోహరాకారము సన్యాసమునకు గేవలము విరుద్ధములై యున్నవి. ఆనవ్వులొలుకు ముద్దుమోమును గాంచుకొలది

ఆతఁడొక వనితారత్నమై యుండునా యను సంశయ ముదయించుచు నుండెనేగదా! ఆయనుమాన మజితసింహుని హృదయమున గాఢముగ నాటుకొనియుండెను. ఆత డెంత ప్రయత్నించినను నాతని హృదయము నాశ్రయించిన సందియము వీడకుండెను. ఆసుందరాకారుని కోమల కరస్పర్శనముచే జనించిన వింతయానందము మఱపునకు రాకుండెను. ఆతని జోస్యముకూడ, తలంచుకొలది, విస్మయము కలిగించుచుండెను. అజితసింహుఁడిట్లు యోచించుచు, వితర్కించుచు, నాశ్చర్యమగ్నమాన సుండగుచు, "ఆతఁడు యోగియగుటచే యోగభ్యాసవశమున నిట్టిదైవ విద్య యాతని యధీనమైయుండును" అని సమాధాన పఱచికొనెను.

ఈవింతసన్యాసి వృత్తాంతమును రఘువీరున కెఱింగింతునాయని అజిత సింహుఁడు యోచింప దొడంగెను. తుదకాతఁడు సన్యాసియుదంతమును రఘువీరునకప్పుడే యెఱింగింపరాదనియు, ఎఱింగించుట క్షేమకరము కాదనియు నిశ్చయించుకొనెను.

అజితసింహుఁడొక చిన్నసందులో ప్రయాణమొనరించుచుండెను. ఆవీధిలో నిరువైపులనుండు గృహము లన్నియు బాడుపడి యుండెను. అవన్నియు శిథిలములై జనశూన్యములై యుండెను. కడునిశ్శబ్దముగ నుండిన ఆప్రదేశమున నాతని యడుగుల చప్పుడు మాత్రమే వినబడు చుండెను. సూర్యకిరణజాలములందు నృత్యము చేయు నిసుక రేణు వుల వలె నాతని డెందమున తాండవ మాడుచుండిన ఆతని యాలో చనలే యాతని సహకారులై యుండెను. అట్టి సమయమున హఠాత్తుగ గగనమునుండి పలుకులు వెలువడి ఆతని వీనులంబడెను. "ఓయి రాజా! ప్రాణములపై తీపు కలదేని, నీవీప్రదేశమునుండి వెంటనేనిష్క్ర మింపుము." ఆపలుకులు వినినంతనే అజితసింహుఁడులికిపడి ఆకసము వంక నొక్కసారి తిలకించెను. కాని ఆకసమున నేముండును? మహా సముద్రమధ్యమునఁబడు దౌర్భాగ్యునివలె, రాజపుత్రునకు గాఢ్నేతు

లాడకుండెను. వల్మీకమున బోయుపాదరసము వలె నాతని మనసు పరిపరివిధముల పోసాగెను. తన కిటునటు నుండు గృహపంక్తుల యందెవ్వరైనను నక్కియుండు రేమోయని భ్రమించి, ఎంత శోధించినను వ్యర్థముగ నుండెను.

"నేను భ్రమించితినాయేమి? ఛీ! భ్రమయెట్లగు!" అజాకసింహుఁడా పలుకులువిస్పష్టముగ విని యుండెను. కలకంఠి కలస్వనమువలె నుండిన ఆకంఠధ్వని యింకను నాతని శ్రవణకుహరముల బ్రతిధ్వనించుచునే యుండెను. అందంతయు వట్టి భ్రమయేయగునని, తన యునికి గూడ భ్రమయే కావలయును.

ఆధ్వని మఱల విననగునేమో యని ఆతఁడు సర్వాంగములను బిగబట్టి, ఉచ్ఛ్వాస నిస్వాసములను గూడ నిరోధించి నిక్కివినఁజొచ్చెను. కాని, ఆతఁడు భగ్న మనోరథుఁడాయెను. అంత నాతఁ డుద్రేకపూరితుఁడై యెలుఁగెత్తి యఱచుచు సంబోధింపఁగడంగెను.—" ఎవరక్కడ? నాతో మాట్లాడగోరెదరా? ఏల దయచేయుదు."

శిథిలగృహావృతమైన యాప్రదేశమున నలుదెసలనుండి ఆతని కంఠధ్వనియే మఱల మఱల ప్రతిధ్వనించు చుండెనుగాని, ఏవ్యక్తియు గాన రాకుండెను.—"ఈ ప్రదేశమున నెవ్వరో తప్పక దాగియుందురు. ఇవ్వని తలముక వనితలు గూడ నుండవలయు. నేనిక నుపేక్షింపరాదు."

అని, యోచించి, తల పంకించి, మఱల నాతఁ డాలోచనాపరుఁడై యుండ, నాకస్మికముగ నాతని మనో నయనమునకు ఆ వింత తాపసి దివ్యసుందరవిగ్రహము గోచరమాయెను. "అహా! నేనెంత మూఢుడను! ఈ పాడునగరమున నిక్కముగ నెవ్వరో దాగి యున్నారు. ఎవ్వరో, నా వెనువెంటనే దిరుగాడుచు, నన్ను వంచింను చున్నారు భయభ్రాంతుఁడనై, ఆశ్చర్య పరవశుఁడనై, ఆలోచనాపరుఁడనై, కొంతకాల మిచట దడయుదునని గుర్తించియే, ఇట్టి భయానక వాక్య

ముల నెవ్వరో నిగూఢముగ నిట్లు పలికియుందురు. కాని, వారి యభి ప్రాయ మేమై యుండునో! ఏమీ! ఆసన్యాసిసహితము మోసగాఁడై యుండునా? హా! దైవమా! ఈ మర్మమును భేదింప సమర్థుయున్న నాకుఁ బోద్బ్రదుము."

సన్యాసిజాడ నరయుఁగోరి, అతి రయమున నాతఁడాసింహ ద్వార మును మఱల డాయఁబోయెను. వాయువేగమున నా ద్వారమును సమీపించెను గాని, గురుశిష్యు లిరువురు నగోచరమైరి! పొయ్యి లోని సమిధలు మండుచునే యుండెను. అజితసింహుఁడు దగ్గఱకేగి చూడ, పొయ్యిమీదనుండిన మట్టిపాత్రలో వట్టి నీళ్ళు మాత్రము మఱుగుచుండెను!

సన్యాసి వట్టి మోసగాఁడని అజితసింహున కపుడు స్పష్టమాయెను. తాను మరలినంతనే యా ముచ్చు లిర్వురు పలాయన మొనరించిరని ఆతనికి వ్యక్తమాయెను. ఆ మృణ్మయ పాత్రయందు బియ్యము ముడుకు చుండుటకు మాఱుగ, నుదక మొక్కటే గుడగుడ మనుచుండుటచే, నా సన్యాసిమోసము తెల్లమాయెను. వర్ణనాతీతమగు నాశ్చర్యమునకు వశుఁడై, యాతఁడచేతనుఁడాయెను. అనంతర మాతఁడిట్లుచింతించెను:—

"రాత్రి నేనును రఘువీరుఁడును గాంచిన భయానక ప్రదర్శన ములు కల్లయనియు, భ్రమయనియు త్రోసివేసినను త్రోసివేయవచ్చును గాని, ఈ ప్రదేశ మెన్నియో రహస్యములకు రంగస్థలమై యుండుట మాత్రము తథ్యము."

అజితసింహుఁడు వికలస్వాంతుఁడై నిజనివాసంబున కేగెను. ఆతని యనుచరు లందఱు భోజన మారగించి, బడలికదీఱ విశ్రమించు చుండిరి. ఆతని పరిచారకుఁడుమాత్రము తన స్వామి రాకకై నిరీక్షించు చుండెను. రాజపుత్రుని గాంచినంతనే సైనికు లందఱు ససంభ్రమముగ స్వాగత మొసంగి అత్యుత్సాహముతో నిట్లనిరి; "మహారాజా!

నిన్నటి బసకంటె, ఈ బస నాకెంతయు ననుకూలముగ నున్నది. ఈ ప్రదేశమున నుండు నంతకాల మిచటనే విడిసియుందుమని నా యభిప్రాయము.”

డోలాయమాన మానసుడై యుండిన రాజపుత్రున కాపలుకులు వినుపింపలేదు. ఆకారణమున నాతడు యథాలాపముగ “సరే” యనెను.

అజితసింహుడపుడు శీఘ్రముగ స్నానమొనరించి, శీఘ్రతరముగ భోజనమొనరించెను. సన్యాసియుదంత మేరికి నెఱింగింపరాదనియాతడు మొదట నిశ్చయించికొని యుండెను. కాని, విషయమంతకంతకు తీక్ష్ణాకృతి దాల్చుచుండుటచే, నెవరితోనైన విచారించి, వారి యభిప్రాయము గూడ నరయుట క్షేమకరమని యాతడు యోచించెను.

మొగలాయి దర్బారునందు నిరంతరము జరుగుచుండు రహస్యములను కుట్రలను బూర్తిగా నెఱిగినవాడు కాకపోయినను అజితసింహుడు వానిని కర్ణాకర్ణి యూలించుచుండెను. నీటిపై నుండు బుగ్గ బ్రతుకెంత శాశ్వతమో, మొగలాయి దర్బారునందలి జనుల యవస్థయు నట్లే యుండెను. ఆదర్బారు అనేక కక్షలకు నాలవాలమై యుండెనని అజితసింహుడెఱింగియుండెను. అధికారము నపేక్షించిన పాత్రికులు పాపపుణ్యములను గణింపక రహస్యముగ హత్యలొనరించుచుండిరి. సామ్రాజ్యాధిపతియగు పాదుషాయొక్క ప్రాణమునకే స్థిరములేకుండెను పాపము! తన దారాపుత్రాదులను విశ్వసించుటకే యాతని కవకాశములేకుండెను.

భావాతీతమగు భోగభాగ్యములకు నాలవాలమై విలసిల్లుచుండిన జహాంగీరు నగరు, అతి దారుణమగు రాక్షసకృత్యములకు గూడ రంగస్థలమై యుండెను. ఎవని కెపుడు యెట్టియుపద్రవము ప్రాప్తించునో యరయుటకు నవకాశము లేకుండెను.

అజితసింహుడు ప్రసిద్ధమగు సంబరు వంశమున జనించియుండెను. దర్బారునందాతడున్నతపదవి నలంకరించి యుండెను. ఆతడు

సాధారణపు రాజపుత్రులవలెగాక, ప్రసిద్ధ పురుషుఁడై యుండిన కారణమున నాతనిపై బెక్కుండ్రు అసూయాపరులై యుండిరి. చారిత్రవిఖ్యాతి గాంచిన అంబరు వంశజుఁడగు 'రాజా మాన్సింగు' యొక్క సోదరియే అక్బరు సార్వభౌమునకు మొదటి హైందవ పట్టమహిషియై వన్నెగాంచెను. రాజామాన్సింగుయొక్క మనుమఁడే అజితసింహుఁడు. జహాంగీరును, అతని కుమారుడగు, ఖుర్రమ్యును రసపుత్ర వనితారత్నములకు జనించినవారలే కావున, అజితసింహునకు, జేరువ చుట్టములై యుండిరి. ఈ తెఱంగున నంబరువంశము మొగలాయి దర్బారునందు సత్యున్నత స్థానము నలంకరించియుండెను. ఒకానొక సమయమున రాజామాన్సింగు అక్బరు పాదుషాకు కుడిభుజమువలె నుండెనుగదా.

కాని, కాల మిపుడు మాఱియుండెను. రాజపుత్ర కన్య లనేకులు మొగలాయిదర్బారున కరుదేర నారంభించిరి. వారి రాక రాజపుత్రుల యందు గలహములకు గారణమాయెను. ప్రతివంశమువారును యధికారము నపేక్షించి, అతిరహస్యముగ గుట్రలు సలుప గడంగిరి. కుట్రలెచట జరుగుచుండెనో, ఎట్లు జరుగుచుండెనో, ఎవరికిఁ దెలియకుండెను. స్వతంత్రాధికార సమన్వితులై యుండిన రసపుత్రవీరులు క్రమముగా హైన్యావస్థకు దిగుచుండిరి. సుప్రసిద్ధుఁడగు ప్రతాపుని మనుమఁడగు కర్ణాసింగు, ఆగ్రానగరమునందలి మొగలాయి దర్బారునందు వందివలె దిరుగాడుచుండెను. అక్బరుసార్వభౌమునంతటి మహనీయుని తృణప్రాయముగ జూచిన ప్రతాపుని వంశమునకు రెండు తరములలో నెంతటి కళంకము వాటిల్లెను!

అట్టి విషయములను దలపోయుచుండిన అజితసింహుని హృదయమునొక యనుమాన మావరించెను. తనయౌన్నత్యమును గాంచి సహింపఁజాలని రాజపుత్రులెవ్వరైనను దననుగడ తేర్పఁగడంగి, ఈ పాదుసిక్రీ నగరమున గుట్రలు సలుపుచున్నారేమోయని యాతఁడనుమానింపఁ

గడంగెను. యశోభరితమగు నంబరువంశమును నిర్మూలము నొనరించుట కెవ్వరో సంకల్పించి యుందురు. ఆ కారణముననే యజితసింహుఁడు సిక్రీనగరమున నుండవలయునని నియోగింప బడియుండునా! సార్వభౌముని గూడ ననుమానింపవలదా? సర్వము నిగూఢమైన, సర్వము యనుమానాస్పదమై, ప్రమాదభూయిష్ఠమై యుండిన సమయమున, ఎవ్వరిని విశ్వసింపక, అప్రమత్తుడై కడుభద్రముగా మెలంగుటయే శ్రేయోదాయకమని అజితసింహుఁడు నిశ్చయించుకొనెను. జరిగినవృత్తాంతమంతయు సవిస్తరముగ రఘువీరుని కెఱింగించి అయ్యనుభవజ్ఞునియభిప్రాయమునరయుటయే క్షేమకరమనియు నాతడు భావించెను.

అజితసింహుఁడు భుజించునంతకాలమూ తెఱంగున నాలోచించుచునేయుండెను. ఎట్టులో భోజనము గడుశీఘ్రముగ ముగించి, రఘువీరుఁడుండిన 'దివానీఖాన్' యనుమందిరమున కాతడు పరుగుపరుగునఁబోయెను. ఎద్దియో చదువుకొనుచుండిన రఘువీరుఁడు డగ్గునలేచి, ఆ సమయమున సరుదెంచిన రాజకుమారుఁడేమి చెప్పునో యని ఆతురభావముతో జూచుచుండెను.

౧౩

చర్చ

రఘువీరునిచెంత నాసీనుఁడై యజితసింహుఁ డిట్లు పలుక దొడంగెను.— "రఘువీరసింహా! నే గాంచిన విషయములను గమనించుకొలది, ఈ శిథిల గృహావృత ప్రదేశమున నెవ్వరో నిక్కముగ దాగియుందు రను యనుమాన మంతకంతకు గాఢ మగుచున్నది. ఇందెవ్వరో నిశ్చయముగ దాగియున్నారు. ఈ విషయము టక్కరియగు ఖానునకు దప్పక తెలిసియుండును" రఘుఁవీరుడు నిరుత్తరుఁడై యుండెను. "నేను మఱికొన్ని విషయముల నరసివచ్చితిని;—మన

కిచ్చుటియుంకి క్షేమకరము కాదు.”

రఘువీరుఁ డదరిపడి, “ఏమి!” యని యడిగెను. అజితసింహుఁ డంతట తాను గాంచిన యద్భుత విషయములను సవిస్తరముగా రఘువీరున కెఱింగించెను. “రఘువీరా! మనపై నిచట దారుణమగు కుట్ర జరుగుచున్న దనుటకు సందియము లేదు. పిశాచ వ్యవహారము కూడ నందుకు సంబంధించియే యుండును.”

నిరుత్తరుఁడై నిశ్చేష్టితుఁడై వినుచుండిన రఘువీరుఁడు మెల్లన నిట్లనెను—“రాజా! చావులేని దయ్యములతో మన మెట్లుపోరాడ గలము? వరులెవ్వరైనను ఎందరైనను సరె ఈ రసపుత్రవీరుఁడు సరకుఁ జేయఁడని నీ వెఱుంగుదు గదా.”

“రఘువీరా! సందేహమేమి? పౌరుషవంతులగు రసపుత్రవీరులు శత్రుజనులకు వెఱచువారు గారు. కాని, బహిరంగముగ శత్రుసైన్యములను తుత్తునియలొనరింపనగుగాని, గూఢవైరులను బరిమార్చుట కష్టతరము గదా! భయంకరాకారముగల వ్యాఘ్రమును గరవాలముచే దెగ నఱుకనగును గాని, పొంచి తటిజూచి పైఁబడు విషసర్పము నేమి చేయగలము?

“ఓ క్షత్రియ కులావతంసా! ఏమి నీ యూహ? ఈ ప్రదేశమున మనము కడతేరవలయు ననియే సార్వభౌముఁడు మనల నిచటకు బంపియుండెనని నీవు భావింతువా యేమి? ఈప్రదేశమున జరుగు నద్భుతాంశములన్నియు పాదుషా వారికి దెలిసియుండునా? ఈవృద్ధుడగు ఉమ్రావ్ మనలను సంహరించుటకే నియోజితుఁడై యుండునా?”

“నే నట్లే విశ్వసింతును.”

“రాజా! నే నట్లు భావింపఁజాలను. నీ తండ్రియగు నంబరు పురాధీశుఁడు సార్వభౌమునకు గుడిభుజమై యొప్పువాఁడు. అట్టివాని కుమారుని గడ తేర్చుట కేల కడంగును?”

"నిజము; కాని, రఘువీరా! సర్వాధికారిణియై స్వైరవిహారమొన రించు నూర్జహానుచేతిలో జహాంగీరు పాదుషా కేవలము కీలుబొమ్మ వలె నున్నాడని నీవెఱుఁగవా?"

"కాని, రాజకుమారా! నూర్జహానుయొక్క తెలివితేటలు యత్యద్భుతములైనవి. ఆవనితారత్నము యొక్క మేధాశక్తి యద్వితీయ మైనది. అట్టి మహారాణి, నీవంశమున కంతరాయము గల్పించి మేటి మొగలాయి సామ్రాజ్య విచ్ఛిత్తిని యభిలషించునా?"

ఐనను, నాకంతయు నగమ్యముగ నున్నది. నీవీవిషయమై లెస్సగ విచారించి మనకిపుడు తరుణోపాయ మెద్దియో నిశ్చయింపుము"

"రాజా! ఇందలి మంచిచెడ్డలను సావకాశముగ నరయుదము తాళుము. ఇందెద్దియో పెద్దరహస్యముండుట మాత్రము తథ్యము"

"ఔను, ఆరహస్యమును భేదించుటయే మనకర్తవ్యము"

"నేను గాంచిన భయానక ప్రదర్శనము మానవకృత్యము కాదని నేను ధృఢముగ విశ్వసింతును. ఏమన, అయ్యది మానవకృత్యమగునేని, వారి జాడలేల కానరాకుండును? మఱియు నోరాజా! నీవెఱుంగుదువు గదా మనసైనికులు తత్క్షణమే, ఆమహాలును సూక్ష్మముగా బరిశోధించిరే. మనుష్యులేగాక, వారి జాడలైనను గానరాలేదే. అందెవరైన నుందురేని, సహస్రాక్షులగు మనసైనికుల కండ్లుగప్పి యంతలో బలాయన మొనరింపఁజాలరు"

"రఘువీరా! అందొక గుప్తద్వారముండరాదా! ఆతుంటరులా తెఱంగున నంతర్ధానమై యుందురు. ఇది నిశ్చయము."

"కాని, మనసైనికులంత పరిశీలనగా శోధించినపుడు ఎట్టిగుప్తద్వారమైనను బయల్పడక పోదు. పోనీ, టక్కరులెవ్వరో తమచాతుర్యము మెయి నన్ను భయకంపితు నొనరించిరే యనుకొందము; కాని, నీవు గాంచిన భయంకరప్రదర్శనము నెట్లు సమర్థింతువు? పాదుషావారి

బీగము మహాలునందు ప్రతిదినము దోఁచు దృశ్యమే నీకు దృశ్యమై యుండెఁగదా. ఆ బీగము ఆమె చెలికత్తెలు, ఆ మృతకళేబరముగూడ నొక్కత్రుటిలో యద్భుతముగా నంతర్ధానమా యెననియే భావింతువా!”

“ అట్లైన నేను కలఁగంటి ననియు భ్రమించి యుంటిననియు నీ వూహించెదవా, యేమి ?”

“ అయ్యా ! కలగాదు, భ్రమయుగాదు. ఇయ్యవి మానవాతీతకృత్యము పిశాచముల చేష్టలుతప్ప వేరుగాదు. మనకండ్లుగప్పి దయ్యము లేమిచేయఁజాలవు ?”

రఘువీరుని మొండితర్కము అజితసింహున కాగ్రహము కలిగించెను. ఐనను, తన యాగ్రహమును లోలోన నడంచికొని, ఆలోచన పూర్వకముగ నిట్లడిగెను. “రఘువీరా ! సన్యాసిగురించి యేమందువు ? గగనమండలమునుండి హెచ్చరించిన ఆకలకంఠ కంఠనినాదమున కేమందువు ? ఇదియంతయు భ్రమయని తిరస్కరింతువా ?”

“ ప్రతాపవంతుఁడా ! ఈవిషయమున సరిగా సమాధాన మొసంగుట సాధ్యము కాదు. ఎంత యోచించినను దేటపడకున్నది. ఒక్క విషయమును మాత్రము చెప్పఁగలను. సార్వభౌముఁడు నిన్నీ నిర్జన ప్రదేశమునకు నియోగించుట కెద్దియో భద్రకారణ ముండును. రాజకార్య ధురంధరుఁడవై యేతెంచిన నీవు కృతకృత్యుఁడవైనగాని ఈ ప్రదేశము విడరాదు. ప్రాణము పోవు నపాయము వాటిల్లనున్నను నరె, సార్వభౌముఁ డాజ్ఞాపించువఱకు నిందే నిలువవలయు. రసపుత్రులు నియమపాశబద్ధులుగదా ? ”

తోడనే, అజితసింహుఁడుద్రేకపూరితుఁడై యిట్లు బదులిడెను. “ రఘువీరా ! నా ధైర్యస్థైర్యంబులు నీవెఱుంగనివి కావుకదా. భయవిహ్వలుఁడనై యీప్రదేశమును వీడనున్నాఁడనని నీవు శంకింపవలదు. ఇందలి సత్యాన్వేషణమునకై మాత్రమే తత్తరపడుచున్నాఁడను. ”

"రాజోత్తమా! నేనేగాదు రాజపుత్రాన్వయ మంతయు నీ ధైర్య స్థైర్యములను వేనోళ్ళ నగ్గడించుచున్నది. నా సమయ మాలింపుము: భయంకరములగు పిశాచ సహస్రంబులు పరతెంచినను సరె, తత్పిశాచ గణంబులు నా దేహమును ఛేదించి రుధిరపాన మొనరించినను సరె ప్రాణముండునంతకాలము నేను నీయండనే యుండెదను.'

"కాని, ప్రస్తుత కర్తవ్యమేమి?"

"రాజా! విషయము లన్నింటిని బరికించి చింతింప, పాదుషావారు తమపై దారుణమగు గొప్పకుట్ర యతిరహస్యముగ జరుగుచున్నదని యెట్టులో గ్రహించియుందురు. ఆమోసగాం డ్రిందెందో దాగి యున్నారని పాదుషావారు యనుమానించియుందురు. ఆకారణమున, అంబరు వంశజుల ధైర్య సాహసంబులను భక్తి విశ్వాసంబులను నెఱింగినవారగుటచే నీన్నిరహస్య విచ్ఛేదమునకు వారు నియోగించి యుందురు. నా వచనములను విశ్వసింతువేని, నా యీసిద్ధాంతము ననుసరించి నీవు కార్యమునకు గడంగుము."

"అట్లైన, వృద్ధుడగుఖాను యిందెవ్వరినో గుప్తముగ డాచియుంచు ననియేనా నీ యభిప్రాయము?"

"ఔను."

"ఈ కపట నాటకమునందు స్త్రీలు సహితము పాత్రలై యున్నట్లు తెల్లమగుచున్న దే!"

"నీవృత్తాంతము నాలించిన పిమ్మట నిట్లే పొడకట్టుచున్నది."

"ఈసన్యాసిగూడ నీ కుట్రలోఁ జేరిన దొంగవలెనే గోచరించు చున్నాఁడుగా!"

"రాజా! అట్లే వ్యక్తమగుచున్నది."

అజితసింహుఁ డాలోచనాపరుఁడై యిట్లనెను:

"మన మిరువురము గాంచిన భయానక ప్రదర్శనములు పైశాచ

కృత్యము లంటివిగదా. ఔ గాక. కాని, ఈ సన్యాసి పైచిత్రమున కేమందువు ?"

రఘువీరుఁ డేమియు జెప్పఁజాలఁ డాయెను. అజితసింహుఁడు కొంత తడ వూరకుండి యిట్లనెను— "రఘువీరా ! ఈ యంబావంశ సింహ కిశోరముతో సరసములాడ సాహసించు మానవుల కెట్టిగతిపట్టునో వా రెఱుంగకున్నారు. ప్రాప్తకాలము దాపించు దౌర్భాగ్యులు తప్ప, ఇట్టి సాహసకార్యమున కెవ్వరు గడంగుదురు ?"

"రాజా ! నీ ప్రతాపము నెఱుంగనివా రెవరు ?" అని రఘు వీరుఁడు సంతుష్టాంతరంగుఁడై బదులిడెను.

అట్టిసమయమున, సైనికుఁ డొకఁడు వడివడి నేతెంచి, వంగి వంగి జోహారు లొనరించి, చేతులు జోడించి, అజితసింహుని కట్టెదుట నిలు చుండి సవినయముగ నిట్లు విన్నవించెను—

"దేవా ! ఒక వృద్ధాంగన మేలినవారిదర్శనమునకై వేచియున్నది. ఏమి సెలవు ? తోడనే, అజితసింహుఁ డాశ్చర్యహృదయుఁడై, "ఆమె యెవరు ?" అని ప్రశ్నించెను.

"దేవా ! ఆమె బిచ్చుకత్తెవలె నున్నది. దానివైఖరి జూడ కొంచెము వెఱ్ఱిదానివలె గూడ గాన్పించుచున్నది."

"దాని కేమికావలయు ?"

"దేవా ! నేనెంత గుచ్చి యడిగినను ఏమికావలయునో చెప్పినది కాదు. కేవలము దేవరవారి దర్శనమునే యపేక్షించి యున్నది. మహారాజా ! ఆమె కడు వృద్ధురాలు, బడుగు దరిద్రురాలు."

అజితసింహుఁ డాలోచనపరుఁడై రఘువీరుని వంక దిలకించెను. ఆ వృద్ధురాలిని దోడితెమ్మని సైనికు నాతఁ డాజ్ఞాపించెను. సైనికుఁడు యథావిధిగ దండప్రణామంబు లాచరించి నిష్క్రమించెను:—"రఘు వీరా ! ఈవృద్ధురాలెవ్వరు ? నాదర్శనమేల యపేక్షింపవలయు" అని,

అజితసింహుఁడు ప్రశ్నించెను.

"ఏమియు జెప్పజాలను. కాని, సావధాన మనస్కులమై యప్రమత్తులమై యుండవలయును."

అంతలో నొక వృద్ధురాలు గడగడవడకుచు చేతనున్న కఱ్ఱపై నానుకొనుచు నేతెంచెను. గాలిలో గొట్టుకొనుచుండెడు పత్రమువలె నామెయొడలంతయు గంపించుచుండెను. ఆమెవస్త్రములతిమలినములై అతిజీర్ణములై సగము దేహమును మాత్రమకప్పియుండెను. ఆమెజుట్టు మిక్కిలి పండి యుండుటచే పిండిబుట్టవలె నుండెను. ఆమెదవడలు కుంకాయ చిప్పంవలె జాలలోతుగ నుండెను. కండ్లులోనికి జొచ్చుకొని యుండెను. అట్టి వికృతాకారముగల యావృద్ధురాలిని గాంచినంతనే ఎట్టి కఠినాత్ముని హృదయమైనను నీరు కాకమానదు.

ఆమె రఘువీరుని వైపున నతికష్టముమీఁద మెల్లగఁజతికిల బడి, ఆతని వదనముపై దృష్టినిల్పి యిట్లనెను:—"ఓ, బాబూ నీవా! నీవు కాదు—" అని పలికి, ప్రయాసపడి తనమోమును అజితసింహునిదెస ద్రిప్పి జరభారముచే గడగడ వడకుచు నిట్లనెను.

"బాబా—నీవే—"

అజిత—"ఏమి కావలయును?"

"అంబరు రాజ్యాధిపతి కావలయును, బాబా?"

"ఏమీ? నేనే యంబరు దేశాధీశుఁడ"

"అజితసింహుఁడేనా?"

"ఔను, నేనే యజితసింహుఁడను."

"ఔను — ఔను — సరే — బాగున్నది. కాని నా కుమారుఁడు చాల చక్కనివాఁడు—బాబా ఏమో—కానరాదు హా! కుమారా! ఏమైతివిరా—"

అంత నా వృద్ధురాలు భోరున నేడువ నారంభించెను ఔదార్య

వంతుఁడగు నజితసింహుని చిత్తము నీరై పోయెను, తోడనే, ఆతని నయనము లశ్రుజల పూరితములాయెను. కాని, మహాత్కార్యాలోచనా నిమగ్నుఁడైన రాజపుత్రునకట్టి దౌర్భాగ్యులతో గాలయాపన మొనరించుటకు నవకాశము లేకుండుటచే గొంచెము కుపితుఁడై ఆమెకొక పచ్చడము నొసంగి పంపివేయగోరి యిట్లనెను—

"అవ్వా, దీనిని గైకొని వెడలుము. నీ కుమారుఁడు రణరంగమున మడిసెనేని, స్వర్గమున సుఖుఁడై యుండును."

"మహారాజా! స్వర్గ మెక్కడున్నది? దారియెట్లో?"

అజితసింహుఁ డాకసమును జూపి, అయ్యదే స్వర్గమని చెప్పెను.

"రాజా! నా విన్నపము విని నన్నచటికి గొంపోవా? నావంటి దీనురాలు అసహాయయుగ నెట్లుపోగలదు?"

"అచటి కొరులు రాఁజాలరు. అవ్వా, కాలాతీతమగుచున్నది. ఈపచ్చడము నందుకొని నీ విక వెడలుము."

"వద్దు, వద్దు నా కాపచ్చడ మెందుకు?—పేద దానను—ఎవరైనను లాగివేయుదురు—నాకు వద్దు—"

"అట్లైన, నీ కేమి కావలయును? ఏల వచ్చితివి? ఎట్లువచ్చితివి!" వినుగుఁడే నజితసింహుండు కోపాయత్త చిత్తుఁడాయెను.

"రాజా! నీ వేతెంచితివని పల్లెలో వింటిని. అందుచే—నిన్ను—చూడ—వలెనని—వచ్చినాను. హా! హా! రాజా మఱల మఱచి—పోతిని"

"అవ్వా! చాలు నిక పొమ్ము."

"ఆ, ఆ, జ్ఞప్తికి—వచ్చినది—ఉండుము, ఉండు—ఒకసన్యాసి—"

౧౪

వృద్ధరాలు

అమ్ముదుసలి 'సన్యాసి' యనినంతనే, ఆలోచనాపరుడై పరధ్యానముగనుండిన యజితసింహుఁ డదరపడి, మిక్కిలి యాతురముగా

నట్లడిగెను—"ఆ సన్యాసి నీకేమి చెప్పెను ?" కట్టిపై వానుకొనిజరభారముచే గడగడ వడకుచు నావృద్ధురాలు గద్గదకంఠియైయిట్లనెను.

"సన్యాసి—అయ్యో—బాబా—మఱచితిని—అగును జ్ఞప్తికి వచ్చినది—ఆ, అవును—ఆసన్యాసి నన్ను ఆశీర్వదించెను. ఆతఁడుచాల మంచివాడు. ఇక సెలవు—బాబా—దేవుఁడు నీకుమేలుచేయుగాక—"

ఇంతవఱకును నావృద్ధురాలు ఎపుడుపోవునా యని తత్తరపడుచుండిన రాజపుత్రుఁడిపుడు ఆమెను నిలిపి యామెతోఁ బ్రసంగింప వలయునని తత్తరపడిన వాఁడాయెను—"అవ్వా! నిలునిము ఇంతతొందరయేల ? నీవా సన్యాసిని నెచటగాంచితివి ?" అని, యడిగెను.

"బాబా—ఎక్కడా ?—అక్కడ-అల్లక్కడ"

"నీతోనేమి మాట్లాడినాఁడు ?"

"అయ్యో! బాబా! నాకంతజ్ఞాపకమా ? కాని,— చెప్పెద—ఉండు —ఆతఁడు—"

"అవ్వా! నీకెంత జ్ఞాపకమున్నదో అంతేచెప్పుము"

"ఉండు, ఉండు—నన్ను ఓదార్చి—నాకుమారుని బ్రతికింతునని- చెప్పినాడు — ఇంకా — "వృద్ధురాలా ! అంబరుదేశపు — యువరాజు - ఫతేపూరుసిక్రీలో — ఉన్నాఁడు — " అన్నాడు. — మఱి, యింకా — అయ్యో! బాబా — జ్ఞాపకము-లేదు"

రఘువీరుఁడు — "అవ్వా! మెల్లగ గూర్చుండుము. ఆయానము తీఱగలదు"

"బాబా! అంత అదృష్టమా! చాలాదూరము పోవలయును. ప్రాణముమీఁద ఆశఉంటే, రాజకుమారుఁడు ఈప్రదేశమునుండి వెంటనే పోవలయునని ఆతఁడు చెప్పెను."

తోడనే, అజితసింహుఁడు నివ్వెఱపడి రఘువీరుని పక్కనముసు వెట్టి వానివలెఁ జూడఁగడంగెను. రఘువీరుఁ డాలోచనాపరుఁడై నోరు

మొదల్పక ఆవృద్ధురాలి యాకృతిని పరిశీలనగా వీక్షించుచుండెను. ఆ సమయమున నామె యిట్లనెను. — “బాబా! నాకు సెలవు దయచేయుదురా? నాకుమారుని బునర్జీవు నొనరింతును. — ఆసన్యాసి పలికెను గదా! నేను పోవలయును”

ఆ వృద్ధురాలిని బోనీయరాదని యజితసింహుండు సమకట్టెను. కాని రఘువీరుండాతని వారించుటచే నామె మెల్లగ వెడలిపోయెను. తోడనే రఘువీరుండు తన సైనికులను బిలిచి, ఆవృద్ధురాలి జాడలను నతిభద్రముగ నరయవలయునని యాజ్ఞాపించెను. ఒకండామె వెనువెంటనే దిరుగుచుండవలయుననియు, రెండవవాడు ఎప్పటిసమాచారము నప్పుడు దెలుపుచుండవలయుననియు గూడ రఘువీరుం డెఱింగించెను.

సైనికులు నిష్క్రమించిన పిమ్మట, అజితసింహుం డిట్లనెను—“ రఘువీరా! ఏమందువు?”

“ఇందు నివసించువారి కేలకో మన యునికి యసహ్యాకరముగ నున్నదని స్పష్టమగుచున్నది.”

“కారణ మేమైయుండును?”

“చెప్పుటకు సాధ్యము కాకున్నది.”

అంతలో నా యిద్దరి సైనికులలో నొక్కండతిరయమున నరుదెంచి వగర్చుచు నిట్లనెను — “మహారాజా! వృద్ధురాలు ఎంతవెదికినను గానరాకున్నది.”

తోడనే యజితసింహుండదరిపడి, “ఆ! ఏమీ?” అని గర్జించెను. రఘు —“ఆమె యిప్పుడిప్పుడేగదా యిచటనుండి వెడలినది. ఎచటనో యిక్కడనే యుండవలయు. ఇంతలో నామె యెచ్చటికిబోగలదు?”

“సైన్యాధిపా! ఆ సైతా నెటుబోయెనో తెలియకున్నది.” అని సవినయముగ సైనికులు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి.

అజితసింహున కేమియు దోపకుండెను. అంత వారిరువురు గలసి

యా వింతసమాచారమును సమగ్రముగ నరయుటకై బయల్వెడలిరి. సైనికుడుకూడ వారివెంటనే యుండెను. వారట్లు కొంతదూర మరుగు సరికి, సుఖాసీనులై ముచ్చటించుకొనుచుండిన రాజపుత్ర సైనికులు వారికి గోచరించిరి. వారంతయు నజితసింహుని గాంచినంతనే జోహారు లొనరించి యట్టె నిలిచియుండిరి. రాజకుమారుడు వారితో నిట్లనెను. "సైనికులారా! మాతో ముచ్చటించి ఇప్పుడే ఈత్రోవనే నిర్గమించిన వృద్ధురా లెటుబోయెనో చెప్పగలరా?"

సైనికులు డిల్లపడి యొకరిమోము నొకరుచూడసాగిరి. వారందఱట్లు నిరుత్తరులై యుండ, వారిలో నొకడు సాహసించి యిట్లువిన్నవించెను. "మహారాజా! ఈమార్గమున నెవ్వరు రాలేదు. ఎవరైన వచ్చి యుండిన జాగరూకులమైయున్న మేము కనుగొనకుందుమా?"

అజితసింహునకు మతిపోవుచుండెను — "ఏమీ! ఆమె యిప్పుడే వెడలియుండెనే! మీరామెను గాంచలేదని వచించుట చాల చోద్య ముగ నున్నది."

"రాజా! అట్లుకాదు. మేమెల్లర మిచటనే గూర్చుని యుంటిమి. ఆమె యీదెస యేతెంచినచో మేము కనిపెట్టియుండమా?"

"సైనికులారా! జాగు సేయక ఈప్రదేశము నంతయు బరిశోధించి యమ్ముదుసలిని బట్టి తెండు. ఆమె మంచువలె కరిగి మాయము కాజాలదుగదా."

తోడనే, మహాప్రసాదమని బలికి రాజపుత్ర సైనికు లందఱు నిష్క్రమించిరి. రఘువీరుని మోముపంక కొన్ని నిమేషము లూరక చూచి యజితసింహుడు డిట్లనెను— "ఈవృద్ధురాలు ఇంద్రజాలము చేయుచున్నది! కాటికి గాలుచాచియున్న యీముదుసలి క్షణమాత్ర మున నెట్లు మాయమైనది?"

రఘు — "ఇది యొక యద్భుతప్రదేశమువలె నున్నది. ఇందు

జరుగున వన్నియు నద్భుతములే."

అంతలో నొక గ్రామ్యబాలిక కాయకూరలతో నిండియుండిన తట్టను శిరమున వహించి, యరుదెంచి ఇట్లు విన్నవించెను— "బాబులారా! నన్ను హామీదా పంపియున్నది. మీరు కొనవలసిన సామగ్రులేవైన నున్నవా?"

అజితసింహుఁడు కుపితస్వాంతుఁడై యిట్లనెను— "మా కేమియు నక్కఱలేదుగాని, నీవొక వృద్ధురాలిని గాంచియుంటివా?"

నవ్వుచు నాబాలిక యిట్లనెను - "ఇప్పుడిపుడే చూచియుంటిని. గడగడ వడకు ముదుసలియేగదా. ఆమె మాగ్రామవాసియే. మేమామెను "జంగ్లీబాయి" యందుము."

"నాకామెతోఁబని యున్నది." అని పలికి. ఆబాలిక చూపినమార్గమున ననుసరించి, అజితసింహుఁడతి రయమునఁ బోదొడంగెను. రఘువీరుఁ డాతని వెన్నంటి వెడలుచుండెను. ఆ బాలిక యేలకో నవ్వుకొనుచు, శిరముపై దట్టనిడికొని రెండవ దాటిఁబోయెను.

అజితసింహుఁడును రఘువీరుఁడును నిందందు వెదుకులాడుచు సింహద్వారమును సమీపింప, సైనికులందరు నచ్చటనే యుండుట గాంచిరి, తోడనే యజితసింహుఁడుగ్రుఁడై యిట్లనెను—"మీరందరు నిందుండుటకు గతంబెయ్యది? ఆవృద్ధురాలిని బట్టి తేవలయునని చెప్పియుంటినే! ఆజ్ఞోల్లంఘన మొనరించుట కడు విపరీతముగ నున్నది!"

సైనికులందఱు నేకగ్రీవముగా నిట్లుపలికిరి— "రాజా! ఆగ్రహింపకుడు. ఆవృద్ధురాలు ఇచటనే యుండెనని విని యేతెంచినారము"

అజితసింహుఁడు కుపితస్వాంతుఁడై యిట్లనెను— "మీకీ సమాచారమెఱింగించిన సైనికుఁడెవరు?"

"కూరగాయలు విక్రయించు నొక గ్రామ్యబాలిక"

తోడనే, అజితసింహుఁడులికిపడి రఘువీరుని మోము వీక్షించెను.

రఘువీరుఁడు సైనికులనిట్లు ప్రశ్నించెను.—"ఆ బాలిక యెట్లుపోయెను?"

"సర్దార్ సాహెబ్! ఉమ్మావు యొక్క సేవకురాలికి గూరలిచ్చుటకై పోయియున్నది."

అజితసింహుని యాగ్రహ మినుమడించెను. అతఁడు ఖచితముగా సైనికుల కిట్లు నాజ్ఞాపించెను—"కొందఱిచటనే యుండి జాగ్రత్తగా వెదకుఁడు. ఆముదుసలి యిందే నక్కియుండును. మీరా మెను దప్పక పట్టి బంధింపవలయును."

తోడనే, పందెపు గుఱ్ఱములవలె రాజపుత్రసైనికులు పరుగునని టునటు బోయిరి. అజితసింహుఁడును రఘువీరుఁడును వివిధాలోచనా పరులై రాజమందిరద్వారమువైపు బోవుచుండిరి. ఆ ప్రక్కనే యుండిన మసీదునుండి వెలికి వచ్చుచుండిన మౌల్వీయొకఁడు వారికి గోచరమా యెను. మసీదుద్వారము దాపున నొక గుఱ్ఱమును, గుఱ్ఱపువాఁడును గూడనుండిరి, మసీదునుండి వచ్చిన మౌల్వీతనకై వేచియుండిన యశ్వము నారోహించి యెదురుగా నేతెంచుచుండిన యజితసింహుని గాంచి సగౌరవముగ నిట్లు పలికెను—"రాజా! నేను ఆగ్రానగరమున కేగు చున్నాను. మార్గమధ్యముననున్న యీసుప్రసిద్ధమగు మసీదును దర్శించి పోవలయునని యెంచి యిటు వచ్చియున్నాఁడను. ఇదియొక గొప్ప యదృష్టముగ బరిగణింతును."

అజిత : "వందియున్నాము!"

మౌల్వీ—"సెలవొసంగెదరా?" అని పలికి, అతఁడు వాయు వేగమున మాయమాయెను.

ఆ కాలమున ననంఖ్యాకులగు మౌల్వీలును ఫకీరులును నిరాఘాట ముగ నిరంతరము దిరుగాడుట యాచారమై యుండుటచే, నా మౌల్వీ యచట గోచరించుట, యొక వింతగ నజితసింహునకు దోపలేదు. మఱియు, దాము కాంచుచుండిన వింతలను దలంచుకొనుచు వారు దీర్ఘా

శోధనాపరులై యుండిరి. చూచుచుండగానే యంతర్ధానమైన యావృద్ధురాలైనను, ఆమెనెఱుంగుదునని వచించిన గ్రామ్యబాలికయైనను గాన్పించునేమో యని వారియువ్వురు నాప్రదేశమునంతయు సమగ్రముగఁ బరిశీలించిరి, కాని, వారి శ్రమ యంతయు నిష్ప్రయోజనమాయెను

ఆసమయమున, సైనికుఁడొకఁడు ఖానుయొక్క సేవకుఁడగు మహమ్మదుజానుతో చనుదెంచెను. రాజపుత్రుని గాంచినంతనే ఆసేవకుఁడు సవినయముగ సలాము లాచరించి, అతివినయముగ నిట్లనెను—

“ మహారాజా! తమ సేవకున కేమి యాజ్ఞ? ”

“ కూరగాయలు నమ్ము గ్రామ్యబాలికను నీవు చూచియుంటివా? ”

“ రాజా! నా కెవ్వరు గనుపించలేదు. ”

“ హమీదాఖానే నావద్దకు దనను పంపియుండెనని ఆ బాలిక చెప్పియున్నదే ”

“ అది యంతయు గల్ల. కూరగాయలు వారెవరు నీ దినమున మాయింటికిరాలేదు ”

“ పోనీ. ఆ బాలికను నీ వెఱుంగుదువా? ” మహమ్మదు కొంచెమాలోచించి యిట్లనెను — “ హుజూర్! మీరు చెప్పునట్టి బాలిక నెన్నఁడు జూచి యెఱుంగను. ఈ ప్రాంతమునందలి జను లందఱిని నే నెఱుంగుదును. ”

“ ఈగ్రామమునఁ జంగ్లీబాయి ’ యను పిచ్చిముసలియున్నాదా?” ఆశ్చర్యముగ దెలుపు జూపులతో నజీరసింహునిఁ జూచి, మహమ్మదిట్లనెను — “ జంగ్లీబాయా! ”

“ అవును. ఆమె యీగ్రామస్థురాలేయని ఒక్క నిముషముక్రిందనే కూరగాయలబాలిక చెప్పియుండెను. ”

“ రాజా! అదంతయు నసత్యమే. ఈప్రదేశమున నట్టివా రెవ్వరైన నుందురేని, నాకు దెలియకుండునా? ”

అజితసింహున కాగ్రహాశ్చర్యము లధికమగుచుండెను. అతఁడు రఘువీరునివంకఁ జిలికించి, అతఁడు నిశ్చేష్టితుఁడై యుండుటఁ గాంచి, మహమ్మదువంకఁ మగుడఁదిరిగి — "ఈ సింహద్వారము గాక ఈనగరము నుండి పైకి వెడలుటకు వేఱొకమార్గమున్నదా?" యని ప్రశ్నించెను.

"మహారాజా! కోటవలె నున్నతప్రాకార పరిరక్షితమై యున్న యీనగరమునకు మార్గాంతరము లేదని నిశ్చయముగఁ జెప్పగలను. పరిశీలింతురేని, సత్యము మీకే తెలియఁగలదు."

"సరే! ఇక నీవు పోవచ్చును. నేను చెప్పిన వృద్ధురాలు నీకెచటనైన గాన్పించునేని, నావద్దకు దోడ్తెమ్ము."

"దేవా! మహాప్రసాదము. అట్లే చేయువాఁడను."

"ఓయీ! జాన్, నా సేవకు లప్రమత్తులై సహస్రాక్షులై తిరుగుచున్నారు. వారి కండ్లుగప్పి యమ్ముసలిగాని ఆబాలికగాని ఈ నగరమునుండి పోఁజాలరులే"

"దేవా! తమ యీభృత్యుఁడు తమయాజ్ఞలను శిరసావహించుటకై సదా వేచి యుండును" అని పలికి సవినయముగ సెలవుగైకొని నిష్క్రమించెను.

మహమ్మదుజాన్ అట్లు వెడలిన పిమ్మట, అజితసింహుఁడు రఘువీరుని గాంచి, "మిత్రమా! ఇప్పుడేమందువు?" అని యడిగెను.

రఘువీరుఁడేమియు, బలుకనేరక మిన్నకుండెను.

౧౫

చరిత్రాంశములు

సరసప్రవర్తనముచే నక్బరుపాదుషా స్థాపించిన హైందవమహాసామ్రాజ్యమును జహంగీరు మిక్కిలి కఠినముగఁ బరిపాలించుచుండెను. వివేకశాలియు ప్రతిభాశాలియునగు నక్బరుపాదుషా వైవాహిక

సంబంధముచేతను నిరతర సరసమార్గముచేతను నూరార్గేసరులగు రసపుత్రవీరుల ప్రాపువడసి అఖండయశోవైభవ సమన్వితుఁడాయెను. మొఘలాయి సామ్రాజ్య భారమును రసపుత్రవీరులు దిగ్గజముల వలె వహించియుండిరి. మహామానియగు ప్రతాపసింగు మాత్రము పాదుషాను సరకుసేయక కడుస్వచ్ఛందముగ మెలంగుచుండెను. జోధ్పూరు వంశపు వధూరత్నముగు జోధ్బాయి జహాంగీరునకు ప్రియభార్యయై యుండెను. విఖ్యాతవీరుఁడగు రాజా మాన్సింగుయొక్క సోదరియగు జనాబీబాయి మహమ్మదు ఖుస్రూయొక్క మాతయై యుండెను. దురదృష్టవశమునఁ దప్పిపోయెగాని, ఆతఁడే అక్బరు మరణానంతరము సామ్రాజ్యాధిపుడై యుండెడివాఁడు. పాప మాతఁడు జహాంగీరుచే బాధింపఁబడి విధివశంబున మరణించెను.

ఉదయపూరు మహారాణాయగు ప్రతాపసింగు దివి కరిగిన ఎనిమిది సంవత్సరములకు నక్బరుపాదుషాసహితము మాత్రోవనే యంతరించెను. ఆమధ్యకాలమున ప్రతాపసింగు కుమారుఁడగు అమరసింగు తద్రాజ్యాధిపతి యాయెను. ఆతఁడు తండ్రివలె ప్రతాపవంతుఁడు కాకుండినను, ఆతని స్వాతంత్ర్యమునకు నక్బరు భంగము కలిగింపలేదు. కాని జహాంగీరు మాత్రము ఆతని స్వాతంత్ర్యమును సహింపజాలనివాఁడాయెను. మొగలాయి వాహిని నెదిరిట్టు సామర్థ్యము లేకుండుటచేతను, స్వాతంత్ర్యపరిహీనుఁడై రాజ్యభారమును వహించుట కిచ్ఛగింపనివాఁడగుటచేతను, తన కుమారుఁడగు కర్ణాసింగును పట్టాభిషిక్తు నొనరించి అమరసింగు ఐహికవిషయ పాశములనుండి విముక్తుఁడై దైవచింతానిమగ్నుఁడాయెను. మన కథాసందర్భ సమయమున వీరుఁడగు కర్ణాసింగే ఉదయపుర మహారాణాయై యుండెను.

అంబరు మహారాణాయగు మాన్సింగు మరణించియుండెను. ఆప్రసిద్ధ పూరుషుని కుమారుఁడును మనుమఁడును సురాపాన మగ్నమగుటచే

శీఘ్రతరముగ మరణించిరి. సార్వభౌముడు తన హైందవ యర్ధాంగి యగు జోద్బాయి మాట ననుసరించి తద్రాజ్యమున జయసింగును నుంచెను. ఈ జయసింహుడు, మాన్‌సింగు యొక్క సోదరుడగు జగత్సింహుని కుమారుడై యుండెను.

మన కథాసమయమున, మేవారు, (ఉదయపూరు) మార్వారు (జోద్పూరు), అంబరు (జయపూరు) — ఈ మూడు రాజ్యములును మొగలాయి సార్వభౌముని యెడల భక్తివిశ్వాసములు కలిగియుండెను. మేవారు రాజ్యపు కర్ణాసింగును, అంబరు రాజ్యపు సజితసింహను మార్వారు మహారాజపుత్రుడగు అమలసింగుయును ఈ కథాసందర్భమున సదా గోచరించుచుందురు.

జహాంగీరు సార్వభౌమునకు నలుగురు పుత్రులుండిరి — ఖుస్రూ, పార్వేషు, ఖరీమ్, షరియార్. పైనుదహరించిన రజపుత్ర రాకొమరులు మువ్వురును, సార్వభౌముని పుత్రులగు పార్వేషు, ఖరీమ్‌లతో సమాన వయస్కులై యుండిరి. అంబరు వంశమునకు దూరపుబంధువగు కాభా రాజకుమారి కడుపుననే ఖరీము జనించియుండెను. అతడే భావి సామ్రాజ్యాధిపతియని యెంచి, రజపుత్రభూపాలు లాతని నెక్కుడుగ ప్రేమించుచుండిరి. అంబరు మార్వారు వంశజులిద్దరును జహంగీరు నెడల ప్రేమబద్ధులై, ప్రాణముల నర్పించుటకునైన సంసిద్ధులై యుండిరి. ఉదయపూరు మహారాణా సోదరుడగు భీమసింగుమాత్రము సార్వభౌమ పుత్రుడగు ఖరీమునకు నమ్మునెచ్చెలియై యాతని నీడవలె మెలంగుచుండెను. వారిరువురు నన్యోన్యశ్రేయోభిలాషులై, యన్యోన్యానురాగపాశబద్ధులై యుండిరి. తనను ద్రోసివైచి, తన కుమారుడగు ఖరీమును సామ్రాజ్యాభిషిక్తు నొనరించుటకై రహస్యాలోచనలు జరుగుచుండెనని జహంగీరు కనుగొనియుండెను. మొదట నంబరువంశజాతుడై, పిదప మహమ్మదీయ మతావలంబకుడై నాటి సైన్యాధి

పతులలో సగ్రగణ్యుడని ప్రఖ్యాత చారిత్రుడై యుండిన మహాబత్ ఖానుగూడ సూక్ష్మజ్ఞానియు, ధైర్యశాలియునగు భీమసింగుయొక్క మంతనములకుఁ జెవియొగ్గి ఆతని ప్రయత్నములకు దోహద మొసంగు టకు సంసిద్ధుడై యుండెననిగూడ జహంగీరు గ్రహించియుండెను. ఉపాయముచే వారి ప్రయత్నములను నిష్ఫలపఱుచవలయునని యెంచి, భీమసింగును గుజరాతు దేశమునకు తన ప్రతినిధిగా నియమించి ఆ తెలంగున నా దూరప్రదేశమును తాతని పాలింపవలయునని ప్రయ త్నించెను. కాని, సవినయముగ భీమసింగు ఆయుద్యోగమును నిరాక రించుటచే సార్వభౌముడు విఫల మనోరథుడాయెను.

జగద్దైకవీరుడగు ప్రతాపుని సోదరుడు శక్తిసింగు రాజ్యసుఖ ముల కాసవడి, దేశద్రోహమునకుఁ దలపడిపాపమాపదు మవలంబించి చిత్తూరు సింహాసనము నధిష్టించెను. వీరాగ్రేసరుడును, స్వాతంత్ర్య ప్రియుడును ప్రజాభిమానియును నగు ప్రతాపసింహుడు భోగభాగ్య పరాఙ్ముఖుడై మహారణమధ్యమున గడు గష్టజీవన మొనరించుటచే గరము దుఃఖవివశులై యుండినజనులు శక్తిసింహుని హైన్యప్రవర్తన మును గాంచి సహింపలేనివారలై పలు తెఱంగుల నాతని నగౌరవించిన కారణమున, తన హైన్యప్రవర్తనమునకు దానే లజ్జించి, రాజ్యమును విసర్జించి, సోదరుని పాదములకు బ్రణమిల్లి, శక్తిసింహుడు సార్వభౌముని దర్బారునకుఁ బోయెను. కాని, ప్రజల నెట్టులో వశపఱచుకొని, రాజ్యపరిపాలన మొనరించుటకు మాత్రము సమర్థుడై శక్తిసింగు రాజ్యపరిత్యాగ మొనరించెను. అక్బరు కుపితుడై యాతని సభామధ్య ము దూరుటచే నాతడు రసపుత్రుడైన కారణమున బరిభవదంద హ్యమానమానసుడై యతి సాహసమున గైదువు పేసి హస్తమున బిగి యబట్టి ఆత్మహత్యగావించెను. ఆతని కుమారుడొకడు మహాత్మ దీయనుతమును స్వీకరించెను ఆతడే మహాబత్ ఖాను: నాటి సైన్యాధి

ప్రపంచమునెల్ల శాశ్వతము విఖ్యాతి గాంచియుండెను. ధైర్యసాహసముల యందును యుద్ధనైపుణ్యమునందును నాతఁడద్వితీయుఁడై విరాజిల్లు చుండెను. అతఁడు మతమున మహమ్మదీయుఁడై యుండినను, అంత రంగమున నాతఁడు పూర్తిగ రసపుత్రుడేయైయుండెను. వీరరసప్రధా నమగు బుద్ధియు నాతని రక్తనాళములఁ నిర్ఘోషవాహమువలెఁ బ్రవ హించుచుండ, నాతఁడన్యథాయెట్లుండును? అతఁడు భీమసింహుతో నేకీ భవించి, ఢిల్లీసింహాసనమున ఖుర్రమును నిలుపవలయునని యుంచిన మొన రించుచుండెను. సార్వభౌముఁడు మహాబతుఖానుచే బంధీకృతుఁడై నిగ్ర హింపఁబడుచుండిన సమయమున, జగద్విఖ్యాతిగాంచిన నూర్జహాను సైని కులు నివ్వెఱపడి చూచుచుండ, తెగువఁజేసి మదగజ మారోహించి, నిరోధింపఁగడంగు వైరులను జెక్కాడి, శత్రుజనమధ్యమున నుండిన ప్రాణనాథుని స్వయధీనము జేసికొనిన యద్భుతవిషయమును హైందవ చరిత్రవిజ్ఞాన సంపన్ను లెఱింగియే యుందురు.

చివరి ప్రాయముకాలమున జహాంగీరు నూర్జహాను చేతిలో కీలు బొమ్మవలె నుండెను. సార్వభౌముఁడు కేవలము విషయానురక్తుఁడై కాలము గడపుచుండుటచే, నూర్జహానే నిక్కమగు రాజ్యాధికారిణియై యుండెను. అతి విశాలమగు మొగలాయి సామ్రాజ్యపరిపాలనము అతిదుష్కరమై యుండినను, అమ్మహావ్యక్తి తత్కార్యభారమునం తయుఁ దానే వహించి జయప్రదముగ నిర్వహించుచుండెను. ఆమె శాసనముల నెవ్వరు నుల్లంఘించుటకు సాహసింపఁజాలకుండిరి.

జహాంగిరు యొక్క రాజమందిరమునందు సుందరీమణు లనేకులుండిరి. వారిలో మువ్వురు సార్వభౌముని వనితాగణంబులో ముఖ్యులై, ఆతని ప్రేమకు మిక్కిలి పాత్రులైన యర్ధాంగులై యుండిరి. శీలము నందును సౌందర్యమునందును, మేధాశక్తియందును దన్ను బోలు వారుండరని ప్రపంచమునందంతటను బన్నెగాంచిన నూర్జహాను

ఆ ముగ్వురిలో మిన్నయై యుండెను. బికనీరు మహారాజ పుత్రికయగు జోద్బాయి కూడ జహాంగీరు మనోరంజనియై యుండెను. [illegible] ఖురీముయొక్క జనయిత్రియు, అంబరు సంస్థానాధీశు అను సుందరీమణి సార్వభౌముని హృదయమును రంజింపజేయుచుండెను.

నూర్జహాను పుత్రహీనయై యుండెను. కాని, ఆమె పార్వేషుపై బద్ధానురాగయై, నిజకుమారునికంటె నెక్కుడుగఁ జూచుచుండెను. ఎట్టులైన నాతనినే సామ్రాజ్యాధిపతి నొనరింపవలయునని యామె సంకల్పించియుండెను. ఆకారణమున ఖురీమ్ యామెను బరమశత్రువువలె గోచరించుచుండెను. మఱియు, సహజముగ సార్వభౌముని రసపుత్ర రాణులామెకు కడుగంటకముగ నుండిరి. కాని, ఆమె రాజనీతివిశారద యగుటచే, మొగలాయి సామ్రాజ్యము రసపుత్ర భుజబలముపై నాధారపడి యుండెనని గుర్తించి తన స్వాతంత్ర్యము నామె మఱుగు పఱచి సమంజసముగఁ బ్రవర్తింపఁగడంగెను. ఆమె బాహ్యప్రవర్తనమును గాంచువారు ఆమెహృదయాభిప్రాయము నరయ నేరరు. అట్టి గభీరస్వాంతయు, సహజప్రాజ్ఞయునగు నూర్జహాను. సమయమునసే, జహాంగీరు యనంతరము ఖురీమును సింహాసనాసీను నొనరించుటకై కుట్ర నిగూఢముగ జరుగుచుండెను. అట్టి సందర్భమున జరిగిన రహస్యాద్భుత విషయములను బ్రదర్శింపగడంగెదము ; పాఠకమహాశయులారా, యవధరింపుడు.

అతి నిగూఢముగ సంభవించుచు ప్రజాహృదయమును గలంచివై చుచుండిన యద్భుతవిషయము లీ మూడింటిని కథాప్రారంభముననే వర్ణించియుంటిమి గదా. మఱియు, జహాంగీరుచే గ్వాలియరుదుర్గమున బంధితుఁడై యుండిన ఖుస్రూ యేమాయెనో యెరికిఁ దెలియకుండెను. ఆ దూరదేశమున నాతఁడు నిశ్శబ్దముగ వధ్యుఁడై యుండునని మాత్రము జనులు చెప్పుకొనుచుండిరి. కాని, ఐదారు సంవత్సరములు గడచినను,

ఆతని యుదంతము సూక్ష్మముగా నెవ్వరికిని దెలియకుండుటచే నాతనిగుఱించి జనులు తలంపకుండిరి. ఇట్లుండగా, మొగలాయి చారిత్రమునం దాతని యుచితస్థానమును గుర్తించిన వారమగుదుము. అంతలో హఠాత్తుగ, కారాగృహమున గుందుచుండిన ఖుస్రూ యెట్టులో విడుబడి, మహాసైన్య సమన్వితుండై, రజపుత్రవీరబలసాహాయ్య సంపన్నుండై ఆగ్రానగరమును ముట్టడింప నరుదెంచుచుండెనని హఠాత్తుగ దెలియవచ్చెను. వజ్రపాతమువంటి యవ్వార్త వీనుల బడినంతనే, నూర్జహాను జహంగీరు లిర్వురు భయభ్రాంతులైరి.

ఆ వదంతి యొక్క పెనుభూతమువలె బయల్వెడలుటయేగాని, యందలి సత్యాసత్యము లెవ్వరికిఁ దేటపడకుండెను. సహస్రాక్షియై సర్వవ్యాపినియై యుండిన నూర్జహానుకే గ్రాహ్యము కానప్పుడు, ఇతరుల కెట్లు తెలియును? మొగలు, రజపుత్రసైన్యాధిపతులందఱుకూడ నా వదంతియెట్లు బయల్వెడలెనో, అందలి యథార్థమెంతయో దెలియకుండెను. ఐనను, ఆవదంతి మాత్రము మెల్లగ ప్రజాహృదయమునావరించుటచే, వారు భయకంపితులై, అద్దానికి వేర్వేరు కారణములను నిరూపించుచు, నావిషయమె బహిరంగముగ జర్చించినచో రాజభటులు దండితురేమో యని వెఱచుచు, లోలోన సణఁగి చర్చించుకొనుచుండిరి.

ఈవదంతి తెలిసినంతనే జనులెల్లరు పరిపరివిధముల ప్రసంగించుకొనుచుండుటయేగాని, సార్వభౌముఁడగు జహంగీరుపై జరుగుచుండిన కుట్ర యెవ్వరికిఁ దెలియదు. సార్వభౌముని రాజ్యభ్రష్టు నొనరించుటకో, లేక, విగతజీవు నొనరించుటకో, రహస్యముగ జరుగుచుండినకుట్ర గుఱించి యణుమాత్రమైనను జనసామాన్యమునకుఁ దెలియుట లేదు. జనసామాన్యమునకే యననేల? పాదుషా గారి రాజమందిర నివాసులు గూడ లేశమైనను నరయఁజాలక నిర్విచారులై యుండిరి. పెనుభూతమువలె తనపై నరుగుదెంచుచుండిన మహావిప్లవమును సార్వభౌముఁడే

గుర్తింపఁజాలక, నిశ్చలహృదయుఁడై కేవలముభోగైకపరాయణుఁడై కాలము గడుపుచుండెను. ఆతఁ డతియుదారవంతుఁడగుటచే, తనడెందమును జీకాకు పరచు విషయములను స్మరింపకుండెను. కాని, మహారాణియగు నూర్జహాను అట్టిబేల కాదు. వనితాప్రపంచమున కాదర్శప్రాయమై యొప్పు నవ్వనితామణి సౌందర్యాతిశయముననేగాక బుద్ధిసూక్ష్మతయందు గూడ నద్వితీయయై విలసిల్లుచుండెను. భీమసింగాదు లొనరించుచుండిన నిగూఢప్రయత్నము లాశక్తిస్వరూపిణికిఁ దెలియకపోలేదు. ప్రతాపవంతులగు రసపుత్రవీరులందరు నేకమగుదురేని, తప్పక ముప్పువాటిల్లునని గుర్తించి, మిక్కిలి చతురముగ నజితసింహాయనిలసింహాఖ్యులను జేరఁదీసి, విశేషాధికారములను బిరుదములను వారికి ప్రాయికముగా నొసంగుచు, తనయందు వారు భక్తిపరాయణులై బద్ధానురాగులై యుండునట్లు చేయఁగలిగెను.

సార్వభౌముని రాజ్యభ్రష్టు నొనరించుటకతిగూఢముగ జరుగుచుండిన కుట్ర జనసామాన్యమునకుఁ దెలియదుగాని హృదయమును వ్రక్కలుచేయు ఢిల్లీనగరమునందలి దారుణశవప్రదర్శనములు మాత్రము ప్రజాహృదయమును గలంచివైచుచుండెను. బేలలగు జనులు భయవిహ్వలులై యారాక్షసకృత్యమును గురించి పరిపరివిధముల చెప్పుకొనుచుండిరి. కుట్రవిషయమై చర్చించువారతియల్పసంఖ్యాకులు.

సిక్రీనగరమున నజితసింహుఁడును రఘువీరుడును గాంచుచుండిన పైశాచకృత్యములను నొరుల కెఱింగించుటలేదు. అయ్యద్భుత విషయము లితరులకుఁ దెలియరాదని వారు నిశ్చయించుకొనియుండిరి. ఐనను, ఆవైపరీత్యము లెట్టులో బహిరంగము కాఁజొచ్చెను. అతిరహస్యవృత్తాంతము లెట్లు బయల్పడుచుండునో, అట్టివిషయము లొకరి నోటిలోనుండి యింకొక నోటిలోఁ బడునపు డెట్టి వింతరూపములు దాల్చుచుండునో పాఠకు లెఱింగియే యుందురు. అట్టులే, సిక్రీనగర

చర్యలు పలురూపముల దాల్చుచు తుదకు నాగ్రానగరము జేరునప్ప టికి దత్పురవాసు లెల్లరు భయవిహ్వాలురై, ఎప్పు డెట్టి యుపద్రవము సంభవించునోయని వెఱచుచు నిద్రాసౌఖ్యమునకు వెలియైయుండిరి.

"రఘువీరా! ఇచ్చటి దారుణకృత్యమునను నీవుకూడ నెవ్వరికి బొరపాటుననైనను దెలిపియుండ వనియే విశ్వసింతును. కాని, జను లెల్లరు నీ విషయముల గుఱించియే ప్రశంసించుటకు గారణమేమో?" అని యజితసింహుఁడు ప్రశ్నించెను.

రఘు: "రాజా! నా కంతయు నాశ్చర్యకరముగ నున్నదని యిది వరకే చెప్పియుంటిగదా."

౧౭

ఆగ్రానగరదుర్గము

సుప్రసిద్ధుఁడగు నక్బరుసార్వభౌముఁడు యమునానదీతీరమున నొక బలిష్టమగు దుర్గమును నిర్మించియుండెను. ఆ మ్మహాదుర్గము శ్రేష్టతమ మగు సామగ్రులతో నిర్మితమై యద్వితీయ శోభాయమానమై యున్నది. వజ్రసామాన్య కాఠిన్యముగల శిలాభాగములతో గట్టిన కారణమున నాదుర్గము శత్రుజన నిర్భేద్యమై యుండెను. నగర రాజమునసౌంద ర్యాతిశయముచే నిప్పటికిని సకల దేశనివాసులు నాకర్షించుచున్నది. శతాబ్దములు గడచినను చెక్కుచెదరక నిలచియున్న యీ దుర్గరా జము నాటి శిల్పికళానైపుణ్యమును సార్వభౌముని కళాప్రావీణ్యమును కూడ సమానముగ దెలుపుచున్నది.

ఆదుర్గము మిక్కిలి లోతగు కందకముచే బరిరక్షితంబై యుండెను. దుర్గముయొక్క ప్రాకారములత్యున్నతములై యుండుటచే, సింహద్వా రము ననుసరించియే లోనికిఁ బోవలయుగాని, వేఱు యవకాశము లేకుండెను. ఆదుర్గమునకు సింహద్వారము తప్ప వేఱొక ద్వారము

లేదు. అచట, ద్వారపాలకు లాయుధపాణులై యప్రమత్తులై లోనికిఁ బోవువారలను పైకి వచ్చువారలనుగూడ సముచితముగ బరిశీలించుచు, రేయింబవళ్ళు గావలిగాచుచుండిరి. కందకమునకు మీదుగను ప్రాకారము లకు సమీపముగను నుండిన గృహపంక్తులలో మొగలాయి సైనికులును రాజపుత్ర సైనికులును సర్వకాలములందును విడిసియుండిరి.

అతి సుందరమగు మోతీమసీదు దుర్గమున నున్నది. తెల్లని బలపపు రాతితో నిర్మింపఁబడిన యీమసీదు నేడుసహితము చూపరులకు నేత్రపర్వము చేయును. తత్సమీపముననే జగజ్జేగీయమానమగు సార్వభౌముని నగరుండును.

దుర్గమునందలిసుందరమందిరములన్నియు సముచితస్థలములయందు మనోహరముగ బారులుతీర్చి ప్రాచ్య సౌందర్యౌచిత్య ప్రతిభావిశేషమును వ్యక్తీకరించుచుండెను. ఆమందిరములలో, ప్రథమమున దివానీఆమ్ చూపరులదృష్టి నాకర్షించును. అయ్యదే, సార్వభౌముని సభామందిరము. తరువాత దివానీఖాన్ దృష్టి నాకర్షించును. ఇయ్యది రహస్య సభామందిరము. ఆ వెనుక, సుందరములగు సౌధరాజములు బారులుతీర్చియుండును. అయ్యవి, సార్వభౌముని యుపయోగార్థము నిర్మితమాయెను. వానివెనుకనుండు బీగము మహాలు యద్వితీయ సౌందర్యవైభవాతిశయముచేఁ జూపరులకుఁ బారవశ్యము గలిగించును. చూచునంతనే భ్రాంతిగొల్పు నాదివ్యమందిరసౌందర్యము కేవలము వర్ణనాతీతమై యొప్పారు. సకలభోగభాగ్యములకును నాకరమైయొప్పు నాసార్వభౌము సౌధరాజము త్రిలోకైకనాథుని స్వర్గమునుసైతము ధిక్కరించుచుండెను.

ధవళచ్ఛాయలతో దళతళ మెఱయునా మహామందిరమంతయు బంగారుతోఁ గప్పఁబడి దేదీప్యమానముగ నుండెను. ఆదివ్యమందిర మధ్యభాగమున నొక చిత్రవస్తు ప్రపంచ్ఛ రాలయ ముండెను. దానితో

గలసియే యుండు విశాలావరణమున సొగసైన వృక్షరాజములును
మృదుమధుర సౌరభములీను పుష్పములును నుండును. చిత్రవస్తు
ప్రదర్శనాలయమునుండి యావరణమునకు జూపుమార్గము బంగారుతీగెల
తోఁగూడిన మొగములు తెరలతో నిండియుండెను. రమణీయమై
యవిరళసౌఖ్యప్రదమై యుండు నా ప్రదేశమున పీలుకలుగు సముచు
ములందు భువనైక సుందరియగు నూర్జహాను నిజ ప్రాణనాథునితోఁ
గూడి విహార మొనరించును. అందలి జలాశయములు మనోహర
రవంబులతో నిర్మలోదకముల నెగఁజిమ్ముచు పరిమళపుష్పముల
సౌరభములను వెదఁజల్లుచు హాయి కలిగించును.

ఆ చిత్రవస్తు ప్రదర్శనాలయమున లోకైక సుందరములగు చిత్త
రవు లన్నియు నుండును. అసాధారణ సౌందర్యవతియగు నూర్జహాను
సార్వభౌమి విశ్రమించు నా బీగముమహలు మధ్యభాగము సముచిత
ముగ నలంకరింపఁబడి యుండెను. దేశదేశములందలి యపూర్వవస్తువు
లన్నియు నందమరియుండెను. పట్టును మించు మెత్తని పెరసియా కాశ్మీర
దేశముల రత్నకంబళులతో నేల యంతయు గప్పఁబడియుండెను.
పైభాగమంతయు నపరంజితోఁ జక్కఁగఁ గప్పఁబడి యుండెను.
గోడలన్నియు వింతవింత చిత్తరువులచేతను, సముచితస్థలములందు
కైకప్పును దాకు నపరంజిచట్టబద్ధమగు నిలువుటద్దములచేతను నలంక
రింపఁబడి యుండెను. సహస్రబాహువు గల 'లస్టరు' నందు నానా
విధసుగంధబంధురంబులగు పంచసహస్రసంఖ్యాయుతం బగు క్రొవ్వు
వత్తులు దేదీప్యమానముగఁ బ్రకాశించుచుండును. అందంద ప్రేలాడు
నానావిధములగు కుసుమగుచ్ఛములచే నా మందిరము "సర్వసుమన
స్సౌరభ్య సంవాసమై" విలసిల్లుచుండెను. ఇంతకంటె సహస్రాధికముగఁ
బ్రశంసార్హమై, సకలభోగభాగ్యములకు నాకరమై భూలోకస్వర్గమువలె
నుండిన యాదివ్యభవన వైభవసౌందర్యములను సరిగా వర్ణింపఁ గడం

గుట హాస్యాస్పదము.

ఈ బీగముమహాలునందు సార్వభౌముఁడును సార్వభౌముని పుత్రులును దప్ప యితరపురుషులు చొరనేరరు. లోకబాంధవుఁడగు సహస్రకిరణుఁడు సహితము మామందిరము జొరనేరఁడు. బలిష్ఠులగు కొజ్జాలు సాయుధులై మిక్కిలి జాగరూకులై సర్వకాల సర్వావస్థలయందును గావలి గాచుచుందురు. కాటుకకొండలవలె భయంకరాకారులై, యమదూతలవలె వికృతాకారులై యుండు నాద్వారపాలకులు కావలిగాచునపుడు పోతుటీఁగయైననందుఁబోఁ జాలదు. మహాలు నందంతటను కృపాణధారులైన బందీలు యప్రమత్తులై తిరుగాడుచుందురు. ఒకవేళ, అందుఁ జొరరానివా రెవరైన ద్వారపాలకుల కండ్లుగప్పి ప్రవేశించినను, విచ్చుకత్తులబూని సహస్రాక్షులై సంచరించు నాబందీలచేఁ జట్టుపడక మానరు.

ఆమహాలునందనేక మందిరము లుండును. ఒక్కొక్క బీగమున కొక్కొక్కమందిరము ప్రత్యేకింపఁబడియుండెను. బీగమునకు వలయు గృహోపకరణములన్నియు నందు మఱియుండును. అసంఖ్యాకులగు బందీల నివాసార్థము లెక్కలేనిగదులు యుచితస్థలములందు బారులు తీర్చియుండును. లెక్కలేని మఱికొన్నిగదులు వివిధకార్యములకై ప్రత్యేకింపఁబడియుండును. ఇట్టు వేనవేలు గదులతో నిండియుండిన యాబీగము మహాలు అభేద్యమైయుండిన పద్మవ్యూహముకంటె వేయిమడుంగులు నిగూఢమై యుండెను. అందుఁబ్రవేశించి దాఁటిదప్పువారు యమ్మహావ్యూహరహస్యముల నరసినవారి సాహాయ్యముచే దప్ప సజీవముగఁ బైకి వచ్చుటకల్ల.

బీగము మహాలునందలి యధోభాగమునఁగూడ బెక్కుగదులుండెను. అవన్నియు సముచితముగ నలంకరింపఁబడి వెలలేని వివిధవస్తుచయంబులతో విలసిల్లుచుండును. వేసవికాలమున తాపబాధితులగు బీగము

లాశీతల ప్రదేశమునందు విశ్రమింతురు. భూగర్భమునందలి చీకటికోణ
ములయందు సహితము ప్రఖరాతపకాలమున దినోష్ణము సహింపవలవికాదు.
ఆగ్రానగరమునందలి యీ సుగ్గరాజము యమునానదీతీరముననే
గాక, యమునానదీగర్భముననే నిర్మితమైయున్నదని చెప్పవచ్చును.
బీగము మహాలునందలి సౌధములనుండి చూచువారల కానదీప్రవా
హము చక్కగ గోచరించుచుండును. ఆనదిపై ననతిదూరముననే యంబ
రచుంబితములగు పర్వతపంక్తులు మనోహరముగ బారులుతీర్చియుండును.
ఒకనాడు వేసవికాలమున నిరంతరము రాజకార్యాలోచనా నిమగ్నయై
యుండు నూర్జహాను ఒక చంద్రకాంత శిలావేదికపై సుఖాసీనయై
నేత్రపర్వమొనరించుచుండిన ప్రకృతి సౌందర్యముం గాంచుచుండెను.
చండాంశుకిరణ సహస్రంబులు నృత్యముచేయుచుండిన యయ్యమునానదీ
తోయములు నిరంతరము రాజకార్యపంక మగ్నమానసియైయుండు
నాత్రైలోక్య సుందరిడెందమున కానందము గలిగించుచుండెను.
ఆమె క్రమముగా నాలోచనా తత్పరయై, యేమఱి పరధ్యానముగ
నుండెను. విద్యావిశారదయగు నామెచెలిబోడి వామపార్శ్వమున
నొక పారశీక గ్రంథము తెఱచియేయుండెను. ఆసమీపముననుండిన
పుష్పగుచ్ఛములచే నామందిరమంతయు పరిమళభరితమై సతతానంద
దాయకమై యుండెను. పలువిధములగు వింతవింతజలాశయములు లావని
తారతమ్యము చుట్టును బరిమళపానీయముల నెగజిమ్ముచు మనోహర
ముగనుండెను. ఆసమీపముననే పసిడిపంజరముల నుండిన శుకపికాది
మనోహర విహంగముల కలకల నినాదములుకూడ సంతోషదాయక
ముగ నుండెను. నూర్జహానుమాత్రము ధ్యానైక తత్పరయై యుండెను.
విహంగాదుల కలస్వనంబులు తప్ప నామందిరమంతయు గడునిశ్శ
బ్దముగనుండెను. సామ్రాజ్యభారమునంతయు వహించినయావనితామణి
అట్టి యేకాంతప్రదేశమున నేకాకియై యట్లు ధ్యానైకతత్పరయై

యెట్టి మహాత్కార్యము నాలోచించుచుండెనో !

ఇరువదియారేండ్ల ప్రాయముననే నూర్జహాను దుస్సహమగు రాజకీయ వ్యవహారభారమునంతయు వహించెను. మహాసామ్రాజ్యాధిపతియగు జహాంగీరును మోహపరవశు నొనరించిన యారమణీమణి నిరంతరానందసాగర డోలికలలో నూఁగులాడుటకు మాఱుగ దుర్భరమగు రాజకార్యనిర్వహణమునకుఁ గడంగుట మిక్కిలి యాశ్చర్యకరము, కేవలము శ్లాఘనీయమును. ఆ దివ్యసుందరవిగ్రహము నిజసౌధాంత్యభాగమున సుఖాసీనయై, సరదారులును సైన్యాధిపతులును భూమీశులును క్రమముగా సవినయముగ నివేదించు సమాచారముల నరయుచు, వారి వారికిదగు కార్యములను నియోగించుట యెంతవైభవముగనుండెనో యట్టి మహాదృశ్యమును గాంచినవారుతప్ప యన్యులు గుర్తింపనేరరు.

నూర్జహాను తన యభ్యంతరమందిరమున నుండు సమయమున నెవ్వరు సమీపింపరాదు. ఆమె కార్యాలోచనా నిమగ్నయై యుండు నట్టిసమయమున బరిచారికలే కాక రాజకుటుంబమువారు సహితము భంగము గలిగింపరు. అట్టిసమయమున సార్వభౌముఁడు బీగముమహాలు నందలి యితరబీగములతో విషయానుసక్తుఁడై మైమఱచి యుండుటచే, నూర్జహాను నిజప్రాణనాథుని యాతంకము లేకయే, యతికఠినములగు పెక్కు రాజకీయ సమస్యలను ఛేదింపగడంగుటకు విశేషావకాశ ముండెను.

నూర్జహానుయొక్క రహస్యాలోచనామందిరము నెవ్వరు ప్రవేశింపరాదని చెప్పియుంటిమి గదా. కాని, చక్రవర్తిని యెచటనుండినను, ఎట్టి రాజకీయ సమస్యాపరిష్కారాలోచనా నిమగ్నయై యుండినను, ఆమె ప్రధాన చెలికత్తెకు మాత్ర మెట్టి యభ్యంతరములేదు. ఆ చెలికత్తెయెడల నూర్జహాను బద్ధానురాగియై యుండుటచే నామె తోడు నీడవలె మెలంగుచుండెను. ఆమెను సంపూర్ణానుగ్రహముతో "జులేఖా"

యని నూర్జహాను సదా పిలుచుచుండెను. సామ్రాజ్యమును శాసించుచుండిన మహారాణియొక్క సంపూర్ణానుగ్రహమునకు బాత్రురాలైన జులేఖా సహజముగ సూక్ష్మజ్ఞానియు సత్యజ్ఞాతమగు మేధావియునగుటచే బీగము మహలునందును దర్బారునందునుగూడ సాటిలేని పలుకుబడిని గడించియుండెను.

రాజకీయధురంధరయగు తన ప్రాణేశ్వరి రాజకార్యనిర్వహణ భారమంతయు వహించియుండుటచే, జహాంగీరు నిర్విచారముగను నిరాతంకముగను భోగసాగరమునఁదేలాడుచుండెనుగదా! ఎట్టిరహస్య కార్యమైననుసరే, తనచెలికత్తెకు నెరింగించుచు నామె సమయోచితముగ నొసంగు సలహాను నూర్జహాను గైకొనుచుండెను సామ్రాజ్యమును నేకచ్ఛత్రముగ బరిపాలించుచుండిన నూర్జహానుకు జులేఖా కుడిభుజమువలెనుండుటచే, దర్బారుకేతెంచువారలందరు నామెను భయభక్తులతో గౌరవించుచుండిరి. ఆమెనట్లు గౌరవించుటయేగాక కార్యసాధనమునకై యాగ్రానగరమునకేతెంచువారలందరు, నెంతెంత మహానీయులైననుసరె, జులేఖాయొక్క కృపకు బాత్రులగుటకై వందులవలె నామెననేక తెరంగుల నభినందించుచుండిరి.

అట్టి ప్రతిభా విశేషముచే జులేఖా యట్లు సుప్రసిద్ధయై విలసిల్లుచుండినను, ఆమెజీవితవృత్తాంతము మాత్రమతిభద్రముగ మఱుఁగువడియుండెను. ఆమెజీవితచారిత్రము నెఱుంగకయే జనులెల్లరు నామెయెడల గడు వినయవిధేయులై వర్తిల్లుచుండిరి. కాలచక్రము తిరుగుకొలది, ఆమె పూర్వచారిత్రము నెరింగిన యత్యల్ప సంఖ్యాకులు సహితము మఱువఁజొచ్చిరి. సర్వము నెరింగిన నూర్జహాను సహితమామెవృత్తాంతము నెన్నఁడు త్రవ్వియెత్తకుండెను. జులేఖాయొక్క నిశ్చల సరస సమంజసప్రవర్తనమును గమనించువారు తిన తోఁటి చరిత్రను జులేఖాయైన నెరింగియుండెనాయని శంకింపకమానరు.

నూర్జహానుయొక్క వెనుకటి వృత్తాంతము సాధారణముగ నందరకు విశదమే. ఆమె పెరిసియా దేశపు సామాన్యబాలికయైయుండినపు డామె పేరు మెహరున్నిసా.

ఆమె బీగముమహాలునందొకపరిచారికయైయుండినపు డామె యద్వితీయసౌందర్యమును గాంచినంతనే సార్వభౌమునికుమారుఁడగు జహాంగీరు మోహపరవశుఁడై ఆమెను దన ప్రధానబీగముగ నొనరించి, నిరంతరమా జగన్మోహినితో గూడి మదన సామ్రాజ్యాభిషిక్తుడు గావలయునని వాంఛించెను. తనకుమారుని మదన తాప మంతకంతకు నతిశయించుచుండుటగాంచి, తన పరిచారిక యొక్కరితె భావిసామ్రాజ్యాధిపతియగు తనకుమారుని యర్ధాంగియగుటసహింపజాలక అక్బరుపాదుషా తనసైన్యాధిపతులలో నొకఁడగు షేర్ ఆఫ్గనును రావించి, యాతనికామెహరున్నిసాను భార్యగా నొసంగెను. ఐనను, ఆమెసమీపమున నుండినచో నెట్టి మోసము సంభవించునోయని శంకించి, ఆయాఫ్గనును బంగాళా దేశమునందలి బర్ద్వానుజిల్లాకు సుబేదారునిగా నియోగించి సార్వభౌముఁడా తెరంగుననాతనిదూర దేశమునకు బంపివైచెను. పాపము పరిసియా దేశపు పరిచారిక మొగలాయి సార్వభౌమురాలగు ప్రమాదము తెరంగున దొలంగెనని అక్బరు సంతసించెను.

సార్వభౌముఁడు తనపై యభిమానము వహించి యుండెనని గర్వించి బర్ద్వానుజిల్లా యందలి హైందవులను షేర్ఆఫ్గను క్రూరముగ బాధింపఁ గడంగెను. దారుణమగు నాతని దౌర్జన్యమునకు బెక్కండ్రు గుఱియైయుండిరి. అట్టివారిలో నాజిల్లాయందలి సుప్రసిద్ధ జమీందారుఁడగు నరహరరాయి యొకఁడు. ఆతఁడు వయోవృద్ధుఁడును, నీతికోవిదుఁడును, సద్గుణ గరిష్ఠుఁడును అగుటచే నాతని జనులెల్లరు నెక్కుడుగ ప్రేమించుచుండిరి. ఆతఁడు వయసు మీఱినంతనే బుద్బుదప్రాయములగు నైహిక విషయములను విసర్జించి మోక్షసాధనము నరయవలయు

వని భావించి, అతివిశాలమగు తన జమీందారీని దనకుమారుఁడగు బీమాలరాయునికి నప్పగించెను. నరహరరాయుని భార్య మరణించి యుండెను. ఆతని కోడలు కన్నకూతురుకంటె నెక్కుడుగ నాతని బ్రేమించుచు నాతని కెట్టి లోపము గలుగనీయక చక్కఁగ సాకుచుండెను. ఆమెకొక చిన్నికుమారితె యుండెను. ఆకుటుంబమునం దా నలుగురే యుండిరి. ఒకనాఁడు అధికారబల గర్వములచేఁ బ్రుళ్ళిపడుచుండిన షేర్ ఆఫ్గను హఠాత్తుగ వారి గృహమును ముట్టడించెను. ఆత్మసంరక్షణార్థము బీమాలరాయి చేతికి దొరకు నాయుధములను ధరియించి ధైర్యముగ బోరాడి తుదకు దెగటారెను.వృద్ధుఁడయ్యు నరహరిరాయి పౌరుషవంతుఁడగుటచే దానుగూడ నాయుధపాణియైనను బలవంతుఁడగు నాఫ్ఘనుని నిరోధింపఁజాలనివాఁడాయెను. క్రూరాత్ముఁడగు నాయాఫ్ఘనుఁడా కుటుంబమువారినెల్ల మహమ్మదీయ మతావలంబుల నొనరించెను. అంతటితోనైనను నాతని క్రౌర్యము చల్లారదాయెను. బీమాలరాయి భార్యయు, సుగుణరాసియు, నసాధారణ సౌందర్యవతియునగు సర్వసుందరిని నాసీచుఁడు బలాత్కరించి కొంపోయి తన భార్యకు బరిచారికగ నొసంగెను. వృద్ధుఁడగు నరహరిరాయి దురదృష్టమేమని వర్ణింపఁగలము? కన్నకుమారుఁడా తానుజూచుచుండగనే మరణించెను. తన గాదిలికోడలా మ్లేచ్ఛునింట దాసి యాయెను. తానా ఆకలికు తురక పీడించుటచే మతభ్రష్టుఁడు గూడ గావలసి వచ్చెను. కావున నాప్రదేశమున నిలువఁజాలక ముద్దులొలుకుచున మనుమరాలిని వెంటనిడుకొని దురదృష్టవంతుఁడగు నరహరరాయి దేశాంతరమునకు నిష్క్రమించెను. ఆతఁడేరికి గానఁబడకుండుటచే నా దురదృష్టవంతుఁడెందైన నాత్మహత్యగావించి మరణించి యుండునని జనులు నిశ్చయించిరి.

మహమ్మదీయమతము నవలంబింపవలసి వచ్చినంతనే సర్వసుందరి

జులేఖా యామెను. బర్ధవాను సుబేదారుని భార్యయగు మోహారున్నీ
సాయే నేడు మేటి మొగలాయి సామ్రాజ్యతంత్రమును మహా వైభవ
ముగా ద్రిప్పుచుండెను నాటి జులేఖాయే నేడు నూర్జహానుకు గుడిభుజ
మువలె నుండి మిక్కిలి పలుకుబడి గడించి వెలసియుండెను,

నూర్జహాన్ షేర్ ఆఫ్గను భార్యయైయుండిన సమయమున నైనను
జులేఖా కేవల మొక పరిచారికవోలె నుండుటలేదు. విజ్ఞానముతో
బ్రకాశించు నామె సుందరవదనమును గాంచినంతనే నూర్జహానుకు నాశ్చ
ర్యము జనించెను. సౌందర్యమున దనకు సమానముగ నుండుటయేగాక
ప్రాయమునగూడ దనకు నీడుగ నుంచుటయు, సద్వంశసంజాతయై
యుండుటయు గాంచి ఆమెను నూర్జహాను మొక్కుడుగ బ్రేమించుచు
మిక్కిలి గౌరవించుచు నుండెను. తనతో సమానముగఁ జూచుచుండెను.

జులేఖాయొక్క ప్రవర్తన మాదర్శప్రాయమై మిక్కిలి శ్లాఘనీయ
ముగ నుండెను. ఆమె కార్యదక్షతయు నాత్మనిగ్రహాణశక్తియు వర్ణనా
తీతములై యుండెను. తన ప్రాణనాథుఁడు క్రూరశాత్రవానీకముచే
దాను జూచుచుండ దెగటారినను జనకునికంటె నెక్కుడుగ బ్రేమించు
మామగారికి దాను దూరమైనను, తన ముద్దులబిడ్డను గూడ వీడవలసి
వచ్చినను నిజరమ్యహర్మ్యమున భోగభాగ్యములఁ దులదూగవలసిన
తాను యొరుల యింట నూడిగము చేయవలసివచ్చినను, తుదకు ప్రాణ
ప్రదమగు నైజమతమును త్యజింపవలసివచ్చినను, నాపరమసాధ్వి జితేం
ద్రియురాలై లేశమైనను వగవక తొంటి విషాదచారిత్రము నెన్నఁడైనఁ
దలంపక గభీరతరస్వాంతయై సంచరించుట గాంచి నూర్జహానుసహితము
మిక్కిలి యాశ్చర్యపడి "నాటి సర్వసుందరి తన ప్రాణనాథునితోడనే
మరణించెను. ఈ జులేఖా వేఱొక వ్యక్తి" యని భావించెను.

ఆమె సౌందర్యము కేవలము అద్వితీయ శోభాయమానమై
యుండెను. "సర్వసుందరి" యను నామ మాసుగుణరాశికి సార్థకముగ

నుండెను. కాని ఆమె నూర్జహానుయొక్క సంరక్షణలో నుండుటచే, నామెను గన్నెత్తి చూచుటకైన నెవ్వరు సాహసింపకుండిరి. సార్వభౌమ పుత్రులు సహిత మామెను సమీపింపజాలకుండిరి. అట్టి జులేఖా సర్వాధికారియగు నూర్జహానుతోఁగూడి జగదద్భుతమగు మొగలాయి సామ్రాజ్యతంత్రమును నిరాఘాటముగ త్రిప్పుచుండెను.

౧౭

నూర్జహాన్, జులేఖా

భువనైకసుందరియగు నూర్జహాను ఆతెఱంగున నాలోచనాతత్పరియై యుండ, కడు నిశ్శబ్దముగ జులేఖా యామందిరము బ్రవేశించెను. ఆమె యమ్మహారాణి పార్శ్వమున నిలువఁబడి యుండెను. జులేఖా ప్రవేశించుట యామెయెఱుంగదు. కాని, ఆమె ప్రవేశించినంతనే యడుగుల నవ్వడి వినవచ్చుటచే నులికిపడి, ప్రక్కకు తిరిగి జులేఖాను గాంచి, మందహాస మొనరించుచు నూర్జహాను యిట్లనెను — "నీవు చేయఁబూను కార్య మెన్నఁడు కాకమానదని నేనెఱుంగుదును."

మిక్కిలి చనువుగలిగియుండుటచే జులేఖా నూర్జహాను పార్శ్వమున గూర్చుండి, చెంతనుండిన పసిడిపిడిగల పీవన నందుకొని మెల్లగ వీచుచు నిట్లనెను— "దేవీ! తమ సేవకురాలు తలపెట్టు కార్యము సదా సిద్ధించుచునే యుండును. అపజయ మెన్నఁడు నెరుంగదు."

జులేఖా చేతనుండిన సువర్ణమయ వింజామరము నందుకొని, మెల్ల మెల్లగ నిటు నటు ద్రిప్పుచు నూర్జహాను యిట్లనెను — "మిత్రమా! నీగుణాతిశయ మనుదినము నాకానందదాయకముగ నుండును. బాలా! మందబుద్ధులగు మదీయ సేవకులు తెచ్చు సమాచారములను విశ్వసింపఁజాలము. కావున, గ్వాలియరు నగరమున బంధితుఁడైన ఖుస్రూ వెఱ్ఱవాడెనను వదంతియం దెంతసత్యమున్నదో చెప్పుము."

జులేః దేవీ! జహాంగీరు సార్వభౌముని పరిపాలనమున, బాహ్యప్రపంచ సమాచారములు దర్బారుకు దెలియుట దుర్లభముగ నున్నదిగదా? ”

వలకో, నూర్జహాను కుపితస్వాంత యాయెను. కాని, ఆకోపమును లోలోనె యడంచుకొని, ఆమె యెప్పటియట్లుండుటచే జులేఖా మజిల నిట్లు చెప్పదొడంగెను—“దేవీ! ఒకవేళ పైవార్తలు తెలియవచ్చి నను, గోరంతలు కొండలై నానావికృతాకృతులు దాల్చియే వచ్చును గదా! ఈ మొగలు మహాసామ్రాజ్యము విచ్ఛిన్న మగునేని, ఇట్టి దురాచారములవలననే యట్టి యుపద్రవము సంభవించును.

నూర్జహానునకు నాగ్రహము జనించెను. దివ్యసౌందర్యముగల యాయువతీ లలామకు యాగ్రహ మొక వింతసోయగ మొసంగెను: అంత నామె గంభీరముగ నిట్లడిగెను— “జులేఖా! ఖుస్రూసమాచారమునం గల యదార్థము ముందుగ వక్కాణింపుము. ”

జులేఖా తత్క్షణమిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను—“దేవీ! మూడేం డ్లక్రిందటనే, ఖుస్రూ కారణమున బ్రమాదము సంభవించునని భావించి గ్వాలియరు కారాగృహాధికారి యాతని దెగటార్చెను. ”

మిక్కిలి యాతురముతో “మిత్రమా! నేనీవార్తను విశ్వసింపవచ్చునా ” అని యడిగెను.

“ దేవీ! శంకింపవలదు. గూఢచారునొకని బ్రత్యేకముగా గ్వాలియరుకు బంపి యీ సమాచారమును దెలిసికొంటిని. సూర్యుడుతూర్పు దిక్కున నుదయించుట యసత్యమగునేని, నాయీ సమాచారముకూడ నసత్యము కాగలదు. ”

“ జులేఖా! నామనసిపుడు పదిలపడినది. సైన్యసమేతుండై ఖుస్రూ యాగ్రానగరముపై దండెత్తునను వదంతి యసత్యము కావలయునా ఔను నీసమాచారమే సత్యము. నాసేవకులందఱు వట్టి దౌర్భాగ్యులగుటచే నెట్టిముఖ్యవిషయములలోనైనను గూఢవార్త దెలియుట దుర్ల

భముగనున్నది. నీవంటి మిత్రరత్నము నాయొండ నుండుటచేతనే గదా సమాచారములు స్పష్టముగఁ దెలియుచున్నవి! మిక్కిలి ప్రశంస నీయ మగు నీసేవ నెన్నడు మరువఁజాలను."

జులేఖాసుందరవదన మెల్లబారెను. తోడనే ఆమె వినయశీలయగు టచే జక్రవర్తినికి మనమలర వీచుచు సవినయముగ నిట్లు బదులిడెను. "బీగముసాహెబా! నాయందలి ప్రేమచే నుదారవంతులగు తమరిట్లు సెలవిచ్చితిరిగాని దీనురాలగు తమ యీసేవకురాలి యందు వేరు విశే షము లేదు."

"ఢిల్లీనగరవార్తలగుఱించి యేమైన నరసితివుంటివా ?"

"దేవీ! తమకృపావిశేషముచే నాయధీనమున బెక్కండ్రు గూఢ చారులుగలరు. నోటనుండి మాట వచ్చుటయే తడవుగ నెట్టిసమాచా రమునైనను నవలీలగ నరసివత్తురు. అట్టివానినొకని ఢిల్లీనగరమునకంపి యుంటిని. ఆతడిపుడే యరుదెంచియున్నాడు."

"వాడేమిచెప్పును ? అదంతయు వట్టిబూటకమేనా ?"

"వట్టిబూటకమనరాదు. అందిసుమంత సత్యమున్నది. కాని, దేవీ! గోరంతవిషయమును గొండంతజేసి చెప్పుట జనులకాచారమైయున్నది గదా !"

"సత్యమే కాని ఢిల్లీ సమాచారమెఱిగింపుము. సింహద్వారమున మానవమృత కళేబరము నిజముగ గోచరించెనా ?"

"దేవీ ? వాస్తవమే కాని, సుందరాకారుఁడగు యువకునిమృతకళే బర మాప్రదేశమున గోచరించి ఒకటిరెండు మాసములాయెను. నాటి నుండియు వదంతి వేయిరూపములు ధరించుచు తుదకు భయంకరాకా రముదాల్చి జనులను బాధించుచున్నది."

"అట్లయిన, ఢిల్లీనగరసింహద్వారమున నొక్కమానవ మృతకళేబ రముమాత్రమే గోచరమైయుండెనని మేముగ్రహింపవలయునుగదా ?"

జులేఖా హైన్యస్వరము వహించి మందమున నిట్లుబదులిడెను—
"దేవీ! నాచారుఁడు ఢిల్లీనగరము జేరినదినముననే మఱియొక మానవ
మృతకళేబరము తొంటితెఱంగుననే ప్రదర్శింపఁబడియుండెను."

నూర్జహానుకు విస్మయము జనించెను—"అట్లైనజనులు భయభ్రాం
తులగుటకు దగుకారణమున్నదనియే స్పష్టమగుచున్నదే"

"దేవీ! జనులుచెప్పుకొనునట్లు వందలకొలఁది మానవమృత కళేబర
ములు గోచరించుటలేదు. మూఁడుమాత్రమే గదా గోచరమాయెను."

నూర్జహాను యొక్క సుందరవదనారవింద మొక్కింత వివర్ణమా
యెను. "చెలీ! మూఁడేయగుగాక! జనులు భయభ్రాంతులగుటకు
జాలదా?"

"దేవీ! మఱియొక ముఖ్యవిషయము నెఱింగింపవలసియున్నది.
ఈ విషయము మఱియొకరికి దెలియదనియే విశ్వసింతును."

నూర్జహాను యాతుర మధికమాయెను—"చెలీ! మఱియెట్టి
సమాచారము నెఱింగింతువో శీఘ్రముగ జెప్పుము."

ఎవరైన బొంచియుండి వినెదరేమోయనునట్లులు మిక్కిలి మెల్లగ
జులేఖా యిట్లు చెప్పెను— "దేవీ! ఏమని విన్నవింతును! ఈసమయ
మున వధ్యుఁడైన వాఁడు నూతనముగ మేవారు రాజ్యసింహాసనము
నలంకరించిన కర్ణాసింగు సుమా?"

"ఏమీ! నీవేమంటివి! జులేఖా!" నూర్జహాను ఒక్కసారి నంత
నాశ్చర్యమగ్న మానసమాయెను. ఆమె పట్టఁజాలక దిగ్గున లేవవలసి
నదేగాని, ఆమె యుక్తాయుక్తముల నెఱింగిన యువతీలలామయగుటచే
వానిని వారించియు, నబ్బురపాటుతో గొబ్బున మఱల నిట్లనెను—
"ఏమీ! జులేఖా! కర్ణాసింగా!"

"ఈ సమాచార మింకొకరికిఁ దెలియదు సుమా వెనుకటి రెండు
సారులువలెనే ఈసమయమున గూడ శవము పూర్తిగ దిగంబరముగ

నుండెను. అట్టి శవముం గాంచి యెవ్వరైనను నాశరీరధారుని గుర్తింపఁ జాలరు. ఆశవమట్లు ఒక్కదినముండెను. మఱునాఁడు యమునానదీప్రవాహమునఁ ద్రోయఁబడెను—"

"ఆతఁడు కర్ణాసింగు అని నీకెట్లు తెలిసినది ?"

"దేవీ ! నేను పంపిన చారుఁడు కడు నేర్పరియగుటచేతను, వానికి కర్ణాసింగుతో మిక్కిలి పరిచయముండుటచేత, వాఁడు గుర్తింపజాలెను. వాని వచనములను శంకింప నవసరములేదు మృతకళేబరము నిక్కముగ కర్ణాసింగుదే యైయుండును."

తనడెందమున బొంగిపొరలుచుండిన యానందమును వారింపఁజాలక, మందస్మితవదనారవిందయై నూర్జహాను యిట్లు తన సంతసమును వెలిబుచ్చెను — "జులేఖా ! నామార్గమున కడ్డునిలిచియుండు గండుపాషాణ మొకటి తొలంగెగదా !"

"దేవీ ! సందియమేమి !"

"జులేఖా ! అజితసింహుఁడు గొప్ప కార్యదక్షుఁడని విశ్వసించియుంటినిగాని, అతఁడుకూడ నక్కరకు రాకపోయెనే."

జులేఖాయొక్కసారి పక్కున నవ్వి యిట్లనెను: "దేవీ ! రసపుత్ర వీరులు భూతములన్నను మిక్కిలి వెరతురు."

"ఆ వదంతియందు యదార్థమేమైన నుండునని నీవు విశ్వసింతువా ? నీయభిప్రాయమేమి ?"

"మనము వినునదంతయు సత్యముకాజాలదు కాని, కొంతనిజముండకపోదని నేనువిశ్వసింతును. దేవీ ! మీకారణముననే గదా యజితసింగు సిక్రీనగరమునకు వెడలియుండెను ?"

"అవును కాని, కతంబెద్దియో వానికిఁ దెలియదు."

"దేవీ నీవుపంపుటకుఁగల కారణముగూడ నాతని కెఱింగించినచో బాగుండెడిదిసుమా !"

"అట్లుకాదు. ఆరహస్యము నింకను నెఱింగింపరాదు."

"అట్లేయగుగాక కాని, దేవీ! అతిరహస్యముగ జరుగుచున్న యీ కుట్రకు భీమసింగు మహాబతుఖాను లిర్వురు నాయకులనియే నీవు నిక్కముగ విశ్వసింతువా?"

"చెలీ! నిక్కము దాపనేల? నేనట్లే గట్టిగ ననుమానింపవలసియున్నది. ఏమైననుఁ మొదటినుండియు జాగ్రత్తగ నుండుట క్షేమకరము గదా?"

చిరునవ్వునవ్వుచు జులేఖా యిట్లనెను—"పాదషాబీగము సాహేబా! హైందవబీగమునకు జనించుపాదుషాపుత్రుడు మొగలాయి సామ్రాజ్యాభిషిక్తుడగు నవకాశము నీవు సహింపజాలవుసుమా!"

తోడనే అమ్మహారాణి ముద్దుమోము యెఱ్ఱబారెను. ఆమె యుద్రేకపూరితయాయెనని యామె స్పష్టముగ గోచరించుచుండెను.

"జులేఖా! కేవలమట్లనరాదు. నేనట్లనఁజాలను."

అంతలో హఠాత్తుగ భీతచేతస్కులై వారిరువురు ఒకరి మోము నొకరు చూచుచు దశదిశల దిలకింపఁసాగిరి. హఠాత్తుగ బీగముమహలునందు గొప్ప గంద్రగోళము జనించెను. ఏలకోఁ, పరిచారికలందఱు నిటునటు నాతురముతో దిరుగాడుచుండిరి. విచ్చుకత్తులను జక్కగ సవరించుచు ఝళిపించుచు ఖొజ్జాలు తమతమ స్థానములందు దీవ్రతరముగ గస్తుతిరుగ నారంభించిరి. బీగము మహలుయొక్క బహిఃప్రదేశము మిక్కిలి కోలాహలముగ నుండెను. ఏమియుఁదోచక నూర్జహాను జులేఖానుగాంచి "ఏమి! యీగంద్రగోళము!" అని యడిగెను.

గవాక్షమును డాసి జులేఖా రాజమార్గమున నిటునటు దిలకింపసాగెను. "దేవీ! పట్టిసందడియేగాని ఎంతజూచినను ఏమియుఁ గానరాకున్నది. కర్మవశమున నెద్దియో గొప్పవిపత్తు ....."

గభీరస్వాంతయగు నూర్జహాను మిక్కిలి తల్లడిల్లి యుద్రేకముతో

నిట్లనెను—"సార్వభౌముఁడు దీర్ఘాయుష్మంతుఁడగుఁగాక! నా ప్రాణ-
నాథునకెట్టి ప్రమాదము సంభవించి యుండదుగదా! హా! చెలీ!
జులేఖా! నూర్జహానువంటి యదృష్టవంతురాలు లేదని లోకులు చెప్పు
కొనుటయేగాని వారి వాక్యములెంత యసంబద్ధములు ?"

అట్లు వాపోవుచు నూర్జహానుకూడ గవాక్షమును సమీపించెను. ఆ నగరు మిక్కిలి యున్నతముగ నుండుటచే నతివిశాలమగు నమ్మహా దుర్గప్రదేశమంతయుఁ జక్కఁగా గోచరించును. కాని, ఎంతపరికించినను ఎద్దియో గందరగోళము పుట్టెననితప్ప విశేషమేమియు దెలియకుండెను. అంత నామహారాణి తన చెలికత్తెను గాంచి యిట్లు పలికెను.

జులేఖా! నీవు యతిత్వరితముగఁబోయి ఈ యాందోళనమేమియో దీనికి గతంబెద్దియో యరసి నిమేషమాత్రమున రావలయునుమా! మత్ప్రాణనాథునకెట్టి యిక్కట్టైన సంభవించునేని నాకు ముందుగఁ దెలియవలయునే."

మహారాణి యాజ్ఞ ననుసరించి జులేఖా నిష్క్రమింపనుండిన ముహూర్తమున నొక దాసి రివ్వున నేతెంచెను ఆమె యెంతశీఘ్రముగ బ్రయాణ మొనరించి యుండెనోగాని, మహారాణి కెద్దియో ముఖ్యాంశము నెఱింగింపనేతెంచిన యబ్బాలిక ఆయాసము కతంబున మాటలాడ నేరకపోయెను. మహారాణి మనసు పరిపరివిధములు పోవుచుండెను. కారణమున సహింపఁజాలక కోపాటోపంబున నూర్జహాను యిట్లు గర్జించెను.

"ఓసీ సైతాన్! మాట్లాడ నేరనిదాన వేల వచ్చితివి? జులేఖా! ఈ దయ్యమును మద్రషాకొజ్జావద్దకు బంపివేయుము."

మద్రషావద్దకుఁ బోవువారు మగుడ నేతెంచుట యుండదు. పాపము! అట్టి దౌర్భాగ్యు లేమాయెదరో కూడ నేరికిఁదెలియదు కావున, నూర్జహానుయొక్క యాజ్ఞను వినినంతనే మాటాడనేరక నిలుచుండిన

దాసి ప్రాణము లప్పుడే పోవునట్లు డిల్లపోయెను. భయకంపితయై గజ
గజ వడఁకుచు నిలువనేరక మొదలు నఱికిన తరువువలె గుభాలున
నేలఁగూలి, ఎట్టకేలకు కరములు రెండు జోడించి, నూర్జహాను యొక్క
పాదకమలములను బట్టుకోవ, నాందోళనముచే క్రోధైకధురీణయై
యుండిన యమ్మహారాణి యిట్లు గర్జించెను— "ఏమే, సైతాన్!
ఇప్పుడైన నీసమాచారము తక్షణ మెఱింగింపుము."

తోడనే, ఆ దాసి నిలిచి భీతిచే నింకను గడగడ వడంకుచు ముకు
ళితకరకమలయై, పంచప్రాణములను బిగియఁబట్టి సవినయముగ నిట్లు
చెప్పఁగడంగెను—"షాజాదా—"

"షాహజాదాకేమి సంభవించినది?"

"ఆ ప్రభువు—ఆగ్రానగరమునుండి పారిపోయెను."

"ఓహో! ఇంతేగదా! నేనూరక భయభ్రాంతనైతిని. ఓసీ!
అట్లు పాఱిన షాజాదా యెవ్వరు?"

"ఖరీమ్, షాజాదా."

"దౌర్భాగ్యురాలా! నీవింక పొమ్ము."

మృత్యుదేవత కాహుతి కావలసిన యాదాసికి గలిగినసంతోసమునకు
హద్దులేదు. నూర్జహానుయొక్క కృపాతిశయము ననేక తెఱంగులు
లోలోన నభినందించుచు, తన యదృష్టమున కెంతయు సంతసించుచు
దేవుఁడు దయామయుఁడని నుతించుచు నాదాసి నిష్క్రమించెను.
అనంతరము మహారాణిని సమీపించి, జులేఖా మెల్లగ నిట్లనెను.
"దేవి మీకీసమాచార మంతకుముందే తెలిసియుండును సుమా?"

జులేఖా మోము నొక్కసారి తీక్ష్ణముగ గాంచి నూర్జహాను
యిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

"అవును, నాకీసమాచారము చాలకాలమునుండియు దెలియును."

అశ్చర్యముతో "చాలకాలమునుండియు దెలియునా?"

"అవును, జులేఖా. మనదర్బారునందు సూక్ష్మగ్రాహి యొక్కఁడు వుండేనేని, ఈషాహజాడా శత్రుపక్షము జేరెనని చాలకాలము క్రిందనే గ్రహించి యుండెడివాఁడు. చాలకాలమునుండియు ఖాసము దర్బారునందు గాన్పించుటలేదు. మూఢాత్ములగు మన యుద్యోగులింతకాలము గడచినపిమ్మట కండ్లు తెరచి నేడుగందరగోళము కావించుచున్నారు !"

"దేవీ ! శత్రువులని చెప్పువారెవ్వరు ?" అని సవినయముగ జులేఖా ప్రశ్నించెను. తోడనే, మహారాణి యుద్రేక పూరితయై యి ట్లుబలికెను—"మన శత్రువు లెవ్వరా ? నీకు దెలియదా ? మిక్కిలి యాశ్చర్యకరముగ నున్నది. నీకు దెలిసి యుండవలెను—నావలన నీవు వినలేదుగాబోలు ? మేవారు మన విరోధి. కర్ణాసింగుమనవైరి. భీమ సింగు మనకు బరమశాత్రవుఁడు. ఆహాబుబోతు, మహాబతుఖాను కూడ నట్టివాడే. మన శత్రువులెవ్వరో నీకిపుడు తెలిసినదా ?

౧౭

జులేఖా

నూర్జహాను యెద్దిరయో యాలోచించుకొనుచుండ, జులేఖా యావల కేగి ఎన్నిరోగదులు దాటుకొని ఎచ్చటకో శీఘ్రముగ బోవుచుం డెను. అంత హఠాత్తుగ నామె కెద్దియో యొకభావము తలంపునకు వచ్చుటచే మార్గమధ్యమున నొక్కింత యాగి ఆమె ధ్యానైకతత్పర యాయెను. ఆసుందరి వదనారవింద మొక్కింత వాడిపోయెను. కాని, వెంటనే తన సహజధైర్యమును దెచ్చికొని మందస్మిత వదనారవిందయై యామె మఁగుడ బోసాగెను.

అత్యద్భుతమగు నాబీగము మహాలుయొక్క యడుగుభాగమున వేఱొక మహాలుండెను. దానినే "షీష్" మహాలందురు. భూగర్భ మున నుండిన యామహాలే జులేఖాకు గమ్యస్థానమై యుండెను. మార్గ

మధ్యమున బీగము మహాలునందలి దాసిలును పరిచారికలును, నామెకు గోచరించుచుండిరి. వారినందఱిని సుచితరీతిని సరసముగ బలుకరించుచు వారివారి కుశలము ప్రశ్నించుచు నామెపోవుచుండెను. ఆమహాలు నందలి వారందఱు నామె నెఱింగి యుండుటయేగాక, నామె నూర్జహానుకు నత్యంత ప్రియమగు పరిచారిక యగుటచేతను, తనసహజ సద్గుణ గణాతిశయముచే నెల్లరి హృదయము నాకర్షించియుండుటచేతను నామెను వారెల్లరు భయభక్తులతో గారవించుచుండుటచే వారి నందఱిని నామె పలుకరించుచు బోవలసియుండెను.

పాఠకులు గ్రహింపగలుగుటకై, భూగర్భమున నుండిన మహాలు గుఱించి కొంచెము వర్ణింపవలసియున్నది. అందు చిన్న చిన్న మందిరములనేకములు బాఱు తీర్చియుండెను. నేలబాఱున బడియుండు తలుపులను దెఱచి, మెట్లుదిగి యామందిరములలో జొరనగును. ఆయామందిరములన్నియు నంధకార బంధురములై యుండెను. సాధారణముగ నందు జనులు నివసించు నాచారము లేకుండుటచే గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అంధకార బంధురముగ నుండుటచేతను, అతి నిశ్శబ్దముగ నుండుటచేతను, నిర్జన ప్రదేశమై యుండుటచేతను నాప్రదేశమునకు బోవుట మిక్కిలి కష్టముగ నుండును. గాఢాంధకార బంధురమై యుండిన యామార్గము ననుసరించి జులేఖా పోవుచుండెను. ఆ ప్రదేశమంతయు నామెకు మిక్కిలి పరిచయమైయుండుటచే నామె పోజాలియుండెను గాని ఆమె కేమియు గోచరించుటలేదు. అభ్యాసవశమున మార్గమున బోవు నంధులవలె నామె పోవుచుండెనేగాని, ఒక్కయడుగు దూరమున నెవరైననున్నను నామె చూచుట దుర్లభము. అట్టిప్రదేశమున నామె మెట్ల ననుసరించి పోవుచు నొకస్థలముననాగి నల్దిశలు నామె లెస్సగ బరిశీలించెను. దూరముగ నుండిన బీగము మహాలు నందలిసందడులు మిక్కిలిమందముగ మాత్రము వినబడుచుండెను.

తన సమీపమున నెవ్వరైన నక్కియుందురేమోయని యిటునటు నత్యాతురముతో జూచెనుగాని యట్టి యుపద్రవ మేదియు గోచరింపలేదు. అట్లామె వెరచుటకు దగు కారణము లేకపోలేదు. అట్టి కటికచీకటియందు నెట్టి ప్రమాదమైనను సంభవింపవచ్చును. పక్కనెవ్వరైననుండి యొక్కపోటు పొడిచినచో తాను మరణించుటతప్పఅడ్డగించి రక్షించువారెవ్వరు నుండరు. ఆ తెరంగున నందెందరు మరణించి యుండిరో లెక్కలేదు. ఆకారణమున నూపిరిబిగియబట్టి, తన పంచేంద్రియముల సామర్థ్యమును నొక్కకర్ణప్రదేశముననే కేంద్రీకరించియెంత ప్రయత్నించినను, ఎట్టిశబ్దమైనను నామెకువినపింపలేదు. కానిఅనుమానమామెను బాధించుచుండుటచే నచ్చటి గదులన్నిటిని లెస్సగ బరిశీలించెను. అనంతర మామెయొక మెట్లువరుసవైపు పోయెను. ఆప్రదేశమంతయు గడుగాఢాంధకారబంధురమై యుండెను. తన కరచరణాదులే యామెకు గోచరింపకుండెను. చీకటియనెడు మహాసాగరమున నామె మునిగి యుండినటులుండెను. అచటి నిశ్శబ్దము కడుంగడు దుర్భరముగను భయంకరముగను నుండెను. అట్టిసమయమున నామెకొక మినుకు మినుకు లాడుచుండిన సన్నని దీపమొకటి దవ్వున గోచరించెను. తోడనే ఆమె హృదయతాప మినుమడించెను. భయాశ్చర్యములకు లోనై యామె మిక్కిలి జాగ్రతగ ముందుకు బోయెను. తనయడుగుల సవ్వడి తనకే వినుపింపకుండునంత నిశ్శబ్దముగ నడచుచుండెను. ఒరుల సవ్వడియేమైన వినపచ్చునేమో యని ఆమె మధ్యమధ్యనిలుచుచుండెను. అంతలో హఠాత్తుగ నెద్దియో యామెపై గుభాలున పడినటులాయెను. తోడనే ఆమె నిర్ఘాంతపడెను. ఆమె మనసంతయు నొక్కసారి చిత్తవోయెను. తనకెట్టి యుపద్రవము సంభవించెనో గ్రహింపగలుగుటకు ముందుగనే, ఎవ్వరో యామెనోట గుడ్డలు గ్రుక్కిరి. ఆ తమోసాగరమున నెవ్వరెట్టి ఘుండగము నొనరించిరో తెలిసికొనుట కవకా

శము లేకపోయెను. నోరు బంధింపబడి యుండుటచే ప్రశ్నించుటకైన
నవకాశము కూడ లేకపోయెను. పాపము! మొగలాయి సామ్రాజ్య
మును చిరంతనముగ శాసింపజాలిన నూర్జహానునకు సముంగు చెలియై
యొప్పు జులేఖాకు నెట్టియుపద్రవము! విధివిధాన మిట్టులేయుండుగదా!

అట్టివిషమావస్థయందు హఠాత్తుగ దగుల్కొనినను మనోనిబ్బరము
గల మానిసియగుటచే జులేఖా ధైర్యము జిక్కబట్టి సంభవించినప్రమా
దమునుండి తప్పుకొనుటకెట్టి యవకాశమైన నుండునేమోయని యా ధీర
విచార మాలోచింప గడంగెను. కాని, ఆహంతకు లెవ్వరోయామె
కాళ్ళుచేతులను బిగియగట్టుటచే నామె ధైర్యమంతయు వమ్మయ్యెను.
వారేమిచేయుదురోయని యామె నిరీక్షించుచుండ నాహంతకులామెను
సాయమునుబట్టి స్థలాంతరమునకు గొంపోవుచుండిరి.

తోడనే ఆమెధైర్యమంతయు జెదరిపోయెను. ఆపరమసాధ్వీ భయ
విహ్వలయై, అంత మొనరించిన హంతకు లింకెట్టి దారుణకృత్యము
నొనరింతురోయని కరంబు వెరచుచు నట్టి కష్టసాగరము నతిక్రమించు
టకు మాధవ పదారవింద ధ్యానంబు తప్ప వేఱొండు తప్పలేదని
నిశ్చయించుకొనెను.

ఆమె నోరు మొదటనే బంధింపబడెను. అనంతరము నయనములు
కూడ మూయబడెను. ఆప్రదేశ మంతయు నామెకు మిక్కిలి పరిచయ
మైనదే యైనను, ఆహంతకు లెచటికి గొంపోవుచుండిరో యామెకు తెలి
యకుండెను. దుర్భరమగునట్టి యవస్థను పాఠకులే యాలోచించుకొని
గుర్తింపవలయుగాని వర్ణింపనలవికాదు.

జులేఖా బేగము మహలు ప్రవేశించి సుమారు పది సంవత్సరము
లాయెను. ఎంతటి వారలైనను నామెను గాంచునంతనే భయభక్తుల
తోనామెకు ప్రణమిల్లు వారలేగాని ఎదుటబడి యొక్క పరుషవాక్య
మున్నైన నాడజాలకుండిరి. ఆమెను నూర్జహాను మిక్కిలి ప్రేమించుచుం

నుటచే పెద్దపెద్ద సైన్యాధిపతులు సహిత మామెను భయభక్తులతో గారవించుచుండిరి. నూర్జహానుయొక్క యనుగ్రహము నపేక్షించువారు ముందుగ జులేఖానే మిక్కుటముగ నాశ్రయించుచుండిరి. అంత మాత్రమున నామె కాబీగము మహలునందు శత్రువులు లేకపోలేదు. ఆమె యౌన్నత్యము గాంచి యనేకులు మత్సరించియుండిరి. ఒకపెద్ద నగరమువలె నుండిన యామహలునందు నిరంతరము దినుగాను వేనవేల జీవులలో నెవ్వరు యెవ్వరికి శత్రువులో నేరికిని దెలియకుండెను. అట్టి యమానవ కృత్యమునకు గడంగిన హంతకుల యూహ లెటులుం డునో జులేఖాకు దెలియకుండెను. మానవవేషధారులగు నారక్కసులు తన్ను వధింపనెంచిరేమో యని యామెకు వెరపు జనించెను. నూర్జ హాను కావృత్తాంతము తెలిసియుండునా, యుండదా అని యామెచింతిం పదొడంగెను. దుర్భరమగు నిట్టి దైన్యావస్థ కాయువతీలలామ యెన్నడు బొల్పడి యుండలేదు.

అంతలో నాహంతకు లామె నొక ప్రదేశమున దింపివైచిరి. తోడనే కాల్చేతులు కలియంగట్టిన పాశమును విప్పివైచిరి. నోటగ్రుక్కిన గుడ్డ లను గూడ దీసివైచిరి. ఆ క్షణముననే యాహంతకులు గూడ నతిరయ మున బాఱిపోయిరి. చేతులు స్వాధీనమగుటచే జులేఖా తనకండ్లకు గట్టియుండిన గంతను విప్పివైచి, తనకట్టి భంగపాటు నొనరింప సాహ సించిన వారలెవ్వరో యరయ బ్రయత్నించెనుగాని, ఆ హంతకులు నల్లని ముసుగులతో బూర్ణముగ దాగి యుండుటచేతను, వారు శరవే గమున పాఱుచుండుటచేతను, వారి నామె గుర్తింపం జాలదాయెను. జులేఖా యింకను బరిశీలనగా జూచు నవకాశము గలుగకుండగనే యా రక్కసు లంతరించిరి.

ఆ హంతకు లెవ్వరైనను, ఒంటరిగా దొరకిన జులేఖాకు మాన భంగముగాని ప్రాణభంగముకాని నొనరింపకయే విడిచివైచిరి. కాని,

తా నుండిన ప్రదేశమును బరిశీలింప నానొక సొరంగమున బంధింపఁ బడియుంటినని యామానవతి దెలిసికొనెను. ఆకోణమున నొక్కచో ద్వారముండెను. ఆయొక్క ద్వారము మూయఁబడి యుండెను. ఆ పాంతకులను వెంబడించుట నిరర్థకమని యెంచి యట్లొనరింపక, తానెచట నుంటినో గ్రహించుటకై యామె దీర్ఘముగ విచారించెను. ఇంతవఱకును మొగలాయి బీగముల మహలునందలి నిగూఢప్రదేశములన్నియు దనకంటె నెక్కుడుగ దెలిసిన వారెవరు నుండరని జులేఖా గర్వపడుచుండెను. అట్టి వనితామణి దానిప్పు డెచట నుండెనో, దెలిసికొనఁ జాలకుండుటకంటె నెక్కుడు పరాభవమేమి కావలయు? పరాభవము మాట యటుండ, ఆ చీకటికోణమునకు గల ద్వారమొక్కటియు బంధింపఁబడియుండెను. రెండవ దిక్కుననుసరించి పోవుదమన్న, గాఢాంధకార బంధురమై యుండిన యప్రదేశమున ముందు నేముండెనో, యడుగువేసినచో నాయడుగెచటపడునో యెట్టిప్రమాదముసంభవించునో పోనీ దిట్టరియై యెట్టి కష్టమునైన నోర్చి ముందుకు బోవుదమన్న, నా మార్గమెచటికి గొంపోవునో దెలిసికొనుట దుర్లభముగ నుండెను. అట్టి విషమావస్థయందు దగుల్కొని యుండిన యా నారీమణి కేమి చేయుటకును దోపకుండెను. చిత్తభ్రమముచే డెందము పరిపరివిధముల బరుగులిడుచుండెను. చతుస్సముద్రముద్రిత మహీమండలమును నిరాఘాటముగ శాసించు నూర్జహానకు ననుంగునెచ్చెలియై, కుసుమగుచ్ఛంబువలె సకలజన మస్తక ప్రదేశమున విలసిల్లు సాధ్వీమణి యా కటిక చీకటి కోణమున కృశించి మరణింపవలసిన దేనా! ఆ నిర్వ్యాన ప్రదేశమున నామె దురవస్థను గమనించి యామెనుద్ధరించు వారలెవరు? గత్యంతరములేక యాసాధ్వి యార్తత్రాణ పరాయణుండగు భగవంతుని ధ్యానింపఁ గడంగెను. కాని, తగు పురుషప్రయత్నము డినగదా దైవసహాయము సిద్ధించును! కాఁబట్టి పంకిలమున దగుల్కొని

యుండిన యా సుందరి తరుణోపాయము గుఱించి మఱల విచారింపఁ గడంగెను. ఆ హంతకు లెట్టివారలైనను దనను గడతేర్చుట మాత్రము వారి సంకల్పమై యుండఁజాలదనియు, అంతటి సాహసకార్యమునకుం గడంగిన హంతకులు మిక్కిలి పెద్దవారల ప్రేరేపణచేతనే యట్లొనరించి యుందురనియు నామె గుర్తించెను. కాని, తరుణోపాయ మేమి? ఆ సాధ్వి ప్రాణములు బిగియబట్టి యతి భద్రముగ రెండడుగులు వేయ, నొక సన్నని మార్గమాకోణమున నుండెనని తెలియవచ్చెను. తోడనే యామె యాశ్చర్య స్వాంతయాయెను. తన కతిపరిచితమగు బీగము మహలునందు దనకు దెలియని కటిక ప్రదేశముండుటయు, హఠాత్తుగ నందు నొక దారి గోచరించుటయు నామెకు విస్మయము గలిగించెను. కాని, ఆదారిని విశ్వసించి యేగినచో నెట్టిమోసము సంభవించునో, ఆదారి యెచటి కీడ్చునో, అగమ్యముగ నుండిన మార్గ మధ్యమున నెట్టి ప్రమాదము సంభవించునో దెలిసికొనుటకు సాధ్యము కాకుండెను. కాని, మార్గాంతరము లేకుండుటచే నెంత ప్రమాదకర ముగ నుండినను సాహసించి యట్లు పోవుటయో, లేక, యటనిలిచి కృశించి జీర్ణించుటయో నిశ్చయింప వలసియుండెను. ఆమె ధైర్యవంతు రాలగుటచే నామార్గము ననుసరించి పోవుటయే యాచరణీయమనియు ప్రాణములుండునంత కాలము ప్రయత్నము విడువ రాదనియు నిశ్చయించుకొనెను.

అట్లు కృతనిశ్చయయై యాసాధ్వి మఱి రెండడుగులు వైచెను. తన యడుగుల సవ్వడికి దానే భీతిల్లి యాకోమలాంగి యట నిలిచి వికల స్వాంతయై పంచేంద్రియములను కర్ణస్థానమునందే కేంద్రీకరించి, ఇతర చేష్ట లుడిగి ధ్యానైక తత్పరయైయుండ, దవ్వున నొక సన్నని శబ్దముద్భవించినటులాయెను. నిజముగ నట్టి శబ్దము శ్రవణగోచరమాయెనో లేక కేవలము మనోవైకల్యమో యా పడంతి గ్రహింపఁజాలకుండుటచే,

నామె కళేబరము సహస్రాధిక మాయెను. సహజముగ గభీరస్వాంత యగు నయ్యింతి ధైర్యమంతయుఁ జెదరిపోయెను. యుల్లము ఝల్లుమన దేహమంతయు గగుర్పొడచెను. ఆవిద్యుల్లతాంగి తనువంతయుబూర్తిగ గంపించెను. తాను నిలుచుండెనో కప్పవలె నేల గూలుచుండెనో సహితమామె యెఱుంగకుండెను. వెఱపెట్టిదో యెరుంగని యాధీరు రాలి కాసమయమున జనించిన భయము కేవలము వర్ణనాతీతమై యుండెను. ఐనను, సహజముగనామె ధీరచిత్తయగుటచే పాఱుచుండిన చిత్తమును జేరఁదీసి చెదరిన ధైర్యమునుఁ జిక్కఁబట్టి, సర్వవ్యాపియు దయాస్వరూపియునగు దైవమునే మఱల మఱల స్మరింపగడంగెను. సర్వాంగముల నదిమిపట్టి, మగుడ నెట్టి శబ్దమైనను విననగునేమో యని యా తలోదరి తదేకధ్యానముగ నుండెను. కాని, ఆసాధ్వి భగ్న మనోరథ యాయెను. ఎట్టిశబ్దమైనను నామె వీనుల బడకుండెను. తోడనే, ధైర్యమంతయు మఱల జెదర నామెభయవిహ్వల యాయెను. భయమనెడు సాగరమున నామె పూర్తిగ మునిఁగిపోయెను.

ప్రయత్నము విడువరాదని గట్టిగ నిశ్చయించుకొని యుండుటచే నామె మఱల ధైర్యము వహించెను. బాహ్యప్రపంచమునందలి సవ్వడి యిసుమంత మైనను, వినరాకుండుటచే దాను 'షిన్' మహాలున లేన నియు, తనను వేరొకప్రదేశమున నారక్కసులు డించి పోయిరనియు జులేఖా యోచించెను. ఇఁక నాలోచనతో ప్రొద్దు పుచ్చుట యవివేక మని యెంచి యగమ్యముగ నుండిన యానన్నని మార్గము ననుసరిం చియే యామె ప్రయాణమొనరింపదొడంగెను.

ఆమె యెంతదూర మామార్గమున బోయియుండెనో యామెకే తెలియదు. ద్వారముగోచరించునేమోయని భయభ్రాంతయైతత్తరపా టుతో నరీక్షించుచుండ, హఠాత్తుగ దన కెదురుగనొక పెద్దగోడ నిలిచి యుండుట గోచరించుటచే, ధైర్య మంతయు మఱల జెదరిపో

యెను. ఆమె కాసమయమున జనించిన నిరాశ కేవలము వర్ణనాతీతమై యుండెను. ఔ-దము దిగులొందుటచే నామె హృదయము సహస్రాధికముగ గొట్టుకొన సాగెను. కరచరణాదుల పట్టువడల, బెండువలె నాసాధ్వి తూలిపోవుచుండెను. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు సహితము నిలిచిపోయెను. ఆ యధ్వానపు ప్రదేశమున మలమల మాడి దిక్కుమాలిన పక్షివలె జచ్చుటతప్ప గత్యంతరము లేదని యామె నిశ్చయించుకొనెను. కాని, ఒక్కొకప్పుడట్టి దుర్భరమగు ససహాయత్వమే ధైర్యము గలిగించుచుండును అట్టులే, వివేకవంతురాలగు జులేఖా చెదరిన హృదయమును వజ్రమువలె గట్టిపఱచి కొనెను. అంతిలో మరల నొకశబ్దము వీనులఁబడుటచే నామె పులకాంకిత శరీరయాయెను. తొంటిశబ్దమువలె నయ్యది చిత్త విభ్రమమేమోయని యామె భావించెను. కాని దూరముననుండిన మనుజుల సవ్వడియు, వారి కోలాహల ధ్వానములుకూడ నతి మందముగను నవ్యక్తముగను విన వచ్చెను. తోడనే, శుష్కించినయాశాలతమరలజిగిర్చెను. దుర్భర వారిద్ర్య భారమును సహింపజాలక జీవనము నిరర్థకమని యెంచి, మరణమే శరణ్యమని భావించి, ఆత్మహత్యగావింపఁబూను నిఱుపేదకు హఠాత్తుగ బెన్నిధి గోచరించినచో వాడెంత సంతసించునో, జులేఖాకు గూడ నట్టి సంతసమే యుదయించెను. కాని, అదంతయు వట్టి భ్రమయేయగునేమోయని వెరచి, తనపంచేంద్రియములను కర్ణములందే కేంద్రీకరించి యామెధ్యానైకతత్పరయైయుండెను. అంతసుధాపానముచేమైమరచు విషయలోలుల యవ్యక్త కోలాహలధ్వానములు విస్పష్టముగ వీనులఁబడి ఆసాధ్వికి బ్రహ్మానందము గలిగించెను. జీవలోకమును సమీపించితినని యాతరుణి యానందపరవశయాయెను. కాని దయ్యమువలె నడ్డుగ నిలిచియుండిన కుడ్యము నతిక్రమించుటెట్లు? ఆమెకు మరల నిరాశజనించెను. ఇక మరణము తప్ప వేఱు శరణ్యములేదని

యయ్యింతి నిశ్చయించుకొని మాధవపదారవిందములనే విశ్వసించియు వికలహృదయయై యుండ, నామెకు హఠాత్తుగ నాగోడయందొక ద్వారము గోచరించెను. చీకటిగ నుండుటచే నాద్వారము నామె మొదట గాంచజాలకపోయెను. తోడనే వర్ణనాతీతమగు నానందమనెడు ప్రవాహమున నామెకొట్టుకొని పోయెను.

గాఢాంధకారమయమైయుండిన నావిజనప్రదేశమున శుష్కించి మరణించుటయే శరణ్యమని నిరాశ జేసికొనియుండిన జులేఖా విశాల లోచనంబు లశ్రుజలపూరితంబులాయెను. తోడనే ఆతలుపును గట్టిగ ద్రోయ, నయ్యది విడిదారి నొసంగెను. పైలోకమునకుజేర్చు సోపాన పరంపరలాయింతికి హృదయపర్వము గావించెను. అప్పుడామెకు గలిగిన సంతసము నెవరు వర్ణింపగలరు? పెన్నిధిగాంచిన పేదవలె నాసాధ్వి యానందపరవశయై యుండుటచే నాదారి యెచటికి బోవునో విచారింపక సంతసముచేదూలిపోవుచునామెయాసోపానములనారోహింపగడంగెను. ఆసుదతి వేఱు విచారమెఱుంగక పోవుగొలది, భోగపరాయణుల తొంటి యవ్యక్తకోలాహల ధ్వానములు చక్కగ వినసగుచుండెను. విషయానురక్తులగు జవ్వనులు తప్పద్రావి మైమఱచి స్వైరవిహార మొనరించుచుండిరని యామె గ్రహింపఁగలిగెను. అదియొక బీగము యొక్క మందిరమై యుండునని యామె గుర్తించెను. కాని ఆమందిర మెవ్వరిదై యుండునో తాను గుర్తింపఁజాలకుండుటచే నామె కెంతయో విస్మయముకలిగెను.

సోపాన పరంపరల నన్నింటి నతిక్రమించిన పిమ్మట నొక విశాల మగు చావిడిలో నామె ప్రవేశించెను. ఆమందిరము సముచితముగ నలంకరింపఁబడి నానావిధపరిమళ పదార్థములచే నిండియుండెను. పాతాళమునుండి వెలువడిన యవ్వనితామణి కాప్రదేశము మిక్కిలి యానందదాయకముగ నుండెను. కాని, రెండడుగులువైచి ముందుకేగి

నంతనే గోచరించిన ప్రదర్శన మామెకు బట్టరాని యాగ్రహమును
జెప్పరాని యసహ్యమును గలిగించెను.

౧౬

షాజాదాపార్శ్వము

విశాలమగు నామందిరమంతయు జంద్రకాంత శిలానిర్మితమై యుండెను.
అచ్చటచట సముచితముగ నుండిన బంగారు నగిషీపనులు చూప
రులకు మిఱుమిట్లు గొల్పుచుండెను. కేళీమంటపమున నుండఁ
దగు మోహము నతిశయింపఁజేయు జిత్రవిచిత్రపటము లనేకములు
వ్రేలాడుచుండెను. అట్టిపటములను వర్ణింపగడంగి సాధుశీలులగు
పాఠకుల హృదయమును బాధింపఁజాలము. రాజసంభోగమునకు
వలయుభోగ పదార్థములన్నియు సందమరియుండెను. సహస్రబాహు
వులుగల దీపరాజమొకటి మధ్యప్రదేశమున వ్రేలాడుచు దేదీప్యమాన
ముగ వెలుగొందుచుండెను. పలుతెఱంగులగు పుష్పగుచ్ఛంబులచే
నామందిరము సుగంధ బంధురంబై మిక్కిలి యానందదాయకముగ
నుండెను. నేలయంతయు నమూల్యమగు పెరసియాదేశపు రత్నకంబ
ళులతోఁగప్పఁబడియుండెను. అయ్యవిమెత్తని పరుపులకంటెగడుమెత్తగ
నుండుటచే వేయుపాదము లోనికి దిగిపోవుచుండెను. ఆ పార్శ్వమున
రమణీయమగు నొక హంసతూలికా తల్ప మమరియుండెను. ఆతల్పము
బంగారు నగిషీలతోడను, మేలుజాతి పట్టుకుచ్చులతోడను, మొగమలు
తెరలతోడను, ధగధగద్ధాయ మానమై యుండిన చాందినీతోడను,
వైభవసమన్వితమై కడుమనోహరమై యుండెను. నవరత్న ఖచితమగు
సువర్ణకలశముల నుండిన మనోహర ద్రాక్షరసపానీయములును నానా
విధ పరిమళ సౌరభములీను చందనాది పదార్థములును హాయికలిగించు
చుండెను. దేవేంద్ర భవనమును ధిక్కరించు మహావైభవమండి

తంబై యుండిన యాదివ్యమందిరము జొచ్చువారు పులకాంకితశరీరులై మోహపరవశులు కాకమానరు.

కాని నిరంతరము నూర్జహాను మందిరమున సంచరించు జులేఖాకు నావైభవమొక లెక్కకాదు. సురాపానముచే మైమరచి మోహపర వశులై సగము వస్త్రహీనులై యుండిన యంగనాజన మామెకు గోచ రించుటచే, నావనితామణికి క్రోధమును నసహ్యమును తోడనే జనిం చెను. ఆజవ్వనులందరు నసాధారణ సౌందర్యవతులై యుండిరి. వారుధరించిన వస్త్రములూడిపోవుచుండుటచే వారి సహజసౌందర్య వ్యక్తమగుచుండెను. తమయవస్థ దామెరుంగక నందరు హాయిగ నుండిరి. వారంతటిలో మిక్కిలి సుందరి యగునొక మోహనాంగి యొక యౌవనపూరుషుని యురంబుపై వ్రాలి యంగజవికారంబులచే వారికి హాయిగొల్పుచు దానుగూడ నానందము ననుభవించుచుండెను. ఆ పురుషుని డెందమునకు హాయిగొల్పి తామెన్నడు కృతార్థులగుదు మోయని మిగిలినవారు నిరీక్షించుచుండిరి. సురాపానమధికమగుటచే గొందరు తూలుచు, జారిపోవువస్త్రములను జేరదీయుటకునైన శక్తిచా లక తూలుచు నేల కొరుగుచుండిరి. అట్టి దృశ్యముగాంచి జులేఖా యెట్లు సహింపగలదు ?

ఆపగిది నంగనాజన పరిష్కృతుండై మొగమలు దిండుపై బరుండి యుండినవాడు సార్వభౌముని కుమారుడగు పార్వేజు. ఆ రాజపుత్రుడు తప్పద్రావియుండుటచే నాతని నయనములు మూసుకుపోవు చుండెను. మహారాజ్యాధిపతి యగు సార్వభౌముని పుత్రుడట్టి హైన్యావస్థ యందుండుట జులేఖాకు గడుంగడు దుస్సహముగ నుండెను.

అసహ్యముచే నొడలంతయు గంపింప నాసాధ్వి యిట్లనుకొనెను— “ రాజకుటుంబమునకే గాక మానవజాతికే యపకీర్తి దెచ్చు నీదౌర్భా గ్యుడా, ఈనీచుడా, ఈపరమపాపాత్ముడా, యీవిశాలమొగలాయి

సామ్రాజ్యసింహాసనము నధిష్ఠించునట, ఆహా! కాలమెంత హైన్యముగ బరిణమించినది!"

అట్టి పాపిష్టిదృశ్యమును వీక్షింపఁజాలక జులేఖా వెనుకకు దిరిగి వెడల గమకించెను. కాని, ఆమె యెచటకి బోఁగలదు! పాపపూరిత మగునా దృశ్యమును గాంచకుండ వెడలుటకున్న మార్గాంతరము లేకపోయెను. తోడనే, శిలావిగ్రహమునవలె జేష్టలుడిగి ఆమె యిట్లు చింతింపదొడంగెను.

"దుర్భరమగు నీ ప్రదేశమున కాముష్కరులు నన్నేల తెచ్చియుందురు? కడునసహ్యాకరముగ నున్న యీరంగమునకు నన్ను దీసుకు వచ్చుటయందు వారియభిప్రాయమేమైయుండును! మానవాధముఁడగు నీ పాదుషున కిట్టి దుర్బుద్ధి యేలజనింపవలయును? దుర్భరమగు నీకపట నాటకమున కితడే సూత్రధారుఁడై యుండనోపు, కాని, ఈదౌర్భాగ్యునకు నాచేకవలసెఁగలుగు లాభమేమి? ఏమైనను, మృగములవలె విచ్చలవిడి విహరించు నీనరాధములకు గోచరింపకుండ నిష్క్రమించుటకు వీలులేకున్నదే! ఇట్టిపాపాత్ములను దర్శించుటపాపహేతువేయైనను, కడుంగడు లజ్జాకరమైనయున్నను క్రూరవిధివశమున నేను బోవలసియే యున్నది."

అట్లుచింతించి కోపధురీణయై యుండిన జులేఖా తలుపు ముందునకు ద్రోసెను. మనసార స్వైరవిహార మొనరించుచుండిన యా అంతఃపుర స్త్రీలు యలుకుడి మూగుటతోడనే యులికిపడి ఆతలుపువైపుఁజూడసాగిరి. తోడనే, ఆ వెలయాండ్ర పకపక లొక్కసారిగ నట్టిపోయెను. వారి వారి చేతులందలి మధుద్రవపూరితంబులగు హేమపాత్రలన్నియు నట్టెనిలిచిపోయెను. వెంటనే వారందఱు తొంటిచూట్లొక్కసారి వికవిక నవ్విరి. అంతలో మఱల సద్దుగొనిరి. వారి హైన్యావస్థ వారికే గ్గురుగలిగించెను. వారందఱు నెవరికి దొరకకు దింగులను బట్టి వారు తమతమ మర్మస్థానములను జేతనగు వగిది మఱుగు పఱచికొనుచు, కలవరపడి

యొకరినొకరు చూచుచుండ, మద్యపాన మధికమగుటచే గంట్లెత్తి లేకుండిన రాజకుమారుడు జులేఖాను నిట్లు వ్యాహ్వానించెను.
"ఓహో! వచ్చితివా? దయచేయుము!"

తోడనే, ఆసుందరి వదనారవింద మెఱ్ఱబారెను. దండహ్యామాన మానసియై, రోషకషాయితాక్షియై జులేఖా యిట్లనెను—"షాహజాదా! నేనెవ్వతెనో దెలియదా? నన్నిచటకి నీవు రప్పింపఁగతంబెద్ది? జులేఖాను పరిభవింపఁ దలంచి రప్పించితివా యేమి?"

షాజాడాయగు షార్వేషు ధైర్యవంతుఁడు కాఁడు. అవమానముచే జనించిన కోపాటోపముచే విస్ఫులింగములను గ్రక్కుచుండిన జులేఖా యొక్క రూక్షవీక్షణంబులకు వెఱచి ప్రకంపిత శరీరుఁడై, మెల్లగలేచి తొట్రిలుచు నిట్లు ప్రత్యుత్తర మీయఁ గడంగెను— "జులేఖా బీబీ!—అట్లుకాదు—నాయభిప్రాయమది కాదు—రాజకీయ వ్యవహారమునకై—"

"నీరాచకార్యము కిదియా సమయము?"

చిరునవ్వు నవ్వి, షార్వేషు యిట్లనెను—"ఇందు నాదోషము లేదు. ఈసమయమున నిన్ను తెమ్మని నేను నియోగింపలేదు. మూఢు లగు దూతలు పొరపడి గొప్ప నేరము నొనరించియున్నారు!"

"కాని, కంట్లు మూయించి నన్నురప్పింప గారణంబేమి? నేనురావల సిన యవసరముండు నేని, వర్తమానమంపరాదా? నీవు సుఖు వుగా నుండు సమయముగాంచి యెరు దేరనా మఱియు, పాదుషా బీగమునకు నీయభిప్రాయము నెరింగించి నంతమాత్రమున నామెయే నన్ను బంపియుండదా!"

"జులేఖా! అక్కడనే యున్నది చిక్కు."

"ఎట్లు?"

"తగు కారణములేక పోలేదు. జులేఖా! నీవు భావించు నంత మూఢుఁడనుకాను సుమా"

"షాజాడా! నీవు తల్లివలెఁ బరిగణింప వలసిన నాసమక్షమున విగత వస్త్రులైయుండు నీ అంకుటాంగ్రచేఁ బరివృతుడవై యుండట నీకే లజ్జాకరముగ నుండవలదా? రాజకుమారా! నేను శీఘ్రముగ పాదుషా బీగము కడకుఁ బోవలయును. దారిజూపుము. ఈయుంగరముపై నెవ్వరి నామాక్షరములుఁ లిఖింపఁబడియున్నవో చూచితివా?"

అని పలికి, తన కోమల కరపల్లవమును జులేఖా ప్రదర్శింప, బాల సూర్య ప్రభాకలితంబై ధగధగద్ధాయమానంబై వెలుగొందు వజ్రపుటుంగరము గోచరమాయెను. దిగంత యశోవిలాసినియగు నూర్జహాను యొక్క దివ్య నామాక్షరములందు, జెక్కఁబడియుండెను. మొగలు దర్బారునందేగాక, మొగలాయిసామ్రాజ్యము నందంతటను గూడ నాప్రసిద్ధ యంగుళీయమును గాంచునంతనే యెంతటివారలైనను సరె తమతమ యాసనములు వదలి లేచి యుండవలసినదే!

జులేఖా మగుడ నిట్లనెను—"రాజకుమారా! నీ వచనములు నాకేమియు నర్థముకాకున్నవి. నీవు నాతో రహస్యసంభాషణ మొనరింపవలసి యున్నచో నిట్టిసమయమనుకూలమైనది కాదుగదా"

సారాయిమైకముచే దూలిపోవుచుండిన సార్వభౌము పుత్రుఁడు మెల్లగ నాసీనుఁడై కనుసన్నఁజేయ, నయ్యంగనలందఱు తూలిపోవుచు నేలబొరలాడుచు నర్వాంగముల నైజసౌందర్యమును బ్రదర్శింపుచు నెట్టులెట్టులో జెంతనుండిన చిన్నగదిలోనికిఁబోయిరి. వారినిగాంచుచు రాజకుమారుఁడమితానంద భరితుడై వికవిక నవ్వెను. తోడనే, జులేఖా రోషకషాయితాక్షయై పట్టజాలక నిట్లు గంభీరముగ గద్దించెను.

"షాజాడా! ఢిల్లీసామ్రాజ్యసింహాసనము నీవపేక్షింతువా?"

ఇంతవఱకును జులేఖా రాజపుత్రుని క్రీడా మందిరము బ్రవేశింప లేదు. రాజకుమారుని యుంపుడుకత్తెలు వెడలినంతనే యామెప్రవేశించి రెండడుగులు మాత్రము వైచెను. కూర్చుండుట కనేకములగు

సోఫాలుండినను, ఆమె నిలువఁబడియే యుండెను. తనసచ్చటికి రప్పింప గతంబెద్దియో యరయఁగోరి ఆమె యాలోచనాపరురాలై యుండెను. ఈసార్వభౌముపుత్రుఁ డేమైన మోసము తలపెట్టియుండునాయని ఆమె విచారింపఁదొడంగెను. కాని, నిరంతరము సురాపానీయ మహాప్రవాహమున గొట్టుకొనిపోవు నాదార్భాగ్యుఁడెద్దియైన రాజకీయవ్యవహారమును దలపెట్టి దననుబట్టి బంధించి రప్పించియుండడని యాసాధ్వి గ్రహించెను. అంత నాయింతి గంభీరభాషణములనిట్లనెను—

"రాజకుమారా! పాదుషాబీగము మందిరమునకు దెరువెయ్యది? నేన మ్మహారాణిని దోడనే దర్శింపవలయును."

"జులేఖాబీబీ? నిక్కము చెప్పెదవినుము. నేను నిన్నురప్పింపలేదు. నీవేల యరుదెంచితివో యెఱుంగగోరి యింతదనుక నీవచనము లాలించుచుంటిని. పాదుషాబీగము మహలుకు బోయెదువేని, ఈ మందిరము నతిక్రమించియే పోవలయును కాని మఱియెవ్వరైన నీమందిరము జొరసాహసింతురేని, వానికంఠము వెంటనే తెగియుండెనని నీవు యెఱింగియే యుందువుగదా?"

తోడనే జులేఖా కలవరపడిబిగ్గరగ నిట్లుప్రశ్నించెను—"అట్లయిన నన్నీ తెఱంగున భంగపరచి ఇట్టి యసమయమున నీప్రదేశమునకుదెచ్చుటకు సాహసించినవారు మఱియెవ్వరు?"

రాజకుమారుఁడేమేమో చెప్పబోయెను. అంతలో నాతని నోట నుండి యవ్యక్తముగ నొక్కపలుకు వెలువడెను. ఆతడుభయాశ్చర్య పరవశుఁడై డిల్లవడి నిశ్చేష్టితుఁడై తదేకధ్యానముగజూడ దొడంగెను.

రాజకుమారునివలెనే జులేఖాకూడ భయభ్రాంతయాయెను. ఒక్క క్షణముకాలమున నేమి సంభవించునో యా సాధ్వికిఁ దెలియకుండెను. సార్వభౌముపుత్రుని యవ్యక్తాలాపమును, ఆతని వివర్ణ వదనమును దప్పయామెకు వేఱొండు తెలియలేదు. ఒక్క ముహూర్తమున

నాసాధ్వి యుండు ప్రదేశమంతయు గాఢాంధకారబంధురమాయెను. అట్టియద్భుతమగు మార్పు హఠాత్తుగ సంభవించుటచే నాసాధ్వి స్తంభీకృత యాయెను.

జులేఖా మనోధైర్యముగల మానిసియనియు నసాధారణ విజ్ఞానవంతురాలనియు పాఠకు లెఱింగియే యుందురు. ఎట్టిమహాసంకటములు ప్రాప్తించినను ఎంతటి యుపద్రవము సంభవించినను నామె యెన్నఁడు ధైర్యము వీడి యెఱుంగదు కావున, చెదరిన హృదయమును క్షణమాత్రమునఁ జేరఁదీసి విచారింప, దాను శీఘ్రముగ భూగర్భము లోనికిఁ బోవుచుంటినని యామె గ్రహింప గలిగెను. త్వరితగమనమునకుఁ దాళఁజాలక నయ్యింతి చలికిలబడి, చెంతనున్న శాలాభాగముపై నాను కొని యుండెను. మెల్లగ లేవవలయునని ప్రయత్నించి దొరలిపోయెను. ఎంతప్రయత్నించినను పాపమాసుదతి లేవఁజాలకపోయెను. పదియేండ్లనుండియు నామె బీగము మహలునందుండినను, దారుణమగు నిట్టి వైపరీత్యము నెన్నఁడు గాంచి యెఱుఁగదు. అట్టి భయంకరమగు తమోసాగరమున నామె యెన్నఁడు మునింగియుండలేదు. పాపమా వనితామణి తానెచటనుండినో ఎచట కేగుచుండెనో, ఎట్లుపోవుచుండెనో గ్రహింపఁజాలకుండెను. తాను పాతాళమునకు, బ్రయాణ మొనరించుచుంటినేమో యని మాత్ర మామె యనుమానింప గలిగెను.

అతిదారుణమగు నట్టి మహాసంకటమునఁ దగుల్కొను మానిసి లెవ్వరైనను, పురుషులైనను సరే, తోడనే భయవిహ్వాలులై యచేతనులు కాక మానరు. భయాధికముచే విగతజీవులైనను గావచ్చును. కాని, జులేఖా వజ్రహృదయ యగుటచే, మొదట విస్మయాధికముచే భీతచిత్తయై భ్రమాన్వడియుండినను, అతిరయమున తొంటిధైర్యమును ధరించిన దాయెను—“ ఈ మనుజుల మనోవైఖరి కడు వింతగ గాన్పించుచున్నది. మత్ప్రాణాపహరణమే వారి యాశయమై యుండునేని,

ఇంత వైపరీత్యమేల? ఒక్క నిముసములోనన్ను వికలజీవి నొనరించి యుండరా? కాని, అట్టి దారుణకృత్య మొనరించినచో, భైరవీయవతారమగు నూర్జహాను మొగలాయి సామ్రాజ్యమును బహుభంగుల తారుమారు జేసియైనను దన్ను గుర్తించునని వెఱచియే యీ నరాధము లట్లొనరింపలేదు. ధైర్యము నవలంబించి యప్రమత్తనై యీనీచులేమి చేయఁ గడంగుదురో చూచెదగాక. నిరంతర మీబీగముమహాలునందు స్వైరవిహార మొనరించు యీ జులేఖా వెఱువనేల? కాని, మానవుని యల్పజ్ఞత యెట్లు వ్యక్తమగుచున్నది! అత్యద్భుతమగు నీమహాలు బ్రవేశించి పది సంవత్సరములైనది. ఇందలి గుప్తమార్గములను రహస్య ప్రదేశములను లెస్సగా బరిశోధించి యుంటినని భావించి యుంటిని. రహస్యములనన్నింటిని సమగ్రముగ గ్రహించియుంటినని యుప్పొంగుచుంటిని. ఇందలి మర్మములను నాకంటె నెక్కుడుగ నెఱుంగు వారెవ్వరుండరని గర్వించి యుంటిని కాని నేడు పూర్తిగ గర్వభంగమైనది. పద్మవ్యూహముకంటె సహస్రమడుంగులు నిగూఢమై యున్న యీ మహాలు నందింకయు నెన్నియో రహస్యప్రదేశము లున్నవని నేడు యీ తెలుంగున గదా వ్యక్తమైనది?"

ఆవిధమున జులేఖా చింతింపఁ దొడంగెను. భయంకరముగ నుండిన భూగర్భమున నింకను నామె ప్రయాణ మొనరించుచునే యుండెను. అంతకంతకు నంధకార మధికమగుచునే యుండెను. ఆప్రదేశము నీటిమయమై యుండెనని యామె గ్రహింపఁగలిగెను. ఆప్రదేశమునదుర్గంధములు బయల్వెడలి యామెకు బాధ గలిగించుచుండెను. ఊపిరి దీయుటకే పాపమయ్యింతికి గష్టముగ నుండెను. ఒక పలు కుచ్చరించుటకైనను సాధ్యముకాకుండెను. అట్టి నికృష్టప్రదేశమున దిక్కుమాలిన పక్షివలె మరణింపవలయునని విధివిధించెనేమోయని యయ్యింతి యనుమానింపగడంగెను. సకలభోగభాగ్యములకు నాకరంబై, యసాధా

రణవైభవ సమన్వితమై వెలయు మొగలు బీగము మహాలుయొక్క-యధోభాగమున తమోమయమై దుర్గంధబంధురమై పాపకూపమువలెనుండు ప్రదేశముండునని నేఁడుగదా జులేఖాకు ననుభవమాయెను. స్వర్గనరకములు రెండును గలిసియుండు నవకాశముండునేని, అట్టివైపరీత్య మొక్క-బీగము మహాలునందే యుండెను!

అగమ్యమగు నధోమార్గము ననుసరించియే జులేఖా యింకను బోవుచుండెను. తన గమ్యస్థాన మెద్దియో తెలియకయే యదేప్రకారముగ బోవుచుండుటచే నామె మనోధైర్యమంతయు నంతరించెను. వెఱపెట్టిదియో యెఱుంగని వనితామణి భయవిహ్వల యాయెను. తుదకు నపారమగు నిరాశకు నామె వశమగుటచే దస్సుదా నెఱుంగక యిట్లనుకొనెను-"ఆహా! జీవములపై నింక నేమి యాశ? అసువులను ఒక్క-నిముసమున బాయఁగల సాధనము నాచెంతనే యుండ, నిట్టి దారుణ మరణమునకుఁ బాల్పడనేల?"

కాని, తోడనే, తన సహజ వివేకమును తొంటి ధైర్యమును నలవడుటచే నామె యిట్లు వితర్కించుకొనెను-"ఛీ! ఎట్టి యూహా దలపెట్టితిని! ఆత్మహత్య గావింప నెంచనేల! అద్యది మిక్కిలి పాపహేతువు. అంతియేగాక, నేనొనరింపవలసిన కార్యమంతయు నెట్టులగు? ఈప్రాణము లిట్లు ధరించియుండుట పగతురపై గసితీర్చుకొనుటకే గదా! పగసాధింపకుండ మరణింపఁ గడంగుట యెంతయప్రశస్తము! అట్టిమాట పొరపాటుననైనను దలపెట్టరాదు. నాహృదయకుహరమున నిరంతరము వెలువడు శబ్దములన్నియుఁ బగసాధింప వలయుననియే ప్రతిధ్వని నొనరించుచుండును. నా దేహమునందలి ప్రతి రక్తబిందువును పగయాశ్రయించియే యున్నదిగదా. మఱియు తీవ్రపడి జీవమును విసర్జింతునేని, నామహా ప్రయత్నములన్నియు సైకతస్థలమున నిర్మించు సౌధమువలె నొక్క-సారి నేలఁగూలునుగదా! కావున, మరణము

నపేక్షింపరాదు. పర్యవసానమేమగునో చివరవఱకు వేచిచూచెదగాక."

తనడెందమట్టి తీవ్రవేదనలచే బ్రజ్వరిల్లుచుండుటచేత జులేఖా వేడి నిట్టూర్పులు విడిచెను. అసాధారణసౌందర్యవతియగు నాయువతీలలామ యాసమయమున క్రోధావేశమున విషానలజ్వాలలు వెడలగ్రక్కు భుజంగరాజకన్యకవలె నుండెను.

అట్టితనహృదయతాపమును నడంచికొని పరికింప, తానధోలోకము నకు బోవుటలేదని జులేఖా గ్రహించెను. ఏలన, ఆమె యట్టులే భూగర్భములోనికి బోవుచుండెనేని, ఈ సరికి పాతాళము జేరవలసినదే! అట్లుగాక, వర్ణనాతీతమగు యంత్రసాహాయ్యముచే నామెబీగము మహాలు యొక్క యధోభాగమున నెచటికో గొంపోబడుచుండెను. జులేఖా యెన్నడు నట్టి వింత ప్రయాణమొనరించి యెఱుంగదు. భూగర్భమున బ్రయాణమొనరించు మహాయంత్రములుండెనని యైనను నామెయెఱుంగదు. ఆకారణమున విస్మయపరవశయై యుండ, దేదీప్యమానముగ వెలుంగుచుండిన దీపరాజమామెకు హఠాత్తుగ గోచరించి భ్రాంతిగల్గించెను. తానెఱుంగకుండగనే హఠాత్తుగ తమోసాగరమును దరించి కాంతిమయమగు బాహ్యప్రపంచము నామె ప్రవేశించెను?

౨౦

పాతాళము

తమోసాగరమున నోలలాడుచుండిన జులేఖాకు హఠాత్తుగ దేదీప్యమాన విరాజితంబై యుండిన దీపరాజము కాన్పించినంతనే గండ్లు మిఱుమిట్లుగొనెను. ఒక్కక్షణకాలమామె చైతన్యముడిగి నిర్జీవప్రతిమవలె నుండెను. ఒక్కక్షణములో నింతవింత మార్పుజనించుటచే నామె డెందము పూర్తిగ గలంగిపోయెను. అట్లు తనకు గలిగిన విపరీతపుభ్రాంతి నతిక్రమించి యయ్యెడ పరికింప, దానొకవిశాలమగు

గదిలోనుంటినని గ్రహించెను. ఆమందిరము నెన్నడును నామె ప్రవేశించి యుండలేదు. అందు బల్లలు కుర్చీలు సోఫాలు మొదలగు సామాను లెవ్వియు నందు లేవు. పైన వ్రేలాడుచుండిన ఇత్తడిదీపము మాత్రము, సహస్రకిరణములను బర్వజేయుచుండెను. తెన్నుగ వీక్షించి విచారింప నయ్యదిమహమ్మదీయుల మసీదువలె నుండెను. అట్టి దీపము లట్టుల లహర్నిశలు మసీదులందు వెలుంగుచుండుననని యామె తొల్లివినియుండెను. కాని ఆమందిర మెచటనుండెనో రాజమందిరావరణయందుండెనో, లేక బాహ్యప్రదేశముననే యుండియుండెనో యెంతవిచారించినను జులేఖా గుర్తింపజాలకపోయెను.

మాయయో, ఇంద్రజాలమో యనదగు. నట్టి యద్వితీయాద్భుత విషయములను నామె యెన్నడు ననుభవించి యుండలేదు. ఆముహూర్తమున దన పూర్వవృత్తాంతమంతయు నొకసారిస్మరణకురా, నయ్యింతి ధైర్యహతియైయ్యె శోకాయత్తచిత్తయై బాష్పజలపూరిత యాయెను. కాని, ధైర్యమామెకు సహజగుణముగుటచే విషాదమును తోడనే దిగ మ్రింగి తొంటిధైర్యము వహించి, తానుండిన మందిరమును మఱల బరికించి చూడ నందు రెండు గవాక్షములును ఒక లేద్వారమును గోచరమాయెను. తానామందిరమున కెట్లు తేబడియుండెనో యరయ వలయుననియు నామహారహస్యమును ఛేదింపగల జాడలైనను బొడ కట్టవచ్చుననియు నెంచి ప్రకంపితహృదయముతో నామందిరము నద్దెస లను బరిశీలనగా వీక్షించుచు నామెయాలోచనాతత్పరయై యుండ నా మందిరద్వారము మెల్లగ నిశ్శబ్దముగ గదలినట్లు తెలియవచ్చెను. నాటిసమాచార మంతయు నింద్రజాలమువలె నుండెను. ఇంకనెట్టి యద్భుతము సంభవించునో యని సర్వాంగములను బిగయబట్టి తత్తర పాటుతో నామెనిరీక్షించుచుండ, నాద్వారము మెల్లగా విడిపోయెను. తోడనే యొక మానిసి ఛాయవలె బ్రవేశించెను. అట్లునిగూఢముగను

నద్భుతముగను వెలువడిన యింతయాకృతి వలన దనకెట్టి దోసగు సంభవించునో యనివెరచి ఆత్మసంరక్షణార్థము నిరంతరము దనచెంత నుండు కృపాణము నామెపైకి దీయఁబోయెను. కాని, ఆమానిసి భయంకరాకారుఁడై యుండుటకు మాఱుగ, సాధుజనుఁ డగుటచే కృపాణధారణ మనవసరమాయెను.

ఆమానిసి పొడవరియు, తేజోవంతుఁడునై యుండెను. వెండివలె దళ తళ మెఱయుచు నాభివఱకు వ్రేలాడుచుండిన గడ్డమాతనికిఁ జక్కఁగా నమరి యుండెను. దేహమునంతటిని గప్పియుండు "అల్ఫ్లాఖ్లా" యను నంగీని మాత్రమాతఁడు ధరించియుండెను. అపురూపమగు దక్షిణావృతశంఖమునుబోలి యుండిన యాతని కంఠము పలురకములగు మాలలచే నలంకరింపఁబడి యుండెను. సన్యాసులు ఫకీరులు లోనగు సజ్జనులు ధరించు చిన్నదివండ మాతని దక్షిణహస్తమున నుండెను. ఆతని గాంచునంతనే ఆతఁడు సర్వసంగపరిత్యాగ మొనరించిన ఫకీరు యని స్పష్టముగ దెలియుచుండెను. ఆతని వదనము గాంచునంతనే యాతఁడు దారవంతుఁడనియు దయార్ద్రహృదయుఁడనియుఁ బ్రేమస్వ రూపుఁడనియు విస్పష్టముగ వ్యక్తమగుచుండెను. ఆత్మసంరక్షణార్థమై జులేఖా నిజకృపాణము ధరింపగడంగుటగాంచి, మందస్మితవదనారవిం దుఁడై యాఫకీరు యిట్లనెను—"సర్వసుందరీ! ఒక్కకృపాణమేగాక విషముకూడ సదా నీవద్దనుండునని యేనెఱుంగుదు సుమా!"

"సర్వసుందరీ" యని ఆఫకీరు సంబోధించినంతనే జులేఖా యదరి పడెను. ఆమె మహమ్మదీయ మతము నవలంబించి మొగలాయిదర్బారు ప్రవేశించినదాది యామె "జులేఖా" యని మాత్రమే పిలువఁబడు చుండెను. ఆమె తొంటిహైందవ నామధేయము నెఱింగిన వారలే యరుదు. సర్వము తెలిసిన నూర్జహాను సహితమామె తొంటినామము దలంచుటలేదు. సర్వసుందరియను హైందవ నారీమణి నాడేమరణించి

యుండెను. నేడు సజీవియై యున్నది జులేఖా. ఆకారణమున నాఫకీరు "సర్వసుందరీ" యని నంతనే యామె ఆశ్చర్యమగ్నమానసియై విస్మయపరవశయై యచేతనయై జూచుచుండ నాతఁడిట్లనెను:—

" ఈ బీగము మహాలునందు మానము నిలుపుకొనఁగోరు మానవతి సదా యప్రమత్తయై యుండవలయును. అట్టి జవ్వని యెల్లప్పుడు విషమును సిద్ధపఱచి యుంచుకొనుట సహజమే. అంతియే గాక, డాయఁబోవు శాత్రవుని హృదయము ఛేదించుటకై ఖడ్గమును ధరించుటయు గూడ సహజమేగదా, సర్వసుందరీ ! "

తన విస్మయోద్రేకము చల్లార, జులేఖా యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.—"ఆర్యా! నేను నూర్జహాను చక్రవర్తినియొక్క బందీని గాని, సర్వసుందరిని గాను. "

" నీ పూర్వపువృత్తాంతమంతయు నాకు జక్కఁగాఁ దెలియును. "

"ఔ గాక కాని, సర్వసుందరి చిరకాలముక్రిందటనే జీర్ణించినది. నీవిపుడు గాంచునది 'జులేఖా' యని పిలువఁబడు మహామ్మదీయాంగన, బీగము మహాలు నందలియొక బందీ. "

ఆమె నొక్కసారి తీక్ష్ణముగా దిలకించి ఫకీరిట్లు ప్రశ్నించెను— "నీవు చెప్పునది సత్యమేనా ? "

"నిస్సందేహముగా సత్యము. "

నిశ్చలహృదయముతో జులేఖా యిట్లు పలికినంతనే, ఫకీరు మాఱు పలుకక, ఆసుందరి వదనారవిందముపై తీక్షణ వీక్షణములను బ్రసరింపగడంగెను. రోగి యొక్క దేహమును శస్త్రములచే ఛేదించి అంతరేంద్రియములను బరీక్షింప గడంగు శస్త్రవైద్యునివలె తీక్షణ వీక్షణములచే జులేఖా యొక్క బాహ్యప్రవర్తనము నతిక్రమించి యామె హృదయము నరయుటకై ఫకీరు ప్రయత్నించు చుండెను—నీవు

చెప్పునది సత్యము కాదు; నీ వింకను నిక్కముగ జర్దవానునందుపుట్టి పెరిగిన సర్వసుందరివే!"

ఆగ్రహమున కెంపమీరిన వినయగర్భితముగ జులేఖా యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.

"ఆర్యా! మీరెవ్వరో యే నెఱుంగజాలను. మిమ్ము నే నెప్పుడు గాంచి యెఱుంగను మీయాకృతి బరికింప, మీరొక మహమ్మదీయ తత్వవేత్తవలె మాత్రము గోచరించుచున్నారు. కాని, మొఱకులచే నన్ను బట్టించి బంధించి యిట్లభూతముగ నీ యపూర్వప్రదేశమునకు రప్పింపఁ గతంబెద్దియో తెలియకున్నది. ఇందు మీప్రవర్తనము సమంజసముగ నున్నదేమో మీరే విచారింపుడు!"

ఫకీరిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.—"నిన్ని తెఱంగున రప్పించుటకు దగుకారణము లేకపోలేదు. మహత్తర రాజకీయకార్యములను నిర్వహించుసందర్భమున నెట్టివైపరీత్యమునైన నొనరింపవలసివచ్చును; ఆ సందర్భమున నొక్కొకని నెంతయైన బాధింపవలసి వచ్చును. ఇట్టి సూత్రములు నీ వెఱుంగనివి కావుగదా!"

తోడనే, జులేఖా కుపితస్వాంతయాయెను. సంధ్యాసమయమునందలి సూర్యబింబమువలె నామె సుందరవదనారవిందమెఱ్ఱబాఱ, నామె గంభీరముగ నిట్లనెను.—"ఓయీ! నీ చర్యలు పాదుషాబేగముసాహేబునకు రేపు తెలియకపోవు: తగినశిక్ష నీవే యనుభవింతువు!"

"సుదతీ! నే జెప్పునదంతయు సావధానచిత్తవై యాలింతువేని, ఈసమాచారము నొరుల కెఱిగించుటకు నీవే సాహసింపఁజాలవు సుమా!"

"ఏమీ! ఇట్టి క్రూర నిర్బంధములకు బాల్పడిన పిమ్మట ఈ దురాచారములను మహారాణి కెఱిఁగింపకుండ మిన్నకుందుననియా నీయభిప్రాయము?"

"సంశయమేమి? ఈ రహస్యవృత్తాంతమునీ వేరికి నెఱింగింపఁజాలవు"

ఫకీరట్లు నిబ్బరముగ బలికినంతనే, జులేఖా విస్మయాక్రాంతయై, ఆతని వదనమును వీక్షించుచు నల్లన నిట్లనెను—"నీవు సర్వజ్ఞునివలెఁ దోఁచుచున్నావే!"

"సుదతీ! దయయుంచి కూర్చుండుము. అత్యంత ముఖ్యవిషయమై నీతోఁ బ్రసంగింపవలసియున్నది. సావధానచిత్తవై యుందువేని, సర్వము నీకే తెలియఁగలదు."

ఆప్రదేశమున నింకొకక్షణమైన నుండుట జులేఖాకు మిక్కిలి కష్టముగ నుండెను. విషయము నరయవలయుననెడు కుతూహలము మాత్ర మత్యధికముగ నుండెను. ఆమె చేయునది లేక, ఫకీరు చెంత నేలపై నామె కూర్చుండెను. కొంతతడవాగి ఫకీరిట్లనెను.—"నారీ! ఒకప్రధానాంశము గురించి నీతో రహస్యముగా ముచ్చటింపవలసి యున్నది. కాని, ఈ మన రహస్యసమావేశ మొరులకుఁ దెలియునేని, గొప్పయుపద్రవము సంభవింపవచ్చును సుమా"

"అట్లుకానేల? తొలుత నీ వెవ్వరవో యెఱింగింతువా?"

"క్రమముగా నీకంతయు విశదమగును. తీవ్రపడనేల?"

"నేనిచటికి వచ్చితినని షాజాడా పార్వేషునకు దెలిసియే యుండును గాబోలు?"

"అవును. ఈయుదంత మెవ్వరికి దెలియకుండవలయుననియే నాయభిప్రాయము. కాని నీవు బంధింపఁబడిన ప్రదేశమునుండి యీమందిరము బ్రవేశింపవలయునన్న, పార్వేషుయొక్క సౌధమునుండియే బోవలయును. మార్గాంతరము లేదు. కావుననే, నీవిషయమై సర్వమాతని కెఱింగింపవలసివచ్చెను. కాని, తనమేన బ్రాణముండునంత కాలమా రాజకుమారుఁడీసమాచార మొరుల కెఱింగించుటకు సాహసింపజాలడని మాత్రము విశ్వసింపుము.

"అయ్యో! తప్పద్రావి విగతవస్త్రులగుచుండిన యాకులటలు కూడ మదీ యాగమనము నెఱింగియుందురే! వారినోరెట్లు కట్టువసును?"

గంభీరముగనుండు ఫకీరు వదన మొక్కింత చలించెను. ఆలోచన పూర్వకముగ నాతడిట్లు బదులిడెను—"ఆమంద భాగ్యులు నీ విగూఢా గమనమును వెలిబుచ్చకుండు నట్టి గట్టి యేర్పాటు దప్పక జేయింతును."

"అయ్యో! ఇట్టివిపరీతమార్గమున నీ నిగూఢసమావేశము నీవ పేక్షిం చుటకు గతంబెయ్యది?"

"క్రమముగా నీకంతయు దెలియగలదు. మనమిక ప్రసంగమునకు గడంగుదము."

తోడనే, జులేఖా క్రోధైక ధురీణయై యిట్లనెను — "నీయిచ్ఛకు వచ్చినటులే గానిమ్ము. నీకారణమున నిట్టిదురాచారముల ననుభవించిన పిమ్మట, నీయాజ్ఞలెల్ల శిరసావహింప వలసినదే కాని, నీవు చెప్పిన దెద్దియో శీఘ్రముగమాత్రము ముగించి నాకు సెలవుదయచేయుము."

చిఱునవ్వు నవ్వుచు ఫకీరిట్లు పలికెను. నీవు సాక్షాత్కరించిన సింగమువలె నున్నావే! కాని, మీయిరువురిలో నెవ్వరు మిక్కిలిప్రతా పవంతులు, నీవా? నూర్జహానా?"

తోడనే, జులేఖా యాగ్రహావేశపూరితయై గంభీరముగా నిట్లనెను,— "ఈయసంబద్ధ ప్రసంగమేల? నేనిచటకు నే తేరవలసిన కతంబెద్దియో యెఱింగింపుము."

"సుదతీ! నిక్కము వచించితివి. మనమిక కార్యమునకు గడంగు దము కాని, నీవు నామమాత్రముననే జులేఖావి గాని, నీవు నిశ్చయ ముగ నాటి సర్వసుందరివే"

జులేఖాయొక్క దుస్సహాగ్రహము తోడనే ద్విగుణీకృతమాయెను. "నీవు నాకొనరించిన పరిభవ మింతింతనరాదు. అనామాక్షరములే మఱల నుచ్చరించుచు నగుడ పరాభవింపనేల? నీవెవ్వరో నాకుదెలియ

కున్నది. నేను నీకెన్నఁడు నెట్టి యపరాధమైన నొనరించి యెఱుంగనే! అట్టి నన్ను నీ విట్టి తెఱంగున పరుష వాక్యములచే బాధింపనేల?” దృఢమనస్కుఁడై ఫకీరిట్లు బదులిడెను.—

“నిన్ను బరిభవింపవలయునని నా యభిప్రాయము కాదు. కాని, పాతప్రసంగములను ద్రవ్వియెత్తుటకుఁ దగు కారణముండక పోదని నీవు గ్రహింపవలదా? నేను చెప్పిన దేమనగా, నిశ్చయముగా నేటికిని సహితము నీవు సర్వసుందరివేగాని, జులేఖావి కావుసుమా!”

పట్టఁజాలక, జులేఖా యెద్దియో ప్రత్యుత్తర మొసంగబోయెను. కాని, ఆమెను వారించి, తాఁ జెప్పునది సావధానముగ వినవలయునని ఫకీరు పలుక ఆగ్రహాపరాభవము లామెను దహించివైచుచుండినను, చేయునది లేక ఆమె మిన్నకుండెను. ధీరస్వాంతుఁడగు ఫకీరు గంభీర భాషణంబుల నిట్లు పలికెను.—“యువతీ! నాఁడు నీ ప్రాణనాథుఁడు క్రూరముగ వధ్యుఁడైన కారణమున దందవ్యామగ్న మానసివై ఆహంతకులపై గసిదీర్చుకొనవలయునని పదిసంవత్సరముల నుండియు నీవు మహాప్రయత్నము లొనరించుచుంటివి. మఱియు, నీ సాహాయ్యము లేకుండ షేరుఅఫ్గను ఆవిధమున వధ్యుఁడై యుండడుసుమా!”

తోడనే, యుద్రేకపూరితయై జులేఖా యిట్లనెను—“అయ్యా! ఈదురదృష్టవంతురాలి విషాదచారిత్రమంతయు నీ వెఱుంగుదువని వ్యక్తమగుచున్నది. మహాపాపియగు నసూయాఘ్నుని చేతనేగదా, పూజ్యుఁడగు నా ప్రాణనాథుఁడు విగతజీవుఁడాయెను! మానవవేషధారియగు రక్కసి కారణముననేగదా, స్థానభ్రష్టత్వమును దేశాంతర ప్రవాసమును ప్రాప్తించినవి! ఆ క్రూరాత్ముని కారణముననేగదా, ప్రాణపదమగు నస్మదీయ పవిత్ర మతమునకు గూడ వెలియైతిని! ఆ నరాధముని కారణముననే గదా! ప్రాణనాథుని చరణారవిందములకు వెలియై మ్లేచ్ఛునింట నూడిగముఁ జేయవలసి వచ్చెను! దయారహితుఁ

డగు నా దుష్టాత్ముని కారణమునసే గదా! మురిపెముల దొంతియగు నాయనుంగు పట్టి కూడ నాకు దూరమాయెను! ఆహా! నిజాంతఃపుర మును సువర్ణ మయడోలికలో నుయ్యాల లూగుచు నాడెందము నకు హాయి కలిగించు ముద్దుపట్టి యిప్పు డెచ్చట నున్నదో గదా! కన్న తండ్రి కంటె నెక్కుడుగ ప్రేమించు మహామహారికి వృద్ధాప్యమున కట్టియిక్కట్టు ఘటించినది! వారిం దలంచునంత మాత్రమున నాడెందము శిలాకృతి దాల్చినదయ్యె. వ్రక్కలగునే! హా! దుర్భరము! దుస్సహము! ఆర్యా! పరమనీచుడగు నాద్రోహియొక్క వధకు నెట్టులైన నేను గారకురాలనైన నగుదుగాక, అందు హైన్యము లేదని మాత్రము చెప్పగలను."

ఆమె ప్రవర్తనము సమంజసముగనే యుండెనని డెందమునందలం పోయుచు, ఫకీ రిట్లు లనెను:— నేనావిషయమై వ్యతిరేకముగా మాట్లాడు వాడను గాను. ఆదార్యాభ్యుదయకుం దగిన శాస్త్రీయే మైనది. కాని నిరూపింపం గడంగున దెద్దియున, నీడెందమున ప్రజ్వ రిల్లిన క్రోధానలజ్వాల లింకయుం జల్లారలేదు."

ఫకీరట్లు పలికినంతనే, గంభీరముగా జులేఖా యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. "ఆర్యా! మీరేలకో పొరపడినవారలై, ఆమార్గము నను సరించియే యోచించుచు, ప్రసంగించుచున్నారు. తొంటి వృత్తాంతము నెన్నడు స్మరించువానను గాను. నేడు మహారాణికరుణాతిశయముచే నేను బీగము మహాలునందత్యున్నతస్థానము నలంకరించియుంట వాస్త వము. ప్రత్యక్షదేవతవలెనుండు నూర్జహాను నన్ను సోదరివలెం బ్రేమిం చుచున్నను, ఆ ప్రాపు నూతంజేసికొని, బీగము మహాలునందు వసిం చువారి కెవ్వరికైన నెట్టి యపకారమైనను జేసియుంటినని వ్రేల్మడిచి చూపింపంగలరా?"

ఫకీరు—"సుదతీ! నే నన్యథా తలంచువాడను గాను. బీగము మహాలునందలి వారలందఱు నిన్ను గౌరవింతురనియు, నీయెడల నను

రాగపాశబద్ధులై యున్నారనియు నే నెఱుంగుదు. సర్వాధికారియగు నూర్జహాను సహితము నీ యధీనమైయున్న విషయము నేనెఱుంగనిది గాదు. నీవు స్త్రీజాతిలో నసాధారణమైనదానవని నిర్ణయించుటకు సందియములేదు. కాని, ఉత్తమవంశసంజాతవగు నీదీర్ఘక్రోధము దారుణతరముగఁ బరిణమింపనున్నది సుమా!"

"అయ్యా! మీరేమేమో చెప్పుచున్నారు. కాని, మీయభిప్రాయము మాత్రము గ్రాహ్యము కాకున్నది."

"జులేఖా! నీక గ్రాహ్యము కాకేమి! నేనింత ధారాళముగా బ్రసంగించునపుడు, నీ విట్లు యన్యథాప్రవర్తించుట పాడిగాదు సుమా!"

"అయ్యా! నీతో తర్కించుట నిరర్థకము. కావున, నీయుదంతము ముగియువఱకు నేను వినవలసినదే! ఇంకను నేమి చెప్పవలయునో చెప్పుము."

అంత, గంభీరముగ ఫకీరిట్లు పలికెను.

"చెప్పెద వినుము. మహమ్మదీయ సామ్రాజ్యవిచ్ఛిత్తిని నీవు తల పెట్టియున్నావు. తత్కార్యాచరణమునకై నీవు వేఱువేషము ధరించియున్నావు. మొగలు సామ్రాజ్యవిచ్ఛిన్నకార్య దీక్షాపరతంత్రవై ఈ పది సంవత్సరములనుండియు నీశక్తిసామర్థ్యములను బూర్తిగ కేంద్రీకరించుచుంటివి. నూర్జహాను మహారాణి యెడల నీకుఁ గల ప్రేమయుం తయు గేవలము బాహ్యచిహ్నమే! కాని, నీహృదయము మాత్రము యమ్మహారాణియొక్క వినాశమునే సంకల్పించియున్నది. మొగలాయిసామ్రాజ్య విచ్ఛిత్తియే నీపరమలక్ష్యము. హైందవసామ్రాజ్య పునరుద్ధరణమే నీజీవితచారిత్రరహస్యము. సర్వసుందరీ! నాపలుకులు యదార్థములా, కావా?"

భావగర్భితంబులై యుండిన ఫకీరుయొక్క గంభీరభాషణంబులు వీనులబడినంతనే, జులేఖాయొక్క నిర్మలవదనము వివర్ణమాయెను కాని

ఒక్కక్షణములో నావదనము తొంటి నైర్మల్యమును ధరింప, నామె తోడనే మందస్మిత వదనారవిందయై, ఫకీరున నవ్వి, యిట్లు బదులి డెను.— "తాపసోత్తమా! నీవు నిక్కముగా గలగాంచుచున్నావు. సన్నిపాత జ్వరపీడితుని వలె నీవు వచించు మహావిషయము లెవ్వియు నల్పజ్ఞనగు నాకు గ్రాహ్యము కాకున్నవి. నేను నూర్జహాను మహారాణి యొక్క ప్రేమకు బాత్రురాలనై యున్నను, ఒకసాధారణ పరిచారిక నే యని యెఱుంగుము. నాతొల్లిటిచారిత్రమంతయు నామనఃఫలకము నుండి పూర్తిగ దుడిచివైచితినని యింతకుముందే వచించియుంటిఁగదా! అయ్యా! నీవచనములాలింప నున్మత్తునివలె దోచుచున్నావు."

అట్లు గంభీరముగ సంభాషించుచుండిన జులేఖాయొక్క హృదయ రహస్యవిచ్ఛేదనాయత్తచిత్తుండై, ఫకీరొక్కతీక్షణవీక్షణము నామెపై సారించి, మందహాసమొనరించుచు నిట్లు పలికెను—" భరతఖండము నందెల్లడల బంగాళాదేశస్థు లసాధారణమేధావంతులని సుప్రసిద్ధమై యున్నది. వంగీయవంశసంజాతవగు నీయప్రతిహతశక్తి సామర్థ్యముల ముందు నూర్జహానుయొక్క తెలివితేటలేపాటివి!"

౨౧

శ్రోత్రప్రసంగము

అంతవరకు నాసీనయై, ఫకీరుయొక్క పలుకుల నాలించుచుండిన జులేఖా దిగ్గునలేచి కోపఘూర్ణితవదనయై యిట్లు పలికెను.— "అయ్యా! నీతోడి వాదము నిరర్థకము. ఒక్కమాటజెప్పెద, నాలింపుము. —నాజాడలరయుటకై మహారాణి తక్షణము విశ్వప్రయత్నము లొన రించును. నేను కానరాకుందునేని, సార్వభౌమురాలు కుపితస్వాంతయై భూమ్యాకాశములను జిందరవందర జేయింప గలదు సుమా!"

జులేఖాయొక్క తీవ్రాలాపములకిట్లు ఫకీరు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.

—" జులేఖా ! నీవట్లు తీవ్రపడనేల ? నేటిరేయి నీకై తాపత్రయపడుటకు మహారాణికి తీరిక యుండదులే. "

" అదియెట్లు ? "

" సార్వభౌముఁడు నేటిరాత్రి మహారాణి మందిరమున శయనించును గనుక "

తోడనే జులేఖా యాశ్చర్యస్వాంతయై యిట్లు పలికెను.—"ఓహో రాజాంతఃపురరహస్య విషయములన్నియు నీకుఁజక్కఁగా తెలియునట్లున్న దే ! నాకంటె నీవే విశేషముగ నెఱింగియుండుట కర మాశ్చర్యకరముగా నున్నది ! "

మందహాస మొనరించుచు ఫకీరిట్లు బదులిడెను.—" జులేఖా ! నేనొక్కమాట చెప్పవలసి యున్నది. నీవిట్లు నిగూఢముగఁ బ్రవర్తించుట మాని, హృదయము విచ్చి మనసార ముచ్చటింతువేని, ఇరువురకును క్షేమకరముగా నుండును. సావధానచిత్తవై యోచింపుము.

జులేఖా సహజముగ గంభీరస్వాంతయయ్యు నొక్కింత చలించెను. మిగుల దృఢముగాఁ బ్రసంగింపఁగడంగియు నాయువతీలలామ ప్రకంపితకంఠయై యిట్లుపలికెను.—" నేను విశేషించి చెప్పవలసిన దేమున్నది ? భాగ్యవశమున మహారాణియొక్క ప్రాపుఁబడసిన దాననై యున్నను, బీగముమహాలు నందలి వేన వేల దాసీలలో నేనొక్కరితనుగదా, నాకు రాజకీయ వ్యవహారములతో నంబంధమేల ?

" లేకేమి ? సంబంధ ముండు కారణమువనే, వింత తెరంగున నిన్నీ ప్రదేశమునకు రప్పింపవలసివచ్చెను. సరె, ప్రస్తుతమది యట్లుండ, నేనెంత చెప్పినను సరకుఁజేయక మౌర్ఖ్యము వహించి, నీవు నిష్కాపట్యము వహింపకుండుటచే, నిన్ను గుఱించి యొక్క ప్రశ్న యడుగవలసియున్నది."

" అదేద్దియో శీఘ్రముగ ముగించి నాకనుజ్ఞ నొసంగుము. "

“ నీ కుమార్తె యెచట నున్నది ? ఆ బాలిక జాడ నీకేమైనఁ దెలి యునా ?”

“ ఆమె జాడ నాకు లేశమైనను దెలియదు. నాపట్టి యొక వేళ సజీ విమై యున్నను, నాకు మాత్రము విగతజీవియే. ”

“ ఏమీ ! నీబిడ్డ యీ నగరమున లేదనియే యందువా ? ”

“ అయ్యా ! నా కేమియుఁదెలియదని చెప్పియే యుంటిమి ! నాముద్దు లబిడ్డజాడ నీవే యెఱుంగునటు లున్నది. ”

“ అట్లయినచో, నీబిడ్డ యెచటనున్నదో వెదకింపుమందువాయేమి?”

“ అయ్యా ! వలదు ! వలదు. అయ్యో ! నేనుజాతిభ్రష్టనైతినే. నిజముగా నాపట్టిని గాంచునంతటి భాగ్యము కలుగనున్నను, మహాత్మ్ముని దీయ మందిరమున బానిసనై యున్న నావదనమును నాబిడ్డకెట్లుచూప గలను ? ”

“ నీ మామగారి జాడయైన నీకుఁ దెలియునా ? ”

“ నాకుఁదెలియదు. ప్రజాభిప్రాయము ననుసరించి నేనుగూడ నా మహనీయుఁడు మనుమరాలితోఁ గలసి పవిత్ర భగీరథీ తోయములం బడి మరణించి యుండుననియే విశ్వసింతును ”

అట్లు పలికిన జులేఖాయొక్క హృదయ రహస్య కవచమును భేదిం పఁగల తీక్షణ వీక్షణము నామెపై నిగుడించి ఫకీరిట్లు ప్రశ్నించెను— “ నీమనోవిశ్వాసము నిజముగా నట్లేయున్నదా ? ”

“ అయ్యా ! నిజముగా నట్టులే. గాని అనవసరముగ నిట్లు ప్రశ్నిం చుచు నన్ను బాధింప నేల ? ”

ఆవలుకులను వినకయే ఫకీరిట్లు చెప్పఁ దొడంగెను— “ విపరీత ముగా జరుగుచున్న ఆహత్యలగుఱించి నీ కేమైనఁ దెలియునా ? ”

తోడనే కోపవివశయై, చుఱచుఱఁ జూచుచు జులేఖాయిట్లు ప్రత్యు త్తర మొసంగెను.—

"ఎంతటిసాహసము! హత్యలకు నేను కారకురాలనని నిరూపింపఁ జూతువాయేమి?"

ఫకీరణుమాత్రమైనను జలింపక నిశ్చలముగా నిట్లు పలికెను—"ఫతేపూరు సిక్రీ వ్యవహారము గుఱించి కొంచమైనను నెఱింగింపజాలవా?"

"అయ్యా నాకేమియుఁ దెలియదు. నాకెట్లు తెలియఁగలదు?"

"జులేఖా! నిక్కమెఱింగింపుము."

"అయ్యా! క్షమింపుడు. మీయసంబద్ధ ప్రలాపములకు బదులాడను."

"ఆకాయగూరలు విక్రయించు బాలిక, ఆవెఱ్ఱిముసలి, ఆసన్యాసి అవతారలవి—మొదలగు మిథ్యా వేషధారుల గుఱించి యైనదెలియునా?"

"అయ్యా! నాకేమియుఁ దెలియదని యెన్నిసారులు చెప్పవలయును? హా! దైవమా! ఈవిషమ పరీక్షనుండి తప్పింపుము"

"జులేఖా! నేజెప్పు నదంతయు మిధ్యయే యందువాయేమి?"

"అయ్యా! నాకా విషయమే తెలియనపుడు మిధ్యయో యదార్థమో యెట్లు నిరూపింపఁగలను?"

"సర్వసుందరీ! నీ గాంభీర్యము మిక్కిలి కొనియాడదగియున్నది. కాని, నీహృదయ మెఱింగింతువేని, నీకుక్షేమకరముగా నుండునుసుమా. నీ వింక నిగూఢప్రవర్తనము జాలించిననే, నీవుతలపెట్టినకార్యము సులభతరముగ సాధింప నగునేమో. ఆపాటి నీ వాలోచింపఁ జాలవైతివే, కావున ఈవిషయమై హృదయము విచ్చి మాటాడ రాదను నీ మనోనిశ్చయము మాత్రము శ్లాఘనీయముగా లేదు."

నిశ్చలస్వాంతయగు జులేఖాయించుకేని చలింపక గంభీరముగా నిట్లు పలికెను.—"అయ్యా! నీవంటి మహనీయు డిట్లు దురభిప్రాయపాశబద్ధుఁడగుట మిగుల సంతాప కరము. ఎట్టిరహస్యమైనను నాహృ

దయను నావరించియున్నచో, నీవంటి సర్వజ్ఞుని గాంచుభాగ్య మబ్బునంతనే, పరమానందభరితనై యెటులింగించి ధన్యతగాంచియుండనా ! ”

ఆమె యట్లు పలికినంతనే ఫకీరు వదన మొకింత వివర్ణమాయెను. ఆతని గంభీర స్వరముకూడ నొకింత చిన్నవోయెను – “ జులేఖా ! మఱల నెఱింగింతు నాలింపుము – నీహృదయరహస్య మెఱింగింతు వేని, నీకే మిక్కిలి లాభకరముగ నుండును. ”

తోడనే, క్రోధఘూర్ణమాన మానినియై ఆమె యిట్లనెను– “ నేను లాభము నపేక్షించుటలేదు. దయయుంచి నన్నుబోనిమ్ము. ”

“ సరే! అట్లేయగుగాక. నీవిఁక వెడలవచ్చును. ”

“ అయ్యా ! ఈమందిరమునుండి వెడలుమార్గము చూపింపుము. ”

“ నీవేతెంచిన ద్వారము తెరచియే యుండును. కాని, నేటిసమాచారమేరికి నెఱింగింపరాదని వేఱుగ జెప్పనక్కరలేదుగదా ”

“ నేనెఱింగింపను. పర్యవసానము నీకే దెలియగలదు. ”

తోడనే ఫకీరు పకపక నవ్వుచు నిట్లుబదులాడెను–“ నీవెట్టి గట్టి ప్రయత్నములొనరించినను ఎచ్చటనైననుసరే, నన్నునీవు గుర్తించుట కల్ల. మఱియొక్క విషయము చెప్పెద వినుము –

“ పార్శ్వేషుగుఱించి లేశమైనను బయల్పఱచెదేని, నీకు లాభము కలుఁగకుండుటయేగాక, నష్టము వాటిల్లగలదని యెఱుంగుము. నీవిఁక పోవచ్చును. ” అని పలికి, యెదుటనుండిన ద్వారమును ఫకీరు చూపింప జులేఖా యిట్లు ప్రశ్నించెను.–

“ అయ్యా! దయయుంచి ఈమార్గ మెచ్చటికిఁ గొంపోవునో చెప్పెదవా ? ”

ఫకీరు :– “ ఈమార్గము ననుసరించి యేగెదేని, నీకే తెలియగలదు. కాని, మఱల నొక్కసారి చెప్పెదనాలకింపుము–నీ హృదయరహస్య వృత్తాంతమును బూర్తిగ నెఱింగింతువేని, నీకెంతయో

లాభకరముగ నుండును. కష్టసమయములందు నీకెంతయు సహకారివై యుందునుసుమా? త్వరపడక బెన్నగ విచారించుకొనుము."

జులేఖా ద్వారమును సమీపించినదయ్యె, ఫకీరట్లు పలికినంతనే మోముద్రిప్పి నిశ్చలహృదయముతోడనే యిట్లు పలికెను— "అయ్యా మీరతిదారుణముగ దురభిప్రాయమునకుఁజిక్కియున్నారు. ఏదియెట్లున్నను, ఒక్కవిషయము నరయవలయును. మిమ్ము నేనెట్లు పరిగణింపవలయును.—మిత్రులనియా, శాత్రవులనియా?"

ఒక్కక్షణమూరకుండి, ఫకీరిట్లు బదులిడెను :—"మిత్రత్వమో శత్రుత్వమో, కేవలము నీప్రవర్తనము ననుసరించియే యుండును."

"అయ్యా! మీగురించి సవిస్తరముగాఁ దెలిపికొనుట శ్రేయస్కరము కావున, దయయుంచి వివరింతురా?"

"నేను సామాన్యపు ఫకీరునే, అంతకంటె విశేషములేదు."

"నేనుమహారాణికి నూడిగముజేయు చెలికత్తెనగు నట్టులేగదా"

"ఒకవిధముగా నట్టులే యనవచ్చును. ఒక్కవిషయము మాత్రము స్పష్టముగఁ జెప్పెద. గమనింపుము. నేను మొగలాయి వంశజుల క్షేమము గోరువాఁడ ననియు, హైందవులకుఁ జెఱుపు గోరువాఁడను గాననియు, నెఱుంగుము. నీ విఁక బోవచ్చును."

"అయ్యా! ఈ మార్గము బీగము మహాలునకు గొంపోవునని భావింతును."

"ఆ మార్గము ననుసరించి యేగుదేని, నీకే దెలియును."

"మిమ్ము మఱల దర్శింపగలనా?"

"అవసరము కలుగునేని, మనము మఱల గలియు నేర్పాటు జరుగవచ్చును. నీ వింక నిలువవలసిన యవసరము లేదు. పొమ్ము."

ఎదుట నుండిన యా ద్వారమున జులేఖా ప్రవేశించినంతనే, ఆమె వెనుక గుభాలున నొక శబ్దమాయెను. తోడనే యుదరిపడి ఆమె వెను

కకు మఱలి చూడ, తా నేతెంచిన మార్గము పూర్తిగ మూయఁబడి యుండెను. ఆ తలుపెచట నుండెనో తెలియకుండెను. ఈ స్థలమున దలుపు ఉండును అని నిర్ణయించుటకైనను నవకాశము లేకుండెను. శిలానిర్మితమగు కుడ్యము తప్ప వేఱొండు కానరాకుండెను. ఆ ద్వార మేమాయెనో, ఆ తలుపు యేమాయెనో—అంతయు నింద్రజాలమువలె నుండుటచే నామె భయాశ్చర్య వివశ యాయెను.

ఆమె యొక చిన్న గదిలో నుండెను. చెంతనే, సోపాన పరంపర లుండెను. మేడపై నొక దీపము వెలుగుచుండెను. ఆకారణమున క్రింది గది యొక్కింత కాంతియుతముగ నుండెను. కాని, ఎంత వెదకినను దా నేతెంచిన ద్వారము గోచరింపకుండుటచే నామె విసిగి వేసారి, చెంతనుండిన సోపానముల నారోహించుచు బోవ, దివ్యభవనమువలె నుండిన మసీదునం దామె ప్రవేశించెను. అందు సహస్ర బాహువులుగల దీపరాజ మొందు దేదీప్యమానముగ విరాజిల్లుచుండెను. చంద్రకాంత శిలానిర్మితమైన యామందిరకుడ్యముల ధగధగ ద్ధాయమానమై భవము గాంచినంతనే జులేఖా యాశ్చర్యమగ్నమానసి యాయెను. వర్ణనా తీతముగ నుండిన యాదివ్యమందిరమే సుప్రసిద్ధమగు మోతీమసీదు. అద్వితీయమై భవ విరాజమానమై యొప్పు నమ్మహామందిరము ఆగ్రా నగర దుర్గావరణమునందే యుండెను. సార్వభౌము కుటుంబమునకై గలిగిన విస్మయము వర్ణనాతీతముగ నుండెను.

మోతీమసీదు దుర్గావరణయందే నుండినను, రాజమందిరమునకు వెలుపలనే యుండెను. ఆ రెండుమందిరములకును భూమిలోపలి భాగ మున మార్గ మేర్పడియుండెనని యేరికిఁ దెలియదు. అట్టి రహస్యము తనకు గూడ దెలియకుండుట జులేఖాకు మిగుల నాశ్చర్యకరముగ నుండెను. ఆ పరమరహస్యము సార్వభౌమ పుత్రుఁడగు పార్వేషుకు సహితము తెలియదు. ఆకారణముచేతనే, జులేఖా యత్యద్భుతము గా

వృథ్వీలోనికి దిగిపోవుట గాంచినంతనే, పార్వేషు భయభ్రాంతుఁడును విస్మయపరవశుఁడును నాయెను. ఆతని కాగుప్తమార్గము తెలియదని యామె సులభముగా గుర్తింపఁగలిగెను. ఆమె నాతెఱంగున ఫకీరేల రప్పించియుండెనో, ఆమె యట్లేల వచ్చియుండెనో కూడ పార్వేషున కగమ్యముగ నుండెను. వారిరువురుఁ గలసి తన్ను రాజ్యాభిషిక్తు నొనరించు తలంపుతో మంతన మొనరించుచుండిరని రాజకుమారుడు విశ్వసించియుండెను. అతఁడు నిజముగ నట్టిబేలయే యనియు, రాజ్య సంపాదనమునకు వలయు చాకచక్యము లాతనియందు సూన్యము లనియు జులేఖా గుర్తించియుండెను. మదిరాపానములకు దాసుడై, నిరంతరము మైమఱచియుండు మూర్ఖులా కష్టసాధ్యమగు మొగలాయి సామ్రాజ్యమును జేపట్టువారలు!

రాత్రి మీఱియుండుటచే నందెవ్వరు నుండరని జులేఖా యెఱింగియే యుండును. దైవాంశసంభూతు లనఁబడు రాజసంతతివారలు మాత్రమే ప్రార్థనకై కూడు నా మందిరమున జులేఖా యేకాకియై యుండెను. ఆప్రదేశము నిర్జనముగ నుండుట చేతను, నిశ్శబ్దముగనుండుట చేతను, బాహ్యప్రపంచమంతయు మైమఱచి నిద్రించుచుండుట చేతను, జులేఖా యాలోచనా యత్తచిత్తయాయెను. కాని, అట్టి ప్రదేశమున నాలోచించుచుగాల యాపన మొనరించుట వివేకము కాదని యెంచి ఆ మసీదునంతయు నొక్కసారి పరిశీలనగా దిలకించి, పైకిఁ బోవలయునని గమకింప నామందిరము నుండి యొక మానిసి నిష్క్రమించుట గోచరమాయెను. ఆతఁడు తాను గాంచిన ఫకీరువలెనే యుండెను. తన్నెవరైనఁ గాంతురేమో యని కాబోలు ఆతఁడతి రయమున నిష్క్రమించి యుండుట నాతని వదనము గాన్పింపకుండినను, ఆతఁడు తప్పక తనతో సంభాషించి యుండిన యావింత ఫకీరేయని యామె నిశ్చయముగ గ్రహించెను. ఆఫకీరు యాకృతి దృశ్యమైనంతనే, ఆమందిరము

పీడనుండిన జులేఖా విస్మయపరవశయై చేష్టలుడిగి, శిలావిగ్రహాకృతి దాల్చెను.

ఫకీరుతోడ నామె సంభాషించిన మందిరమునకును, ఈమందిరము నకును ఆమె యరుదెంచిన మార్గము తప్ప వేఱొండు మార్గము లేదని జులేఖా స్పష్టముగఁ దెలిసియుండెను. వేఱొక మార్గముండు నేని, ఆమెకుఁ గోచరము కాకుండునా? ఆమె వెంబడియే దొంగవలె తక్కుచు తారుచు నాతఁడరుదెంచి యుండునా? అట్లయినచో, వివేక వతియు సూక్ష్మజ్ఞానియునగు జులేఖా ఆపాటిగుర్తించియుండదా? కాని మార్గంతరములేని యీమసీదునందు జులేఖా యెఱుంగకయే యెట్లుప్రవే శించి యుండును? ఫకీరుయొక్క ప్రవర్తన మంతయు కేవలము మాయ వలెను ఇంద్రజాలము వలెను నుండెను. ఆవింతఫకీరు యొక్క విపరీత ప్రవర్తనము గుఱించి దలంచుకొలది యామెకు మతిపోవుచుండెను.

పట్టి యాలోచనలతో గాలయాపన మొనరింపరాదనుకొంచి, మనసు జేరదీసి వింతమానిసియగు నా ఫకీరుని వెన్నంటి అతనిజాడ నరయవల యునని నిశ్చయించి, అత డెచటికిఁబోవునో గనిపెట్టుట ప్రధాన కర్తవ్య మని యెంచి, జులేఖా ప్రయాణ మొనరింపసాగెను.

ఆఫకీరుయొక్క వైఖరి గాంచుకొలది ఆమె విస్మయమధికాధిక ముగాఁజొచ్చెను. అతఁడెవ్వడోగాని, యతిరయమున రాజాంతఃపురము వైపుననే బోవుచుండెను. నిస్సంగుడనన్యాసియేమి రాజాంతఃపురము ప్రవేశింపఁగడంగుటయేమి? ఆనిశీధసమయమున మిణుకు మిణుకులాడు నక్షత్రములకాంతి మాత్రమే సాహాయ్యముగ నుండుటచే, నావింత పూరుషునివదనము కానరాకుండెను కానిఆదీర్ఘకాయముమూర్తి సౌమ్య తయు, బాహువుల దీర్ఘతయును, చీకటియందు వెండిముద్దవలె తళతళ లాడుచుండిన యాతని బవిరిగెడ్డమును, పాదములవఱకు వ్రేలాడుచు నాతనిశరీరమును గప్పియుండిన అల్ఫాలాయును గోచరించినంతనే

యాతడు తప్పక ఆఫకీ రేయైయుండునని స్పష్టమాయెను. కాని, ఆతేడు నిక్కముగా సార్వభౌముమందిరము జొచ్చునో, లేక, మార్గమధ్యమున నెట్టులైన నంతర్ధానమగునోయని శంకించి, జులేఖాకూడ నతిరయమున బోయెను.

ఫకీరుయొక్క గమనమును బరిశీలించుచు శీఘ్రముగా బ్రయాణ మొనరించుచుండిన జులేఖా హఠాత్తుగ విస్మయపరవశయై, చైతన్య విహీనయై ఆకస్మికముగ వంక నట్టె నిశ్చేష్టయై విస్తారపాటుతో వీక్షింపఁగడంగెను.

౨౨

దులారీ

రాత్రిమీఱియుండుటచే, ప్రదేశమంతయుకదు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. వివిధకార్యతత్పరులై యుండు మానవు లెల్లరు దమతమ నివాసముల యందు విశ్రమించుచుండుటచే మనుష్యసంచార ముడిగి యుండెను, వేళ యతిక్రమించుటచే రాజమందిరమునందలి దీపరాజములు నహితము కానరాకుండెను. సముద్రతరంగములవలె మహోర్భాటముతో ముందువెనుకలకు నిరంతరము నూగులాడు జనసమూహము లంతరించుటచే రాజాంతఃపుర మంతయు నిద్రించుచుండినటులు కదు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. సాయుధులై, యప్రమత్తులై, సింహములవలె గావలి యుండు ఘారావాంద్ర గర్జనలు మాత్రము కఠోరముగ వినవచ్చుచుండెను. ఆసమయముననే, ఢంకానగారా మొదలగు వాయిద్యములు కర్ణపర్వ మొనరింప నారంభించుటచే నపుడు పండ్రెండు గంటలాయె నని జులేఖా గ్రహింపఁ గలిగెను.

రెండుమూడు గంటల కాలములో నాఁడామెగాంచిన యద్భుతము లన్నియు మఱల స్మరణకు వచ్చెను. ముఖ్యముగా, ఆ ఫకీ రెవ్వరై యుండునో యను ప్రశ్న యామెను మిగుల బాధింపఁ దొడంగెను.

కేవలము మోక్షసాధనానుష్ఠానపరతంత్రుఁడై యుండు సంయమీశ్వరునివలె నుండిన ఫకీరు నన్నీ తెఱంగున బట్టించి బంధించి యతివిపరీతగతి నిర్జనప్రదేశమునకు రప్పింపనేల ? ఈతని హృదయరహస్యాభిప్రాయమేమై యుండును ? సర్వజ్ఞునివలెఁ దోఁచునీతఁ డెవ్వఁడో ?

అని పరిపరి విధములఁ జింతించుచుండ, నా ఫకీరు సింహద్వారము సమీపించెను. ఆతని గాంచి నంతనే గస్తుతిరుగుచుండిన సైనికులు దిగ్గునలేచి భయభక్తితులై, తాముధరియించిన యాయుధములను బ్రదర్శించి, యతివినయముగ, దాఱినొసంగిరి. మొగలాయిసార్వభౌముఁడు మాత్రమే యట్టి మహాగౌరవమున కర్హుఁడై యుండెను. సార్వభౌము పుత్రులు సహితమట్టి విశేష గౌరవము నెఱుంగరు. ఈ విషయమును జులేఖా యెఱిఁగియుండెను. ఆ కారణముననే ఆమె ప్రమాన్నబడి యట్టెవీక్షింప దొడంగెను. సువర్ణమయ విగ్రహమువలె నామె చేష్టలుడిగి యుండుట కయ్యదేగారణము. " ఈఫకీరెవ్వరు ? రాజమందిరద్వారమున గావలియున్న రక్షకభటులవలన నట్టి మహాగౌరవము నందఁగల యీమహాపురుషుఁ డెవ్వఁడు ! అని యెంత యోచించినను సమాధానము కుదురదాయెను. ఈపాదుషావారే యిట్టి రూపము ధరించి యుందురా ? యని ఆమె వితర్కింప నారంభించెను. అదియెట్లగును ! ఆమె పాదుషాను నెరుంగనిదికాదు. వివిధసమయములందు సార్వభౌముఁడు వివిధవస్త్రధారుడై యుండుట జులేఖా స్పష్టముగ నెఱింగియే యుండెను. అట్టి స్థితియందు, పాదుషాయే ఫకీరురూపు దాల్చియుండినచో, నాతనితో నంతకాలము సంభాషించి యుండిన తాను గుర్తింపఁజాలనా యనితర్కించి, ఆ ఫకీరు పాదుషా కాఁజాలఁడని యామె స్థిరపరచికొనెను. కాని సర్వజనభయంకరుండగు సార్వభౌముఁడొక్కఁడే పడయఁగల మహాగౌరవమునకుఁ బాత్రుఁడైన యాఫకీరెవరు ?

అట్లామె వితర్కించుచు ధ్యానైకతత్పరుఁడైయుండ, నాఫకీరు రాజమందిరము బ్రవేశించి యంతర్హితుండాయెను. తోడనే యాలోచనలతో బ్రొద్దుపుచ్చుట కర్తవ్యము గాదని యెంచి యతిరయమున నామె గూడ సింహద్వారమును సమీపించెను. ఫకీరునకట్టి మహాగౌరవముతో స్వాగతమొసంగిన ద్వారపాలకు లెప్పటి యట్లు సరససల్లాపము లొనరించుచుండిరి. ధ్యానైకతత్పరయై యుండి నజులేఖా వారిని సరకుఁ జేయకయే రాజమందిరము బ్రవేశింపఁగడంగెను. కాని, ఆమె ముసుగుధరించి యుండుటచే గుర్తింపజాలని ద్వారపాలకు లామెను వారింప, దనచేతనుండిన నూర్జహాను దివ్యనామాంకితమగు వజ్రపుటుంగరము బ్రదర్శించినంతనే, పెనుబామునుగాంచి యదరిపడు పాంథులవలె, వార లులికిపడి, తహాతహాలాడుచు దిగ్గున లేచి, ముకుళితకరకమలులై దారి నొసంగిరి. అంత, వారి నతిక్రమించి కొంత దవ్వరిగి మఱల వెనుకకు మఱలి, కావలివారి నాయకునిగాంచి జులేఖా యిట్లు ప్రశ్నించెను:—“అయ్యా! ఇప్పు డిపుడే యిందు బ్రవేశించి యుండిన వార లెవ్వరో యెఱింగుదువా?”

నాయ— “జులేఖాబీబీ! ఇంకెవ్వరు! ముల్లోకములను శాసించు పాదుషావారే. ఒక్క క్షణముక్రింద నేగదా దేవర యేతెంచి యుండిరి!”

తోడనే, యామె సుందరవదనము సిందూరవర్ణము వహించెను.

“ఏమీ! పాదుషావారా! నాయకోత్తమా! నీవులెస్సగ దిలకించి యుంటివా? ఇంకొక నిముసముక్రిందఁ జొచ్చినవాడు ముసలిఫకీరు కాడా? వృద్ధుడగు ఫకీరే యిందు బ్రవేసించియుండుట నేగాంచియుంటినే!”

“జులేఖాబీబీ! పాదుషావారినే నీవు గుర్తింపఁజాలకుండుట చాల వింతగానున్నది. పాదుషావారు కున్న మేమట్టి మహాగౌరవమును జూపింతుమా?”

“ఫకీరు కాఁడనుమాట నిశ్చయమేనా?”

"బీబీ! ముహూర్తానికి నిశ్చయము"

"సరే పాదుషావారిచట కేగి యానిశీథసమయమున నేతెంచిరో చెప్పగలవా?"

"జులేఖాబీబీ! మాకట్టి విషయము లెట్లు తెలియును?"

"పాదుషావారేయగు గాక కాని వారు ఫకీరువేషము ధరించి యుండలేదా!"

"లేదు లేదు. మేము కనులార గాంచియుంటిమి బీబీ."

తోడనే, పిడుగుపడినట్లుజులేఖా విస్మయభరముచే గ్రుంగిపోయెను. కావలివారితోనిక ప్రసంగించుట నిరర్థకమని యెంచి శీఘ్రముగ లోనికి బోయి, బీగముమహలు సమీపించి, అచట రక్షకునివలె గావలి గాచు చుండిన 'మస్రూ' యను ఖోజాకు దన వజ్రపుటుంగరమును బ్రదర్శించి నంతనే వాడు కాళ్ళపడి దిగ్గునలేచి వంగివంగి సలాములాచరింప, వాని నిట్లు జులేఖా ప్రశ్నించెను—"ఈరాత్రి పాదుషావారు యేబీగము మందిరమున నుందురో చెప్పుము"

"ఏరాత్రి ఏరాణితో సార్వభౌముడు క్రీడించునో మస్రూకు దప్పక దెలియుచుండును. కావున, వాడిట్లు సగర్వముగ బ్రత్యుత్తరమొసం గెను.—"జగద్రక్షకురాలగు నూర్జహాను బీగముసాహేబు దివ్యమం దిరమున పాదుషావారున్నారు. కాని, జులేఖాబీబీ! నీకీవిషయము తెలియకుండుట చాల వింతగా నున్నది!"

వానితో బ్రసంగించుటకు తీరిక లేకుండుటచే, మానిమాటలను వినకయే జులేఖా నిష్క్రమించెను. రాజాంతఃపురవాసు లనేకులు మైమరచి నిద్రించి యుండుటచే గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. సందడితో పాటు దీపరాజముల కాంతిసహితము విశేషముగ తగ్గియుండెను. మృదుమధురగానస్వరము మాత్ర మచ్చటచట వినవచ్చుచుండెను.

చప్పుడుచేయక, మిక్కిలి జాగరూకతతో నూర్జహాను దివ్యభవన

మును జులేఖా సమీపించెను. సార్వభౌముని స్వాధీన పఱచికొనిన యా సాధ్వీమణి శయ్యామందిరము మూయఁబడియుండెను. చల్లని కాంతులీనుచుండిన దీపరాజమొండుయందు వెలుఁగొందుచుండెను. ఆమందిరము కడు నిశ్శబ్దముగ నుండుటచే, తన్నివాసులు మైమఱచి నిద్రించుచుందురని జులేఖా గ్రహించెను. ఐనను ఆమందిర ద్వారము సమీపించి, కడునిశ్శబ్దముగ దనకర్ణమునొండు తలుపునజేర్చి, సర్వేంద్రియమర్థ్యములను కర్ణేంద్రియమునందే కేంద్రీకరించి, ఏమైనను విననగునేమోయని జులేఖా ప్రయత్నించెను. కాని, ఆమె ప్రయత్న మంతయు నిరర్థకమగుటచే, ఖిన్నయై, అందు నిద్రించు వారలెవ్వరో తెలిసికొనుటకు నవకాశము లేకపోయెగదా యని వగచుచు నామె నిజ నివాసము జేరెను.

నూర్జహానుయొక్క దివ్యభవనము క్రిందనే, జులేఖాకొఱకు మూడు గదులు ప్రత్యేకింపఁబడియుండెను. బీగము మహాలునందలి వేనవేల బందీలలో నొక్కజులేఖా మాత్రమే యట్టి ప్రత్యేక గౌరవమునకు పాత్రురాలై యుండెను. ఒకగదిలో నామెశయనించును. ఆమెకొఱకు నేతెంచువారలతో బ్రసంగించుటకు రెండవగది ప్రత్యేకింపఁబడెను. మూడవగది యామె పరిచారికకై ప్రత్యేకింపబడియుండెను. జులేఖా యంతటి గౌరవము నేల వడయఁగలిగియుండెనో పాఠకులు గ్రహించియే యుందురు. మహాసామ్రాజ్యమును శాసించు నూర్జహాను మహారాణియొక్క యమితాను రాగమున కామె పాత్రురాలై యుండెను. ఎట్టి క్లిష్ట వ్యవహారమునందైనను, ఎట్టి రాజకీయ సమస్యాపరిష్కార సందర్భముననైనను నామె సలహాను నూర్జహాను యపేక్షించుచుండెను. మేధావియు సూక్ష్మజ్ఞానియు. ఉపాయధురీణయు నగు జులేఖా సమయోచితంబుగ బ్రవర్తించుచు, మహారాణి హృదయమును రంజింపఁజేయుచు, బీగముమహాలునందేగాక మొగలాయిసామ్రాజ్యమునం

దంతటనుగూడ ప్రసిద్ధమానిస్త్రియై యుండెను. సద్గుణ వితాన యగునా నారీమణి యసాధారణ సౌందర్యవతియు గూడనై యుండుటచే నామె వాంఛించియుండెనేని, జహాంగీరు పాదుషాను దన దాసునిగా నొనరింపఁజాలియుండెడిది. కాని, బుద్ధ్యదప్రాయములును, నతిహేయములు నగు నైహిక సౌఖ్యములువర్జనీయములని యెఱింగిన దగుటచేనాసాధ్వీమణియట్టి దుర్వ్యాపారమునకుఁ గడంగలేదు. నీతి, శీలము, మానము యను సద్గుణములు కేవలము గగనకుసుమ ములై యుండినయాబీగము మహాలునందు నిరంతరము నివసించునదయ్యు, దన మానమును నిలిపికొనఁజాలిన జులేఖా ప్రసంశనీయురా లనుటకు సందియ ముండదు.

జులేఖాయొక్క వృద్ధపరిచారిక యొక వస్త్రమును గుట్టుచుండెను. ఆ పరిచారిక వృద్ధురాలయ్యు నవయువపటుత్వము గలిగియుండిన దగుటచే దన కార్యము జక్కగ నొనరించికొను చుండెను. అలుకుడియై నంతనే జులేఖా యేతెంచియుండెనని గ్రహించి యొక నిట్టూర్పు విడిచి, ఆమెను గాంచి యిట్టు లనెను—"ఆహా! వచ్చితివా! నిన్ను గాంచుటచే నిపుడు నాహృదయభారము తీరిపోయినది. ఇంతవఱకును, నీకెట్టి కష్టము, ఎట్టి యనర్థము వాటిల్లి యుండెనో యని చింతించుచునే యుంటిని. నీవు రాకుండుటచే మిక్కిలి వెఱగంది, బీగము మహాలంతయు వెదకి వెదకి నిన్ను గాంచఁజాలక దిగులొందిన డెందముతో నీకై నిరీక్షించుచుంటిని. అమ్మాయీ! నీవిట్లు తడయుట తగునా! రెండు ఝాము లైనదే! నీవెచటి కేగియుంటివి? నీకై తయారుచేసిన యాహారము సిద్ధముగ నున్నది—"

విశేషముగా మాట్లాడుట యావృద్ధాంగనకు సహజమై యుండుటచే నామె యింకను నెద్దియో చెప్పుచు ప్రశ్నించుచునే యుండునని యెంచి జులేఖా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"దయామణీ! పాదుషాబేగము నాగురించి యేమైన బ్రశంసించి యుండునా?"

దయా — "నీగురించి ప్రశంసించుటకు నేఁడు మహారాణికి వేళ యెక్కడ? చీకటి యగుపఱకు పాదుషావారు నూర్జహాను తోడనే యుండిరి గదా"

"నిశ్చయమేనా?"

"ఏమీ! నిశ్చయమా యని ప్రశ్నింతువా? నేనింత వృద్ధురాలనైనను దేవుని కృపచే నాయింద్రియములన్నియు నాస్వాధీనములోనే యున్నవి. వయసుమీరినదాన నగుటచే నేను కొఱమాలిన దాననని భావింతువా యేమి? నాకంన్లు చెవులు పట్టుదప్పి యున్నవని యెంతువా యేమి? హా! ఏమి కాల వైపరీత్యము! మహారాజుగారి యాగమనము కన్నులార గాంచియుంటినే. మహారాజావారు టఙ్జను నుండి నాకదిచెంతచే దిగి ఇరువురుస్త్రీలపై నానుకొని, ఎట్టులెట్టులో మహారాణీ మందిరము జేరియుండుట నేను స్పష్టముగా గాంచియుంటిని. పానీయ మధికమగుటచే మహారాజు తూలిపోవుచుండెను సుమా"

"దయామణీ! మతిపోయినదా యేమి! గోడకు చెవులుండునని నీ వెఱుంగవా! నీ పలుకు లెవ్వరైన నాలింతురేని వెంటనే ప్రాణహాని సంభవించునని యెఱుంగవా?"

"ఎఱుంగ కేమి? అతిభయంకరమగు నీమాయామందిరము నెన్నఁడు ప్రవేశించితినో, నాటినుండియు గ్రహించుచునే యున్నాను"

"పాదుషావారు మగుడ నెపుడు పైకి వెడలిరి?"

"సరిపోయినది! పాదుషావారు వెడలిరనియే భావింతువా యేమి? మహామాయాస్వరూపిణి యగు నూర్జహాను భుజపంజరమున జిక్కిన తేఁడు యెట్లు వెడల గలడు! వలయునేని నీవు చూడవచ్చును. జగ

నోస్త్రహానాకారముగల సూర్యహామునియొక్క పాదములను మహారాజు తన శిరమున ధరించియే యున్నాఁడు."

అట్లు నోటికి వచ్చినట్లు వదరుచుండిన ముసలి దాదిని గాంచి భయవిహ్వలయై జులేఖా దిగ్గునలేచి ఆమెనోరు నొక్కి యిట్లు పలికెను.

"నోరు మూసికొని యుండఁజాలవా! నీకు పిచ్చిపట్టినదా యేమి? ఎవరైన విన్నచో నెంతప్రమాదము!"

ఆ వృద్ధాంగనకు పట్టరాని యాగ్రహము జనించుటచే నిట్లు తీవ్రముగ బలికెను.

"నాకీ చెఱయేల? నా దేశమునకు బోయెదను సెలవిమ్ము."

అట్టి జరబారెగనతో, వాదించుట వ్యర్థమని భావించి, ఒక్క క్షణమాగి భుజింతునని పలికి, జులేఖా తన శయ్యాగృహమునకు, బోయెను. ఇచట వృద్ధురాలగు దయామణి మాత్రము కోపముతో మండిపడుచు ఊడగా మిగిలియుండిన పండ్లను పటపట కొఱుకుచు నిట్లు గొణఁగఁ దొడంగెను.

"నీ కర్మము, నీ యిష్టము వచ్చినట్లు చేయుము. నీ కొఱకు మిఠాయిలను పండ్లను ఆ వెండిపళ్ళెరమున అమర్చి దాచియుంచితిని. పలావు మొదలగు పదార్థములను యథావిధిగా వేదసాదులకు పంచి వైచితిని. నీ యిష్టము—" అని యేమేమో యనుకొనుచుండెను.

మాంసభక్షకులగు మహమ్మదీయులమధ్య సదా వసించు జులేఖా యట్టి పదార్థములను వర్జించి కేవలము శాకపాకములనే గుడుచుచుంట మిగుల నాశ్చర్యకరమైన విషయమని పాఠకులు గుర్తించియేయుందురు కాని, ఈవిషయము నందఱు యెఱుంగరు. ఎట్లైనను, నిజముగ సందంత యాశ్చర్యములేదు. సుప్రసిద్ధుఁడగు నక్బరుపాదుషా రజపుత్ర రాజపుత్రికలను వివాహమాడి వారలను నిజాంతఃపురమునకు తెచ్చినపుడు వారివారి సాంప్రదాయముల ననుసరించియే వారు మెలఁగవచ్చు

ననియు, వారి మతాచారముల కెట్టినిరోధమైనను నొనరింపరాదనియు నా సాధుశీలుఁడు కఠినముగ శాసించియుండెను. జహాంగీరుకూడ తండ్రి తెలుంగుననే సంచరించుటచే బీగము మహలునందలి హైందవాంగన లెల్లరు దమ తమ యాచారములచొప్పుననే మెలంగ గలుగుచుండిరి. కర్మవశమున మహమ్మదీయమతము నవలంబింపవలసి దయ్యు నా జాతి దుస్తులను మాత్రమే ధరించుచు నాచారవిషయములందు బూర్తిగ హైందవ శుద్ధాంగనవలెనే జులేఖా మెలంగుచుండెను. ఆమె సాధారణముగా బాలు త్రాగుచు, పంక్షనారగించుచు, నప్పుడప్పుడు మిఠాయిలనుకూడ దినుచు, మహమ్మదీయాహారమును మాత్ర మామె వేద సాదల కిడుచుండెను.

తుపాను సమయమునందలి సముద్రమువలె జులేఖాయొక్క డెందము మిక్కిలి యుల్లకల్లోలముగ నుండెను. పాదుషా సూర్జహాను యొక్క మందిరముననే యున్నాఁడా? అట్లయిన, ఫారావాండ్ర వాక్కులు యసంబద్ధము లగునే! ప్రవేశించినవారు పాదుషావారే యని ఆ ఫారాచౌకీలు చెప్పియుండిరే! సూర్జహాను మందిరమున నుండువాఁడు పాదుషాయగునా కాఁడాయని యెంత ప్రశ్నించుకొన్నను శంకానివృత్తి కాకుండెను. ఆలోచన తీవ్రమగుచుండుటచే, నామె మెదడు కరిగిపోవునటు లాయెను. ఆహారముపై వాంఛ లేకుండెను. కాళ్చేతులు లాగుకొని పోవుచుండెను. సముద్రతరంగములవలె పొంగిపొంగి కలంచుచుండిన వ్యర్థపు టాలోచనల నడంచునది నిద్రాదేవియే యని యెంచి యామె తనశయ్యపై వ్రాల, నా సమీపమునుండి 'ఆహా! హా' యను దీనారవము హఠాత్తుగ వినవచ్చుటచే నామె త్రుళ్ళిపడి లేచెను.

జులేఖాకొఱకు ప్రత్యేకింపఁబడియుండిన పడకగది యతి విశాలముగనుండెను. మనోహరములగుసోపాలు 'కుర్చీలు' మేజాలు మొదలగు

సామానులతో నామందిర మలంకరింపఁబడి యుండెను. వెండితోఁ జేయఁబడిన చిన్నచిన్ని మేజాలు అచ్చు టచ్చట గోడల కమరియుండెను. ఆ మందిర వైభవమును గాంచి, ఉమ్రావు మొదలగు నున్న తాధికారుల శయ్యామందిరములకు దీసిపోదని తోపకమానదు. కాని, వైభవముతో నలరారు సామగ్రిని నామెయుపయోగించుట యరుదు. ఆగోడల కమరియుండిన వెండిమేజాలపై ఫలహారాదు లుండినను, మనసు మిక్కిలి చీకాకుపడియుండుటచే, నామె వానిని ముట్టకయే, తాను గదిలో బ్రవేశించినంతనే తలుపువైచికొని తన శయ్యపై నామెవ్రాలెను. బీగము మహలు నందు పది సంవత్సరముల నుండియు సంచరించు చుండిన కారణమున నచ్చటి సాంప్రదాయములను జులేఖా చక్కగా నెఱింగి యుండెను. ఎన్నియో వైపరీత్యముల కామహలు రంగస్థలమై యుండెను. ఎందరో యువకులు స్త్రీవేషములు ధరించి మొగలాయి జనానా యందు బ్రవేశించు చుండిరి. పురుషసంపర్కములేక సుకుమారీమణులు తామ ప్రేమించు వన్నెకాండ్రను నిగూఢముగ రప్పించుట సాధారణ ధర్మమై యుండెను. నానా దేశములనుండి యరుదెంచి మొగలాయి జనానా యందు నివసించు యసాధారణ సౌందర్యవతులగు బీగములు, మహావైభవా క్రాంతులయ్యు, పేరునకు మాత్రము భార్యలే యయ్యు, తమకాంతులు తమ్ముమరచి పరాంగనలతో విహరించు వారలగుటచే, మన్మథా వేశమున బరపురుషులను గుప్తముగ రప్పించుట యాచారమై యుండెను. పురుషుడు బహుభార్యాసక్తుండగు నపుడిట్టి యధర్మములు ప్రభవించుట యాశ్చర్యముకాదు. అవివాహితలగు బందీలకొఱకు నరుదెంచు వారలసంఖ్యకొక హద్దు లేదు. ఇట్లు బందీలు మొదలు బీగములవఱకును నుందు వివిధతరగతుల వారెల్లరు తమ తమ విటులను రప్పించుచునే యుండిరి. సాధారణ పురుషులేగాక, ఉమ్రావు మొదలగు మహాపురుషుల క్షవరాదులు

సహితము ప్రచ్ఛన్నముగా నంతఃపుర జొరఁబడి తిరుగాడుచునే యుండిరి. కాని, ఒక్క విషయమును మన్నింపవలసి యున్నది. పాతుటీకలైనను పాదుషావారి బేగములు పహాలు జొరరాదు కావున, అంతఃపుర ప్రవేశించు వారెన్నియో మాయోపాయములను బన్నుచుండిరి. స్త్రీవేషము ధరించినంత మాత్రమున నందు నిర్భయముగా బ్రవేశించుటకు వలను పడదు. కాబట్టి ఒక్కొకప్పుడు కావలివారి కన్నుగప్పి మఱియొకప్పుడు వారికిలంచములు గుప్పుచు నందు బ్రవేశించుచుండిరి. పద్మవ్యూహము వలెనుండిన యమ్మహా మందిరమున నెట్టి యద్భుతములు జరుగుచుండెనో యెవరికి దెలియదు. అంతఃపురబందీలు, బేగములు యంతర్ధానమగుచుండిరో యెవ్వరికి దెలియదు. ప్రచ్ఛన్నముగా నందుఁ బ్రవేశించు పురుషులును సర్పంశజులును నెందరు విగతజీవులగుచుండిరో యేరికిఁదెలియదు.

నాటి యద్భుతవైపరీత్యముల కారణమున గ్రుంగిగ్రుంగి శయ్యపై వ్రాలిన జులేఖా, తానట్లు వ్రాలినంతనే "ఆహా! హా!" యను దీనారవము హఠాత్తుగ వినవచ్చినంతనే యదరిపడెను. కామాయత్త చిత్తుఁడైన మదాంధుఁడెవ్వఁడో తనమందిరము జొచ్చి తనమంచము నారోహించెనేమోయని యామె యనుమానించెను. ఆమె ప్రవేశించు నపుడు సన్ననిదీపమొక్కటియే వెలుగుచుండుటచేతను, మిక్కిలి యలసి ధ్యానైక తత్పరయైయుండుటచేతను నామె పరిశీలింపకయే శయనింపఁ బోయెను. తోడనే, యమ్మానవతి దండతాడితభుజంగమువలె క్రోధైకధురీణయై గంభీరముగా నిట్లు సంభోధించెను: "ఓరీ! నరాధమా! నాశయ్యపై బరుండ సాహసించిన రక్కసి యెవ్వఁడురా వీఁడు?"

కాని, ఆమె యట్లు గద్దించినను, నదుత్తరము రాకుండెను. తీవ్రమగు బాధను దెలుపు ఆహా!, యనునొక నిట్టూర్పుమాత్రము బయల్వెడలెను. ఆతల్పముపై శయనించిన వారెవ్వరో దెలియదుకాని, అధిక

మగు బాహుకువలెనై యొడలెఱుంగకుండినట్లు తెలియవచ్చెను. తోడనే లేచి, చెంతనుండిన దీపముదెచ్చిచూచి, యాశ్చర్యస్వాంతయై జులేఖా ఫక్కున నవ్వెను.

ఆశయ్యపై బరుండియుండినది యొక బాలిక. ఆమె ప్రాయము పంద్రెండేండ్లుపలెనుండెను. గాని, ఆమె యంతకంటె నెక్కుడు వయో వంతురాలని బీగము మహలునందలి వారందఱు నెఱుంగుదురు. పది యేండ్లనుండియు నామెయట్టులే పంద్రెండేండ్లబాలిక వలెనే గోచరించుచుండెను. అతికోమలమగు నామె సుందరవదనమునందు నెట్టి మార్పులైనను గానరాకుండెను. ఆసుందరవదనారవిందము సంతతము పరిశుద్ధమై విరాజిల్లుచుండెను. ఆకారణమున దమ సంతోషాతిశయమున నాగ్రా పురవాసులెల్లరు నామెను "స్ఫ్యా" యని పిలుచుచుండిరి.

ఆబాలిక సౌందర్యవతియేగాని, విశేష సౌందర్యవతియని చెప్పుటకు వలనుపడదు. ఆమె భుజములపై ప్రేలాడు కుంతలములు ఎదుగుతరుగు లులేక యట్టులే యుండెను. ఆమె సర్వదా సామాన్యవస్త్రములనే ధరించుచుండెనుగాని విలువగలవస్తుల నైనను డాబుగానుండు వస్త్రాభరణాదులనైనను నెన్నడుధరించుటలేదు. ఆమె జన్మరహస్యముగాని జీవితచరిత్రము గాని యెవ్వరెఱుంగరు. ఆమె యెచట జనించెనో, ఏజాతియో ఏదేశమో తల్లిదండ్రు లెవ్వరోకూడ నెవ్వరెఱుంగరు. ఆ రహస్యముల నరయు గుతూహలమున నెవ్వరైన నామెను బ్రశ్నించినచో నామె యెట్టి సమాధానము నొసంగక వారి హృదయమును రజింపంజేయు నొక్కచిరునవ్వును మాత్రము వ్యక్తీకరించుచుండెను. అనునిత్యము బాలికవలె దోచు నాయంగన యందొక గొప్పవిశేషముండెను. ఆ గ్రహము జనించునపుడామె నయనములు చింతనిప్పులవలెను, విషానలజ్వాలలు వెడలగ్రక్కు నాగేంద్రుని

నయనములవలెఁ బ్రకాశించుచు, నెమలినడుమువారికి భయభ్రాంతులుఁ గల్గించుచు చేపలు జోడించుచేయుచుండెను.

చిరకాలము క్రింద నెవ్వరో యామెను బేగముమహలునందు బ్రవేశపెట్టిరి. నాఁటగోలె, ఒకరియొద్దకుఁ బోక అమహలునందామె నిరంకుశముగఁ దిరుగాడుచుండెను. నూర్జహాను కూఁతురు మిక్కిరత్నమగు జులేఖాకు నామె ప్రియతమమైన పదార్థమై యుండెను. కాలచక్రము గిర్రున దిరుగుచుండినను ఏండ్లు గడచుచుండినను, బాలికవలెనే యుండిన యామె పరిశుద్ధప్రవర్తనము జులేఖాకు మిక్కిలి యానందదాయకముగ నుండెను. అప్పుడప్పుడర్ధరహితములగు మాటల నుచ్చరించుచు వినువారల కామె నవ్వుగలిగించుచుండెను. ఒక్కొకప్పుడామె మూఢురాలువలెను వెర్రిదానివలెను బ్రవర్తించుచుండెను. మఱియొకప్పుడామెయందునింగితజ్ఞానము ప్రపంచజ్ఞానమును గానవచ్చుచుండెను. అట్టియామె యవ్యక్తప్రవర్తనము మహారాణియగు నూర్జహాను యపారప్రేమను గూడ నాకర్షించెను. నిరంతరము రాజకీయ వ్యవహారములయందు నిమగ్నురాలై యుండు సార్వభౌమురాలు విశ్రాంతి కలుగునపుడా బాలికయభావచేష్టలఁ గాంచి వినోదార్థము యెకసక్కెము లాడుచు నానందించుచుండును. ఆ తెఱంగున నామె యందఱికి నానందముగలిగించుచునదగుటచేనామెను "దులాలీ!" యని యందఱు బిలుచుచుండిరి. తుదకు "త్స్వా" యను తొల్లిటిపేరు మాసి 'దులాలీ' యను నామమే స్థిరమైపోయెను.

బేగము మహలునందుండు దులాలీ యొక్కొకప్పు డాకస్మికముగా మాయమగుచుండెను. ఆమె యెచటికేఁగునో యెవ్వరికిదెలియదు. ఆమె సంరక్షకురాలగు జులేఖాయైన నెఱుఁగదు. అప్పుడపుడామె యాగ్రా నగరము దాటి పోయియెచటనో తిరుగాడుచుండును. ఛాయవలె సంచరించి, ఛాయవలెనే గోచరించు నా బాలికను గాంచినంతనే ద్వారపాల

కులు దాటిపోవసంగుచుండిరి. ఆమె మౌనము, మౌగ్ధ్యము, అవ్యక్తాలాపములు, నిరపాయకరమగు నసంబద్ధ ప్రవర్తనమును గాంచి ఆమెపై జాలివహించి, యామెక్కి క్రోధము కలిగింపకుండుటకే, నాబాలిక బీగము మహాలునందంతటను స్వేచ్ఛగా నిరాఘాటముగా సంచరించు చుండెను.

ఒక వారమునుండియు బీగము మహాలునందు గాని యాత్రానగర మందుగాని దులారీ గోచరించుటలేదు. ఆమె యెచ్చటకు వెడలెనో యెచటికేగెనో జులేఖా యెఱుంగదు. ఆబాలిక చుట్టు లంకరించుట సాధారణ లక్షణమగుటచే నామె కొఱకు జులేఖా వెదకింపలేదు. ఆమె గుఱించి తలంపనైనను లేదు. వృద్ధురాలగు దయామణి సహితమెఱుంగదనియే యందఱు భావించుచుండిరి. ఆ బాలిక యొక్క గమన మతిత్వరితము గను నత్యద్భుతముగను నుండెను. ఎవ్వరైన వెంబడించుటకు వీలులేనట్లు ఉడుతవలెను మర్కటమువలెను వృక్షములపైగాని గృహములపైగాని యతి లాఘవముగా నెగబ్రాకి లంఘించును. అట్టి దులారీ యెప్పుడు బీగము మహాలు ప్రవేశించెనో జులేఖా యొక్క శయ్యాగృహము నెట్లు ప్రవేశించెనో యెవ్వరెఱుంగరు. దయామణియే యెఱుంగనపు డొరులెట్లెఱుంగగలరు ?

దుర్మార్గుం డెవ్వడో శయనశయ్యపై దాగియుండెనని భ్రమించి, యాగ్రహోద్వృత్త చిత్తమైన జులేఖా దులారీని గాంచినంతనే విస్మయ పరవశయై యాశ్చర్యస్వాంతయై పక్కున నవ్వెను. కాని, ఆక్షణముననే యానవ్వు మాటిపోయెను. ఆదివ్యసుందర వదనారవిందము ప్రభాత సమయమునందలి సూర్యబింబమువలె నెఱ్ఱబాఱెను.

దులారీ నిద్రించుచుండెను. తోడనే యామెను లేపబోయి, యేలకో జులేఖా సంశయించెను. ఒక్కక్షణ మూరకుండి ధ్యానైక తత్పరయై కృతనిశ్చయయై, “దులారీ, దులారీ” యని పిలుచుచు

తట్టితట్టి యామె లేపివైచెను. తోడనే తన విశాలనయనములను విప్పి, యనుపమున జులేఖా యిట్లు గోచరించినందున నొక్కింత యాశ్చర్యపడి, కండ్లు నలిపికొనుచు సాధ్యమగునంత త్వరతో లేచికూర్చుండి దులారీ యిట్లనెను. "నేను గాఢముగా నిద్రించుచుంటిని కాబోలు!" జులేఖా తలయూపి యామె ప్రక్కనే యాసీనయై "నీ వెటు పోయియుంటివి?" యని ప్రశ్నించెను.

"చాల దవ్వేగి యుంటిని."

"సరె ఎచటి కేగియుంటివో వివరింపుము."

ప్రత్యుత్తరపూర్వకముగా దన నయనములతో నత్యద్భుతముగా దులారీ యొక సంజ్ఞ గావించెను. అందలి రహస్యము జులేఖాకు గ్రాహ్యమగుటచే తోడనే యిట్లు ప్రశ్నించెను.

"అక్కడి సమాచార మేమి?"

"అంతయు బాగుగనే యున్నది."

"అజితసింహుఁడింకను పలాయన మొనరింపక యచటనే యున్నాఁడని భావింతును!"

"రనపుత్ర రాజపుంగవు లంతసుఖులుగా నోబడునా రా?"

"మఱి యేమి విశేషములు?"

"మహాబతుఖాను భీమసింగు లిర్వురు విశేష సైన్య సమన్వితులై యిటు యరుదెంచుచున్నారు!"

"ఇపుడు షాజాడా యెచట నున్నాఁడు?"

"ఆతఁ డెక్కడ దాగియున్నాఁడో యెవ్వరు నెఱుంగరు!"

"వాస్తవమేగాని, నీవెఱుంగుదువని మాత్రము నే నెఱుంగుదును!" తోడనే, దులారీ పకపక నవ్వి యిట్లనెను —

"నీ కొక వింత సమాచార మెఱింగింపవలసియున్నది!"

"అదేద్దియో శీఘ్రముగా నెఱింగింపుము."

"రేపు సూర్యోదయము కాకపూర్వమే, పాదుషా పార్వేషు సైన్యసమేతుఁడై సమరకార్యైకతత్పరుఁడై జయల్వోడలనున్నాఁడు!"

"రాజకుమారుఁ డేరితో బోరాడును?"

"రనపుత్ర వీరులతో."

"అట్టులా? — నీ కీ సమాచార మెట్లు తెలిసినది?"

"నీ వెఱుంగవా! సర్వసన్నాహములు సిద్ధములైనవి. పాదుషా వారే హుకుం యిచ్చియున్నారు?"

"పాదుషావా రీ విషయమై నూర్జహానుతో నాలోచింపలేదు కాబోలు?"

"అది యెట్లు ఆమె సర్వ మెఱుంగును. ఆమె సలహా ననుసరించియే పాదుషావా రిట్టి కార్యమునకుఁ గడంగిరని నా విశ్వాసము."

తోడనే జులేఖా వదన మెఱ్ఱబాఱ, ఒకింత ధ్యానించుకొని యిట్లనెను — "మహారాణి యిప్పుడిప్పుడేలకోగాని తొంటి తెఱంగు దప్పి నా యెడ వేఱుగా బ్రవర్తించుచున్నది. నాపై గల విశ్వాసము దినదినము తగ్గుచున్నట్టు గోచరించుచున్నది. తొల్లి, ఎట్టిరహస్యమైనను నా కెఱింగించుచు నాతో ముచ్చటించుచుండెను. ఇప్పు డట్లాచరించుటలేదు."

"స్వవిషయముల నెల్ల మహారాణి నీ కేల యెఱింగింపవలయును?"

"అవును, బాగుగా జెప్పితివి. అన్ని విషయములను నాకేల నెఱింగింపవలయు! కాని, పార్వేషు యుద్ధసన్నద్ధుఁడాయెనని వా రెఱుంగుదురా?"

"ఈ సమాచారము నాకే దెలియును? ఒరు లెవ్వ రెఱుంగరు."

"నీ కెట్లు తెలిసినది?"

"విషయము నీకు సవిస్తరముగాఁ జెప్పెదను. కాని, ఒకింత పరుండనిమ్ము."

దులాలీ చాలదూరము పాదచారియై ప్రయాణ మొనరించియుండు ననియు ఆకారణమున మిక్కిలి యలసియున్నాఁడనియు గ్రహించి

ప్రశ్నలు వైచి యామెకు బాధ గలిగింపరాదని యెంచి మంచముపై నాసీనయై యుండిన జులేఖా లేచిపోయెను. తోడనే, దులారీ గాఢ నిద్రాపరవశ యాయెను.

ఆ సమీపముననే జులేఖా తనకై యొకతల్పము సిద్ధపఱచికొనెను. కాని, ఆమె మనసు పరిపరివిధముల పోవుచుండెను. ఆమె డెందమున ననేక యాలోచనలు పరుగులెత్తుచుండుటచే నిద్రించుట కవకాశము లేకపోయెను. పాన్పుపై పొర్లుచుండి, కొంతతడ వెద్దియో గాఢముగాఁ దలపోసి, యామె దిగ్గున లేచి యామూలనుండిన యినుపపెట్టెను దెఱచి యందలి కాగితముల నతిభద్రముగా జమవగడంగెను. ఆ పత్రము లన్నిటిని సమగ్రముగా నామె పరీక్షించెను. అట్లామె రెండుమూడు సారులు పరీక్షించి, సమీపమున మండుచుండిన దీపముతో వాని నన్నింటిని బూర్తిగా దహించివైచెను. అనంతర మామె దీర్ఘముగు నిట్టూర్పు విడిచి యిట్లనుకొనెను.

"జగదీశుని చర్యలతి విపరీతములుగదా! నా జీవితచారిత మెట్లు ముగియునో దైవమే యెఱుఁగు. నా మోముపై నెద్ది లిఖింపఁబడియున్నదో యెట్లెఱుఁగనగును? ఏకార్యసాధనమునకై నాజీవితము వినియోగించితినో యమ్మహాకార్యము సిద్ధించు మహాసమయ మేతెంచినది. దైవము నాకెట్లు విధించెనో దైవమే యెఱుఁగు!"

జులేఖా యిట్లు ధ్యానైకతత్పరయైయుండ, దుర్గమునందలి నౌబతు వాయిద్యము విననాయెను. "ఆహా! ఈ రాత్రి మెల్లగా నెట్లు గడచిపోయినది! నేనిట్లు యోచించుచుండగనే యరుణోదయకాలము దెల్పు మృదుమధురమంగళ వాయిద్యములు కర్ణపర్వ మొనరించుచున్నవే! పాదుషావారు యిందుండి వెడలి యుందురా యేమి! అది యెట్లగును! వారింకను నూర్జహాను మందిరముననే, యుండవలయు!"

అట్లు చింతించుచు సమీపముననుండిన గవాక్షమునామె తెఱచ

ప్రత్యూష పవనాంకురములు ప్రవేశించి, వివిధవిచారములచే గ్రాగియుం
డిన జులేఖా డెందమునకు హాయి గలిగించెను. తూర్పుదిక్కున
నవశోభాకాంతి యొక్కింత గోచరమగుచుండినను, ఆగ్రానగర
దుర్గమింకను తమోసాగరమున మునిగియేయుండెను. జనసంకీర్ణమగు
నాగ్రానగరమంతయు నింకను నిద్రావస్థయందే యుండుటచే సర్వము
కడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. రాత్రియందు జాలకాలము మేల్కాంచి
యుండు బీగముమహాలు నివాసులందరు నిద్రాసౌఖ్యము ననుభవించు
చునే యుండిరి. రాత్రియంతయు వివిధాలోచనా పీడితయైయున్న
జులేఖా చల్లని మందమారుతములచే సేదదేఱి, సూర్యోదయావసర
మహావైభవ దృశ్యము గాంచి సంతుష్టాంతరంగ యాయెను. ఆదివ్య
సుందర వదనారవిందముపై నాణి ముత్యములవలె దోచిన ఘర్మకణ
ములు నానావిధపుష్పముల పరిమళములతో గలసి సోకుచుండి మంద
మారుతముల కారణమున మాయమాయెను. "షాజాదా పార్వేషు
సంగ్రామాభిముఖుఁడై యున్నాఁడని దులారీ తెలిపియున్నది. అట్టి
యెడ యిప్పుడైనను దుర్గమంతయు గందరగోళముగా నుండవలదా?
దుర్గమిట్లు సద్దుగనుండుట గమనింప ఈబాలిక పొరబడియుండునని
తోచుచున్నది. ఏమైనను మెలకువగా నుండుటవలన ప్రమాద ముండ
దు గదా!"

అని తర్కించుకొని, యింకను మైమఱచి నిద్రించు చుండిన దులా
లీని ఆమెతట్టి మేల్కొల్పెను. తోడనే యాబాలిక యతిరయమున
గాలోచిత కృత్యములను నిర్వర్తించుకొని, మగుడ జులేఖా చెంత
కేతెంచి సమీపించి యామెచెవిలో నెద్దియో చెప్పెను. నిశ్చలస్వాం
తముతో నంతయు నాలించి జులేఖా యిట్లనెను —

"అవును, నాకంతయు బోధపడినది: — ఫతేపూరు సిక్రీ. — కాని
నీవుకొంతధనమును ఒకయొక్కాను గూడ గొంపొమ్ము — "

దులారీ—వాన్నిపోనీ సుల్తాను నాకై నిరీక్షించుచున్నది. నీవు నాకై తత్తర పడవలదు.''

౨౩

రాజకీయములు

దులారీ యొక్క కుటిలో నదృశ్యురాలాయెను. తోడనే జులేఖా లేచి తనవృద్ధదాదిని బిలచి యిట్టులాజ్ఞాపించెను—

“నీవిచట గావింపవలసిన పనులను జక్కబెట్టుము. నేను మహా రాణి విషయమై యరయవలయును.”

రాత్రియంతయు జులేఖా జాగరమొనరించి యుండెనని పాఠకు లెఱిగియేయున్నారు. రాత్రియంతయు నామె వివిధాలోచనాయత్త చిత్తయై కూర్చుండియే యుండెను. తెప్పవాల్పక ఆమె యప్రమత్తయై యుండుటచే, పాదుషా యెంత నిగూఢప్రవర్తకుఁడైనను, ఆమెను మఱపించి సంచరించుట కెట్టియవకాశమైన నుండదు. ఆమహాలునందు సౌందర్యవతులగు బీగము లెందరో గలరు. ఆసమయమున నే కాంతపై మోహ ముదయించునో యామె మందిరమున నారాత్రి మనసార క్రీడించి, కొంత రాత్రియుండగనే నిజాంతఃపురంబున కరిగి, మఱుచటి యుదయమున నొకటిరెండు ఝాములవఱకు మైమఱచి నిద్రించుట జహాంగీరున కాచారమై యుండెను. కాని, భువనైక సుందరియగు నూర్జహాను విషయమున మాత్రమట్లుగాదు. అసాధారణ సౌందర్యవతియగు నమ్మోహనాంగి మందిరము ప్రవేశించు పాదుషా వేఱు విచారమెఱుంగక, రాజకీయములనైన సరకుసేయక మోహపారవశ్యమున బాహ్యప్రపంచమును బూర్తిగా మఱచిపోయి దినముల గొలందియుండే యుండుట గూడ సాధారణ ధర్మమై యుండెను.

ఆకారణమున, పాదుషా యింకను నూర్జహాను చెంతనే యుండెనని
జులేఖా భావించెను.

పాదుషా విషయానురక్తుఁడై మోహపాశబద్ధుఁడై యుండేయుండుట
జులేఖాకు లాభకరమే. ఆమె యొనరించుచుండిన మహాకార్యమున
కయ్యది సహాయకరముగనే యుండెను. ఏలనన, పాదుషా నూర్జహాను
తోఁ గలసియుండునంతకాలము జులేఖా స్వేచ్ఛగా సంచరింపఁగలదు.
ఆమెను మహారాణి యెన్నఁడు బిలిపింపదు. జులేఖా గుఱించి వినుటయే
గాని పాదుషా యామె నెన్నఁడు గాంచి యుండడనియే చెప్పవచ్చును.
తన చెంత పాదుషా యుండునపుడు నూర్జహాను యితర పరిచారికలను
రావించును గాని, జులేఖాను మాత్రము రావించుటలేదు. మహారాణి
యట్లేల ప్రవర్తింపవలయు ? తనపై బద్ధానురాగుఁడై యుండు నిజ
ప్రాణనాథుఁ డామెను గాంచునంతనే ప్రకంపిత హృదయుఁడై యాసుం
దరాంగిని గవయ నపేక్షించునని మహారాణి భావించియుండునా ?
లేక, ఇంకొక భద్రకారణ మెద్దియైనయుండునా ? ఏమైనను జులేఖా
యెడలగల యవిరళప్రేమాతిశయముచేతనో లేక చెప్పరాని రహస్య
కారణముచేతనో గాని, పాదుషా తన యందుండని సమయములం
దెల్లెడల జులేఖానువిడువకుండిన నూర్జహాను యీసమయమున పాదుషా
తోఁ గూడి యుండుట జులేఖాకు మిక్కిలి యనుకూలముగనే యుండెను.
ఎన్నియో నిగూఢ విషయముల నరయవలసిన యామె పాదుషా
నూర్జహాను మందిరమున మోహపరవశుఁడై యుండెనని భావించి
సంతుష్టాంతరంగ యాయెను.

జులేఖాయొక్క గృహము నూర్జహానుయొక్క క్రీడామందిరము
క్రిందనుండెనని పాఠకులెఱుంగుదురు గదా ! జులేఖా శీఘ్రముగా లేచి
యెదుటనుండిన సోపానపరంపరల నారోహించి మెల్లగా దిలకించెను.
అచట గావలియుండిన బంటీలు నిద్రించుచుండిరి. రాత్రియంతయు

గావలిగాచుటచే వారలు కడుడస్సి మైమఱచి స్వప్నసౌఖ్యము ననుభవించుచున్నారని యెంచి, తాను నిశ్శబ్దముగ వారి నతిక్రమించి యేగి, ఆదివ్య సౌందర్యశయ్యామందిర ద్వారము డాసి, సర్వేంద్రియములను కర్ణమునందే కేంద్రీకరించి, యా మందిరమునుండి యెట్టి శబ్దమైనను విననగునేమోయని జులేఖా ప్రయత్నించెను. కాని, మానవోచ్ఛ్వాస నిశ్వాస శబ్దములు తప్ప వేఱేమియు వినరాకుండుటచే నామె భగ్న మనోరథయై విచారగ్రస్తురాలాయెను. ఆముహూర్తమున నామె యవస్థ కడుంగడు దుర్భరముగ నుండెను. అగ్నిపర్వతమువలె నామె డెందము వివిధాలోచనలతో గ్రాగుచుండెను. ఎన్నియో యాలోచన లామె హృదయమును నావరించి బాధించుచుండెను.

ముఖ్యముగా, పాదుషాయింకను మహారాణి కోమలకరకాంతాంతర ప్రదేశమున డాగియుండెనా యను సంశయము తీఱిన గాని, దహించుకొని పోవుచుండిన జులేఖాయొక్క చిత్తమునకు శాంతి చేకూరదు. కావున వట్టివిచారములతో గాలయాపన మొనరింపరాదని యెంచి, అతిసాహస మొనరించి, మార్జాలంబుకంటె కడు నిశ్శబ్దముగా క్రీడామందిర ద్వారంబును దెఱచి, ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములను బూర్తిగ బంధించి నాగకన్యకవలె నక్కాంతామణి లోన ప్రవేశించెను.

సుగంధబంధురమగు నమ్మందిరమున భువనైకసుందరియగు నూర్జహాను రేయియంతయు నిజప్రాణనాథుతో మదన కదన మొనరించి యుండుటచే గాబోలు హాయిగ నిద్రించుచుండెను. ఆమెను ననుదినము గాంచునదేయైనను, ఆసమయమున నమ్మహారాణి సహస్రాధిక వైభవ సముజ్జ్వలయై యొప్పుచుండుటచే, తాను వివిధాలోచనాతప్తహృదయ యయ్యు, జులేఖా యాశ్చర్యమగ్నమానసయై యట్టె వీక్షింపదొడంగెను. కృష్ణసర్పంబులవలె నల్లనై యిటు నటు జీరాడియుండిన యక్కోమలి కోమలకుంతలంబుల మధ్యంబున వ్రజనమాన స్నిగ్ధధా

పక్షంబున విరాజిల్లుచుండిన సువర్ణసితాననీ నీలమేఘావృతంబగు చంద్రబింబమువలె దోచుచుండెను.

ఆ కోమలాంగి ధరించిన కనకాంబర మొక్కింత సడలుటచే, హరి దంతసమాన సౌందర్యముతో విరాజిల్లుచుండిన యామె భుజములు నేత్రపర్వ మొనరించుచుండెను.

సర్వావయవములును సముచితముగ నమర్చి సౌందర్యము నంతయు ప్రోవుచేసి బ్రహ్మ సృజించిన యా సుందరాంగి సౌందర్యము గాంచి యానందించుటకు జులేఖాకు సమయము గాదు.

తా నేతెంచినట్లే తన నిశ్శబ్దముగనే తన జాగ్రత్తగను దలుపు వైచి వెనుకకు మరలి యొడలెరుంగక నిద్రించుచుండిన బందీని జులేఖా తట్టి మేల్కొలిపెను. ఆమెను గాంచినంతనే యాబానిసయొక్క ప్రాణము లెగిరిపోయెను. తనను మేల్కొల్పినది మహారాణియే యని యెంచి, అప్రమత్తయై కావలి గాచుటకు బదులుగా నాపు మైమఱచి నిద్రించుచుండినందులకు శిక్షగా నాటితో దన యాయువు చెల్లిపోయె ననియే నిశ్చయించుకొని యా పాపాత్మురాలు భయకంపితయాయెను. కాని, మహారాణికి మాఱుగా దనయెదుట జులేఖా గోచరించుటచే నా బందీ వెఱపు వీడి మెల్లగ నవ్వుచు నిట్లనెను — "జులేఖా! నీవా! మహారాణియే యని భ్రమించి యెంత బెదరిపోతిని! దైవకృపచే గొప్ప గండము గడచినది."

"సరే, కాని, ఈ మందిరమునుండి పాదుషావా రెప్పుడు వెడలిరి?"

"నేను చెప్పజాలను. రాత్రి యంతయు గావలి గాచుటచే మేము నిద్రించితిమి. పాదుషావా రెపుడు వెడలిరో యెఱుంగము."

జులేఖా యిట్లు చింతింపదొడంగెను — "జహాంగీరు చర్యలిపుడు మిగుల నాశ్చర్యకరములుగ నున్నవి. రాజకార్యములను దలపెట్టక నిరంతరము విషయానురక్తుడై మెలంగు నీ జేసు యేలకో కను

చురుకుదనము వహించియున్నాఁడు. కారణ మేమైయుండును?" అట్లు లామె కొంతకాలము ఆలోచనాపరురాలై మరల నిట్లనెను — "పాదుషా బీగము నీతో నేమైన జెప్పియుండెనా?"

"జులేఖా! నిద్రాదేవతను జేరనీక మేము కృపాణధారులమై కావలి గాచుచుండగ, మహారాణి మాచెంత కేతెంచెను. ఆమెను గాంచి నంతనే మా ప్రాణము లెగిరిపోయెను. మమ్ము గాంచి, ఆమె యిట్లు లాజ్ఞాపించెను — " పాదుషావారు వెడలిరి: మే మిక విశ్రమింపవలయు: మా నిద్రకు భంగము కలుగరాదు: జాగరూకతతో గావలి గాయుడు —" అని దేవిగారు ఆజ్ఞాపించినట్టులే కొంతకాలము కావలి యుంటిమి. కాని, అంతలో పెద్దమ్మ దాపరించుటచే నిద్రించితిమి."

"ఇకనైన మీరు జాగ్రత్తగా నుండుడు. మీరు మరల నిద్రింతు రేని, ప్రాణములు దక్కవు. మహారాణి మేల్కాంచునంతనే నాకు వర్తమాన మంపుడు."

అని యజ్ఞాపించి, మెల్లగ వెడలి, జులేఖా యిట్లు చింతింపనొడంగెను— "నామనోరథము సిద్ధించుట కిదియే తరుణము, ఇట్టి మహా సమయము మరల లభించుట కల్ల కాని, నిన్నటిరేయి నే నెట్టి యద్భుతములు గాంచితిని! బీగముమహలునందు నాకు దెలియని రహస్యములు లేవని యింతవఱకు గర్వించియుంటిని. కాని, నే నెఱుంగని రహస్యమందిరములు, గుప్తమార్గములు యెన్ని యున్నవి! ఆవల నున్న మోతీమసీదునకు నేను పోవునటు లాచరించినవాఁడు పాదుషాయే యైయుండునా! అతఁడే ఫకీరువేషము ధరించి నాతో బ్రసంగించి యుండెనా. కాదు కాదు; అట్లు కాజాలదు. రారాజు యెట్టి వేషము ధరించినను, నేను గుర్తింపజాలనా? కాని, ఆ ఫకీరు దుర్గద్వారము సమీపించినంతనే, అచ్చటి ద్వారపాలకులు చూపిన యపూర్వ గౌరవమునకు సార్వభౌముఁడు తప్ప మఱి యెవరు పాత్రులు? హా!

దైవమా! యోచించుకొలది మతిపోవుచున్నదే! ఇన్ని సంవత్సరముల నుండియు నెంతయో శ్రమపడి, చీమవలె విసుగు విరామముల కెడ మీాక నిర్మించిన మహాసౌధరాజము నేను దారుణముగా నేల గూలుచు శాబోలు నూర్జహానుయొక్క మాటయువిన జాలు నట్టి మహోపద్రవము సంభవింపగలదు. అట్లయైన, నాగతి యేమగును? నాకు దేవువెయ్యది? అట్టి వైపరీత్యమే సంభవించునేని, నాకీ కృపాణమే, శరణ్యము; ఈ విషమే నా మిత్రము!

ఆమె చిత్తము వివిధాలోచనలతో క్రాగుచుండుటచే నొక్క నిమేషమాత్ర మామె నయనములు రోషానలజ్వాలలు గ్రక్కెను. చంద్రోదయ సమయమునందలి సముద్రతరంగములవలె పొంగిపొంగి పొరలుచుండిన యాలోచనల నెట్టకేలకు నడచుకొని, "ఆహా! నూర్జహాను నిద్రించుచున్నది: ఇదే సమయము" అని లోలోన గొణుగుకొని, జులేఖా క్రిందికి పోయెను.

బీగముమహాలునకు గుడివైపున నొక చిన్నమందిరముండెను. బీగము మహాలునుశాసించు 'మస్రూా!' యందునివసించును. అబిస్సీనియా దేశమునుండి తేగుదెంచిన యీతడు మొదట సాధారణపుబానిసయే యైనను, క్రమముగా వృద్ధిలోకివచ్చెను, శక్తిస్వరూపిణియగు నూర్జహాను తప్ప బీగముమహాలు నందాతనిదెవ్వరిని సరకుజేయడు. బీగము మహాలునందలివారలందఱు నాతని గాంచునంతనే గడగడ లాడుచుందురు. నగరమునందలి ఉద్యోగులు మాత్రమేగాక, సార్వభౌము కుటుంబమునందలి రాజకుమారులు సహితము ఆతని నెయ్య మపేక్షించుచుండిరి. చూపునకు రాక్షసునివలె వికారముగను భయంకరముగను నుండినను, ఆతడు రాజభోగముల ననుభవించుచుండెను. బీగము మహాలునందు అనుదినము వెచ్చింపబడు కోటానకోట్లు ద్రవ్యమంతయు నాతని చేతి మీాదుగనే నడచుచుండెను. బీగము మహాలునందలి బందీయైనను, బీగ

థైనను, పరిచారికలైనను, రాజకుమారియైనను సరే, తనకు వలయు సామగ్రినెల్ల వానిద్వారానే పొందవలయు, వానికి దెలియకుండ పూతిక పుల్లయైనను సందుజొరరాదు. వాఁడుసహజముగ తెలివి తేటలు గలవాఁడును, మనుష్యస్వభావమును జక్కఁగ నెఱింగినవాఁడునునగుటచే దాను మొదట శాసనయేమైనను, ఇట్టి విపరీతాధికారమును చలాయింపఁగలిగెను: కిరీటమొక్కటి కొఱతగాని, బీగముమహాలు వాఁడు రాజువలె శాసించుచుండెను.

నిరంతరము బీగము మహాలునందు బంధింపబడి, పురుషసంపర్కమునకై మోముువాచియుండు బీగములైనను, తమ మనోకాంతులతో మనసార విహరింపఁగోరు పరిచారికలైనను వాని సాహాయ్యములేకుండను వానికిదెలియకుండను దమతమ మనోరథములను నెరవేర్చుకొనుటసున్న, ఒక్కొకపుడు, రాజకుమారులును ఇతర యువకులును గూడ నామహలునందలి మోహనాంగుల పొందుగోరి, స్త్రీవేషము ధరించియుందు ప్రవేశింతురు. వారు సహితము మస్రూరొక్క కన్నుగప్పి ప్రవేశింపజాలని వారలగుటచే, నాతని నెద్దియో తెలుంగున సంతోషపఱచియే యేగెదరు. ఇట్టి విపరీతాధికారము గలిగియుండిన మస్రూ సుఖువుగా కోటీశ్వరుఁడాయెను.

రాజమందిరము వలె వైభవముతో నలరారుచుండిన యాతని మందిరమునకు జులేఖా యేతెంచెను. ఆసమయమున నాతఁడు మొగములు సోఫాపై సుఖాసీనుడై బంగారు హుక్కానొకటి చేతబూనియుండెను. ఆమందిరమంతయు పొగతోడను సువాసనతోడను నిండియుండెను. ఆసమయమున నేతెంచిన జులేఖాను గాంచినంతనే యాతడిట్లు ప్రసంశించెను. — “ జులేఖాబీబీ! ఏమి నాయదృష్టము! అల్పుడగు నీదాసుని కుటీరమున కిట్టి యనమయమున రాఁగతం బెద్దియో తెల్పెదవా ? ”

జులేఖాకు మగ్రూా యూసస మొసంగలేదు. ఐనను ఆసోఫా మీాదనే వానికి దూరముగా నొకమూల నామెకూర్చుండి యిట్లనెను.

"ఓయీా! నేను రాజకార్యమునిమిత్త మే తెంచితి: అవసరమునకు ఒకసమయముండదుగదా."

ఆమెపై నూర్జహాను కమితానురాగము కలదనియు, ఆమె సలహా ననుసరించియే నూర్జహాను మెలంగుననియు మగ్రూా యెఱింగి యుండెను. ఆకారణమున, జులేఖాపై నాతడు ద్వేషము వహించియుండినను ఆమె నగౌరవపఱచుటకు సాహసింపఁజాలని వాఁడగుటచే నాతఁడా వాక్కు కాయినట్లుద్రోసి, లేనివినయగౌరవములనభినయించు చునిట్లనెను.

"బీబీ! ఈ సేవకుఁడు నీయాజ్ఞను శిరసావహించుటకు సిద్ధముగ నున్నాఁడు."

"ఓయీా! యాత్రార్థియైన షాజాడా యెప్పుడు బయలుదేరెనో యెఱుంగుదువా?"

"జులేఖా! ఏ షాజాడా?"

"మగ్రూా! తెలియనట్లు నటింపనేల? ఒకషాజాడా పాఱియుండె గదా! నేను పార్వేషు గుఱించియే ప్రశ్నించుచున్నాను."

"జులేఖా! పాదుషాబీగము గుఱించి యెఱుంగగోరెద వాయేమి?"

"ఇట్టి యసందర్భ ప్రసంగముతో నాకు పనియేమి?"

"అట్లయిన, సైన్యసమేతుఁడై యాతఁడు నిన్నటిరేయి ప్రయాణ మాయెను."

"సరే. ఒక్కనివయ మడిగెద; దయయుంచి తెల్పుము. రాత్రి షాజాడా పార్వేషు క్రీడాసక్తుఁడై యుండిన వనిత లెవ్వరో నీవెఱుం గుదువా?"

"ఈసమాచార మెవ్వరికి గావలయు?"

"నీకెన్నిసారులు సమాధాన మొసంగవలయును?"

"అట్లే, ఆ జంకటాంద్ర నీనగరమునుండియే షాజాదా రప్పించెను."

"వారిప్పు డెచ్చట నున్నారు"

"వారెక్కడనుండి యేతెంచిరో యచ్చటికే వారిని షాజాదా పంపివైచెను.

కొంతసేపేమియు బలుకక, హుక్కాకాయ నట్టె పరీక్షించుచు మందహాస మొనరించి జులేఖా యిట్లనెను—"సాహెబ్! ఇక నా గుఱించియే కొంచెము తెలిసికొనవలసి యున్నది"

జులేఖా బీబీ! విషయమెద్దియో సెలవిమ్మా. సేవకుడు వేచి యున్నాడు."

"నిన్నరాత్రి బీగముసాహేబా కార్యార్థము నేనువెడలియుంటినని నీవెఱుంగుదు గదా"

చిఱునవ్వునవ్వుచు మన్సూ రిట్లుబదులిడెను.—"బీబీ! నీవెప్పుడు వెడలియుంటివో నేనెఱుంగను" ఆతని నిజాభిప్రాయము నరయుటకై జులేఖాయాతని దేసతీక్ష్ణముగా జూచెను. కాని, చీకటి రాసివలె నుండిన వాని మోము నిశ్చలముగా నుండెను. వానిమన సెట్లుండెనో తెలియకుండెను. తోడనే, గొప్పయనుమానమామెను బాధింప గడంగెను. రాత్రియామెకు సంభవించిన వైపరీత్యము మన్సూరుకు దెలియునా? అందు వాడు గూడ పాల్గొనియుండునా జులేఖకు నెద్దియు దోపకుండెను. కాని, ఆమె తన యాందోళనము బైకి తెలియనీయరాని వివేకవంతురాలగుటచే నిశ్చలహృదయముతో నిట్లనెను.

"మన్సూరా! ఆ సమయమున నీవచట లేవు. అచటనుండిన వారు నన్ను గుర్తింపజాలక పోయిరి!"

"అట్లే కావచ్చును."

"మన్సూరా! రాత్రి కార్యార్థినై వెడలిన నేనుతిరిగి వచ్చుసరికిజాల

కాలమాయెనని నీ వెఱుంగుదుగదా. కావున, పాదుషావారు మహారాణిమందిరము నెప్పుడు విడిచియుంటిరో యే నెఱుంగను. ఆసంగతి గురించియే—"

"బీబీ! బీగము మహాలునుండి పాదుషావారు మెప్పుడు వెడలియుండిరో నీ వెఱుంగకపోరెదు కాబోలు. కాని, ఒక్కరహస్య మెఱింగించెదవినుము. షాజాదాను యుద్ధమునకు సిద్ధపరచుచుండిన కారణమున రాత్రి మహారాజు బీగముమహాలునకు రానేలేదుసుమా!"

వాడట్టిసమాధాన మొసంగునని జులేఖా యెన్నఁడు భావింపలేదు. సార్వభౌముఁడు ఇప్పుడే నిష్క్రమించెననియు, తా నింక విశ్రమింప వలయుననియు, తన నిద్దురకు భంగము రాకుండునట్లు కడుభద్రముగ గావలి కాయవలయుననియు నూర్జహాను శాసించెనని యచ్చటి బందీ చెప్పియుండెగదా. కావున, ఇప్పుడు మహ్రషూరాఖున్లు వచింపగనే, జులేఖా నిర్ఘాంతపడెను. తుఫాను సమయమున నుండు సముద్రమువలె నామె డెందము ఘూర్ణిల్లుచుండెను. కాని ఆమె దిట్టరియగుటచే, కలంగిన డెందమును వదిలపఱచికొని, ధైర్యము వహించి యిట్లనెను—

"సరే! అంతయు దివ్యముగా నున్నది. నేనిక పోవలయును."

అనిపలికి, ఆమె నిష్క్రమించెను. తన జీవితకాలమున నట్టి వైపరీత్యముల నామె కాంచి యెఱుఁగదు. రాత్రినుండియు నామె యెట్టి యద్భుతములకు పాల్పడుచుండెను? అడుగడుగునకు వైపరీత్యమే, అద్భుతమే! అంతయు నొక యింద్రజాలమువలె నుండుటచే నామె యాశ్చర్యమగ్నమానస యాయెను. నూర్జహాను మందిరము గాచుచుండిన బానిస లట్లేల చెప్పవలయు? వారట్లు యనృతమాడి, దారుణముగ నేల మోసపుచ్చవలయు?

అంతలో, మెఱుపువలె నొక్కసందేహ మామె మానసమున మెఱసెను. తోడనే, ఆమె ధైర్యమంతయు జెదరిపోయెను.

అంతవఱకు గంభీరముగ నుండిన జులేఖా హఠాత్తుగా భయ విహ్వాలయాయెను. దేహమున వేనవేల మార్గముల బ్రవహించు రక్త ప్రవాహము హఠాత్తుగా నాగిపోయినట్టులగుటచే నామె దేహము కొయ్యబాఱిపోయెను. ఎట్టికష్టమైనను వెనుదీయని, ఎంతటి యుపద్రవమైనను జలింపని దిట్టరియగు జులేఖాయిట్లు కానేల? అసాధారణధైర్యవతియగు జులేఖా యింతటి దైన్యమునకు బాల్పడనేల?

౨౪

మరణశిక్ష

జులేఖా యొక్కయవస్థ కడు దుస్సహముగను కేవలము వర్ణనాతీతముగను నుండెను. మఱియొకరట్టి యవస్థకు జిక్కినచో నేమిచేయుదురో చెప్పజాలముకాని, ఆమె మాత్రము క్రమముగా ధైర్యము వహించి, మెల్లగా తన మందిరము జేరెను. రాత్రి యంతయు నామె యొక్కక్షణమైన నిద్దుర యెఱుంగదు. అనేక కారణములచే నామె డెందము క్రాగుచుండెను. సూర్యోదయమను మేలాంయమునంతనే తనకై వర్తమాన మంపునని ఆమె యెఱింగియుండెను. ఐనను, ఆమె మిక్కిలి డస్సియుండుటచే, శయ్యపై వ్రాలెను. తోడనే, దీర్ఘమగు నిట్టూర్పు విడిచి ఆమె యిట్లు చింతింపదొడంగెను—"కడు నిర్మలముగ నుండిన నా మనోనయనమునకు మొదట నొక చిన్ని మేఘపు తునక దృశ్యాదృశ్యముగ గోచరించినది. గ్రహచార మెట్లున్నదో గాని, క్రమముగా నయ్యది క్షణక్షణప్రవర్ధమానమగుచున్నది. తుదకు, అయ్యది గాఢమై, దట్టమై నన్ను గప్పివేయునట్లు భయంకరాకృతి దాల్చుచున్నది. నా ప్రాణమునకై నేను వగచుదానను గాను. దుర్భరముగ నున్న యీ జీవయాత్ర ఎంతశీఘ్రముగ ముగిసిన నంత మేలే కాని, నేను

తలపెట్టిన మహాకార్య మేమి కావలయు ? కావున, నేనిపుడు మరణింప రాదు. హా ! దైవమా ! నీ వెట్లు నిర్ణయించితివో యట్లే యగుగాక ! ”

అట్టు లామె చింతించుచుండగనే, నిద్దుర జెందెను. కాని, అగ్ని పర్వతమువలె లోలోన దహించుకొనిపోవుచుండిన హృదయమునకు నిద్రయందైనను సౌఖ్య మెక్కడ ? రేయియంతయు జాగర మొనరించిన ఆ నయనములు మూతపడినంతనే, ఆమె యతి భయంకరమగు కల గాంచెను. తోడనే, ఆమె భయవిహ్వలయై దద్దిరిల్లి మేల్కాంచెను. ఆమె కాంచిన కల యెంతదారుణమైనదో, ఆమె వదనమే చాటు చుండెను. చంద్రబింబమువలె నుండిన యా సుందరి వదనారవిందము పూర్తిగ కళావిహీనమై, ముడుచుకొనిపోయెను. ఆ మానవతి మేనంతయు ఘర్మకణపూరితమై గగుర్పొడ నారంభించెను, నెల పెట్టిదో యెఱుంగని ఆ కేసరి నోటనుండి యొక్క యవ్యక్తదీనాలాపము కూడ వెలువడెను. ఆమె మెట్టకేలకు నేదదేరి చూచుసరికి సమీపమున నొక పరిచారిక గోచరించెను.

తాను గాంచిన కలచే మిక్కిలి కలవరపడుచుండిన సమయమున నా పరిచారిక హఠాత్తుగ గోచరించుటచే జులేఖా యొక్క యొడలంతయు నొక్కసారి కంపించెను. ఆమెను వివిధాలోచన లింకనుగారించుచునే యుండెను. చెప్పరాని భయముచేతను, వర్ణింపరాని వేదనచేతను నామె హృదయము ప్రక్క లగుచుండెను. ఐనను, ఆమె సహజముగ ధీరస్వాంతయగుటచే ధైర్యము వహించి, పరిచారి కను గాంచి యిట్లు ప్రశ్నించెను —“ ఓసీ ! నీ విచటి కేతెంచి యెంతకాల మైనది ? ఇపుడు వేళ యేమగును ? రాత్రియంతయు నిద్దురయెఱుంగని దాననగుటచే, వలదనుచుండగనే నిద్రాదేవి నన్నావహించినది. ”

“ అమ్మా ! రెండు ఝాములు దాటినది : మహారాణి నీకై షిస్ మహాలునుండి నిరీక్షించుచున్నది. ”

"పిస్మహాలునందా ?"

"అవును. నెను యున్న మధికముగా గొండుటచే దేవి యచట నున్నది."

"మహారాణితో మఱి యెవరైన నున్నారా ?"

"మఱి యెవ్వరు లేరు:— నీవు వెంటనే రావలయునని దేవీయాజ్ఞ!"

"ఇప్పుడే వచ్చెద." అని పలికి, శీఘ్రముగ లేచి, జులేఖా ముఖ ప్రక్షాళన మొనరించెను. ఎట్టులో తన హృదయతాపము మఱుగు పఱచి, ఎద్దియో నెపమున నా పరిచారికను ముందుగా నామె పంపివైచెను. అనంతర మా సమీపమున నున్న యినుపపెట్టె దెఱచి ఒక పత్రము జేత బూని, అతి రయమున నెద్దియో లిఖించి, తన యనుంగు పరిచారికయగు దయామణిం జేరి, గద్గదస్వరముతో నిట్లు పలికెను. — "దయామణీ! చిరకాలమునుండియు నీవు నిండారు ప్రేమతో నన్ను సాకుచుంటివి. నీయసాధారణ వాత్సల్యాతిశయము చేతనే గదా, నే నీ మహమ్మదీయ మందిరము జొచ్చినను, నీవు వీడ కుంటివి! అవ్వా! మనకుగల ఋణానుబంధము నేటితో తీరు గాబోలు. అట్టి ప్రమాదమే సంభవించునేని, దయామణీ! గమనింపుము. ఈ పెట్టెయందలి ధనాభరణాదులు దీసుకొని, రాత్రివఱకు నాకై నిరీక్షించి భద్రముగా ఫతేపూరు సిక్రీనగరమునకు బొమ్ము. ఇందలి స్వల్పభాగ్యమును నీవును దులాలీయును సమానముగా గ్రహింపుడు. నీస్వగ్రామమున సుఖముగా గాలము గడపుట కీపైకము చాలును. ఈలేఖమాత్రము దులాలీకి భద్రముగా జేరవలయు సుమా."

చిరకాలమునుండియు జులేఖా కన్నకూతురువలె ప్రేమించుచున దగుటచే దయామణి ఖిన్నురాలాయెను. "బాలా! నిన్ను వీడుటెట్లు? దూరముననున్న ఫతేపూరునగరము నేకాకినై చేరుటయెట్లు? నిశాసమయమున బ్రయాణ మొనరించుట మరియు గష్టముకదా."

"దయామణీ! ఈనగరమున చౌకబజారునందు తమలపాకులు విక్రయించు గంగయను స్త్రీ యున్నదిగదా. నీవు ముందుగా నామె చెంత కేగెదేని, వలయు సహాయ్యము లభించును. ఆమెయే నిన్ను సిక్రీనగరమునకు సుళువుగా గొంపోవును.

"సిక్రీనగరమున నెవరింటికి బోవలయు? నాకు దిక్కెవరు!"

"దయామణీ! దులాలీ యచట నేయున్నది. నీకామె యాతిథ్య మొసంగును. ఆమెయే నిన్ను నీగ్రామమునకుం జేర్పఁగలదు."

"సరే! కాని, బాలా! నాకన్నతల్లి మాట యేమందువు?"

లేని సంతోషము దెచ్చుకొని, జులేఖా యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.—"దయామణీ! దయామయుఁడగు పరమాత్ముఁడు కరుణించునేని, మరల గలసికొందును."

తన హృదయమున నుదయించిన విషాదమును బట్టజాలక తోడనే దయామణి బారున నేడ్చెను.—"అమ్మాయీ! నిన్ను మరల గాంచు నంతటి భాగ్య మీయభాగ్యురాలికి గల్గునే?"

"దయామణీ! దయామణీ! నీవిట్లు విలపించినచో ప్రమాదము సుమా. గోడలకు చెవులుండునని నీవెఱుంగవా? కావున, విచారము దిగమ్రింగుము. నేను చెప్పినచొప్పున ప్రవర్తింపుము. మనము మరల గలసికొందముగాక!"

"కానిమ్ము. విధి యెట్లు నిర్ణయించెనో యట్లే యగుగాక. గాని ఈపెట్టెసందలి సామాగ్రిగైకొని పైకి వెడలుట యెట్లు? ద్వారపాలకు లడ్డపెతురేని, దిక్కేమి?"

అంతవఱకు నాయుపద్రవము జులేఖాకు స్ఫురింపలేదు. కొంత తడవాలోచించి, ఆమె యిట్లు బదులిడెను.—"అవును; నీవు చెప్పినది నిక్కవము. కావున, రాత్రివఱకు వేచియుండుట క్షేమకరము కాదు. నీవిప్పుడే వెడలినచో నెట్టియనుమానమునకైనను నవకాశముండదు."

అని పలికిన పిమ్మట నొక కాగితము బూని, మత్రూషాపేర నామెయిట్లు లిఖించెను.—"మత్రూషాఖాను సాహెబ్ ! మహారాణియాజ్ఞ వడసి, ఈ నా దాది తనగ్రామమునకు బోవనున్నది. కావున, తన సామానుతో బాటు బీగముమహాలునుండి వెడలు నీవృద్ధాంగనను వారింపక దయ చేసి పోనిమ్ము.—జులేఖా"

"దయామణీ ! నీవీ జాబును మత్రూషాకొసంగ దేని, నిన్నెవరు వారింపరు. నీవిక శీఘ్రముగా బొమ్ము. జాగు నేయకుము. ఆజాబుమా త్రము దులాలీకి జేరవలయు సుమా. ఈతాళము గైకొమ్ము, లెమ్ము నూర్జహాను పరిచారిక మఱల నేతెంచునటులున్నది. ఆలస్యమగునేని కావలసిన కార్యమంతయు జెడిపోవును.—"

అంతలో నాపరిచారిక ప్రత్యక్షమాయెను. "ఓసీ! ఆలస్యమైనది కాబోలు, ఇదిగో వచ్చుచున్నాను. పొమ్ము"

"జులేఖా! నీకై మహారాణి మఱల పంపియున్నది"

మఱి మాఱుపలుకక, ఒక్కసారి వెనుకకు దిరిగి, తన దాదినిగాంచి తాను చెప్పిన చొప్పున మెలంగవలయునని సంజ్ఞచేసి, జులేఖా షీష్ మహాలునకు బోయెను.

ఆమె జీవితచారిత్రమునందలి మహాముఖ్యదిన మేతెంచియుండెను. మానవుని జీవిత మొక ప్రవాహమువంటిది. మార్గమధ్యమున ప్రమా దము లనెడు నిసుక తిన్నెలెన్నియో యడ్డు తగులుచుండును. చిన్న చిన్న తిప్పలను సరకుసేయక ఈప్రవాహము నడచుచుండును. కాని, నేడు నిరోధించు తిన్నె యసాధారణమైనది. జీవిత ప్రవాహ మంతయు నందే యింకిపోవును గాబోలు, తోడనే, తన పూర్వవృ త్తాంతమంతయు జులేఖాయొక్క మనోనయనమునకు గోచరమా యెను. పది సంవత్సరములక్రిందట తనకు బర్ద్వాను నగరమున సంభ వించిన మహాభంగము జ్ఞప్తికి వచ్చెను. దుర్మదాంధుడగు నాయాజ్ఞ

నని క్రౌర్యము నిజప్రాణనాథుని మరణము బంధువియోగము, నిజ పుత్రికా వియోగము, మతభంగము, మ్లేచ్ఛునింట దాస్యము—అన్ని యుస్మరణకువచ్చెను. అంతటి కష్టమునకు బొల్పడిన జులేఖా నాఁడే మరణింపవలసినది. నాఁడు తప్పినను, నేఁడు తప్పునా!

సహజముగ ధైర్యవంతురాలగు జులేఖా ప్రకంపిత హృదయురాలై, భయవిహ్వలయై, కళాహీనయై, నిర్జీవప్రతిమవలె నుండెను. కాని, ఆమె పౌరుషవంతురాలగుటచే నొక్క నిమిషములో నచల ధైర్యము ధరించి, పిన్‌మహాలునకు నిశ్చలయుగా బోయెను.

భూగర్భమున నుండిన కారణమున కాంతివిహీనమై యుండిన యా మహాలునందు నొక మసనదుపై నూర్జహాను యాసీనురాలై యుండెను. ఆమె పొత్తమునొండు చేతబూని పఠించుచుండినను, జులేఖాను గాంచినంతనే, ఆ పొత్తము నటువైచి, ఆమెపై తీక్షణ వీక్షణముల జురచురఁజూచెను.

మందిరము చీఁకటిగా నుండుటచే, నూర్జహానుయొక్క ముఖాకృతి జులేఖాకు గోచరింపలేదు. ఆమె మహారాణిని సమీపించి ప్రణమిల్లి, ఎద్దియో పలుకబోయెను; కాని, గొంతక తడియారుటచే నొక్కపలు నుచ్చరింపఁజాలక పోయెను. సదామందహాస మొనరించుచు, చంద్రబింబమువలె కటాక్షవీక్షణముల బ్రసరించు నామె వదనము కాఠిన్యము వహించియుండెనని జులేఖా గ్రహించెను. తోడనే, నాటితో తన జీవయాత్ర ముగిసెనని యామె గుర్తించెను.

ఒకరిహృదయము నొకరు యరయుచు నొక్క నిముషము మాత్ర మిర్వురు మిన్నకుండిరి. అనంతరము, గంభీరస్వరముతో నూర్జహాను యిట్లుపలికెను.—"జులేఖా! నేను బహుభాషిని కానని యెఱుంగుదుగదా! కడచిన పది సంవత్సరములనుండియు, నాయనుంగు సోదరి వలె నిన్ను ప్రేమించుచుంటిని. బర్ద్వాను నగరమున నీవు నాకంట

బడినదాది నేటివఱకును ఎడతెగని నా యసాధారణ వాత్సల్యము ననుభవించుచుంటివి. కాని నిన్ను నిశ్చలముగా ప్రేమించి, పూర్తిగా విశ్వసించు, నీకు సర్వాధికార మొసంగ, నీవిట్లు ప్రవర్తించితివి? ఇంత ద్రోహమా? ఇంతవిశ్వాస ఘాతకమా?”

మహారాణియొక్క పలుకులు, జులేఖాయొక్క హృదయమున ములుకులు వలె నాటుకొనెను. తోడనే, “పాదుషాబేగమా!” యని సంబోధించి, తనకు సాధారణమైయుండిన చనువు వహించి, ముందుకు సాగి, మహారాణియొక్క పాదపద్మముల సమీపమున నామె యాసీను రాలు కాబోయెను, కాని యాకలితోనుండు సింగంబు చందంబున నూర్జహాను నిజనయనగవాక్షములనుండి క్రోధానలజ్వాలవృష్టి గురిపించి, “దూరముగ నుండుము,” అని గర్జించెను. తోడనే జులేఖా యొక్క హృదయము ప్రక్కలాయెను. జీవరహితమగు ప్రతిమవలె నామె నిలిచిపోయెను.

పాదుషాబేగము మరల నిట్లు గర్జించెను.—“ఏ నిన్నిదినంబులును, ప్రేమమీర పాల్పోసి సాకినది విషసర్పమని నేడుగా దెలిసికొంటిని!—”

మఱల నేదియో జులేఖా చెప్పబోయెను. కాని రౌద్రముదాల్చిన నూర్జహాను యవకాశ మొసంగక, ఇట్లు గర్జింపదొడంగెను.—

“పవిత్రమగు మొగలాయి సామ్రాజ్యమును తుదముట్టింపవలయునని సంకల్పించి, నిగూఢముగా నీవెట్టి దారుణప్రయత్నము లొనరించుచుంటివి! ఓసీ, పాపీ! రక్కసీ! మొగలాయి సామ్రాజ్యమును విచ్ఛిన్న మొనరించి, ఉదయ పురాధీశుడగు కర్ణాసింగును తత్సామ్రాజ్యాధిపతి నొనరింపగోరెదవా? ఎట్టి రాక్షసప్రయత్నము లొనరించితివి! మహాబతుఖానుయొక్కయు, భీమసింగుయొక్కయు, సహాయ్యముపడసి, ఎంతటి కుట్రపన్నితివి! కాని నీవొనరించునది రాక్షసకృత్యమేమైనను, చాక చక్యములు మాత్రము అసాధారణమైన వనుటకు సందియము

లేదు. రేయి యింతకాలము రేయింబవళ్ళు ఏదేకధ్యానముతో నిర్వానరించిన భగీరథ ప్రయత్నమును గనుగొన, నా కాశ్చర్యము కలుగుచున్నది. హా! రక్కసీ! ఎట్టి ఘోరకృత్యము! ఎట్టి దారుణ ప్రయత్నము లొనరించితివి! దుష్టురాలా! —"

నూర్జహాను నోటనుండి వెలువడు నొక్కొక్క పలుకు ఒక్కొక్క శూలమువలె జులేఖాను బాధింప నారంభించెను. ఒకపాత్రయందు నీరము బోసి, మూతవైచి కాచినచో తేమూరను నావిరి, యందు నిలువజాలక, పైకిపోవలయునని యెట్లు ప్రయత్నించునో, అట్టులే, నూర్జహాను పలుకులనెడు అనలముచే క్రాగుచుండిన జులేఖాడెందము పట్టజాలక నెద్దియో సమాధాన మొసంగవలయునని ప్రయత్నించెను. కాని సింహమువలె గర్జించుచుండిన నూర్జహాను అట్టి యవకాశ మొసంగలేదు. — "ఓసీ! పాపాత్మురాలా! నోరుమూసుము! ఏమి, నీ సాహసము! సార్వభౌము పుత్రునకు ఖరీము షార్వేషుల నిర్ధారను గడచేప్పవలయునని సంకల్పించితివిగా! ఆహా! షార్వేషుగతి యేమాయెనో, ఇంకను నా కేసమాచారము చేరలేదు. క్రూరులగు వైరులను సంహరించుటకు వెడలిన షార్వేషు యేమాయెనో —"

వట్టికేలకు, జులేఖా యిట్లు పలుకగలిగెను. — "పాదుషాబీగమా! నీకెవరు బోధించిరోగాని, ఇదియంతయు శుద్ధ అబద్ధము, కేవలము —"

"ఓసీ! అసత్యమెట్లగు? అనుమాత్రము సందియములేదు. చాల కాలము నుండియు నీపాపకృత్యముల గురించి కర్ణాకర్ణి యాలించు చుంటిని. కాని, నాకునీపైగల వెఱ్ఱి యభిమానముచే యింతవఱకు విశ్వసింపనైతిని. యదార్థమిపుడు తెలిసినది. ఇంకను నిన్ను విశ్వసింతునా?"

ఆశ్చర్యము దెలుపుచు జులేఖా యిట్లనెను. — "పాదుషాబీగమా! ఎపుడు నీవిశ్వాసమునకు వెలియైతినో, నాప్రాణములప్పుడే పోయిన

వనుకొందుచు అల్పురాలగునీవాసి ప్రవర్తనము నెట్లులనుమానించినను అమ్మా! నీకు చెల్లును. కాని, నేను విన్నవించున దేమనగా, ఒక్క నిదర్శనమైన గలదా ?”

“లేదు; ఎట్టి నిదర్శనమైనను నాకు గోచరింపలేదు. కావుననే, నీచర్యలు నాకెంతేని విస్మయము గలిగించు చున్నవి. సహస్రనయనములతో గని పెట్టు నూర్జహానునే మోసపుచ్చితివిగా ?”

“దేవీ! అట్టిమహత్తర రాజకీయ కుట్రలతో నాకుపనియేమి? ఇట్టి పాపపు కార్యములవలన నాకు గలుగు లాభమేమి?”

తోడనే, నూర్జహానుయొక్క గంభీరకంఠధ్వని తీవ్రతరమాయెను. — “ఏమీ! ఈ కుట్ర వలన నీకు గలుగు లాభమేమందువా? చెప్పెద వినుము, నీకుమారుడు నిజముగా మరణించినదా? నీమామగారు నీబిడ్డను గొంపోయి, కర్ణాసింగున కిచ్చి, వివాహ మొనరింపలేదా? ఓసీ, పాపీ! నీబిడ్డ సార్వభౌమురాలైన పిమ్మట, నీవు సార్వభౌమురాలి మాతవై, సామ్రాజ్యాధికారము చెలాయింపవలయునని నీవు వాంఛించుటలేదా? ఓసీ! ఇంకను వినఁగోరెదవా? నాడు బర్దవాను నగరమున జరిగిన పరాభవమునకై లోలోనఁగుందుచు, క్రోధావేశమున కసితీర్చుకొన వలయునని సంకల్పించి యుంటివిగదా ?—”

తనకు సర్వసాధారణమైన యొప్పుచిరునగవు వహించి, సదుత్తర మొసంగవలయునని జులేఖా ప్రయత్నించెను. కాని, అట్టి, విషమసమయమున చిఱునగ వెక్కడ? “పాదుషాబీగమా! నాకు ప్రాణముపై తీపు లేదు. ఇంకను మనవలయునని నేను యోచించుట లేదు. దేవీ! నీయపారదయావ్యాజ కరుణాకటాక్ష సాంద్రకిరణములలో దేలియాడు చుండుట చేతనే, ఏనింతదనుక సజీవినై యుంటిని. లేకున్న ఓ దేవీ! ఏనాఁడు మదీయ ప్రాణనాథుఁడు విగతజీవుఁడాయెనో, ఏనాఁడు నాముద్దులపట్టిని గోల్పోతినో, ఆనాఁడే పవిత్ర గంగానదీ తోయములబడి

మరణింపనా? కన్నసోదరి కన్న మిన్నగా నన్ను సాకుచుంటివని, ఈ మహాసామ్రాజ్యము నందంతటను మహా ప్రతీతికలదు గదా! నేనట్టి యపారమగు ప్రేమకు బాత్రురాలనగుటచేతనే యింతవరకు సజీవినై యుండగలిగితిని. చతుస్సముద్రముద్రిత మహీమండలమును నిరంకుశముగ శాసించు చక్రవర్తిని యపారకృపాకటాక్షముల నాకర్షించుకొన నవకాశమొసంగిన పరమాత్ముని నెట్లుకొనియాడగలనో తెలియకున్నది. సూర్యునాశ్రయించి బ్రతుకు చంద్రునివలె నున్న నాపదవి గాంచి ఈ సామ్రాజ్యమున మత్సరించువారనేకులున్నారు. నాకండఱు వైరములాని, నావినాశమునే సదా యపేక్షించుచున్నారు. వారు—"

బాష్పములు క్రమ్ముటచే, జులేఖా యికపలుకనేరకపోయెను, ఆమె హృదయము కటకట కొట్టుకొనుచుండెను. ఒక్కక్షణముసమామె వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచు నట్టె నిలిచి యుండెను. కాని, నూర్జహాను విశ్వసింపలేదు: ఆమె హృదయము కరుగలేదు. అంతలో జులేఖా నేద జేరి, మఱల నిట్లనెను—" పాదుషాబీగమా! నావైరులు వ్యాపింపజేయు నపవాదులను నీవువిశ్వసింతువా—"

"ఏమీ! అపవాదులా? ఈనెపమునదప్పించుకొనజూతువాజులేఖా స్త్రీకాపట్యమును ఋజువుచేయు సాక్ష్యము కావలయునంత గలదు!"

వెలవెల బోవుచు, జులేఖా యిట్లనెను.— "పాదుషాబీగమా! ఇక నీతో చర్చించుట నిష్ప్రయోజనము. ఈ దీనురాలకు నెట్టి శిక్ష విధింతువో యనుగ్రహింపుము."

తోడనే, క్రోధఘూర్ణితమానసియై ఆణిముత్యముల వలె నుండిన పండ్లు కొఱుకుచు నూర్జహాను యిట్లనెను.—"నీరాక్షస కృత్యములకు దగిన శిక్షయే నీవనుభవింపగలవు. ఈక్షణముననే, నీశిరము తెగిపోవును."

౨౫
ఆత్మహత్య

ఆ క్షణముననే, గాలి యలుకుడి యగుటచే నులికిపడి జులేఖా వెనుకకు దిరిగి చూచెను. ప్రత్యక్ష యమదూతల వలె నుండిన నల్లని భయంకర పూరుషు లిర్వురు గోచరించిరి. వారు నీగ్రోజాతివారు. చీకటి రాసులవలె నుండిన యాకారములును, నిప్పులవలె కణ కణ లాడుచుండిన నయనములును, చేవదీరిన తాల వృక్షములవలె దీర్ఘముగా మున్కరముగా నుండిన దేహములును గోచరించినంతనే జులేఖా భయభ్రాంతయై కంపించెను. ఆ నీగ్రో లిర్వురు తళతళ లాడుచుండిన వాడి ఖడ్గములను ధరించి యుండిరి. జులేఖాయొక్క కోమల కంఠమును నొక నిముసములో సిరకనుతే తెగనరికెదరు కాబోలు.

నరరూపము ధరించిన యా యమదూతలను గాంచునంతనే ప్రాణములు వెంటనే యెగిరిపోవును. కాని, జులేఖా సాధారణపు మానిసి కాదని పాఠకులు గ్రహించియే యున్నారు, కావున, ధైర్యము వహించి, నూర్జహానునంక దిలకించి, విస్పష్టముగా నామె యిట్లు వక్కాణించెను.

“పాదుషాబీగమా! ఈ మొఱకలు నాకంఠము దెగనఱికినచో నీకు గలుగు లాభమేమి? అపారమగు నీ ప్రేమకే నేను వెలియైనపుడు, నాకీజీవనమేల? కావున, ఒక్కింత విషము దయచేయుదువేని, ఏలిన వారి సమక్షముననే దుర్భరమగు నాజీవయాత్రను తుదముట్టించెదను.”

నూర్జహాను యేమియు బలుకక మిన్నకుండెను. కావున, జులేఖా మఱలనిట్లనెను — “దేవీ! ఓర్వజాలని నా విరోధులు చాటు యపవాదుల నూతగొని నీ విట్టి కాఠిన్యము వహించుట —”

తోడనే, తన పాదములు జాడించి, నూర్జహాను యిట్లు సంబోధించెను — “ఓరీ! హంతకులారా!”

తోడనే, ఆ హంతకు లిర్వురు జులేఖాను సమీపించిరి. కాని, ఆమె యసాధారణధైర్యము వహించి, వారినిగాంచి గంభీరముగ నాజ్ఞాపింప, వారు వెనుకకు మఱలిరి. తోడనే, ఆమె నూర్జహాను యొక్క పాదపద్మముల సమీపమున బ్రణమిల్లి యిట్లనెను — "దేవీ! కరుణింపుము. చిరకాలము నిన్ను భక్తివిశ్వాసములతో సేవించిన యీ సేవకురాలిపై కృపాంబువులు కురియింపుము!"

తోడనే నూర్జహాను రోషకషాయితాక్షయై యిట్లులనియె — "ఓసీ! ఈపదిసంవత్సరములనుండియు నిన్ను సంపూర్ణముగ విశ్వసించి, సోదరికంటె నెక్కుడు ప్రేమతో సాకినందులకు నీ వెట్టి ప్రత్యుపకార మొనరించితివి? నేడు నీవిశ్వాసఘాతకనైజము ఋజువైనది. ఓసీ! రక్కసీ! ఇంకను నిన్ను విశ్వసింపవలయునే!"

అని యట్లు నూర్జహాను క్రోధానలజ్వాలల నెగయుచుండగనే యొక యద్భుతము సంభవించెను. ముకుళితకరకమలయై యతిదైన్యముగనుండిన జులేఖా హస్తమున వజ్రాయుధమువలె మెఱయుచుండిన కృపాణ మొక్కటి మెఱుపువలె గోచరమాయెను. ఆవీరవనిత కఱకు గరవాలమును దూసి, నూర్జహానును డాసి, విస్పష్టముగ నిట్లు పలికెను.

"పాదుషాబీగమా? చూచితివా గదా యీ ఖడ్గము! ఈఖడ్గము బూని నీహృదయము భేదింపగోరుదునేని, నన్ను వారించువారెవ్వరు? నిన్ను రక్షించువారెవ్వరు? కాని, నేనట్టి యకార్యము నొనరింప జాలను. నీవు చూచుచుండగ నాప్రాణము నేహరించుకొందును."

అని పలికి ఆఖడ్గము నటుపాఱవైచి, విషపుగుటికనొండు దీసి జులేఖా నోటవైచుకొని, ఇట్లనెను — "పాదుషాబీగమా! నాకడ సారి ప్రార్థన నాలింపుము. ఇంతకాలము నిన్ను భయభక్తులతోడను నిష్కళంక హృదయముతోడను సేవించిన నాశరీరము హిందూమత సాంప్రదాయము చొప్పున దహనమగుటకు మాత్రమనుగ్రహింపుము.

ఇదియే నాకడసారి ప్రార్థన. మన్నింపుము!"

అట్లు పలికిన జులేఖాయొక్క భావమును నూర్జహాను గ్రహించు లోపలనే, యమ్మానవతియొక్క ముఖవికాసము మాఱిపోయెను. నూర్జహాను నివ్వెరపడి పరికించుచుండగనే, జులేఖాయొక్క నయనములు గిరగిర దిరిగెను. తోడనే, ఆమె నిలువఁజాలక గూర్చుండి, ఆ ముహూర్తముననే నేలపై వ్రాలెను. ముద్దులొలుకు ఆసుందరి వదనారవిందము కళావిహీనమై వెలవెల బోయెను.

మరణదండన విధింపఁబడిన జులేఖా కత్తి దూయుటయు, నూర్జహాను నట్లు హెచ్చరించి ఆ ఖడ్గము నటు పాఱవైచి విషము మ్రింగుటయు, తన యంత్యాభిప్రాయము నెఱింగించి నేలగూలుటయు గూడ నొక్క నిమిషము లోపలనే సంభవించుటచే, నూర్జహాను భయభ్రాంతయై రయమునలేచి జులేఖాను సమీపించెను. మోము తెల్లబాఱి యుండుటయు, అతివిశాలములగు నయనములట్టె తెఱచియుండుటయు అవయవములన్నియు కొఱడుబారి యుండుటయు గాంచినంతనే జులేఖా మరణించెనని నూర్జహాను నిశ్చయించెను.

జులేఖాను వధింపవలయునని కఠినముగ శాసించిన మహారాణి యొక్క కాఠిన్యమంతయు తృటిలో మాయమాయెను. కాలానుగుణంబుగ నెంత కాఠిన్యమువహించినను, కోమలాంగుల హృదయము లిట్టి సమయములందు నెట్లు కరుగకుండును? నాఁటివఱకును దాను ప్రాణపదముగ జూచుకొనుచుండిన వనితారత్నము తాను జూచుచుండగనే యట్లు దారుణముగ మరణించుట మహారాణికి కడు దుర్భరముగ నుండెను. తోడనే నూర్జహాను తన నెచ్చెలి చెంతనే యాసీనయై తనకోమల కరపల్లవంబుల నామె శిరంబునెత్తి తనయొడిలో నిడికొనెను. ఆహా! ఆదృశ్యము నెవ్వరు చిత్రింపగలరు? ఎవ్వరు వర్ణింపగలరు?

నూర్జహాను బాహ్యప్రపంచమును పూర్తిగా మఱచిపోయెను,

జులేఖాయొక్క మోమును, హృదయమును నాడినిగూడ నామె పరీక్షించెను. ఎంత పరికించినను ప్రాణములు నిలిచియుండు సూచన యొకటియైనను గానరాకుండుటచే మహారాణి ఖిన్నరాలాయెను. ఆభువనైక సుందరి విశాలనయనములు బాష్పజలపూరితములై గిఱ్ఱున దిరుగ నారంభించెను. తెగిపోయిన ఆణిముత్యముసరులవలె బాష్ప జలములు జలజల రాలగడంగెను. ఎట్టకేలకు ధైర్యమూని యమ్మహా రాణి ద్వారముచెంతనుండిన పాంతకులనుజీరి, మస్రూరు నొకనిని రండని యాజ్ఞాపించెను. అనంతరము తన యొడిలోనుండిన జులేఖా శిరమును నేలపై నిడి, మహారాణిలేచి యుచితాసనంబు నారోహించెను. సకలజనభయంకరముగ రాజ్యతంత్రమును త్రిప్పు నూర్జహాను ఆసమ యమున విషణ్ణవదనయై, దయార్ద్రహృదయయై, తన యెదుటనున్న కళేబరమును గొంత తడవట్టె పరికించి, ఇంకను బరికించుటయే కష్ట మగుటచే నేటొక దెస మోముద్రిప్పి, తన్ను దాను మఱచి నిర్జీవ సువర్ణవిగ్రహమువలె నుండెను.

అంతలో మస్రూరు ప్రవేశించెను. నూర్జహాను వదనము వన్నె దొరంగియుండుటయు, నామెయాలోచనాపరయైయుండుటయు నాతడు కనిపెట్టెను. కాని ఒక్కనిముసము వేచి, తానావిషయము గుర్తింప నట్టులే వాడు సవినయముగ నిట్టులనెను. "దేవీ! అల్పుడగు నీసేవకున కేమియాజ్ఞ?"

వాని చాలి యలుకుడి యాలించినంతనే తెలివితెచ్చుకొనిన మహా రాణి యిట్లు ప్రత్యుత్తరమొసంగెను— "నా పరిచారిక జులేఖా హఠాత్తుగా మరణించినది."

మస్రూరు యిట్టు లనుకొనెను—"ఇందేదియో మోసమున్నది. ఈ జులేఖాయొక్క వృద్ధదాది తన సామగ్రి వెంటనిడుకొని ఇప్పుడే వెడలియుండెను. ఈవిషయము ఆమెయు నెఱింగియేయుండును."

అని యట్లు తనలో దాను తర్కించుకొనిన మస్రూ యిట్లు వినయముగాఁ బల్కెను—"దేవీ! ఖున్‌ఖానాయందు మృతకళేబరము లను బూడ్చివేయుట యాచారము. సెలవొసంగుదురేని కళేబరమును గూడ నచటికి గొంపోదును."

బీగము మహాలున రహస్యముగా మరణించువారికి లెక్కలేదు. ఆమాయామందిరమున నెవరు యేవేళ యెట్లు మరణింతురో చెప్ప నలవిగాదు. విషప్రయోగముచే మరణించువారు కొందఱు: కరవాలమున కెరయై మరణించువారు కొందఱు: హఠాత్తుగా వెను కనుండి బాకులచే పొడువఁబడి మరణించువారు కొందఱు: ఏపాప మెఱుంగక నిర్భయముగా నిర్గమించుచుండ, పొంచియుండిన రక్కసులు పైబడ మరణించువారు కొందఱు — ఇట్లనేక తెఱంగుల విగతజీవులగు దురదృష్టవంతులను బూడ్చివేయు ప్రదేశమునే ఖున్‌ఖానా యందురు. కళేబరము నాప్రదేశమున బడవైచిన తోడనే సున్నము విశేష ముగా పైని చల్లివైతురు. ఆ తెఱంగున, నా మృతకళేబరమునుండి దుర్గంధము బయల్వెడలకనే యయ్యది క్రమముగా మట్టితో గలసి పోవును. ఈ తెఱంగున నెందరు మరణించుచుండిరో బాహ్యప్రపంచ మెఱుంగదు.

ఒక్కనిమేషమాత్రము మిన్నకుండి, నూర్జహాను యిట్లు వాక్రు చ్చెను. — "ఇంతకాలము నన్ను విశ్వాసముగ సేవించిన యీ పరి చారికయొక్క కళేబరము నాకూపమున ద్రోయరాదు. హైందవులకు సాధారణమగు దహనసంస్కార మీమెకు జరగవలయు. ఈమె జాతివారలే వలయు కృత్యములను నిర్వర్తింపవలయు"

వంగివంగి సలాము లాచరించుచు మస్రూ యిట్లనెను—"సర్కార్! మహా ప్రసాదము. బ్రాహ్మణోత్తములను రావించి హైందవసాంప్ర దాయముల ననుసరించి దహన సంస్కారము జేయింతును."

నూర్జహాను కొంతతడవు ఆలోచనాయత్తచిత్తయై యిట్లనెను— "జులేఖా నిశ్చయముగ మరణించినది. — ఓరీ! మఱియొకమాట. ఈమె మరణించిన విషయము నెవ్వరు నెఱుంగరాదు"

మష్రూ — "సర్కార్! ఈబేగముమహాలునందే గాక అంతఃపురమునందు కూడ జులేఖా బీబీని ఎఱుంగనివారు లేరు కాబట్టి, ఎల్లరు నీమె యేమాయెనో యని ప్రశ్నింతురు —"

నూర్జహాను — "ఓరీ! ఈ విషయము నీవును నేనును ఆ యిరువురు ఖోజాలకును తప్ప మఱియొకరికి దెలియరాదు. శవరహస్యము నొరు లెఱుంగరాదు. జాగ్రత! నాదీయాజ్ఞానుసారముగ జులేఖా ఢిల్లీకి బోయెనని మేము ప్రకటింతుము."

మష్రూ — "షాహిబా బేగము సాహెబా! ఈ శవమును హైందవ సాంప్రదాయముల ననుసరించి దహనపఱుప వలయునేని —"

వాడట్లు పలుకుచుండగనే పట్టరాని యాగ్రహము జనింప, నూర్జహాను యిట్లు గర్జించెను — "ఓరీ! మష్రూ! మేము నుడివిన వాక్యములను శ్రద్ధగా నాలింపుము: హైందవులకు సాధారణములగు సంస్కారములన్నియు నీమెకు జరుగవలయు. ఈమె మరణవార్త యెవరికి దెలియరాదు. అట్లుగాక, నీవన్యథా ప్రవర్తింతువేని, ఈ మృతకళేబరమునకు జరగవలసిన సంస్కారమునకెట్టి లోపమైన గావింతువేని, మా విశాల సామ్రాజ్యమునం దెవ్వరికైన నీమె మరణవార్త తెలియునేని, నీ కంఠము నీది కాదని యెఱుంగుము. జాగ్రత!"

అట్లు శాసించిన పిమ్మట నతి రయమున నూర్జహాను ఆమందిరమును వీడెను. అంతవఱకును దనకెట్టి యుపద్రవము సంభవించునో యని భయభ్రాంతుండై మ్రాన్పడియుండిన మష్రూ యిట్లువిచారింపదొడంగెను — "ఆహా! ఇప్పటికి ప్రాణములు కుదుటబడినవి. ఈమహారాణిని సేవించుట యెంతకష్టము! ఎంత ప్రమాదకరము! ఈ శవమునకు

అని యట్లు తనలో దాను తర్కించుకొనిన మహ్రూ యిట్లు వినయముగాఁ బల్కెను—"దేవి! ఖున్‌ఖానాయందు మృతకళేబరము లను బూడ్చివేయుట యాచారము. సెలవొసంగుదురేని కళేబరమును గూడ నచటికి గొంపోదును."

బేగము మహాలున రహస్యముగా మరణించువారికి లెక్కలేదు. ఆమాయామందిరమున నెవరు యేవేళ యెట్లు మరణింతురో చెప్ప నలవిగాదు. విషప్రయోగముచే మరణించువారు కొందఱు: కరవాలమున కెరయై మరణించువారు కొందఱు: హఠాత్తుగ వెనుకనుండి బాకులచే పొడువఁబడి మరణించువారు కొందఱు: ఏపాప మెఱుంగక నిర్భయముగా నిర్గమించుచుండ, పొంచియుండిన రక్కసులు పైబడ మరణించువారు కొందఱు — ఇట్లనేక తెఱంగుల వికతజీవులగు దురదృష్టవంతులను బూడ్చివేయు ప్రదేశమునే ఖున్‌ఖానా యందురు. కళేబరము నాప్రదేశమున బడవైచిన తోడనే సుణ్ణమున్నను విశేష ముగా పైని చల్లివైతురు. ఆతెఱంగున, నా మృతకళేబరమునుండి దుర్గంధము బయల్వెడలకనే యయ్యది క్రమముగా సుణ్ణముతో గలసి పోవును. ఈతెఱంగున నెందరు మరణించుచుండిరో బాహ్యప్రపంచ మెఱుంగదు.

ఒక్కనిమేషమాత్రము మిన్నకుండి, నూర్జహాను యిట్లు వాక్రుచ్చెను. — "ఇంతకాలము నన్ను విశ్వాసముగ సేవించిన యీ పరిచారికయొక్క కళేబరము నాకూపమున ద్రోయరాదు. హైందవులకు సాధారణమగు దహనసంస్కార మీమెకు జరగవలయు. ఈమె జాతివారలే వలయు కృత్యములను నిర్వర్తింపవలయు"

వంగివంగి సలాము లాచరించుచు మహ్రూ యిట్లనెను—"సర్కార్! మహా ప్రసాదము. బ్రాహ్మణోత్తములను రావించి హైందవసాంప్రదాయముల ననుసరించి దహన సంస్కారము జేయింతును."

నూర్జహాను కొంతతడవు ఆలోచనా నిమగ్నయై యిట్లనెను— "జులేఖా నిశ్చయముగ మరణించినది. — ఓరీ! మరియొకమాట. ఈమె మరణించిన విషయము నెవ్వరు నెఱుంగరాదు"

మిశ్రూ — "సర్కార్! ఈబేగముగారు ఉండేగాక అంతఃపుర మునందు గూడ జులేఖా బీబీ నెఱుంగనివారు లేరు కావున, ఎల్లరు నీమె యేమాయెనో యని ప్రశ్నింతురు —"

నూర్జహాను — "ఓరీ! ఈ విషయము నాకును నీకును ఆ యిరువురు కొజ్జాలకును దప్ప మరియొకరికి దెలియదు. ఈరహస్యమింక నొరు లెఱుంగరాదు. కావున! బాదిషాహాజ్ఞానుసారముగ జులేఖా ఢిల్లీకి బోయెనని మేము ప్రకటింతుము."

మిశ్రూ — "మాహమ్మా బేగము సాహేబా! ఈ శవమును హైందవ సాంప్రదాయముల ననుసరించి దహనముఁ జేయుచునేని —"

నాడట్లు పలుకుచుండగనే పట్టరాని యాగ్రహము జనింప, నూర్జ హాను యిట్లు గర్జించెను — "ఓరీ! మిశ్రూ! మేము వచించు వాక్య ములను శ్రద్ధగా నాలింపుము. హైందవులకు సాధారణములగు సంస్కా రములన్నియు నీమెకు జరుగవలయు. ఈమె మరణవార్త యేరికి దెలియరాదు. అట్లు గాక, నీవన్యథా ప్రవర్తింతువేని, ఈ మృతకళే బరమునకు జరగవలసిన సంస్కారమున కెట్టి లోపమైన గావింతువేని, మా విశాల సామ్రాజ్యము నం దెవ్వరికైన నీమె మరణవార్త తెలి యునేని, నీ కంఠము నీది కాదని యెఱుంగుము. జాగ్రత!"

అట్లు శాసించిన పిమ్మట నతి రయమున నూర్జహాను ఆమందిర మును వీడెను. అంతవఱకును దనకెట్టి యుపద్రవము సంభవించునో యని భయభ్రాంతుడై ప్రమాన్వితుడై యుండిన మిశ్రూ యిట్లువిచారింపఁ దొడంగెను — "ఆహా! ఇప్పటికి ప్రాణములు కుదుటబడినవి. ఈమహారా జ్ఞిని సేవించుట యెంతకష్టము! ఎంత ప్రమాదకరము! ఈ శవమునకు

హైందవ సాంప్రదాయికముల ననుసరించి సంస్కారములనొనరింపవలయు నట. కాని, ఈ రహస్యము నెవ్వరు నెఱుంగరాదట. హా! దైవమా! ఏమి, యీప్రారబ్ధము! ఈ శవమునకు హైందవులచేతనే దహనసం స్కారము కావలయునట. అట్టి సమయమున, ఒరులకు దెలియకుండ కార్య మెట్లు చక్కబడును? నేనీ మహాలు ప్రవేశించి యిరువది సంవ త్సరములు కావచ్చినది. కాని, ఇంకటి యుపాయ మెన్నడెఱుంగను. అల్లా! నా తనువు నేటితో జల్లారుగాబోలు. ఖున్‌ఖానాయందు నేనెం దఱిని రహస్యముగా బూడ్చి వేయలేదు! ఈ శవమునుగూడ నట్లులే పాతివేతునన్న, నూర్జహాను సైరించునా? నూర్జహానుయొక్క కఠినశా సనము నతిక్రమించుటయు, ఇంకను జీవించియుండుటయునా? అణు మాత్రమైనను ఆజ్ఞ నుల్లంగింపరాదు, ఓసీ! జులేఖా! కాపర్! నీవు చచ్చియు నన్ను ఎంతగా బాధించుచున్నావు!"

"హా! దైవమా! దేహము కంపమెత్తుచున్నది. హిందూశవము మోము మహమ్మదీయుడు కాంచరాదట, కాంచినచో, దయ్య మగునట! జులేఖా దయ్యమే యగునేని, మాగతి యేమి కావలయు? ఈమె యాజ్ఞయెన్నడు జవదాటి యెఱుంగను. ఈమె దయ్యమాయెనేని, నేనీ దేశమున నిలుచుట దుర్లభము. నన్నీమె బాధింపదని యొక్క నిబ్బరము మాత్రము గలుగుచున్నది. ఈమె కెట్టి యుపకార మొన రించి యెఱుంగను. ఈమె కెల్లప్పుడు ప్రీతిగొల్పుచునే యుంటిగదా. కాన, నేనేల వెఱువవలయు!"

. ఈ తెఱంగున మస్రూా పరిపరివిధముల జింతింపుచు నిటునటు పచారు చేయుచుండెను. నల్లబాఱిన జులేఖాయొక్క వదనము మఱింత నల్లబాఱెను. ఆలోచనాపరుడై యుండిన మస్రూా యీ విషయము నెఱుంగడు. జులేఖా దయ్యమగునేమో యను భయమొకటి: మహా రాణి యాజ్ఞచొప్పున రహస్యముగ జులేఖాను నుత్తరక్రియలు సలుపుట

యొక్కటికి: ఈరెంటినడుమను నాశేఁడు నలిగిపోవుచుండెను. ఎంత యోచించినను ఉపాయము స్ఫురింపకుండెను. "హా! దైవమా! ఈ దుఃఖమునుండి రక్షింపుము రక్షింపుము" అని విలపించుచు వేడినిట్టూర్పులు దీర్ఘముగ విడుచుచుండెను.

"జులేఖా మరణించినదని విచారింప నవసరములేదు. నూర్జహానును సహితము కీలుబొమ్మవలె త్రిప్పుచుండిన ఈసైతానుకు గాంచునప్పు డెల్ల నెట్టి ప్రమాదము సంభవించునో యని వెఱచుచునే యుంటిని. చిత్తము శాంతియెఱుంగదుగదా! అట్టి సైతాను మరణించుటయే క్షేమకరము కాని, ఈమె యెట్లు మరణించియుండునో, పాదుషాబీగమే కడతేర్చి యుండునా? ఆమె యంతటి సాహసికురాలౌను కాని, అట్లు జరిగియుండదు. ఆ హంతకులను గాంచినంతనే, జులేఖా విషముదిని మరణించియుండును. ఈమె యెట్లు మరణించినను నాకేల? నాకిపుడు కర్తవ్యమెద్ది? ఇపుడెంత విచారించినను లాభములేదు. రెండు ఝాములగు వఱకు నీశవము నిచటనే యుంచెదను. నగరమంతయు మైమఱచి నిద్రించునపుడెద్దియో యుపాయ మాలోచించెదను."

అని నిశ్చయించుకొనియు భయవిహ్వలుఁడై యుండిన మశ్రూ జులేఖాయొక్క మోము నొక్కసారియైన గాంచకయె, ఆమందిరము నకు భద్రముగా బీగమువైచి పరుగున బోయెను.

౨౯
మృతకళేబరము

రాత్రి రెండు ఝాముల నొబత్తు కర్ణపర్వము జేయుచుండెను. అర్ధరాత్రి యగుటచే పారావాండ్రు తప్ప ఆగ్రానగర వాసులెల్లరు మైమఱచి హాయిగ నిద్రించుచుండిరి. మహాసముద్రమువలె ఘూర్ణిల్లు నగరమంతయు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అట్టి సమయమున, నూర్జ

హాను జులేఖాను వధించుటకై యరుదెంచిన ఆహంతకుల చెంతకు మస్రూహోయెను. జులేఖాయొక్క యీ దంతము వారలుదప్ప మఱియెవ్వ రెఱుంగరుగదా, ఆకారణమున, మస్రూ లోకాపవాదనమునకు పాలైన దయగుటచే వారి చేతనే కార్యము నెఱవేరవలయునని నిశ్చయించెను.

"పాపాత్ములారా! బేగము సాహేబుగారి యాజ్ఞ నెఱిగించెద వినుడు. ఈశవమునకు హైందవ సాంప్రదాయము ననుసరించి దహన సంస్కారము కావలయు, ఈమె మరణించిన సమాచార మెవ్వరికి దెలియరాదు. తెలిసినదా" అని గంభీరముగను కఠినముగను మస్రూ తెలియఁబలుక, చేతులు జోడించుచు, "చిత్తము చిత్తము" అని వినిన యముగ వారు పలికిరి.

"ఓరీ! దుర్మార్గులారా! జాగ్రత్తగా వినుడు. శవము పిన్ మహాలు నందున్నది. అద్దానిని రయమున గొంపోయి నేను జెప్పిన చొప్పున గావింపుడు. ఆజ్ఞనణుమాత్రమైన నుల్లంఘింపరాదు సుడీ. ప్రమత్తులై మీా రెట్టి స్వల్పలోపమైనను గావింతు రేని, మీా ప్రాణములు మిగులవు. ఈమహాలునందు మీా కెట్టి యాటంకములు గలుగకుండ, వీథివఱకు మిమ్ము నేను వెంబడింతును. చీకటిరాత్రి యగుటచే నటుపైని మిమ్మెవ్వరు గుర్తింపఁజాలరు. యమునానదీ తీరమున బడి తూర్పుముఖముగా బోవ లయు. వినుచున్నారా!"

"హుజూర్! చిత్తము! చిత్తము"

"ఒకవేళ, మార్గమధ్యమున మిమ్మెవరైన ప్రశ్నింతురేని, మీారు దైన్యమును విచారమును నభినయించి, తల్లిస్వర్గస్థురాలాయెననియు, ఉత్తరక్రియ లొనరింప నరుగుచున్నామనియు నెఱింగింపుడు"

"హుజూర్! మహమ్మదీయులము గదా!"

"దౌర్భాగ్యులారా! నాకా విషయము తెలియదా! మీా వస్త్రము లను విసర్జింపుడు. నిఱుపేదలగు హైందవులవలె చీలిక పేలిక గుడ్డలను

ధరింపుము. శవము పూర్తిగా గప్పివేయుము. తెలిసినదా ?"

"చిత్తము, చిత్తము"

"సింహద్వారము వఱకు మిమ్ము సాగనంపెదను. తెల్లవారు వరకును ఎక్కడమీరు నిలవరాదు. మార్గమధ్యమున ఈశవము నెవ్వరు చూడరాదు. ఈప్రాంతమున జులేఖాను దెలియనివారుండరు. ఎవ్వరైనను గుర్తింతురేని మోసము సంభవించును. మీకొంపమునుగును. తెలిసినదా !"

"చిత్తము, హుజూర్"

"ఒకవేళ తెల్లవారక పూర్వమే యీశవమును దహనపఱచుట కవకాశము చిక్కకపోవచ్చును. అట్టిసమయమున, యమునానదియందీశవమును బాఱవేయుడు. ప్రవాహమున, బడినపిమ్మట నయ్యదిశీఘ్రముగా గంగానది జేరగలదు. మనకష్టము గట్టెక్కును. మూర్ఖులగు హిందువులకు నిట్టి సంస్కారము కూడ పరమ పవిత్రమేగదా. ఆకారణమున చచ్చిన జులేఖాసహితము సంతసింపగలదు"

"చిత్తము, హుజూర్"

"పశుప్రాయులారా ! ఇంకను ఆలసించెదరేల? వరుగున పొండు. నేజెప్పిన చొప్పున ప్రవర్తింపుడు. ఎంత చిన్నపొరపాటైనను జరుగునేని ప్రాణము లెగిరిపోవును. జాగ్రత్త"

మహ్రూఖాయొక్క తెలివితేటలు అద్భుతములైనవి. కావుననే, ఆతఁడెంతయో విచారించి, కార్యాభారము నంతయు నాహంతకుల మీఁదనే ద్రోసివైచెను. ఆతఁడు బీగమునొసంగ నారాజభటు లతిశీఘ్రముగను అతినిశ్శబ్దముగ పిన్‌మహాలుకు బోయిరి. మహ్రూమాత్ర మామందిరమును సమీపింపఁజాలక భయభ్రాంతుఁడై దవ్వున బచారుచేయు చుండెను. ఈలోన, జులేఖాయొక్క కళేబరమునకు మాసిన బట్టలు చుట్టబెట్టి, వెదురు కఱ్ఱలపై భద్రపఱచికొని, ఆహంతకులు

మస్రష్ఖానును సమీపించిరి. వారి వికృతాకారములను, మలిన వస్త్రము లను, ముఖ్యముగా జులేఖాకళేబరమును గాంచినంతనే, భయమెట్టిం గని మస్రష్ఖా యొక్కసారి గడగడ వడంకెను. కాని, అతఁడు ధైర్య వంతుఁడును అతితేరిన దుండగీడును అగుటచే వారిని వెంటబెట్టుకొని ధైర్యముగా నిర్గమించెను. ఎవ్వరుగుర్తింపజాలనట్లులు శవము పూర్తిగ గప్పబడియుండెను. మార్జాలములవలె వారు కడు నిశ్శబ్దముగ బోవుచుండిరి. మహలునందు నివసించు వారెవ్వరు నానిర్వాహకుల గాంచలేదుగాని, పారావాండ్రు మాత్రమటకాయించిరి. వారు సహి తము, మస్రష్ఖానుగాంచినంతనే దాటియొసంగిరి. ఈ తెఱంగున నాహంత కులు పారాలన్నియు దాటి సింహద్వారము సహితము నతిక్రమించి, రయమున ప్రయాణమొనరించి తుదకు యమునానదీతీరముజేరి, తెల్ల వారక పూర్వమే, వారాగ్రానగరమునకు సాధ్యమగునంతదూరముగ నుండవలయు, నగర మధ్యమున బరుగులిడినచో నెట్టి ప్రమాదము సంభవించునో యని వెఱచిరి. కాని, నదీతీరము జేరినంతనే యొక్క క్షణకాలమాగి పిక్కబలిమి కొలది వారు పరుగిడ జొచ్చిరి.

చీఁకటి మిక్కిలి దట్టముగా నుండెను. చేరువునుండిన వృక్షాదులు సహితము గాన రాకుండెను. శవమును మోచుకొని పరుగు పరుగున బోవుచుండిన యాహంతకుల కాళ్ళసడి తప్ప వాతావరణమంతయు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను, వారిని మఱియొక రాసమయమున గుర్తిం చుట యసంభవము. వారును అట్టులే భావించి యుండిరి. కాని, విధి విధానమెట్లుండునో యెవ్వఁడెఱుంగ గలఁడు? ఆ తమోసాగరమున వారల వెంబడియే మఱియిద్దరు కూడ బరుగిడుచుండిరి. శవమునుగొం పోవుచుండిన హంతకులధ్యాన మంతయు తత్కార్యము మీదనే లగ్న మైయుండుటచే, వారావిషయమును గుర్తింపజాలరైరి. వెనుక పరుగిడు చుండిన వారెవ్వరో? ఎందులకట్లు ప్రయాపడుచుండిరో?

నాలుగుమైళ్ళు ఆతెఱంగున పరుగిడిన పిమ్మట, ఆహంతకులపిక్కలు పీకెను. వారి గమనము మందగించెను. ఉస్సురని దీర్ఘనిట్టూర్పులు విడుచుచుండిరి. దేహమంతయు చెమ్మటలు క్రమ్ముటచే ప్రయాణము సల్పుట కడుంగడు కష్టమాయెను. వారిని వెన్నాడుచుండిన నూతన పురుషులలో నొక్కఁడు సమీపమున నుండిన తుప్పచాటున నక్కెను. రెండవాఁడు మాత్రము వారి వెంబడినే నేర్పుగా బోవుచుండెను. తుప్పచాటున దాగినవాడు యశ్వారూఢుండై రయమున నరుదెంచి రెండవ దెస వాయువేగమున నదృశ్యుఁడాయెను.

ఆహంతకులిట్లు కొంతదూర మేగిన పిమ్మట వారిలో నొక్కఁడిట్లనెను. "ఓరీ! యీశవము నొకసారి దింపవలయునురా. మనము పరుగెత్తు సమయమున దీనికి గట్టిన కట్లు విడిపోయెను కాబోలు. కట్లు దప్పి యొక్కచేయి వ్రేలాడుచు, నన్ను ఒక్కలాగున కొట్టుచున్నదిరా. ఇదియేమి ప్రారబ్ధము!"

"అల్లా! అల్లా! దీనికి దయ్యము పట్టినదేమోరా!"

"ముందు దింపరా, పరీక్షింతము"

"అట్లు కాదురా, తెల్లవారువరకు తాళుదము"

"ఛీ! మూర్ఖా! యీసైతాను అదేప్రకారము నన్ను కొట్టుచుండ ఇంక నొక్క క్షణమైనను తాళుటెట్లురా? దేహమంతయు గగుర్పొడుచుచున్నది. భరింపఁజాలను, ఒక్కసారి దింపి మఱల గట్టిగా కట్టివేయుదము?"

"ఓరీ! పశువా! మనము శవమును చాలగట్టిగనే కట్టియుంటిమే ఇంతలో నెట్లు వీడునురా!"

"దౌర్భాగ్యుడా! మనకీ తర్కమేల? నీకండ్లతో నీవేచూడగలవు. దింపుము."

ఎట్టకేల కాశవమును క్రిందనిడిరి. చీకటిగా నుండుటచే వారి కేమియు

బాగుగ గోచరింపకుండెను. ఐనను కష్టపడి శవమును పడవుచు పరీక్షింప దక్షిణహస్తము కట్టుపీడెనని తెలియనాయెను. తోడనే ఆహంతకులకు గలిగిన భయమువర్ణనాతీతమైయుండెను. దేహములందు ముచ్చెమటలు క్రమ్మెను. అంతవరకు బీరము లాడుచుండిన రెండవ వాఁడు సహితము భయభ్రాంతుఁడాయెను. అయ్యది కల్లయో నిక్కమో తెలియకుండెను. "ఈచేయి 'యింకను ఊఁగులాడుచున్నదే! దీనికి తప్పక సైతాను పట్టినది! అల్లా! అల్లా!"

జులేఖాయొక్క కరము నిజముగ నూఁగుచునే యుండెను. త్రోవ పొడుగునను లెంపకాయలు తినుచుండినవాడిట్లనెను.—"మనము దింపునపుడు కలుగు త్వరితముచే నిట్లాగ రాదా!"

చేయి మరల కదలెను. నూర్జహాను నామాంకితములు గల వజ్రపుటుంగరము ఆసమయమున మెఱపువలె దళుక్కున మెఱసెను. తోడనే వారిరువురు భయభ్రాంతులై కెవ్వున నఱచిరి. అంతలో ధైర్యము వహించి, నిలువబడి, ఆకరమును తేరిపార పరికించి యిట్లనుకొనిరి.—"ఈ చేయి యిపుడు కదలుట లేదు. మనము భ్రమపడితిమే కాని దయ్యము లేదు. పిశాచము లేదు." అని భావించి యొకరినొకరు తిలకింపగడంగిరి. షీష్ మహాలునందు శవమును బంధించుసమయమున వారా యుంగరమును గాంచుట కవకాశము లేక పోయెను. గండము గడచిన జాలునని తహ తహ లాడుచుండిన మ్రుష్యా శవమును గాంచుటకే భయపడెగదా. సహస్రాక్షియగు నూర్జహాను సహితము క్రోధ ఘూర్ణితచిత్తయు, వివిధాలోచనాయత్తచిత్తయునై యుండుటచే, తన యుంగరము మాట మఱచిపోయెను. నిందారోపణమును, దీనాలాపమును, క్రూరమరణ శాసనమును, విసము మేసవృత్తియు, నొక్క తృటిలో జరిగియుండుటచే, మఱపెఱుంగని మహారాణియుంగరము మాట మఱచిపోయెను.

పిశాచభయము తొలంగగనే చోరా హంతకులిద్దరు ధైర్యవంతు లైరి. వారిలో నొకడు వికారముగా నవ్వుచు నిట్లనెను.— "ఓరీ! ఈ శవము ఒకవేళ పునర్జీవి యగుననుకొనుము. అప్పుడామె తన యుంగరము మెఱపించుచునేని మన యవస్థ యెట్లుండునో? బీజాక్షరములవంటి నామాక్షరములు గల ఆ యుంగరమును ప్రదర్శించువానికి మనము దాసానుదాసులము కావలయుగదా!"

"ఓరీ నీవు చెప్పునది నిక్కము. కావున, దీనికి ప్రాణములు రాకమున్నె యుంగరము తీసి వేయుదము రా"

కాని, అదృష్టవశమున వారట్లు కావింప లేదు. ఏలన, రెండవవాడిట్లుపలికి వారించెను.—

"ఎట్టి మూర్ఖుడవురా! ఆ యుంగరము నంటినచో మన ప్రాణములు నిలుచునా? దీనిని హరించి యేమి చేయవలయు? దీనిని దాచగడంగుట అగ్గిమూటగట్టబోవుట కాదా? రహస్యము బహిర్పడినచో తలకాయ లెగిరిపోవటరా?"

వాడట్లు పలికినంతనే మొదట వాడు భయకంపితుడాయెను. వాడా యుంగరమును దీయుటకు సాహసింపజాలని వాడాయెను. ఐనను, ఉంగరము మీద మోహము మాత్రము పోకుండుటనే, వాడు మిక్కిలి యాగ్రహపరవశుడై యిట్లనెను.— "అట్లయిన మనకీ బాధ యేల! ఈ పీనుగను వెంటనే నదీప్రవాహమున బారవేయుదము."

"దార్భాభక్ష్యుడా! మన యజమానుడగు మహామంత్రి చెప్పినదేమి? నీవు చెప్పినదేమి? తెల్లవారకుండగనే యిట్టు లొనరించుమేని, మనలను మంత్రి ఖండ ఖండ లొనరింపడా?"

"మనమిక్కడేమి చేయుదము రా, వాని కెట్లు తెలియును రా?"

"మంత్రికి ఎన్ని కండ్లు ఎన్ని చెవులు గలవో నీవెఱుంగవా?"

"నిజము నిజము, వానిని మోగించుట కల్ల కావున, ఈపీనుగను

దిట్టముగా గట్టి, సూర్యోదయ మగువఱకు తాళుదము. సూర్యోదయ మగు నంతనే పారవేయుదము."

అనంతర మా హంతకు లిర్వురు మోయుచు చిట్టింపుకొనుచు, ఊపిరి బిగియబట్టి, పెదమోయుకొని తడిమి, విడిపోయిన జులేఖా యొక్క కరములను దుజల గట్టిగ గట్టివైచి, శవమును భుజములపై వైచికొని, తోంటి మట్లు రయమున బరుగిడజొచ్చిరి. వారిని వెన్నాడు చుండిన క్రొత్త పురుషుడును వారాగినంతనే, యొక్క ప్రక్క నకే... ఆహంతకులు మఱల పరుగిడ నారంభించినంతనే వాడును వారి వెనువెంటనే కడు నిశ్శబ్దముగ బరుగిడజొచ్చెను.

అరుణోదయ మగుసరికి వారు నదీతీరమున నుండిన హైందవ శ్మశానవాటిక జేరిరి. ఆ సమీపమున హైందవ శవమొకటి గోచరించెను. ఆకళేబర మెవ్వరిదోగాని దానిచెంత నెవ్వరులేరు. దహనపఱచుటకు వలయు కట్టెలను దెచ్చుటకై వెడలి యుండురు.

ఒంటిపాటుగా నుండిన యా శవమును గాంచినంతనే ఆ హంతకులకు గలిగిన యానంద మింతింతగాదు. తమ కష్టమంతయు గట్టెక్కినట్లు వారు సంతసించిరి. జబ్బలు విరుగునట్టులు మోయుచుండిన శవము నింక అనాయాసముగా వదల్చుకొన వచ్చునని వారు భావించిరి. వారిద్దరిలో బుద్ధిమంతు డిట్టు లనెను:— "అల్లా! నీవు నిజముగ దయామయుడవు. ఇంతకాలము పిక్కలు పీకునట్లు పరుగెత్తి, భుజములు విరుగునట్లు మోసి మోసి, దీని నేమి చేయవలయురా" యని వీడుచు ఈదీనుల కీకళేబరమును గనబఱచిన నీమహిమ నెట్లు కొనియాడగలము! ఓరీ! మిత్రమా! మన మిపుడేమి చేయవలయునో దెలియునా? ఆ కళేబరమును దీసివైచి, ఈపీనుగు నచట పెట్టుదము. మూర్ఖులగు హైందవు లీ రహస్యము నరయజాలరు. ఈకళేబరము తాము తెచ్చినదే యని యెంచి దహనపఱతురు. మన కార్యమా

తెలంగున సూక్ష్మముగా జక్కఁబడును. జాగుసేయక త్వరపడుము — ”

“ ఓరీ ! నీకీ యుపాయ మెట్లు తట్టినదిరా ? ఇఁక నాలస్యమేల ? ”

వారాప్రకారము జులేఖాయొక్క కళేబరమును దింపి, కట్లు విప్పి వైచి రెండవశవముండు ప్రదేశమున నద్దానినుంచి, ఆ క్రొత్తపీనుగను భుజములపై నిడికొని, ఉత్సాహ మధికముగా నుండుటచే వాయువేగమున బఱిగిడి, చాల దూరమేగినపిమ్మట నాశవమును యమునానది యందు బాఱవైచిరి. అనంతర మాదౌర్భాగ్యు లిర్వురు వేఱొక మార్గమున నాగ్రానగరము జేరిరి. దుర్మార్గులకట్టి విపరీతబుద్ధి జనించుట కేవలము అదృష్టమే !

సర్వసుందరి యెంతటి దైన్యమునకు బాల్పడినది ! విధివిధాన మిట్టులే దురూహ్యమై విపరీతమై యుండుగదా ! భూవలయమును శాసించు నూర్జహాను యపార కృపారవతిరంగ మాలికలో దేలి యాడుచు నున్నటివఱకు ముల్లోకముల నల్లల లాడించుచుండిన జులేఖా నేడిట్టి నికృష్టావస్థకు బాల్పడుటా ! ఆమె జీవితచారిత్రమంతయు గడు విషాదకరముగనే యుండెగదా. పుట్టినదాది భోగభాగ్యములనోలలాడు కోమలాంగికి దుర్భరమగు వైధవ్యము, జాతిమత భ్రష్టత్వము, వైరిగృహంబున దాస్యము, క్రూర మరణ దండనము అపయశోభాజనమగు నాత్మహత్య, మరణించినపిమ్మటనైన నుచిత సంస్కారణము జరుగకపోవుటయు మఱియు నికృష్టమేగదా. హైందవుల కంతకంటె యగౌరవము దురదృష్టము ఏమున్నది ?

రెండవశవము గుఱించి యొకింత దెలియవలసియున్నది. అద్దానిని గొని తెచ్చినవారలుకూడ నిర్వురే. వారు నిజముగా గష్టెలం దెచ్చుటకే పోయియుండిరి. తమ బాంధవుడు మరణించెనని విలపించు దురదృష్టవంతులు తాము తెచ్చిన శవము నోరు లపహరింతురని యెట్లెరుంగగలరు ? అనుమానమున కెడములేకుండునట్టు లా ఘాతకులు

చక్కని ఏర్పాటు లొనరించియుండుటచే వారనుమానించుట కవకాశము లేకపోయెను. వారు పాపము నిరుపేదలు. మలిన వస్త్రములే వారి దారిద్ర్యమును జాటుచుండెను. విచారగ్రస్థులై యుండిన నిరుపేద లిర్వురు చితిపేర్ప నారంభించిరి. ఇంతలో సహస్రకిరణుడుదయించెను. అంతవఱకును తమోసాగరమున మునింగియుండిన ప్రపంచమంతయు ప్రకాశవంతమాయెను. చితియుసిద్ధమాయెను. తోడనే వారాశవమును సమీపించిరి: అద్దాని నెత్తి చితిపై వైచి దహనపఱచుటయే తరువాయి. కాని, ఆకళేబరమును గాంచినంతనే వారిహృదయములు కంపించెను. ఇరువురును తెచ్చపడి "ఇదియేమి? ఇదియేమి?" అని హీనస్వరమున ప్రశ్నించుకొనిరి. వారికి గలిగిన భయాశ్చర్యము లింతింతగాదు. భయవిహ్వలులై వారు ప్రాణరహితమగు బొమ్మలవలె స్తంభించియుండిరి. వారిలో నొక డెట్టకేలకు హృదయము నొక్కింత పదిల పఱచుకొని ప్రాణములు బిగయబట్టి యిట్లనెను. — "ఇది కాదురా."

రెండవవానికి కూడ గొంత ధైర్య మలవడెను—

"నిజమే ఇదికాదు, ఇయ్యది ఇంకొకరి మృత కళేబరము కావలయు."

"మనది యేమైనది?"

"నే నేమి చెప్పగలను?"

కొంతతడవు వారలిర్వురు. పిడుగుపడినట్లు చేష్ట లుడిగియుండిరి. అనంతర మొక్కడు తెగువజేసి ఇట్లనెను—"ఈ సంశయమేల? విప్పి పరీక్షింతము."

రెండవ వాడు సంకోచించెను—"మనము కప్పినవస్త్రమిది కాదే. ఇది మిగుల మేలైనది."

"కానివ్వు విప్పి చూతము."

అని పలుకుచు, వాఁడాకట్లు విప్పి తిలకించెను. వాని కేమి గోచరించెనోగాని, దేహము కొరడుబాఱ, కెవ్వుకెవ్వన కేక లిడుచు నిటునటు జూడక, పిక్కబలిమిఁగొలఁది పరుగిడ నారంభించెను. వాని చర్యగాంచినంతనే రెండవ వాఁడును, కారణమేమో తెలియకుండుటచే కరము భయ మొంది, గడగడ వడంకుచు, వాని వెంటనే పరుగిడెను.

౨౮

పాడుదేవాలయము

జులేఖాయొక్క కళేబరమును గొంపోవుచుండిన ఘాతకుల వెనువెంట నొక్క పూరుషుఁడు పోవుచుండెగదా. ఆజానుబాహువులు వెడదయురము, దృఢశరీరము, గంభీరాకారమును జూడ నాతఁ డొక యుత్తమ సైనికోద్యోగియై యుండునని స్ఫురించును. మిగిలియుండిన కట్టు లాతఁడు పూర్తిగ విప్పివైచి, చుట్టిన వస్త్రము బాఱవైచి ఆకళేబరమును దన భుజపంజరమున నుంచికొని, చేరువనున్న చెట్టు క్రిందికి బోయెను. పితృవాత్సల్యముతో నాకళేబరము నాతఁడు పరికించెను. అనంతర మాతఁడు ఎవ్వరికొఱకో నిరీక్షించువానివలె తత్తరపాటుతో నిటునటు దిలకింపదొడంగెను. పల్లకినొండు వెంటనిడుకొని చిన్నజనసమూహ మొక్కటి యాదెస నరుదెంచుచుండెను. వారివెనుక నొక యువకుఁడు వీరపురుషోచిత వస్త్రములు ధరించి ఆయుధపాణియైఅశ్వారూఢుఁడై యేతెంచుచుండెను. నిరీక్షించుచుండిన పురుషుఁడువారిని గాంచినంతనేసంతుష్టాంతరంగుఁడై ఈల వైచినతోడనే యువకుడాశబ్దము నాలించి, గుర్తించి, వాయువేగమున సమీపించెను. పల్లకిమోయుచుండినపదునార్గురుభటులుకూడనరుదెంచిరి. వా రాపల్లకి దింపి విశ్రాంతికై చతికిలబడిరి. వారితో నేతెంచిన పురుషుఁడు వాజి డిగ్గి, తన మిత్రునకు సాహాయ మొసంగ, వారలిద్దరు గలసి జులేఖా

యొక్క కళేబరమును భద్రముగా పల్లకియం దిడి కవాటముల బిగించిరి. తోడనే భటులు పల్లకి నెత్తుకొని, క్రమశిక్షణబద్ధులుగాను, కడుజాగరూకత తోడను, పరుగుపరుగున బలాయనమొనరించిరి. గమ్యస్థానము వారి కెంగిపోయే యుండును. అశ్వారూఢుండై యడుగెడించిన యువకుండుకూడ మగుడ నశ్వము నారోహించి సంరక్షకుండుగా వారి వెను వెంటనే బోయెను.

రెండవ వీరాగ్రేసరుండు పల్లకి గాన్పించువఱకు నట్టె జూచుచు నాలోచనాయత్తచిత్తుండై నిలువబడి యుండెను. పల్లకి యదృశ్యమై నంతన యీపలుకు లాతని నోటినుండి వెలువడెను—

" ఈ సింగంబులు రెండును గావించు ద్వంద్వయుద్ధమున నెవ్వరు జయింతురో చూచెదగాక" అని పలికి యమునానదీతీరము బట్టి యాతండు వచ్చిన మార్గమునంబోయెను.

మధ్యాహ్నము రెండు ఘూములగు సరికి పల్లకి యొక పొలము నడుమ నుండిన పాడు దేవాలయమును జేరెను. దేవళము చుట్టును ఉన్నత ప్రాకారము లుండెను. లోనికి బోవుట కొక్క ద్వారము మాత్రమే యుండెను. అయ్యది మూసి యుండుటచే నశ్వారూఢుండై యుండిన వీరుండు నేలకుఱికి దడదడ తలుపు తట్ట, లేబ్రాయంపు వాండును మనోహరాకారుండును నగు సన్యాసి యొక్కడు తలుపు తెరువ, పల్లకి తోబాటు పరివారమంతయు లోన ప్రవేశించెను. తోడనే సన్యాసి తలుపులు మరల బిగియించెను. కొంతకాలమైన పిమ్మట నేతెంచిన పరివారమంతయు నీవలకు వచ్చిరి. సైన్యాధిపతితో బాటు వారందఱు నిష్క్రమించిరి. ఆవీరుడు గోచరించునంతకాలము ఆతని వంకనె వీక్షించుచు, నాతండదృశ్యుడైనంతనే సన్యాసి లోనికేగి తలుపులు భద్రముగా బిగించెను. సర్వసుందరియొక్క కళేబర మందేయుండెను. ఆమె యెంత దురదృష్టవంతురాలు! ఆమె జీవిత మెంతదుర్భరముగ

నుండెను! మరణించిన శాంతి లేకపోయెగదా!

పల్లకినెత్తిన భటులుం బరుసను వారు తమ ప్రదేశములకు బోయిరి. రౌతు మాత్రము వాయువేగమున రాజధానిదెస బోయెను. నగరము సమీపించినంతనే గమనము మందగించెను. ఆతనికై యొకఁడు నిరీక్షించుచుండెను. వానిఁ గాంచినంతనే రాజాశ్వికుఁడు భూమిపై లంఘించి, అశ్వమును వాని కప్పగించి, పాదచారియై నగరమువైపు బోవుచుండెను. నగరద్వారము చెంతనుండ నెవ్వరో యాతనికై నిరీక్షించుచుండెను. ఆతని గాంచినంతనే యాశ్చర్యస్వాంతముతో యువకుఁడిట్లనెను–"నీకై నిరీక్షించుచున్నాను. నీవింత శీఘ్రముగ నెట్లు అరుదెంచితివో మిగుల నాశ్చర్యకరముగ నున్నది!"

వాఁడు సవినయముగ నిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను.–"దేవా! ఈయల్పునకు గుఱ్ఱపుస్వారి యెంతెంత తెలియును."

"ఓయీ! నీకు గుఱ్ఱమెట్లు లభించెను.?"

"రాజా! పరాత్పరుఁడు దయామయుఁడై యుండ, అశ్వముల కేమికొదువ? తమ సేవకుఁడను 'బేహారి చారన్' రసపుత్రసైనికుని పాత్ర ధరింపగలను. ఇక గుఱ్ఱము లభించుటెంత?"

రసపుత్రవీరుఁడు నవ్వుచు నిట్లు ప్రశ్నించెను:

"ఎవరి యశ్వము తస్కరించితివి?"

మెల్లగ నవ్వుచు బేహారి యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను:–

"రాజా! గుఱ్ఱమెవ్వరిదో నాకేల? రాజకార్యము లొనరించునపుడు అట్టి వితర్కము అనవసరమని నా యభిప్రాయము. అవసరమగునపుడు సామ్రాజ్యమైనను హరింపవలసినదే. నాకుజిక్కిన గుఱ్ఱమెవ్వరిదో యెఱుంగను కాని, నాకార్యము తీరినంతనే దానిని వదలివైచితిని. తనస్థానమున కయ్యది తప్పక చేరి యుండును."

"సరే! నీవైచిత్ర్యమటుండ, నీవిచట గోచరించుట యదృష్టము నేనిక నగరము బ్రవేశింప నవసరములేదు. నీవుపోయి దయామణి జాడ లరయుము. ఆమెను గనుగొందువేని, ఆమెను పాతుదేవాల యమునకు దీసికొనిరమ్ము. పిమ్మట—"

"రాజా! సన్యాసి నాకై మిక్కిలి తత్తరపడుచున్నాడు."

"నీవు శీఘ్రముగ బొమ్ము. కాలహరణ మొనరింపరాదు."

అని పలికి రనపుత్ర సైన్యాధిపతి గ్వాలియరు ద్వారమువైపు బోయెను. బేహారిచారను అచటనే యుండి ఆలోచనాపరుడై యిట్లు చింతింపదొడంగెను:—"ఆపాడుదేవాలయమునం దెన్నియో రహ స్యాద్భుతములు దాగియున్నవి. దానితోపాటు నాజీవితమంతయు రహస్యాద్భుతములతో నిండియున్నది. దానిగుఱించి ఇపుడాలోచిం చుట, నిష్ప్రయోజనము. ఆమె యెచటనున్నదో యరయుట ప్రకృ తాంశము. ఇంతకుపూర్వమే ఆమె ప్రయాణమాయెనేని, ప్రమాదమే. కాని, ఆబాలిక యేమాయెనో? ఎచట నుండెనో? ఇరువైపులవాడిగ నుండు కైదువవంటి ఆచిన్నదానిపై నాకెంతయో ప్రేమ. ఎచట నుం డునోగదా."

దయామణి యెచటనుండునో యరయుటకై బెహారి బయల్వెడలెను. బెహారిచారను పడుచువాడుకాడు. ఆతని ప్రాయము అరువదేండ్లకు తక్కువగ నుండదు. కాని, ఆతని కాయము మిక్కిలి బలిష్ఠమైన దగుటచే, నాతడంత ప్రాయంపు వాడని యెవ్వరు గుర్తింపజాలరు. వానిముందు పడుచువాండ్రు గవ్వకైనను పనికిరారు. వాని యసాధా రణయుంగపటుత్వ మట్లుండ, ఆతని తెలివితేటలు కడు విపరీతములై నవి. ఆతడెట్టి యాకృతినైన సులభముగా ధరింపగలడు. ఆతడొక సన్యాసివలెగాని ముసలిదానివలెగాని నటించునపుడాతని గుర్తించు టకు సాధ్యముకాదు. ఏజంతువువలెనైన నరచుటయందుగూడ నాతని

కసాధారణప్రావీణ్యగలుండెను. అదియే జీవనోపాధిగా నాతఁడు చిర కాలము పొట్టపోషించుకొనుచుండెను. 'బంగాళాదేశమునందలి యొక కుగ్రామ మాతని స్వస్థలము. ఆతఁడు స్వగ్రామమువీడి మొగలాయి రాజధాని కేల ఏతెంచెనో యెవ్వరెఱుంగరు. తనకు గలవిద్యచే నచట విశేషధన మార్జింపవచ్చునని భావించియుండునా? ఐనగావచ్చు. ఆతని స్వగ్రామము గుఱించిగాని, జాతిగుఱించిగాని ఆగ్రామ నగరప్రదేశ మువారెవ్వరెఱుంగరు. బలవంతుఁడగు యౌవన రసపుత్రసైనికుని వలె నాతఁడు వారికి గాన్పించుచుండెను. ఆతఁడు వంగదేశస్థుఁడని కలనైన నెఱుంగరు. సుప్రసిద్ధమగు జయపురమునుండి యేతెంచిన రస పుత్రుఁడనియే అచటి జనులెల్ల భావించుచుండిరి.

ఆతఁడు నివసించు గృహ మెయ్యదో యెవ్వ రెఱుంగరు. ఆతని కొకచోట కాపురమని చెప్పుటకుకూడ నవకాశములేదు. ఇపు డీచటను రెండు నిముషములు గడచిన పిమ్మట మఱియొకచోటను గాన్పించు చుండెను. ఆతఁ డేవిషయమునందును జోచ్చుకొనక, ఎవ్వరితోడను బ్రసంగింపక వినోదాదులయందు గాలహరణ మొనరింపక మూగివాని వలె మెలంగుచుండుటచే నాతఁ డెవ్వడోయని శంకించుటకైన నవకా శము లేకపోయెను. జంతువులవలె నటించు డన యసాధారణకౌశల్యము గూడ నగరమున నాతఁడు ప్రదర్శింపకుండెను. ఒరుల వినోదార్థ మాతఁడు మారువేషములు వేయుట సహితము మానివైచెను. అట్టి బెహారి యుదరపోషణ మెట్టులొనరించుచుండెనో, యెవ్వ రెఱుంగరు. కాని ఆతఁడు లేమి నెఱుంగఁడు. తాను లేమి నెఱుంగకుండుటయే గాక, పేదల కష్టాడప్పుడు ధనసాహాయ్యముగూడ నొనరించుచుండెను.

మొగలాయి రాజధాని యగు నాగ్రానగరమున క పదినము పెక్కండ్రు రసపుత్రసైనికు లేతెంచుచుండిరి. నగరమునుండి యనేకులు వెడలుచుండిరి. కొంత రసపుత్రసైన్య మచట శాశ్వతముగా నిలిచి

యుండెను. మేము వ్రాయుచున్న కాలము మిక్కిలి యల్లకల్లోలముగ నుండెనని పాఠకు లెఱుంగవలయునుగదా. నగర మంతయు తుఫాను సమయమునందలి సముద్రమువలె ఘూర్ణిల్లుచునే యుండెను. యుద్ధము గుఱించియే జను లెల్లప్పుడు చెప్పుకొనుచుండిరి. అనుదినము పెక్కు పటాలము లేతెంచుటయు, అనేక పటాలములు నగరమునుండి వెడలుటయు సర్వసాధారణ మాయెను. నేడు పదివేల సైన్యమున కధినాథుండగు మన్సబ్దారు యొకడు సైన్యసమేతుండై యరుదెంచును. నేడు పాతడు సైన్యముతో బాటు ఢిల్లీనగరమున కేగును. మఱునాడా... కాశ్మీర దేశమునందలి తిరుగుబాటు నణచివేయుటకై వెడలును. అనంతర మాతడు రాజద్రోహులను శిక్షించుటకై బంగాళా దేశమున కేగును. ... తులను ఆశ్వికదళమునుగలసి పాతిక వేలసంఖ్యగల మహా సైన్యముతో సుప్రసిద్ధ సైన్యాధిపతి యగు మహాబతుఖాను ప్రాయిక ముగా నాగ్రానగరమున కేతెంచుచుండెను. మహాబతుఖాను మహమ్మదీయుండైనను, ఆతని యభిమాన మంతయు హైందవులమీదనే యుండెను. కర్మవశమున నాతడు మతేతరుడాయెగాని నిజముగ నాతడు మేవారు వంశోద్భవుడగు రాజకుమారుడే గదా. కావున, ఆతడు హైందవు డనియే చెప్పవలయును. సదా హైందవుల సహిత మాతడాదరయుచుండెను. వారి లాభక్షేమములకై యాతడెంతయు బాటుపడుచుండెను. రాజపుత్రు లందఱు నాతని దమ నాయకునిగా బరిగణించుచు ప్రేమించుచుండిరి. రాజపుత్రుల సాహాయ్యము చేత నే, యాతడు రణవ్యాపార పారంగతుండగు మహావీరుడని యఖండ విఖ్యాతి గాంచెను. వారి సాహాయ్యముచేతనే యాతడు మేటి మొగలాయిసైన్యములకు సర్వసైన్యాధిపతి కాగలిగెను. వారిసాహాయ్యము చేతనే యాతడు ఒకానొక సమయమున సార్వభౌమునిసహితము చెఱ పెట్టగలిగెను. అట్టి మహావీరుని సైనికు లెల్లరు తండ్రికంటె మిన్నగ

ప్రేమించుచు, ఆతనికై ప్రాణములనైన నర్పింప సంసిద్ధులై యుండిరి.

అట్టి మహాసందడిలో బెహారీ నిగూఢముగా ప్రవర్తింపఁ గలుగుట యాశ్చర్యకరము కాదు. రసపుత్రవేషము ధరించువారెల్లరు నిర్భయముగ సంచరింపవచ్చును. వారిని వారించువా రెవ్వరు నుండరు. రసపుత్రుల కంతే పలుకుబడియు నంత గౌరవమును నుండెను. కావుననే బెహారీ రసపుత్రసైనికుని వేషమున మెలంగుచుండెను. వారి భాషయు వారి యాసయు గూడ వానికి పట్టువడెను. ఏకారణముచేతనో ఎట్టి కార్యా మొనరింపదలంచియో గాని యాతఁడు నగరమున దన దేశస్థులకెవరును లేకుండిన, ఆదెస బోవుటయైన మానివైచెను. బెహారీ చానన్ యను సంగీయుఁడా నగరమున నుండెననియే వారెఱుంగరు.

బెహారీ యెల్లప్పుడు రసపుత్రవేషమే ధరించుటలేదు. ఫతేపూరు సిక్రీనగరమున నుండిన సన్యాసివద్ద సీతఁడు వంటపుట్టిగా మెలఁగిన విషయమును పాఠకు లెఱింగియే యుందురు. ఆ సన్యాసి యిపు డెచట నున్నాఁడో? జులేఖాయొక్క కళేబరమునకై బెహారీ యంత తాపత్రయము పడుటకు కారణ మేమో?

దయామణి జాడ లరయుట బెహారీ ప్రస్తుత కర్తవ్యము గదా. అతఁడు సూటిగా ఆగ్రా చౌకునకు బోయెను. అందొక తమలపాకుల దుకాణ మొకటి యుండెను. ఆ దుకాణపు యజమాని యొక స్త్రీ. ఆమె పేరు గంగ. ఆమె ప్రాయము సుమారు నలుబదియేండ్లు. ఐనను మిసమిసలాడుచు, మరులు గొలుపుచు సరససల్లాపముల చిన్న పెద్దల నాకర్షించుచు వ్యాపారము చేయుచుండిన గంగను ఎఱుంగనివారు ఆగ్రానగరమున నుండరు. నగరమునందలి పెద్ద పెద్ద వంశజు లెల్లరు నామెవద్దనే తమలపాకులను గొనుచుండిరి. జమీందారులు, రాజులు, ఖానులు, ఉమ్రావులు మొదలగు గౌరవనీయుల గృహంబుల కామె టంజనుపై నెక్కి పోవుచు వారి వారికి వలయు తాంబూలపు సామానుల

నొసంగుచుండెను. మంచి ముత్యములతో తయారుచేసిన సున్నము, ప్రశస్తమగు కస్తూరి, పరిశుభ్రమగు పచ్చకర్పూరము, దోషము లేని కుంకుమపువ్వు మొదలగు మేలైన సుగంధద్రవ్యములతో తయారుచేయు తాంబూలమున కామె యొక్క మోహారీ వసూలు చేయుచుండెను. ఆమె విక్రయించు పదార్థములు గొనుట మిగుల గౌరవమనియు, కొనకుండుట యగౌరవమనియు జనులు భావించుచుండిరి. ఆ కారణమున నగరమునందలి భాగ్యవంతులందఱిని యామె యాకర్షించెను. నగరమువలె నుండి బీగము మహాలునకు గూడ గంగయే పావా కారు. అట్టి యగ్రస్థానము నాక్రమించిన గంగకు గౌరవమునకును పలుకుబడకిని ఏమి కొదువ? భాగ్యమున కేమికొదువ? టబ్బును యొక్కట యొక్క లెక్కా?

ఆమె పూర్వచరిత్ర మెవ్వరెఱుంగరు. అక్బరుకాలమున మిక్కిలి ఘనతగాంచిన మాన్సింగుతో నేతెంచిన పరిచారికలలో నామె యొక్కతె యని కొందఱు మాత్రి మెఱుంగుదురు. మాన్సింగు మహారాజు మరణించిన యనంతరమామె తమలపాకుల వ్యాపారము ప్రారంభించి ఖ్యాతిగాంచెను. ఎవ్వరిని దూషింపక నిరసింపక, కొలది వారినైన గౌరవించుచు, పెద్దలముందఱ దన యాత్మగౌరవము నిలుపుకొనుచు, సమయోచితముగ ప్రవర్తింపుచు, తన మాటనేర్పిరి తనముచే నెల్లరిని రంజింపఁజేయుచు ఆగ్రానగరమున గంగ హాయిగ కాలము గడుపుచుండెను.

౨౮

తమలపాకులగంగ

అంగడిలో నొక సోఫాపై గంగ ఆసీనురాలై యుండెను. రకరకముల జనులు పెక్కండ్రచ్చటి కరుదెంచు చుండిరి. రాజధానికంతయు

నొక్కటే యంగడియా యనునట్లు జనులు తండోపతండములుగా నేతెంచు చుండిరి. వక్కలు కత్తిరించు వారు కొందఱు, ఆకులను శుభ్ర పరుచువారుకొందరు, సున్నముత్రాయువారుకొందఱు, సుగంధద్రవ్యములను సర్దుబాటు చేయువారు కొందఱు, తాంబూలములు వేర్వేరుగా సమర్చువారు కొందరు, తమలపాకులకై ప్రత్యేకముగా వచ్చువారి కందిచ్చువారు కొందఱు—ఇట్టులనేకులు యంత్రములోనుండు మరలవలె నంగడిలో నెవ్వరిపనులు వారు నిర్వర్తించుకొను చుండిరి. వారి నందఱిని గనిపెట్టుటయేగాక, తన యంగడి కరుదేరువారి నందఱి నుచితరీతిని పలుకరించుచు, మర్యాదనొసంగుచు, మర్యాదవడయుచు గంగ యంగడియందుండెను. ఆమెకుగల ఓర్పు నేర్పు మర్యాదయు వర్ణనాతీతములు. ఆమె మాటలతోపాటు వెండిబంగారు నాణెములు మ్రోగుచునే యుండెను.

అట్టి మహాసందడిలో బెహారీచారన్ యేతెంచెను. వానినిగాంచి నంతనే గంగ ప్రసంగ ప్రవాహమొక్కింత త్రుటికాలము కట్టువడెను. తోడనే తన సేవకునొకని జీరి యిట్టు లనెను.—"మనసింగుగారికొక యాసనము నమర్చుము."

బెహారీ—"కూర్చుండుటకు వేళలేదు. నేను వేఱొక కార్యము మీఁద పోవలయు. ఈమర్యాదల కేమిగాని, తమలపాకుల పడవ వచ్చినదా?"

గంగ—"పడవ వేళకే వచ్చినది. కాని, అందలి సామానులు మాత్రము పాతవి. కావున కొంత చెడిపోయినవి సుమా"

"సర్కారు ఉద్యోగులు నిషేధింపలేదా!"

"లేదు. కొంతదూరము వారు వెంబడించిరి. కాని సామగ్రి గంగది యని తెలియవచ్చుటచే కాబోలు వారు వెనుకకు మఱలిరి."

తాము మాటాడు మాటలెవ్వరైన వినుచున్నారేమోయని

బెహారీ పలుదెసల బరికించెను. గంగమాత్రము నలుగురితో మాట్లాడునట్టులే యథాలాపముగనే ప్రసంగించుచుండెను. ఆగ్రానగరమునందలి చౌకుబజారునందు లక్షలకొలదిజనులు నానారాష్ట్రములనుండియేగాక భూవలయమునందలి సమస్తదేశములనుండియు తండోపతండములుగ నరుదెంచి వ్యాపారమొనరించుచుందురు. అట్టి ప్రదేశమున జనసమూహము నదీప్రవాహమువలె యవిచ్ఛిన్నముగ ప్రవహించుచుండును. ఆసమయమున చెలరేగు కోలాహలము పర్వకాలపు సముద్రము ఘోషను మీఱియుండును. అట్టిసమయమున, తమ ప్రసంగము నెవ్వరైన వినుచుండిరేమో యరయగోరిన బెహారీ విఫలమనోరథుడాయెను. తుదకామెడిట్లు భద్రముగ బలికెను — "మన ప్రసంగము నెవ్వరు వినుటలేదుగదా."

మందహాస మొనరించుచు గంగ యిట్లనెను. — "ఎవరెట్టుపోయిన పోనిమ్ము, నాకేమి?"

"వెంటనే పంపివేయరాదా? వారు మరల రావచ్చును."

"ఆకార్యమప్పుడే తీరినది." అనిగర్వముగ గంగ బదులిడెను.

బెహారీ ఆశ్చర్యస్వాంతుడాయెను.— "ఏమీకార్యమైపోయినదా!"

"సింగుగారూ! చెడిపోయిన సామగ్రిని నేనుంచుదాననుగాను. కావున, పనియైనది."

"దాని నెక్కడికి పంపితివో చెప్పగలవా?"

"యమునానదియందు పారవైచితిని. చెడిపోయిన వస్తువులకదియే గదా స్థానము?"

బెహారీ నివ్వెరపడి గంగ మోమునే దిలకించుచుండెను. గంగ మాత్ర మెప్పటియట్లు తన యంగడికేతెంచువారలతో మందహాస మొనరించుచు బ్రసంగింపగడంగెను. బెహారీతో మాట్లాడునపుడు సహితము ఆమె యితరులతో గూడ ముచ్చటించుచునే యుండెను.

తమతో మాట్లాడునట్లులే బెహారీతో కూడ మాట్లాడుచుండెననియే వారందరు భావించిరి కాని అన్యథా తలంపలేదు. బెహారీ మాత్రము జరిగిన యుదంతమంతయు నెఱింగింపవలయునని తత్తరపడుచుండెను. ప్రసంగవశముగ దయామణి వృత్తాంత మొకింత తెలిసెను. కాని గంగతో రహస్యముగ సంభాషించుట యవసరమైయుండెను. వారు రహస్యముగ ముచ్చటించిన గాని యనంతర కర్తవ్యము స్థిరపడజాలదు. అట్టియవకాశమెప్పుడు చిక్కునో యని స్వాతివానకై వేచియుండెడి ముత్తెపుచిప్పవలె నాతడు నిరీక్షించుచుండెను. సముద్రతరంగమువలె నొకరివెనుక నొకరు యేతెంచుచుండ సమయమెట్లు చిక్కును! తాళు కొలది జనసమూహ మధిక మగుచుండెను. గంగ వానివైపు జూచుటయేలేదు.

ఒక్కింత తెరిపిగ నుండినపుడు గంగ యిట్లనెను —"సింగురూ! జాబులోనున్న ప్రకారము అక్షరాల జరిగినది. మీరు కంగారు పడనక్కరలేదు —"

అంతలో నెవ్వరో యేతెంచుటచే బెహారీతో నిక ప్రసంగించుటకు గంగ కవకాశము లేకపోయెను. బెహారీ యవస్థ మిగుల విషమముగా యెను. దయామణి గురించి కొంతసమాచారము మాత్రము తెలిసెను. ఆమె గృహమునకు దయామణి వచ్చెననియు, మార్గమధ్యమున నామె నెవ్వరో వెంబడించిరనియు, గంగకుగల పలుకుబడి కారణమున కాబోలు వారివలన ప్రమాదమేమియు సంభవింపలేదనియు నాతడు గ్రహింప గలిగెను. జులేఖా వ్రాసిన జాబు గంగకు జేరెననియు, ఆప్రకారము ఆమె దయామణిని ఆగ్రానగరమునుండి తప్పించెననియు కూడ బెహారీ యెఱుంగ గలిగెను. కాని, ఆతడంతటితో సంతసించువాడు కాడు. జులేఖాయొక్క సామగ్రి నంతయు దయామణి తరలించుకొని పోయెగదా. ఆవిషయము నూర్జహానునకు దెలియకపోదు.

తెలియునంతనే, గొప్ప మోసము జరిగెనని యెంచి, తద్రహస్యమును భేదింపవలయునని సంకల్పించి దయామణి జాడదీసి ఆమెను బట్టుటకై నూర్జహాను గూఢచారులను నియోగింపదా? సామ్రాజ్యమును శాసించు నూర్జహాను సంకల్పించునపుడు దయామణికి దిక్కెక్కడ? యమునివలె బాలించు మహారాణి జులేఖాతోడి సంబంధముగలవారి నందఱిని బట్టి బంధింపదా? సోదరివలె సాకుచుండిన జులేఖాకే మరణశిక్ష విధించినపుడు తక్కుంగలవారు ఒక లెక్కా? దయామణి పట్టువడునేని వధింపంబడుట తథ్యమే గదా! — అని బెహారీ చింతింప దొడంగెను.

పరిస్థితు లింత ప్రమాదకరముగ నున్నవని గంగ యెఱుంగదే మో! జులేఖాయొక్క సామగ్రితో దయామణి గంగవద్దకు నేతెంచెగదా! దయామణి నెవ్వరో వెన్నాడియుండిరిగదా! అంతలో ప్రమాదము సంభవింపకపోయినను, నూర్జహాను కాసమాచారము తెలియకుండునా? తెలిసినపిమ్మట గంగగతి యేమి కావలయు? బుద్ధిమంతురాలగు గంగ ఆపాటి యెఱుంగదా? జులేఖాయొక్క మరణము గుఱించి ఆమె యెఱుంగునో లేదో! — అని బెహారీ మఱల చింతింప దొడంగెను. వేళ యతిక్రమించుగొలది వాని తొట్రుపాటు యధిక మగుచుండెను. అంత, తనయంగడి కేతెంచిన పెద్దమనుష్యులతో సంభాషించుచుండిన గంగ బెహారీ నుద్దేశించి యిట్లు లనెను — "సింగుగారూ! మఱియొక తాంబూలము నందుకొనుడు. ఈమధ్య మీరు పంపుచున్న తమలపాకులు మిగుల ప్రశస్తమైనవి. మా ఖాతా దారు లందఱు మిక్కిలి సంతసించుచున్నారు మీకు వందనములు." అనంతర మామె యంగడిలో నుండినవారి దెస తిరిగి యిట్టులనెను — "ఈసింగుగారే నాకు సామాను లంపుదురు. వారి సాహాయ్యముచేతనే నా వ్యాపార మింతగా సాగుచున్నది,"

"అటులనా?" అని కొందఱు పలికిరి. కొందఱు జాతిస రసపుత్ర వస్త్రాదులను పరికింప గడంగిరి. ఆ సమూహములోని మునల్మానుఁ డొకఁడు వెటకారముగా నిట్లు పలికెను — "మీవారు దేశస్థులు నిద్ర యందైనను వర్తకము సంగతి మఱువరు గదా! ఈసింగుగారు వేష మున మాత్రము సైనికులుగాని అసలు తమలపాకుల వ్యాపారస్థులే!"

ఆ మహమ్మదీయుఁ డట్లు పలికినంతనే యందఱు ఘల్లుమని నవ్విరి. గంగకూడ నవ్వుచు నిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను — "మేము వ్యవహారస్థులమే. మేము కాలము వ్యర్థపుచ్చఁజాలము. ఇంటగూర్చుండి యనుభవించుటకు నాయార్జన చాలదా? ఐనను, నేను వ్యాపారము మానఁజాలను."

తోడనే యందరు ఘల్లుఘల్లున నవ్విరి. అదేసమయమని యెంచి బెహారీ మెల్లగ నిట్లు పలికెను — "గంగ బీబీ! నీకొక విచారకర మగు వార్త నెఱింగింపవలయు. తమలపాకుల వ్యాపారములో నారితేఱిన మనవాఁడు నిన్ననే మరణించె సుమా."

పిడుగులు పడినను చలింపని గంగహృదయము తోడనే కంపించెను. కలకల లాడు సుందరవదనారవిందము కళావిహీన మాయెను. ముఖమండలమునందు నిరంతరము తూగాడు మందహాసము మాయ మాయెను. మిక్కిలి తొట్రుపాటు సూచించు హీనస్వరముతో గంగ యిట్లు ప్రశ్నించెను — "ఏమి మిత్రమా? నీవు చెప్పినదేమి?" ఆమె బెహారీ మీదనే నిలిచియుండెను.

బెహారీ: "చెప్పుట కేమున్నది? మన తమలపాకుల మిత్రుఁడు మరణించెను."

బెహారీయొక్క భావమును గంగ గుర్తించెను. ఆకారణముచేతనే గంగ వెలవెలబోయి బెహారీవంకనే తిలకింపదొడంగెను. ఆమెకు గలిగిన హృదయతాపమును పర్ణించుటకు వీలులేదు. ఆమెకు గొప్ప

కష్టము ప్రాప్తించియుండునని యంగడియందుండిన వారందరుగుర్తించి మిన్నకుండిరి. మిక్కిలి యల్లకల్లోలముగా నుండిన యంగడియంతయు గడు నిశ్శబ్దమాయెను. ఆవిషయమును సంగము గుర్తించెను. యుక్తాయుక్తము లెఱింగిన ప్రౌఢయగుటచే నామె శీఘ్రముగ తెలివి తెచ్చుకొని, సమయోచితముగ నిట్లు విలపించెను– "ఎంత కష్టము ఎంతకష్టము! సామగ్రికై వానికి చాలధనము పంపియుంటిని. ఇక నావ్యాపార మెట్లుసాగును?" తోడనే, అందరును విచారగ్రస్థులైరి. అంతటివెనుకటి మహమ్మదీయుడిట్లు మోదార్చెను.—"బీబీ! నీవిట్లు విలపింపనేల? వ్యాపారముపట్ల కష్టనష్టములు రాకుండునా? మఱియు నీవు విశేషధనమార్జించి యుందువే ఈకష్ట మొకలెక్కా? నీ వా మిట్లు హఠాత్తుగ వెల్లబారుట గాంచి నీతండ్రియో కుమారుడో మరణించెనని భావించితిమి. ఇంతవిచారము గలిగించిన ధననష్టమెంత యో యెఱింగింపుము. ధనముపై నింత మోహము తగదుసుమా!"

ఆమహమ్మదీయుడట్లు పలికినంతనే యందఱు పక పకనవ్విరి. లేని నవ్వు దెచ్చుకొని సంగ మొల్లగ నిట్లు పలికెను–

"ఖాన్‌సాహెబ్! ధనార్జన మెంతకష్టమో నీవెఱుంగవు. పువ్వు పువ్వున కెగురుచు తేనెగూర్చు తేనెటీగవలె నష్ట కష్టముల కోర్చి ధనమార్జించు మాభోంట్లకు ధనము ప్రాణముకాదా? మీవంటి యాగర్భ శ్రీమంతులకు మాకష్టము లెట్లు తెలియును! అయ్యలారా! నష్టపోయి పలికినపలుకులకు గినియకుడు. నాకుగలిగినకష్టమెంతయో సవిస్తరముగా నెఱుంగవలయు. ఈ సింగుతో ముచ్చటించిన గాని తెలియదు. క్షమింపుడు. పోయివచ్చెద."

అని పలుకుచు సంగ లోనికి బోయెను. అట్టి యనకాశమునకే తత్తరపాటుతో నిరీక్షించుచుండిన బెహారీ యామె వెంటబోయెను. వ్యాపారముమాత్రము యథాప్రకారము సాగుచుండెను.

బెహారీ గంగలిద్దరు నొకగదిలో నాసీనులైరి. బెహారీ ప్రవేశించి నంతనే యామె తలుపు బిగించెను. ఒక గడియకాలము వా రెద్దియో రహస్యముగ ప్రసంగించిరి. పిమ్మట, బెహారీ యావలకు వచ్చి, సముద్రమువలె నుండిన జనసమూహములో జొచ్చి యదృశ్యుఁడాయెను. పిమ్మట, గంగకూడ ఈవలకు వచ్చెను. "నా మన సేమియు బాగుగ లేదు. నేనిక గృహమునకు బోయి విశ్రమింపవలయు, నేను వచ్చువఱకు మీరు వ్యాపారమును చక్కఁగ సాగింపుడు. సాయంత్రము లోపునే జవాబుశా రాగలరు," అని అంగడియందుండిన తన సేవకుల తోఁబలికి, అప్పటికి వసూలయిన ధనమంతయు జేతపట్టుకొని గుఱ్ఱపు బండి నారోహించి, మహాసముద్రమువలె నుండిన జనసమూహమున బండి నారోహించి, మహాసముద్రమువలె నుండిన జనసమూహమున బడి బెహారీవలెనే గంగయు నదృశ్యురాలాయెను.

గంగ ఉత్తరవృత్తాంత మెవ్వ రెఱుంగరు. ఆమె తిరిగి యంగడికి రాలేదు. సాయంకాలము రాకుండుటచే నామె సేవకులందఱు నామె గృహమునకు బోయిరి. ఆగృహమునం దెవ్వరు లేరు. గంగయు, లేదు. తెల్లవాఱినపిమ్మట నగరమంతయు నదియే ప్రశంస, "గంగ ఏమాయె? గంగ ఏమాయె?" అని ప్రశ్నించువారలే కాని సమాధాన మొసంగువాఁడొక్కఁడును లేడు. ఆమెకు బండికట్టిన బండివాఁడు సహితము కానరాకుండెను. జనులు పరిపరి విధముల ననుమానింప దొడంగిరి. కాని, గంగ జాడ లేశమైనను దెలియలేదు.

౨౬

ఆగ్రానగరమునందు కలవరము

ఆగ్రానగరవాసులెల్లరు ఏలకో మిక్కిలి కలవరపడజొచ్చిరి. పెను భూతమును గాంచినట్టులు వారందఱు భయవిహ్వలులైరి. ఎద్దియో

మహోపద్రవము సంభవింపనున్నటులు ఎక్కడజూచిన గుసగుసలే కాని మాటాడుటకునైన సాహసింపజాలకుండిరి. నిత్యకృత్యములనైన సరిగా నిర్వర్తించుట మానివైచిరి. జనసామాన్యమునకేగాక పెద్దవారలకు గూడ నదియే యవస్థ. ప్రపంచమునందలి జాతుల నన్నింటిని నాకర్షించుచు మహాతీర్థమువలె కలకలలాడు బజారుసహితము కళావిహీనమై యుండెను. కోట్లకొలది జరుగు వ్యాపారమంతయు గట్టువడెను. ఒక్క యాగ్రానగరమేగాక అక్కడనుండి ఢిల్లీవరకు గల ప్రదేశమంతయు నట్టి యవస్థకే పాల్పడెను.

ఢిల్లీనగరమునందలి దారుణ ప్రదర్శనముల గురించి పాఠకు లెఱింగియే యున్నారుగదా. సద్వంశ సంజాతులగు రాజకుమారులను దారుణముగ వధించి, మృతకళేబరముల వస్త్రములను హరించి ఢిల్లీనగర సింహద్వారమున నత్యద్భుతముగను అతి రహస్యముగను నెవ్వరో ప్రదర్శించుచుండిరిగదా. ఆకారణముననే యాదేశమునందలి జను లందఱు మిక్కిలి కలవరపడుచుండిరి. నిర్జనప్రదేశమగు సిక్రీనగరమునందలి పైశాచకృత్యములు వినుటచే వారి కలవరము ద్విగుణీకృతమాయెను. వీనికి దోడు, గ్వాలియరు దుర్గమున బంధింపబడిన రాజకుమారుఁడు — ఖుస్రూ — తప్పించుకొని పారిపోయె ననెడు వార్త యొకటి పిడుగువలె నేతెంచెను. విడబడిన ఖుస్రూ యుద్ధసన్నద్ధుఁడు కావచ్చును. తోడనే, వదంతి వివిధ రూపములు ధరించి గోరంతలు కొండంతలు చేయుచు జనులను భయవిహ్వలుల నొనరించెను.

సిక్రీనగరమునుండి దారుణమగు వార్త యొకటి యరుదెంచెను. అచట నసంఖ్యాకములగు దెయ్యము లున్నవనియు, ధైర్యవంతులని పేరుగాంచిన రసపుత్ర సైనికులు దానికి వెఱచి అచట నిలువజాలక పోయిరనియు, ఆకారణమున, జగదైకవీరుఁడని వన్నెకెందిన అజిత సింగు తత్ప్రాంతము వీడి దూరమున విడిసియుండెననియు గూడ

జనులకు దెలియవచ్చెను. ఆగ్రానగరమునందుండిన యాతని సైనికు లందఱు రయమున బోయి ఆతని గలిసికొనిరి.

సిక్రీనగరమునందలి రహస్యమును భేదించుటకై నియోగింపబడిన అజితసింహుని ప్రయత్నము లాతెఱంగున వ్యర్థము లగుటచే, తత్కార్య నిర్వాహణమునకై సుప్రసిద్ధ రసపుత్ర సైన్యాధిపతి యగు అనిలసింగు నియోగింపబడెను. ఆతఁడు నిజముగ ధైర్యసాహసములు గల మహావీరుఁడేగాని, సిక్రీనగరమునకు బోవుటకు మాత్రము సాహసము చాలినది కాదు. కావున, ఆతఁడు మార్గమధ్యమున నొక శిబిరము నేర్పఱచికొని, కాలహరణ మొనరింపదొడంగెను.

అనిలసింహుని ప్రవర్తనము నెఱింగినంతనే జహంగీరు పాదుషా కుపితుఁడాయెను. పాదుషా మాట కేమిగాని నూర్జహానునకు జనించిన యాగ్రహమునకు హద్దులేదు. సామ్రాజ్యము నంతయు నామెయే శాసించుచుండెను. మహావీరులని వన్నెగాంచిన రసపుత్ర నృపాలు లీతెఱంగున పిఱికిపందలగుదురని ఆమె కలనైన దలంపలేదు! వారిపై గల విశ్వాసము నాటితో దొలంగెను. మహమ్మదీయ సైన్యాధిపతుల వలననే కార్యము చక్కబడవలయునని ఆమె భావించెను. తోడనే సుప్రసిద్ధ మహమ్మదీయ సైన్యాధిపతులను రావించి, విషయము నెఱింగించి, తక్షణము సైన్యసమేతులై సిక్రీనగరమున కేగవలయునని ఆజ్ఞాపించెను. మహమ్మదీయ సైన్యాధిపతులు తోడనే చెవులు మూసుకొని, భయభ్రాంతులై, అతిదైన్యముగ నిట్లు విన్నవించుకొనిరి — "బీగము సాహెబా! క్షమింపవలయును. ఎట్టి భయంకర శాత్రవునైన తృటిలో పరాభవింపగలము. కాని దయ్యములతో బోరాడుట మాతరమా? మఱి యెట్టికార్యమునకైన నియోగింపుడు. మన్నింపుడు."

నూర్జహానుయొక్క యవస్థ నెట్లు వర్ణింపగలము? సామ్రాజ్యమును శాసించు మహారాణి యాజ్ఞ నెవ్వరు మన్నింపరైరి. హైందవ మహ

మ్మదీయ సైన్యాధిపతు లంగరు సంస్థానములకు వెడలి వెనుదీసినచో కార్యము నెరవేఱుటెట్లు? ఒక కార్యమునకు దండెత్తునపుడు ననుమనేక విఘాతములు వచ్చినను ఆమె సైరింపజాలదు. ఆమె సోదరుఁడగు 'అసఫ్ ఖాను' యొకఅమాత్యుఁడై యుండెను. అతని రావించి, నూర్జహాను యిట్లు పలికెను. — "నాయనుంగు సోదరుఁడా! నిన్నొక కార్యార్థము రావించితి. ఈ మధ్య జరుగు వైపరీత్యములను నీవుకూడ గమనించు చున్నావుగదా. యశోభరితమగు మొగలాయి సామ్రాజ్యమును విచ్ఛిన్నమొనరించుటకై హైందవులంపర కుట్రలు సలుపుచున్నారని నాకువిశదమైనది. వారిదుష్ప్రయత్నములకు సిక్రీనగరము కేంద్రస్థానము. ఇకనైన మనదుర్మార్గుల నడంపకున్న ప్రమాదము వాటిల్లును. నాకేదియు దోపక నిన్ను రావించితి. సోదరా! నాయన్న పనుపాలింపుము. వలయు సైన్యము దీసుకొని, అతిరయమున సిక్రీనగరముపై బోడి వెడలి తద్ర హస్యమును భేదింపుము. నీవు కృతకృత్యుఁడవైన పిమ్మట నా దుర్మా ర్గులను నీ యిచ్చకు వచ్చు తెఱంగున శిక్షింతువుగాక. వట్టి కూపంబ రకము గాని రసపుత్రులు పౌరుషహీనులు గాని శౌర్యాగ్ని చల్లారినది. సమర్థుఁడగు మహమ్మదీయ సైన్యాధిపతి యొకఁడైన లేకుంట కరము విచారకరము. కావుననే, సోదరా! ఈ కార్యభారము నీపై వైచితి."

మోము వాల్చి ఆసఫ్ఖాను మెల్లగ నిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. "పాదుషాబీగమా! సోదరీ! యిట్టి [illegible] ? కృపాయత్తచిత్తవగు నీకటాక్షముచే నేను ధన్యుఁడనైతి. ఇంతవఱకుండి ప్రభుత్వకార్యములను నిర్వర్తించుటయేగాని, రణరంగ మెన్నఁడుంగని నేనిట్టి మహాత్కార్యభారము నెట్లు వహింపగలను? మఱియు, దస్యు ములతో బోరాడుటకు మానవుడేసాటివాడు? సోదరీ! క్షమింపుము."

అతఁడట్లు పలికినంతనే, నూర్జహానుడెందము చిన్నబోయెను. ఆగ్రహ మధికమాయెను. తత్సమీపముననే జహంగీరు చిత్తుగ సురాపాన

మొనరించి సుఖముగా సోఫాపై సుఖాసీనుఁడై యుండెను. ఆతని శరీర
పటుత్వ మెట్టిదో [illegible] నాడిను పరిశీలింపఁగను. సోదరీ సోదరుల
స[illegible] [illegible] [illegible]మనే యుండెను. ఆసఫ్ ఖాను చుట్టు ప్రలికి
[illegible] [illegible] ఆసఫ్ ఖాను సహితము వెనుదీయు
టకో హృదయాంతర మెట్టిదో యను గాఢముగ విచారించుచుండిన
నూర్జహాను పాదుషా వచ్చిన [illegible] [illegible] పవిత్ర
నాగ్రహపరవశయై తనిజూపు [illegible] జూపి [illegible]లెను — "పాదుషా
సాహేబా! మీరెట్టి ఉపకారము చేయుట [illegible] నా సోదరుఁడు [illegible]ము
గాంచి మీరు నమ్ముచున్నారా, నన్ను [illegible]ను.
పరిశీలనకై [illegible]? ఒక్కమాట చెప్పెద, వినుఁడు.
నేను లేకున్న హైదరు [illegible] రాజ్యభ్రష్టు నొన
రించియుందురు"

కుపితస్వాంతయైన నూర్జహాను ఇట్లు పలికినను సార్వభౌముఁ డించు
కేనియు కోపింపక ఇట్లు పలికెను — "ప్రేయసీ! నీవు చెప్పినదంతయు
సత్యమే. ఈ మహాసామ్రాజ్యమంతయు కేవలము నీ రాజకార్యము
మీదనే యాధారపడి యున్నదని స్తన్యము గుడుచు పసిపాప సహి
తము గుర్తించుచుండఁగ నిట్లు కాదనఁగలను? సుందరీ! మనకీ వివాద
మేల? ఇట్టి గట్టి మనసు [illegible] నన్ను బాధింపనేల? ఇపుడు కర్తవ్య
మెద్దియో యెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. మన మిరువురము గలసి
తత్ప్రాంతమున కేగుటయే ఉత్తమోపాయము. సుందరీ! భువనైక
సుందరివగు, నీ ప్రాపు గాంచి ధన్యుఁడనైతి. రంభాసంభోగమును
నిరసించు సంభోగార్ణవమున మునిఁగి నిరంతరము దేలియాడు జహాం
గీరు స్వర్గసుఖసౌఖ్యము ఇక్కడనే యనుభవించుచున్నాఁడు. —"

ధ్యానైకచిత్తయై యున్న నూర్జహాను యాగ్రహము మధికమాయెను.
"మీరు చెప్పినదేమి? ఔను, నేనే ప్రమాణము కావలయు. ఇట్టి

మహాసంకట సమయమున రాజ్యతంత్రమును త్రిప్పు సామర్థ్యముగల పురుషుఁడొక్కఁడు కానరాకుండెగా! పాదుషా హాహేబా! నేనే పోవలయు ఈ సామ్రాజ్యమును నేనే రక్షింపవలయును. ఇతరులెవరికి సాధ్యముకాదు."

మందహాస మొనరించుచు జహాంగీరు యిట్లు మాఱుపలికెను — "దేవీ! నీరాకకతంబున సిక్రీనగరము పవిత్రమగును. నీ వేగునంతనే యచటి పిశాచములన్నియు నీపాదపద్మములపై వ్రాలి జోహారు లొనరించును."

పాదుషాయొక్క సరసల్లాపములకు ప్రత్యుత్తర మొసంగకయే నిజసోదర నుద్దేశించి నూర్జహాను యిట్లు లాజ్ఞాపించెను —"నీవు రయమునబోయిమన సైన్యాధిపతులనెల్ల దమతమసైన్యవిభాగములతో తక్షణము దాడివెడలుటకు సిద్ధముగా నుండవలయునని యెఱింగింపుము. స్వయముగా మేముకూడ తత్ప్రాంతమున కేతెంచు వారము."

సిక్రీనగరమునందలి దయ్యములను రూపుమాపుటకై రాజదంపతు లిర్వురు ప్రయాణ మొనరింప నున్నారని జనుల క్షణములో తెలిసి పోయెను. అచటి దయ్యముల గుఱించిన సమాచారములను జనులు వేయివిధంబుల జెప్పుకొన జొచ్చిరి. ఒకరు చెప్పు విధమున నింకొకరు చెప్పుటలేదు. ఒక నోటినుండి వెలువడు వదంతి మఱియొక నోటినుండి వెలువడునపుడు వేఱొక రూపము ధరించుచుండెను. ఒకరు చెప్పునటు లింకొకరుచెప్పకుండుటయేగాక, వదంతులంతకంతకు దారుణాకృతులు తాల్చుచుండెను. నెత్తురు మాంసములు లేని మనుష్య పంజరములు సిక్రీనగరమున దిరుగాడుచుండెననియు, ప్రళయకాలమునందలి పిడుగుల వలె నయ్యవి గర్జించుచుండెననియు, మహమ్మదీయులపైన నయ్యవి మండిపడుననియు, మహమ్మదీయుని గాంచునంతనే అయ్యవి యాకస్మి కముగ లంఘించి మెడ విరుగదన్నుననియు, రాత్రులందచట నెత్తురు

వర్షించుచుండెననియు మఱియు [illegible] తెల్లని [illegible] జంతువు [illegible]
దొరకెనని [illegible] ఈ యద్భుతములచేతనే మిక్కిలి [illegible] నగరమునందలి జనులకు
పుట్టుచుండు పుకారులతో మఱియొకటి తెలియవచ్చెను. [illegible]చట [illegible] మాసము
లన్నిటియందు [illegible]గుముకూడి [illegible]నగర [illegible]కే దండెత్తి [illegible]చుండెనని
తెలియవచ్చెను. ఈ [illegible]చార మెప్పు[illegible] బయల్వెడలెనో యెవ్వరెఱుం
గరు కాని, ఆసమాచారము [illegible] ఉప్పు[illegible] నోపను.
ఆగ్రానగరమునందలి మహా[illegible]మున [illegible]దియొక కారణము.

ఉదయమున్నాడు మహారాజా [illegible] కర్ణాసింహుయొక్క [illegible]కళేబరము
ఢిల్లీనగర సింహద్వారమున దారుణముగ [illegible]బడి యుండెనని
వారకు లెఱింగియే యున్నారు గదా. ఆ [illegible]కళేబరము కర్ణా[illegible]గుడి
కాదనియు, సార్వభౌముని పుత్రుడగు ఖుర్రము రహస్యముగ
వధింపబడి యట్లు ఘోర[illegible]బడి[illegible] బడెననియు, నొక వదంతి
బయల్వెడలెను. ఖుర్రము ఆకస్మి[illegible] [illegible]ప్రత్యక్ష[illegible] చే వదంతి
యథార్థమై యుండునని [illegible] లనుమానింప [illegible]డంగిరి.

మఱియొక్క [illegible] ఢిల్లీనగరమునందలి దారుణకృత్యము
లన్నియు కేవలము పైశాచకృత్యము లనియు, పిశాచము లిక
ఢిల్లీనగరము వీడి, తమ యమానుషకృత్యములకు నాగ్రానగరమునే
రంగస్థలముగ నొనరించుననియు నెవ్వరో [illegible]ముక వదంతి వదలిరి.
ఆగ్రానగరమునందలి మహాకలవరమున కయ్యదే కారణము. తోడనే
బాలురు వృద్ధులు, స్త్రీలు పురుషులు, పిన్నలు, పెద్దలు, [illegible]స్త్రవ్య
లందఱును భయ విహ్వలులైరి. కోట్లకొలది జనుల వ్యాపారముకట్టు
వడెను. పిశాచముల [illegible]డియుండెన యా పాపనగరము వీడుటయే
క్షేమకర మని యెల్లరు తలంచిరి. పిశాచము[illegible] పైబడకమున్నె
పలాయన మొనరింపవలయునని వారు యోచించిరి. ఎటుపలాయన
మొనరింపవలయునో యని వారు తత్తరపాటుతో గుసగుసలాడగడంగిరి.

పిశాచములు చేరుట యటుండగ, మహారణ్య మధ్యమునందున్న వృక్షవితతి చేతను దావానలమువలె, మొగలాయి సామ్రాజ్యమున సంక్షోభము నొకటి జనించి ఎట్టి యుపద్రవము ఘటిల్లజేయునో యని దేశమునందలి జను లందఱు వెఱచుచుండిరి. ఉదయపూరు మహారాజగు భీమసింహుడును, మొగలు సైన్యములకు సర్వసైన్యాధిపతియగు మహాబతుఖానుయును గలసి ఖుర్రమును సామ్రాజ్యాధిపతి నొనరింప సంకల్పించి యున్నారని యెల్లరెఱుంగుదురు. వారు యువ్వురును శతసంగ్రామము బోరాడిన మహావీరులు. వారి కన్నులు రాజధానిపై బడుదురో యని జనులందఱు తహతహలాడుచుండిరి. అంతఃకలహములవలన దేశమునకు గలుగు మహోపద్రవము నెఱింగినవా రగుటచే జనులందఱు భయభ్రాంతులైరి. వానిని వారించుటకై షాజాదా పార్వేజు మహాసైన్యసమేతుండై పోయియుండెను. పార్వేజు విజయుండైన సరే. ఆతనికి నపజయము ప్రాప్తించునేని, శత్రుసైన్యములు ఆగ్రానగరముపై తీవ్రప్రవాలవా? చెలియలికట్ట నతిక్రమించు నదీప్రవాహమువలె మహాసంరంభముతో నరుదెంచు వైరులను వారింప నెవ్వరి శక్యము. వారిని వారింప గడంగు ఆగ్రానగరవాసు లందఱు దావానలమున బడు శలభగణములవలె ప్రుగ్గరా? అనంతరము నగర మంతయు దోపిడిపాలు గాదా? ఎట్టిక్రౌర్యములు ఎట్టిచిత్రవధలు జరుగునో యెవ్వండెఱుంగు? అని తలంచుచు జనులు గడగడ వడంక దొడంగిరి.

చిత్త మొకతెఱంగున తత్తరపడునపుడు ప్రతివిషయము నా తత్తరపాటు నధికపఱచుచుండును గదా. గంగ హఠాత్తుగ మాయమగుటయు, జులేఖా కానరాకుండుటయు గూడ జనుల కలవరమునకు దోహద మొసంగెను. ఎల్లరు జూచుచుండగనే గంగ యంతర్ధాన మాయెను. రెండు వారములనుండియు జులేఖా కానరాకుండుటచే జనులు పలుతెఱంగుల ననుమానింప గడంగిరి. బీగము మహాలునందు నిరంతరము

జరుగు హత్యలనుగుఱించి జను లెఱింగియే యున్నారు. రెండవ నూర్జహాను వ[illegible]యై యొప్పు జులేఖా కూడ నట్టి [illegible] [illegible]? విధివిధాన మెట్టులుండునో యెవ్వరెఱుంగు? అట్టి జులేఖాకే [illegible] లేకపోయినపుడు మన కెప్పుడు ఎట్టి గతిపట్టునో దై[illegible] మెఱుఁగునని చింతింపుచు జనులెల్లరు భయభ్రాంతులైరి.

ఇట్టు లనేక కారణములచే గలవరపడుచుండిన జనులు [illegible] మైన పిమ్మట గృహములనుండి యీవలకు వచ్చుటకైన సాహసింపఁ జాలరు. ఏక్షణమున నెట్టి యుపద్రవము సంభవించునో యని వెఱచుచు క్షణ మొక యుగమువలె గడుపుచు నుండిరి.

30

మహారాణియవమానము.

బీగము మహలు క్రిందిభాగమున నెన్నియో గదు లుండెనని పాఠకు లెఱుంగుదురుగదా. ఆ మందిరము లన్నియుఁ జక్కఁగ నలంకరింపఁబడి వెలలేని సమున్నత వస్తుచయంబులతో నమరి యుండెను. ఆ ప్రదేశము శీతలముగను మనోహరముగను నుండుటచే బీగములు విశ్రాంతికై యచటి కేగుచుందురు.

రాజ్యతంత్రధురంధరయగు నూర్జహాను అచటి యొక మందిరమున [illegible] మఖమలుసోఫాపై సుఖాసీనయై ఎద్దియో యాలోచించుచుండెను. అనేక కష్టములకు రంగస్థలమైయొప్పు మొగలు మహాసామ్రాజ్యమును పరిపాలించు మహారాణికి శాంతి యెక్కడ? వివిధాలోచనలచే గ్రాఁగుచుండిన డెందమునకు విశ్రాంతి యొసంగుటకు కాఁబోలు, ఆమె యొక సుప్రసిద్ధ పెరసియా గ్రంథముఁ జేతఁ బూనియుండెను.

అట్టిసమయమున మహ్రూ మెల్లగఁ బ్రవేశించి, ప్రాణము బిగియబట్టి యతివినయముగ వంగి వంగి సలాము లాచరించెను. వాని యులు

కుడి వైనంతనే, నూర్జహాను వెల్లగ నటువానికి యిట్లు ప్రశ్నించెను —

“ మస్రూఘా! నా యాజ్ఞానుసారము గావించి యుంటివా ? ”

నేల తాకునట్లు వంగి, అతి వినయముగ వా డిట్లు విన్నవించెను—“ చిత్తము, చిత్తము. ఏలినవారి యాజ్ఞ చొప్పున సర్వము జరిగినది ” —

నూర్జ: “ ఓరీ! జులేఖా మరణింపలేదని యనుమానింతును: ఏమందువు ? ”

మహారాణి యిట్లు పలికినంతనే వాడు భయవిహ్వలు డాయెను. మహారాణి యాజ్ఞను వా డెట్లు తెలిసికొన్నాడో పాఠకు లెఱింగియే యున్నారు — “ పాదుషా బీగముసాహేబా! జులేఖా యింకను జీవించి యుండుట కల్ల. ”

నూర్జ: “ నీ వట్టులన నేల ? ”

మస్రూ: చిత్తగించుడు: జులేఖాయొక్క మృతకళేబరము పది పండ్రెండు గంటలకాలము పిన్ నహాలునందే యుండెను. నడిరేయి కడుభద్రముగ గొంపోబడెను. నేను సంశయముచేఁ బరీక్షింప దేహమంతయు మంచువలె జల్లగను, కఱ్ఱవలె గొరడుబాఱియు నుండెను. శవమును గొంపోయినవారు ధైర్యవంతులును, స్వామిభక్తిపరాయణు లును నగుటచే నందు సందేహమునకు కేతము లేదు. మరణించిన జులేఖా జీవించి యున్నదని యనుమానించుటకు నెట్టి యవకాశమైనను లేదు. క్షమింపుడు. ”

నూర్జ: “ ఓరీ! మదీయాజ్ఞానుసారము శవమునకు దహనసంస్కారము జరిగెనా ? ”

మస్రూ: “ ఏలినవారి యాజ్ఞప్రకారమే జరిగియున్నది. ఆహంతకు లిర్వురు రాత్రియంతయు మృతకళేబరము మోసి మోసి హైందవ శ్మశానవాటికఁ జేరిరి. సూర్యోదయావసరమున వారొకశవమును

గాంచిరి. ఆశవము నెవరు తెచ్చిరోగాని అచ్చట నెవ్వరులేరు. తోడనే, ఆశవము నట్లుద్రోసి, అస్థలమున జులేఖా యొక్క కళేబరమును భద్రముగ బెట్టి ఆరెండవశవమును గొంపోయి ఆ హంతకు లిద్దరు యమునా నదియందు బాఱవైచిరి.

నూర్జ: ఆకారణమున, జులేఖాయొక్క కళేబరము దహనపరుపఁ బడెనని యూహింతునాయేమి?"

మఖ్రూ — "పాదుషాబీగముసాహేబా! అట్లుకాదు. ఆహంతకులు లెఱింగించిన యనంతర వృత్తాంతము. విన్నవించెద. చిత్తగింపుము. క్రొత్తశవము నట్లు పాఱవైచిన పిమ్మట నా హంతకులు మఱల వెనుకటి శ్మశానమున కేతెంచి తుప్పలచాటున నక్కి చూచుచుండ క్రొత్తశవముఁ దెచ్చిన వారలెవ్వరో యేతెంచి చితి పేర్చి, జరిగిన మోసము నరయఁజాలక జులేఖాయొక్క కళేబరమును పూర్తిగ దహించివైచిరి."

మఖ్రూయెట్టి బూటకము కల్పించెనో పాఠకులు గమనించియే యున్నారు. క్రొత్తశవమును బాఱవైచిన హంతకులట్టులేపాఱియుండిరి. వారు శ్మశానమునకు దిరిగి రాలేదు. జులేఖా యేమాయెనో వారె ఱుంగరు.

కాని, వాని సమాధానము నూర్జహానుకు నచ్చలేదు. మిక్కిలి యాగ్రహించి ఆమె యిట్లనెను —

"ఓరీ దౌర్భాగ్యుఁడా! నీవంటి పశుప్రాయుఁడు ఇంకొకఁడుండడు. నీవు చెప్పిన విషయ మెంత యసందర్భముగ నున్నదో యిప్పుడైన గ్రహింపఁ జాలవా? నీవు నిజముగ పశుంకబుద్ధి వేకాని, ఆశవమును దహనపఱచుటకై యున దెచ్చినవారుగూడ నీవంటిమందభాగ్యులై యుందురా? జులేఖాయొక్క కళేబరము తాము తెచ్చినదే యని వారెట్లు భ్రమింతురు? ఎట్లు దహనపఱతురు? అంతబుద్ధిహీనులా? అంధులా?

ఆమృతకళేబరము పురుషునిది కారాదా? స్త్రీకళేబరము పురుషకళేబర మేయని భ్రమించి దహనపఱతురా?"

మస్రూరా యేమియుఁబలుకనేరక పోయెను. దేహమంతయు కంపించుచుండెను. నాటితో దన యాయువు చెల్లునని వాఁడు గ్రహించెను. యుక్తాయుక్తముల నెఱింగిన వాఁడగుటచే నూర్జహాను యొక్క విమర్శ కడు సమంజసముగ నుండెనని వాఁడు గుర్తింపఁగలిగెను. ఆహంతకుల వచనములను విశ్వసించుట యందలి యవివేకము వానికపుడు తెల్ల మాయెను. మహాసామ్రాజ్యమును గడగడలాడించు నూర్జహాను ముందఱ నా యిట్టి యసంబద్ధప్రలాపములు? ఆమె మఱల నిట్లు పలికెను.—

"ఓరీ! జులేఖాయొక్క కళేబరమును ఆ హంతకులు మార్గమధ్యమున నెక్కడో పాఱవైచియుందురు. అనంతరమీకథ గల్పించిరి. నీవాపాటి గుర్తింపజాలవైతివి!"

మస్రూరా: "పాదుషా బీగమా"

నూర్జ: ఓరీ? నోరు కట్టుము. ఆహంతకులను సత్వరమీనగర మునుండి గెంటివేయుము. మఱియొక విషయము. జులేఖాయొక్క వృద్ధదాది సర్వస్వముఁ జేకొఁబట్టుకొని బీగము మహాలునుండి పలాయన మొనరించినది. నీవేల పోనిచ్చితివి?"

మస్రూరా: "పాదుషాబీగమా! నేనేమి చేయుదును? జులేఖా బీబీయే ఆవృద్ధాంగనను సాగనంపినది. అసాధారణాధికారముఁ జెలాయించుచుండిన జులేఖాను వారించుటకెట్లుసాహసింపఁగలను?"

నూర్జ: "జులేఖాకుఁగల ధనకనకాది వస్తువుల నా దాది కొంపోయెనని నీ వెఱుంగుదువా?"

మస్రూరా: "నాకా సమాచార మిప్పుడే—"

నూర్జ: ఓరీ వదరకు, వారిరువురుఁగలసి యెట్టి కుట్రపన్నిరో కిప్పుడైనఁ దెలిసినదా? అట్లు కాదేని, వృద్ధాంగన ముందుగ

నట్లు పలాయన మొనరించునా?

మస్రూ : "పాదుషాబీగమా!—"

నూర్జ : "జులేఖా మరణించునని దాదికిముందుగ నెట్లు తెలియునో వచింపుము."

మస్రూ కేమియు సమాధానము నొసంగఁజాలడాయెను. ఎద్ది యే సమాధాన మొసంగుటకున్నైన నవకాశము లేకుండుటచే, వాఁడు శిర మువాల్చి మిన్నకుండెను.

నూర్జ : "ఓరీ! దాని జాడలైన నెఱుంగుదువా?"

మస్రూ : "చిత్తము, పాదుషాబీగమా! చౌకుబజారునందలి తమల పాకుల గంగ గృహమున కామృద్ధాంగన పోయియుండెను.

నూర్జ : "తరువాత?"

మస్రూ : "తరువాత, పాదుషాబీగమా! వారిరువురు మాయమైరి."

నూర్జ : "జులేఖా, దాది, గంగయు వంగ దేశస్థులని యెఱుంగు దువా?"

మస్రూ : "పాదుషా బీగమా!—"

నూర్జ : "ఓరి, పనుగూ! ఏల బ్రేలెదవు? నీవు వట్టి దౌర్భాగ్యుఁడ వని యిప్పుడైన గ్రహించితివా? నీవంటి బుద్ధిహీనునకా యీసుప్రసిద్ధ మగు బీగము మహాలుపై నధికార మొసంగుట?"

మస్రూ యవస్థ యెట్టు లుండునో పాఠకులే గ్రహింపఁగలరు. ఏముహూర్తమున దనకు మరణశిక్ష విధింపఁబడునో యని వాఁడు గడగడ వడంకుచుండెను. సింహమువలె గర్జించుచుండిన మహారాణి కెట్టి సమాధాన మొసంగుట కావశ్యకమైనను నవకాశము లేకుండెను. తాను మిక్కిలి తెలివి తేటలు గలవాఁడ ననియు విశేషాధికారము గల వాఁడననియు విఱ్ఱవీఁగు మస్రూ యవస్థ నేఁడు క్రిమికీటకాదుల కంటె నికృష్టమాయెను. నూర్జహాను పలుకు లనెడు శరములకు దేహ మొగ్గి,

పశరముచే దన ప్రాణము లెగిరిపోవునో యని వాఁడు భయవిహ్వలుఁడై యుండెను. అంత, నూర్జహాను మరల నిట్లు పలికెను.

"అణుమాత్రమైన నీకు ప్రపంచజ్ఞాన మున్న యెడల ఆ ముగ్గురికి పరస్పర సంబంధముండెననియు, కుట్ర సలుపుచుండి రనియు గ్రహించి యుండవా ? జులేఖా యదార్థముగ మరణించినచో, నా నిద్దురు నేల పలాయన మొనరింపవలయు ? వారి పలాయనము నా యనుమానము నకుఁ గారణభూతమైయున్నది. ఓరీ ! నీవు ప్రమత్తుఁడ వగుటచే నెట్టి మోసము వాటిల్లెను ? నేను కావింపవలసిన మహత్కార్యము లనేకము లున్నవి. కాని, జులేఖా యుదంతము మొదట తేటపడవలయు. ఆమె మరణించెనని యెట్లు విశ్వసింపగలను ? "

హృదయము దడదడ కొట్టుకొనుచుండినను, దేహ మంతయు గడ గడ వడకుచుండినను, నోటనుండి మాట వచ్చుట కెను కష్టముగ నుండినను, ధైర్యము వహించి, ప్రాణము బిగియఁబట్టి మస్రూ యిట్లు చెప్పఁబోయెను –

" పాదుషా బీగముసాహెబా ! జులేఖా కళేబరము కట్టెవలె కొఱడు వారి యుండె – "

నూర్జ : "ఓరీ ! ఆకారణమున నా యనుమానము స్థిరపడుచున్నది."

మస్రూ తెల్లబోయెను. మహారాణి యభిప్రాయము వానికి గ్రాహ్యము కాలేదు.

నూర్జ : " ఓరీ ! ఇందలి రహస్యము నే నరయఁగోరెదను. "

మహారాణి యట్లు పలికినంతనే, మస్రూయొక్క పోయిన ప్రాణములు లేచి వచ్చెను. ఇంతవఱకును తన కెప్పుడు మరణశిక్ష విధింపఁ బడునో యని వాఁడు వెఱచుచునే యుండెను. వాని కపుడు ధైర్యమలవడ, సంతుష్టాంతరంగుఁడై యిట్లు లనెను – " పాదుషా బీగము సాహెబా ! సెలవగునేని యీ దాసుఁడు – "

తోడనే నూర్జహాను ఆగ్రహావేశ [illegible] -

" ఓరీ! నీ తెలివితేటల [illegible] తెల్ల [illegible] వాఁగదా! అదృష్టవం [illegible] గుటచే నీవు [illegible]! అతి [illegible] పుణుడగు గూఢచారి యొక్క [illegible] కావలె [illegible]. [illegible] వాఁ డెవ్వఁడు? "

మ్రహూ: " పదుషాబీగమా! [illegible] హర్జాన్ [illegible] ఎట్టి కార్యమునకై [illegible] దగును. "

నూర్జ: " [illegible] నిని విశ్వసింపనగునా? "

మహ్రూ: " [illegible] త్రము, చిత్రము [illegible] నెట్టి [illegible] కార్య [illegible] నకైన నియోగింపవచ్చును. అట్టిది ఆనేకములగు [illegible] లయు [illegible] దని నొక్కి [illegible] నవిశేయగలను. "

నూర్జ: " ఔను. వివిధాలోచనా [illegible] త్తచిత్తనై [illegible] నేను దాని విషయము [illegible] చితి. నీవు రయ [illegible] బోయి దాని దోడ్తెమ్ము "

తోడనే [illegible] హ్రూ [illegible] మ్రక్కు మించె [illegible]. " [illegible] హా! [illegible] నా యదృ ష్టము బాగుగనే యున్నది. మృత్యు దేవత నోటఁ జొచ్చియు [illegible] దృష్ట వశమున జీవములతో నీవలఁ బడితి. [illegible] [illegible] ణి కేవ [illegible] మును [illegible] కగణించి నన్ను మన్నించినదని తలంపరాదు. నా యవసర [illegible] మంటనే మర ణము తప్పిపోయెను. లేకున్న, ఈ మహ్రూ యింకను సజీవుఁడై యుండునా? " అని చింతించుచు [illegible] డు వెడలెను.

నూర్జహాను యవస్థ [illegible] గడు [illegible] ర్భరముగ నుండెను. మహావైభ వాధికారములతో మహాసామ్రాజ్యమును శాసించుచు మహాభోగ భాగ్యములతో నోలలాడవలసిన మహారాణి కావిచారమా? తన వినాశము [illegible] లపెట్టి యెవ్వరో గొప్పకుట [illegible] పన్నుచుండి [illegible] యొఱింగిన దాది ఆమె యవస్థ మాఱిపోయెను. అతి [illegible] గులుచుండెన [illegible] దాని స్వభావ మెట్టిదో అందలి ప్రధానపాత్రి లెవ్వరో స్పష్టముగఁ దెలియకుండుటచే నామె యవస్థ బాధకరముగ నుండెను. యోచించు

గొలని వీరిని విశ్వసించుటకును, వీలులేకుండెను : ఎల్లరిని అనుమానింప వలసినదే యుండెను. తుదకు, పాదుషాయే తన వినాశనము దలపెట్టెనా యను యనుమానముగూడ నూర్జహానను బాధింప దొడంగెను.

ఎవరిని విశ్వసింపక, ఎల్లరిని ననుమానించుటయే ఆమె స్వభావమై యుండెను. ఆమె తండ్రి ప్రధానామాత్యుండై యుండెను. సోదరుం డొక యమాత్యుండై యుండెను. ఆమె వారిని సహితం విశ్వసింపక, దేశమంతటను గూఢచారులను నియోగించి రహస్య వృత్తాంతముల నరయుచుండెను. అట్టి విశ్వప్రయత్నము నొనరించుచుండిననయ్యు, రగులుచుండిన కుట్రగుఱించి యింతఅకు నామె యెఱుంగజాలదాయెను. సిక్రీనగరమునందలి దయ్యములు, షాజాడాఖరీము ఆకస్మికముగ నదృశ్యు డగుటయు, పాదుషా స్వభావము నందలి మార్పు, జులేఖా మనుష్య, గంగ పలాయనము వీనినన్నిటిని గాంచినంతనే నూర్జహాను ప్రకంపిత హృదయయాయెను. దర్బారునందలి ప్రధాన మన్సబుదారు లందఱు దనపై కత్తి కట్టిరా? షాజాడాఖరీమును సామ్రాజ్యాధిపతి నొనరించుటకై యీ కుట్ర నిగూఢముగ రగులుచుండెనా? అట్లైన నూర్జహానునకు ఆశాభంగము కలుగును. పాదుషా యనంతర మొక బలహీనుని సింహాసనముపై నిడి సామ్రాజ్యమును సర్వాధికారముతో శాసింపవలయునని యాసించిన నూర్జహాను భగ్నమనోరథయాయెను. మఱియొక యుపద్రవ మామెను బాధింప గడంగెను. మొగలాయి ప్రభుత్వము నెడ విముఖులై యుండు రజపుత్ర వీరులందఱు గలసి మొగలాయి సామ్రాజ్యమును విచ్ఛిన్న మొనరించి హైందవ సామ్రాజ్యము సృష్టించుటకై నిగూఢముగ మహాప్రయత్నము లొనరించు చుండవచ్చును. ఇన్ని మహాసంకటములచే గాసింపఁబడుచుండిన నూర్జహాను యవస్థ కడుంగడు దుర్భరముగ నుండెను. కాని, మేధావంతురాలును, వివేకవంతురాలును కార్యైకతత్పరయునగు వనితారత్నము

అంతమాత్రమున నిగులొంది తడబడి క్రుంగిపోవునది కాదు. మహా వ్యక్తుల సామర్థ్యములు అట్టి విషమసమయములనే బయల్పడవలయును. కావున మహారాణి ధైర్య స్థైర్యములును కార్యదీక్షా పరతంత్రతయు ద్విగుణీకృతమాయెను.

౩౧

గహర్జాను

మత్రఖా పంపిన గూఢచారి ప్రవేశించెను. తోడనే, మహారాణి వివిధాలోచనలన్నియు సంహరించెను. అరుదెంచిన బందీని నఖశిఖ పర్యంతము తీక్షణ వీక్షణంబులఁ బరిశీలించి మహారాణి యిట్టు లనెను — "ఓసీ! నీవెవ్వతెవు? ఏల వచ్చితివి?"

"పాదుషాబీగముసాహెబా! మహారాణి యాజ్ఞయైనదని మత్రఖా యెఱింగింప, పరుగున నరుదెంచితి. ఆజ్ఞ దయచేయుఁడు."

ఈదాసీవృత్తాంత మెవ్వరు చక్కగ నెఱుంగరు. ఢిల్లీనగరమున ప్రతిదినము దేశదేశములనుండి యరుదెంచు బానిసలను విక్రయింతురు. ఒకానొకదినమున మత్రఖా యీమెనుగొని, పద్మవ్యూహామువలె నుండు బీగము మహాలునందుఁ బ్రవేశపెట్టెను. నాటగోలె అనలి వేన వేలు దాసీలలో నొక్కతియై మెలగుచుండెను.

ఆమె స్వభావాకారముల గుఱించి యొక్కింత గ్రహింపవలసి యున్నది. ఆమె యప్సరస యని చెప్పరాదు గాని, కురూపి యెంత మాత్రము గాదు. నలుబదియేండ్లు సమీపించినను, పదునెనిమిదేండ్ల ప్రాయంపు జవ్వనివలె మిసమిసలాడుచు మనోహరముగ నుండెను. ఆమె మొగలు కులస్థురాలో పెరషియా కులస్థురాలో మఱియే మహా మ్మదీయకులమునకు జెందియుండెనో గ్రహించుట కవకాశము లేకుం డెను. ఆమె మోము గాంచునంతనే, మంచి చెడ్డ లెఱుంగని చేల

యువతియు సేవకురాలియు నెల్లరును స్మరించును. కాని, అంతకంటె పొరపాటు మాత్రమొకటుండదు. ఆమె బేలవలెనే మెలగుచు, కండ్లు పూర్తిగ నెప్పుడు తెరువకనే సర్వము సమగ్రముగఁ బరిశీలించు చుండును.

ఆమె యద్భుతశక్తికి తెలివితేటల కచ్చెరువడి, మ్రషూ హామెను బీగముమహలునందు గూఢచారిగ నియోగించెను. నాటనుండి, ఎవ్వరికిఁ దెలియకయే అందలి ప్రవర్తనమును నామె కనిపెట్టుచుండెను. సహస్రాక్షివలె సంచరించు గహార్జాను కన్నుఁ గప్పి ఎవ్వ రెట్టి కార్యము నొనరించుటకును వీలులేకుండెను. సాధారణపు బందీలయొక్క, బీగముల యొక్కయు, తుదకు నూర్జహాను యొక్కయు గూఢ ప్రయత్నములను రహస్యవృత్తాంతములను నామె చక్కఁగఁ బరిశీలించుచుండెను.

నూర్జ : "నిన్నెల చీకటినో యెఱుంగవా?"

గహా : "దేవీ! ఎద్దియో రాజకార్యము నొనరింప వలసియున్నదని యాత్రి యెఱుంగుదును."

నూర్జ : "అవును. కాని, నిన్ను విశ్వసించు టెట్లు?"

గహా : "పాదుషా బీగము సాహేబా! విశ్వాసమునకుఁగూడ వెల గలదు. ఇతర పదార్థముల వలెనే విశ్వాసముసహితము వెలయిచ్చిన సులభముగా నడయునగును."

నూర్జహాను సమక్షమున నెవ్వరు అంత ధైర్యముగను అంత విస్పష్టముగను మాట్లాడి యెఱుంగరు. కావున, మహారాణికి పట్టరాని యాగ్రహాశ్చర్యములు గలిగెను. దానిని లోలోన నడంచికొని, యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను—"ఓసీ! నీవు చెప్పునది సత్యము. నీస్వాచ్ఛంద ప్రవర్తనము నాకాశ్చర్యము గలిగించుచున్నది. ఇంత ధైర్యముగ, ఇంత ధారాళముగ బ్రసంగించు నీవలననే కార్యము చక్కబడవలయు. కాని, నీవిశ్వాసమునకు నలయువెల యెంతయో విశదపఱచుము."

గహా: "దేవీ! చిత్తగింపుము. పదివేలసైన్యమునకు నేను "మన్సబుదారు" గావలయు, కాశ్మీరదేశమునకు నేను సుబేదారు గావలయు, పదిలక్షలపైకము కూడ ముట్టవలయు. పాదుషా బీగముసాహేబా! ఇవియే నామగతులు, ఈ సేవకురాలి విన్నపము మన్నింపుము."

బీగముమహాలునందు నూడిగ మొనరించి జీవించు బానిస యిట్టి విపరీతాలాపముల నసంబద్ధముగ నుచ్చరింప సాహసించునని నూర్జహాను కలనైన నెఱుంగదు. నివ్వెరపడి మహారాణి యిట్లు ప్రశ్నించెను — "ఓసీ! కాశ్మీరదేశమును బరిపాలింప వలయునని యాసింపనేల?"

గహా: "పాదుషా బీగముసాహేబా! నా జీవితరహస్యము నెఱింగించెద. చిత్తగింపుము. కాశ్మీరదేశమే నా నివాసస్థలము. నాజీవిత చారిత్రము నంతయుఁ దెలుప నవసరములేదు. కాని, బాల్యము నుండియు, నా మాతృభూమి బరిపాలింపవలయుననెడి వాంఛకు లోనైయుంటి. దినములు నడచుకొలది, నావాంఛ మఱియు తీక్ష ణము కాజొచ్చెను. తుదకు, నేనెన్నటికినైన కృతకృత్యఁ గావలయునని సంకల్పించి, బీగముమహాలు బ్రవేశించినచో నా మనోరథము సిద్ధింప వచ్చునని యెంచి, బానిసనై యిందుఁ జొచ్చితి. దైవకృపచే నామనో భీష్ట మీడేరు మహాసమయ మే తెంచెనని విశ్వసింతును."

నూర్జ: "నీ హృదయాభిప్రాయము నెవ్వరైన నెఱుంగుదురా?"

గహా: "దేవీ! నేఁటివఱకు నా మనోరథము నెఱింగింపవలసిన యవసరము రాకుండుటచే నెవ్వరికి నెఱింగింపలేదు."

నూర్జ: "నిన్నీ మహాలునందు ప్రవేశ పెట్టిన మద్రష్టూరాలైన నెఱుంగదా?"

గహా: "వాని కణుమాత్రము తెలియదు."

నూర్జ: "ఓసీ! నీకోరిక లతి విపరీతముగ నున్నవని ఎఱుంగవా?"

గహా: "పాదుషా బీగముసాహేబా! విన్నవించెద. చిత్తగిం

పుము. మీరు నియోగింపబోవు కార్యము కడు సాహసమైనది కడు ప్రమాదకరమైనది. అందలి ప్రమాదము గుర్తింప, నేను కోరిన దేపాటి? ”

నూర్జ: “ నిన్నెట్టికార్యమునకు నియోగింతునో నీకేమి తెలియును?”

గహ: “ దేవీ! క్షమింపుము. ప్రకృతము నిగూఢముగ జరుగుచున్న కుట్ర—అందలి రహస్యాద్భుతవిషయములు నరయుట యొకటి ”

నూర్జ: “ రహస్యాద్భుత విషయము మేద్ది? ”

గహ: “ దేవీ! నే నావిషయమంతయు నెఱుంగుదు. సిక్రీనగరము నందలి పిశాచకృత్యములు, ఢిల్లీనగరమునందలి శవములు, విపరీతముగ జులేఖా యాత్మహత్య, గంగ పలాయనము—”

నూర్జ: “ ఔనౌను. కాని నీ కింత దురాశయేల ?

గహ: “ పాదుషా బేగముసాహెబా! నా ప్రవర్తన నన్యధా తలంపవలదని ప్రార్థించుచున్నాను. నా యాశ దురాశ కానేరదు. ఇపుడు నిగూఢముగ జరుగుచున్న దారుణ ప్రయత్నములు ఫలించు నేని యెట్టి ఘోరమగు ప్రమాదము వాటిల్లునో గుర్తింపవలయు. ఆసేతుహిమాచలపర్యంతము వ్యాపించు యీ విశాల మొగలాయి సామ్రాజ్యము విచ్ఛిన్నము కావచ్చును! పాదుషావారు రాజ్యభ్రష్టులు కావచ్చును. దేవీ! మీ కెట్టి దోసగు వాటిల్లునో గుర్తింపుము. షాజాదా ఖుర్రము సామ్రాజ్యాధిపతి కానగును. దేవీ! తుదకు సర్వాధికారము వహించి సామ్రాజ్యమును గడగడలాడించు మీ స్థానము నొక హైందవాంగన యలంకరింపనగును. ”

నూర్జ: “ ఓసీ! ఈవిషయమై నీ వెఱుంగు సమాచారము సవిస్తరముగ నెఱింగింపుము.”

గహ: “ దేవీ! ఈ దీనురాలిని క్షమింపుము. నా షరతుల నంగీకరించిన పిమ్మట, మీరు చెప్పిన చొప్పున మెలంగెద, సెలవిమ్ము. ”

అంత ధైర్యముగ బ్రసంగించుచుండిన గహ్జాను యొక్క ప్రవర్తనము విభ్రమముగ నుండుటచే, మహారాణి యాగ్రహపరవశ యాయెను. కాని, ఆమె యుక్తాయుక్తముల నెఱింగిన దగుటచే నిగ్రహించుకొని యిట్లు ప్రశ్నించెను —

"ఓసీ! ఏ విషయమంతులకు నీ వొడంబడితివో...?"

గహ: "దేవీ! నా మంత్రులు కియ్యవలసినవారు వేఱొకరు కలరు."

తోడనే, దెబ్బతినిన బెబ్బులివలె క్రోధఘూర్ణితమానసయై ఎదుట నున్న గహ్జానుపై లంఘించువానివలె హుంకరించి దిగ్గున లేచి యిట్లు గర్జించెను — "ఓసీ! పిశాచమా! ఏమి నీ విశ్వాసఘాతక నైజము! తుచ్ఛులగు నా శాత్రవుల నాశ్రయింతువా?"

గహ: "దేవీ! నా వంశము నే నెన్నఁడు మీ దాసినే. కాని, మదీయ జీవితరహస్యము వెల్లడించి యుంటిని. ఆ కారణమున నేఁగదా మాతృభూమి నొదలి, బానిసనై యిందు గాలిడితి! మహాసామ్రాజ్యమునకును ఇమ్మహాసామ్రాజ్యమును శాసించు మహావ్యక్తికిని ఇంతకంటె మహాసంకట సమయము వేఱొకటి ప్రాప్తించదు. ఇట్టి విషమ సమయమున నన్ను విడనాడరనియే ధృఢముగ విశ్వసింతును. దురదృష్ట వశమున మీ రన్యథాతలంతురేని, నాకదియే కర్తవ్యము గదా!"

తోడనే నూర్జహాను వదన మెఱ్ఱవారెను. తుపాను సమయము సంకలి సముద్రమువలె నామె డెందము ఘూర్ణిల్లజొచ్చెను. అగ్ని పర్వతము వలె నామె డెందము మిక్కిలి క్రాగుచుండుటచే దేహ మంతయు గంపించెను. కాని కార్యావసరమున తీవ్రపడుట పాడిగాదని యెంచి, సముద్రతరంగములవలె పొంగి పొరలుచుండిన కోపోద్రేకము నొక్కింత యడఁచుకొని కఠినముగ నిట్లు పలికెను — "ఓసీ! నీకిపుడు మరణశిక్ష విధించినచో, నకేమి?

క్రోధైకధురీణయై యుండిన నూర్జహాను యిట్లు పలికినను గహ

ర్జాను యించుకేని చలింపక, సవినయముగ నిట్లు బదులిడెను — "లోకమును శాసించు మహారాణియే మరణశిక్ష విధించునప్పుడు నాకు దిక్కెక్కడిది. మరణమే శరణ్యము. కాని నేను మరణించినచో ప్రతి కక్షకు వాటిల్లు నష్టమేమి? వారికి లాభమే యలవడు. నేను మరణించినచో, మీకుఁ గలుగు లాభమేమి? మీమనోరథము సిద్ధించు నవకాశమే యంతరించు. నేనీబీగము మహాలు చొచ్చినదాది మరణమునకు సిద్ధముగనే యుంటిని. కాని ఈ సమయమున నీ చరణదాసిని వధింప వనియే విశ్వసింతు."

నూర్జ: "అట్టి విశ్వాసమున కాధారమెద్ది?"

గహ: "దేవీ! ఇట్టి మహాసంకటసమయమున, నేను తప్ప నిన్నొరులు రక్షింపనేరరు."

నూర్జహానుకు పట్టరాని ఆగ్రహము జనించెను. కాని, యుక్తాయుక్తముల నెఱింగిన వివేకవంతురాలగుటచే నామె సత్యాసత్యములను బరిశీలింపగలిగెను. యోచించుకొలఁది గహర్జాను పలుకులను త్రోసివేయరాదనియే తెల్లమగుచుండెను. గహర్జాను మఱల నిట్లనెను. — 'నేను చేయబోవు కార్యము మహత్తరమైనది. అందలి యుపద్రవము నిర్ణయింప నలవికాదు. తత్కార్యసాధనమునకు నెంతటి ధైర్యస్థైర్యములు కావలయునో ఎట్టి తెలివితేటలు కావలయునో దేవర యెఱుంగుదురు. ప్రాణములపై నాసకలవారు ఇట్టి యసాధారణ సాహస కార్యమునకు గడంగరని వేరుగ జెప్పనక్కరలేదు."

నూర్జ: "ఓసీ! నీధైర్యము నాకాశ్చర్యము కలిగించుచున్నది. నీవు విధించు కఠిన షరతుల కొడఁబడి, నాకార్యము నెఱవేరినపిమ్మట నిన్ను విసర్జించినచో నేమి చేయఁగలవు?"

గహ: "దేవీ! మీరట్లు లాచరింపరని దృఢముగ విశ్వసింతును.

నూర్జ: "నీ విశ్వాసమున కాధారమేమి?"

గహా: "నన్ను విసర్జించుట కష్టసాధ్యకరము కాదని మీరాకే గ్రాహ్యమగును. మఱియు, మహోగ్రాజ్ఞను బరిపాలించు మహారాణి విశ్వాసఘాతక [illegible] మెఱుంగదు [illegible], [illegible] వినేగాదు, లోకమంతయు నెఱుంగు. నేనేల సందేహింపవలెను?"

గహాంగ్రాను యిట్లు నిశ్చయముగ సంభాషించుచుండె, నూర్జహాను ఆగ్రహము, [illegible] మొదలగు విరుద్ధోద్రేకములకు లోనగుచుండెను. ఒక్కింత యోచించి, యిట్లు ప్రశ్నించెను.

నూర్జ: "నా వైరులు నీకేమైన నొసంగనున్నారా?"

గహా: "దేవీ! చిత్తము."

నూర్జ: "వారు నీ వరకుంకెల్ల నొడంబడిరా?"

గహా: "చిత్తము. నేను కోరునదెల్ల నెఱవేర్చుటకు వారు సంసిద్ధులై యున్నారు."

నూర్జ: "అట్లైన, తోడనే వారి యొద్దకు జేరక, నీవిచట తడయనేల?"

గహా: "పాదుషా బీబీ! మీ సాహసానికి సాటి యుండునా? దేవీ! బుద్ధియంతయు లెస్సగదు. కాని మహాభాగ్యమును కాలదన్ని, ప్రకృతభాగ్యమును కోల్పోదురా? నీ వైరుల ప్రయత్నము లెట్లు పరిణమించునో యెవ్వరెఱుంగుదురు? దేవీ! నీ వనుగ్రహింతువేని, నా మనోభీష్ట మొక క్షణములో సిద్ధించును. వైరుల వంచన జేయ వలసిన యవసర ముండదనియే విశ్వసింతును."

ఈ సమయమున మహారాణి సుందరవదనారవిందమున జిఱునగ వుదయించెను — "నీ తెలివితేటలు నా కాశ్చర్యము గొల్పుచున్నవి. మనకు విజయము నిశ్చయము. ఉచితానుచితములను లెక్కింపక విపరీతముగ దురాశకు జిక్కి దుర్యోచన లానరించు దుర్మార్గులు భగ్నమనోరథు లగుటయు నిశ్చయము."

ఆ పగిది మహారాణి బీరము లాడుచుండెను. గాని, ఆమె హృద

యాభిప్రాయము మాత్రము వేఱుగ నుండెను. జయాపజయములను నిర్ణయించుట అంత సులువు గాదు. తన సమక్షముననే వైరి పట్టి దారుణ ప్రయత్న ములొనరించు చున్నపుడు, విజయము నెట్లు కలుగు నని ఆమె యెట్లు భావించును? సూక్ష్మజ్ఞానముగల గహార్జాను మహారాణి మనోరహస్యము గుర్తించి, లేని ధైర్యమును గల్పించుకొని యిట్లు బలికెను —

"దేవీ! శక్తిస్వరూపిణివగు నూర్జహాను మహారాణిపై విజయము వడయుట సులభమా?"

గహార్జాను యిట్లు పలికినంతనే సంతుష్టాంతరంగయై మహారాణి యిట్లనెను — "సరే. కాని, వలయు సాహాయ్య మొనరింతువని యే విశ్వసింతును?"

గహా: "దేవీ! చిత్తము. నా యభిప్రాయము వేఱుగ నుండె నేని, వైరిపక్ష మీసరికే చేరియుందును."

నూర్జ: "గహార్జాన్! నీ ప్రవర్తనము కడు సమంజసముగ నున్నది. చెప్పవలయు. ఒక్క విషయము నరయవలయు: వైరిపక్షమున నిన్నెవ్వరు ప్రోత్సహించిరి?"

గహా: "దేవీ! సంశయింపనేల? తమ నీడవలె మెలంగుచుండిన జులేఖాయే!"

జులేఖా యనినంతనే మహారాణి మతిపోయెను. గమ్యస్థానమును జేరుటకై రయమున బ్రయాణ మొనరించు పాంథుడు అడుగిడు సమయమున సర్పమును గాంచి ఎట్లుకలవరపడునో, మహారాణియు నట్లు కలవరపడి భయవిహ్వాలయై, హృదయము నొక్కసారి కంపింప దిగ్గున లేవబోయెను. తా నెంతయు బ్రేమించి, సోదరివలె సాకుచుండిన జులేఖాయే యీ ఘోరమగు కుట్రకు నాయకత్వము వహించియుండె నని యెఱింగినంతనే బాలసూర్యప్రభాకలితంబై కలకలలాడు నమ్మహారాణి ముద్దుమోము కళావిహీనమై వెలవెలబోయెను. జులేఖా యింతయున

దనకు ప్రాపింపనుండిన మహాసంకట మపుడు పూర్తిగ వ్యక్తమగుటచే, దేహమున విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహించినట్లు మహారాణి కోమలాంగి కొంతయుఁ గంపించెను. ఎట్టకేలకు వివిధ తీవ్రాలోచనలచే గ్రాగు చుండిన చిత్తమును నిగ్రహించి, గద్గదకంఠియై యిట్లు ప్రశ్నించెను —

“ గహర్జాన్! నా పరిచారికయగు జులేఖా వైపుల దుర్మార్గ ప్రయత్నములకు దోహదమొసంగుచుండెనని నీ వెఱింగినంతనే నాకా సమాచారము తెలుపవలదా?”

గహ: “ దేవీ? సర్వజ్ఞులగు మీ రిట్లు సెలవిచ్చుట పాడియా? దుర్లభమగు నీ యపార కృపాకటాక్షమునకు పాత్రురాలై రెండవ నూర్జహానువలె మెలంగుచుండిన జులేఖా యెట్టి దారుణ ప్రయత్నము లాచరించుచుండినను, ఎవ్వ రెఱింగింప సాహసింతురు? ఉచితా నుచితములను గుర్తింపక, అట్టి సాహసకార్యమునకు గడంగు నంత బుద్ధి సజీవుఁడై యుండునా?”

గహర్జాను యొసంగిన సమాధానము సమంజసముగ నుండెనని నూర్జహాను గుర్తించెను:—“ గహర్జాన్! నీదూరదృష్టి కొనియాడఁదగి యున్నది. కాని, ఇంత నిగూఢముగ ఇంత దారుణమున జరుగుచున్న కుట్ర గుఱించిన వివరము లెఱుంగుటకై చిత్తము తత్తరపడుచున్నది.”

గహర్జాను యొకింత యోచించి, మిక్కిలి సంశయించుచు మెల్లగ నిట్లనెను:—“ దేవీ! నీ యాజ్ఞకై నిరీక్షించుచున్న దాన. సెలవగునంతనే సమస్తము సవిస్తరముగ నెఱింగించెద.”

నూర్జ: “ ఓసీ! నీమరతులకెల్ల సమ్మతింతునని బాస చేసిన మాత్రమున నీవు సంతసింతువా?”

గహ: “ దేవీ? నీవు బాసచేసినఁజాలును. అంతకంటె నాకేమి కావలయు?”

నూర్జ: “ అట్లయిన, నీప్రార్థన నంగీకరించితినని యెఱుంగుము.

నీవిపుడు తలపెట్టు మహాకార్యము జయప్రదముగ నెఱవేరునేని, నీ యభీష్టము సిద్ధించును. పదివేల సైన్యమునకు మన్సబుదారయ్యెదవు. కాశ్మీరదేశమునకు నిన్ను సుబేదారునిగ నియమింతును.”

మహారాణి యట్లు పలికినంతనే గహర్జానునకు వర్ణింపనలవికాని సంతోషము జనించెను. సగౌరవము పట్టరాక, మహారాణికి వంగి వంగి ప్రణామంబు లాచరించుచు, సవినయముగను, ససంభ్రమముగను నిట్లు పలికెను—“ నాజన్మము నేఁడు పావనమైనది. ధన్యురాలనైతి నేను బీగము మహాలు ప్రవేశించుటకు నెంతెంబద్దయో పాటుపడియుంటిని. తత్కార్యసాధనమునకే స్వాభావికమగు పౌరుషము మఱుగువెట్టి స్త్రీవేషము ధరించితి. కాశ్మీరదేశము బరిపాలించుటకే యిట్టి ప్రయత్నము లొనరించితి !”

నూర్జ : “ కాశ్మీరదేశము నీవెన్నఁడువీడితివి ? బీగము మహాలు ప్రవేశించి యెంతకాలమైనది ? ”

గహ : “దేవీ ! దురదృష్టవంతురాలనగు నాపూర్వచరిత్రము నిపుడు త్రవ్వనేల ? ప్రకృతాంశమునకెట్టి ప్రయోజనము లేదు. ”

నూర్జ : “నీపూర్వచారిత్రముతో నాకుఁ బనిలేదు. కాని, బీగము మహాలుగుఱించి నీకుఁదెలియు విషయము లెవ్వియో వివరింపుము. ”

గహ: “ దేవీ ! కథ చెప్పుఁజేయుటకిది సమయముకాదు. కాన విషయమును సంగ్రహముగా నివేదింతును. నామనోభీష్టము నెరవేర్చుకొనుటకే గదా ! స్వస్థలమువీడి యిందుఁ జొచ్చితి ! నాఁడు మొదలు నేఁటివరకు రేయింబవళ్ళు తదేకధ్యానముతో సంచరించుచుంటి. నామనోరథము సిద్ధించుటకు రెండేమార్గములుగదా. నష్టకష్టముల కోర్చి ఎట్టిప్రమాదమైనఁజలింపక స్వామిభక్తిపరాయణనై నీక్షేమ మరయుచు నిన్ను సేవించినచో సఫలమనోరథన గావచ్చును.

రెండవమూర్గ మెద్దియున భావికాలమున నీ సింహాసనము నలంకరించు యదృష్టవంతుని హృదయ మాకర్షించుట.”

మూర్జ: “తరువాత ?”

గహ: నాటగోలె, కార్యదీక్షాపరతంత్రనై, ఈమహాలు నందు మెలంగు వారల ప్రవర్తనములను సహస్ర నయనములతోఁ బరీక్షించుచుంటి. జులేఖాను కూడ నట్లులే పరీక్షించుచునుంటి!

గహ: “ఓసీ! జులేఖాగుఱించి నీవుకనిపెట్టిన రహస్యము లెవ్వియో శీఘ్రముగ లెఱింగింపుము!”

గహ: “దేవీ! నీవు క్షమియింతువేని, ఒక్కపరమ రహస్యమును వెల్లడించెద. జులేఖాయొక్క ప్రవర్తనము కడుంగడు యద్భుత మైనది. ఆమె ధైర్యస్థైర్యములు నిరుపమానములు. ఆమెకుఁ గల మేధాశక్తియు, సూక్ష్మజ్ఞానమును కేవలము వర్ణనాతీతములు. ఆమెకు గల నేర్పు ఓర్పు ఆదర్శప్రాయములు. వివిధోపాయ ధురీణ యగు నమ్మాననవతి ఉపాయములకెల్ల మొనికిపట్టని చెప్పనగు. దేవీ! మహా గుణములచే విరాజిల్లు మహారాణి సహితఁ మామెకు సరిరాదని చెప్ప వలయు.”

ఆమె యట్లు నిర్భయముగఁ బలికినంతనే, మహారాణి ముఖమండ మున నాగ్రహ మేఘ మదయించెను. జనించిన యాగ్రహము నడంచు కొని యామె మిన్నకుండ, గహర్జాన మగుడ నిట్లు లనెను. — “దేవీ! నేను పైనుదహరించిన కారణమున జులేఖాయొక్క రహస్యము నంతగా నెఱుంగుట కామె యవకాశ మొసంగినది కాదు. కాని, ఈవిషయము మాత్రము తథ్యము. — మొగలాయి సామ్రాజ్యమును తారుమారు చేయుట కామె నిగూఢముగ ప్రబల ప్రయత్నము లొనరించుచున్నది. తద్రహస్యము నెవ్వరు గుర్తింపఁ జాలరైరి.”

నూర్జ : "దులాలీగురించి యేమందువు? అది వట్టి వెఱ్ఱిపిల్లయే గదా!"

గహ : "దేవీ! దానికి వెఱ్ఱి యంతమాత్రము లేదు. అతిభయంకర మగు నీ రహస్యప్రవాహమున కయ్యదే మార్గము. దులాలీయొక్క సహాయము లేని యెడల, ఈ కుట్ర యింతకుముందే చచ్చియుండెడిది."

నూర్జ: "ఆ విషయమై యింక భయపడవలసిన యవసరము తీఱిపోయినది. జులేఖా యనెడు విషోరగము మరణించెగదా!"

గహ : "దేవీ! నేను మాత్ర మట్లు సంతసింపఁజాలను. ఆమె యట్లు పలికి నంతనే నూర్జహాను పిడుగుపడినట్లు ప్రాన్పడెను. హిమాలయమువలె నిశ్చలముగ నుండు నాధీనురాలు భరింపరాని భయాశ్చర్యములకులోనై కంపించి, బెండువలె, దూలిపోయెను — "ఓసీ! నీ వేమంటివి! నీ యభిప్రాయ మేమి! జులేఖా యింకను జీవించియే యున్నదని భావింతువా? మరణింపలేదా!" అని యత్యాతురముతో నామె ప్రశ్నించెను.

గహ : "దేవీ! నేనేమియు నిర్ణయింపజాలను. ఆమె సజీవియై యున్నదని గాఢముగ ననుమానింతును."

నూర్జ : "నీ యనుమానమున కాధారమెద్ది."

గహ : "దేవీ! నీ దివ్యనామాక్షరములుగల వజ్రపు టుంగరమును జులేఖా ధరించియుండెగదా! ఆ యంగుళీయకమును దీయుట మఱ్ఱూ మరచిపోయె."

తద్వృత్తాంతమును వినినంతనే జనించిన యుద్రేకముచే మహారాణి డెందము దహించుకొనిపోవ, దిగ్గున లేచి, గహర్జానువంక నట్టె తిలకించి తీవ్రస్వరముతో నిట్లు పలికెను. —

"నా యంగుళీయము గురించి నేనుగూడ పూర్తిగ మరచిపోతిని. ఇపు డయ్యది యెచట నుండును?"

గహా: "దేవీ! చిత్తగింపుము. నిన్న నడిరేయి నగరమంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండిన సమయమున, ఎవ్వరో స్త్రీయైయుండనోపు — ఆ యుంగరము ప్రదర్శించి దుర్గము జొచ్చిరి."

నూర్జ: "నీకీ సమాచార మెట్లు తెలిసినది?"

గహా: "ఇందలి నివాసు లందరు మైమరచి నిద్రించుచుండిరి. నే నట్టిసమయమున పద్మవ్యూహమువలెనున్న యిమ్మహామందిరము నందలి గుప్తమార్గములం బరిశీలించుచు మన్సూ కావలికాచు సింహ ద్వారము సమీపించితి. మన్సూ నిద్రాసౌఖ్యము ననుభవించుచుండెను. వానివద్దనుండు చారులిద్దరు మాత్ర మప్రమత్తులై గస్తు తిరుగు చుండిరి. ఆసమయమున వా రెవ్వరికో దారి యొసంగి, తలుపులు మరల బిగియించుచుండ, నే నటుబోయి "ఓయీ! ఈ నిశీథసమయమున నెవ్వరిని ప్రవేశపెట్టిరి?"యని ప్రశ్నింప. "గహర్జాన్! ఇందు జొచ్చిన దెవ్వరో మాకు దెలియదు. ఆమె ముసుగు ధరించియున్నది. ఎవ్వ తెయో మాకేల?"అని వారు బదులిడిరి. తోడనే, వారి నిట్లు ప్రశ్నించితి— "ఎవ్వతెయో తెలియకుండ మీ రెట్లు ప్రవేశపెట్టిరి? మన్సూ ఖాను యీవిషయము నెఱింగినంతనే మీకు మరణశిక్ష విధింపడా?" వారించుకేనియు వెఱువక, పకపక నవ్వుచు, నిబ్బరముగా నిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. — "గహర్జాన్! మావిషయమై నీవు బెంగ పెట్టుకొననేల? మాకుగూడ నొక్కింత జ్ఞానమున్నది. మేము కేవలము శుంఠలము కాము, యుక్తాయుక్తముల నెఱుంగక, ఎల్లరిని రానిత్తుమా? నూర్జహాను మహారాణి దివ్యనామాక్షరములుగల యుంగరము ధరించు నదృష్టవంతుని నెట్లు వారింపగలము?" అంత, నే నిట్లు ప్రశ్నించితి. "ఆమె యెవ్వరో మీరు గుర్తించిరా?" వా రిట్లు బదులాడిరి. "గహర్జాన్! ఎవ్వరోయని ప్రశ్నింపవలయునా? మహారాణియొక్క హృదయము నాకర్షించి, సర్వకాలసర్వావస్థలయందును స్వైరవిహార మొన

రించు భాగ్యశాలి— జులేఖాయే— యని వేఱుగ జెప్పవలయునా ? ”

గహార్జాను యట్లు పలికినంతనే యులికిపడి నూర్జహాను తీవ్రస్వరముతో నిట్లనెను—“ ఓహో! గహార్జాన్ ! ఏమంటివి! జులేఖా—సైతాన్-- జులేఖా మరణింపలేదా ? హా దైవమా ! ఆ పాపాత్మురాలు యింకను జీవించియే యున్నదా ? ఆ సైతాను మఱల బీగము మహాలు ప్రవేశించినదిగా! తోడనే దానిని నీ వేల సన్నాహపడవైతివి ? ”

నూర్జహాను యవస్థ కడుంగడు దుర్భరముగ నుండెను. భయమెఱుంగని యమ్మహారాణి జులేఖా జీవించి యుండునని వినినంతనే, భయవిహ్వల యాయెను. ఆమె ధైర్యమంతయు నంతరించెను. స్థైర్యమంతయు శూన్యమాయెను. గాంభీర్య మంతయు మాయమాయెను. భయ మనెడు మత్తేభము మహారాణి డెంద మనెడు సరోవరము జొచ్చి స్వైర విహార మొనరించుచు పూర్తిగ గలంచివైచుచుండెను. దండతాడిత భుజంగముపలె నమ్మహారాణి దీర్ఘములగు నిట్టూర్పులు విడుచుచుండ, గహార్జాను ఇట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను-- “ దేవీ! నేనే మరి యుండలేదు అట్లు నిగూఢముగ ప్రవేశించిన వ్యక్తి జాడలరయ వలయునని యే ప్రయత్నించుచుంటిని. కాని, ఈసరికి నణుమాత్రమైనను గ్రహింపజాలనైతి. ”

నూర్జ : “ ఆ రక్కసి యెచట దాగియున్నది ?”

గహా : “ దేవీ! నేనేమి జెప్పగలను ? ప్రవేశించిన వ్యక్తిని బాగుగ పరిశీలించుట కవకాశము లేకపోయెను. కావున, ఆమె జులేఖా యని నిర్ణయించుటకునైనను వీలులేదు. మహామందిరమున నైదువేలు పరిచారికలు సదా సంచరింతురు. అనుదినము కొందఱు వెడలుటయు వారి స్థానమున క్రొత్తవార లరుదెంచుటయు సాధారణ ధర్మమైయున్నది. ఆకారణమున నందఱిని గుర్తించుట సులువుగాదు. దేవీ! కావున ఉంగరప్రభావముచే జొరబడిన వ్యక్తి యెవ్వరో గుర్తింపజాలనైతి. ”

నూర్జ: "గహర్జాన్! నీవు జులేఖాను జక్కగ నెఱుంగుదువుగదా! గమనవైఖరినిబట్టి గుర్తింపఁజాలవా?"

గహ: "దేవి! చిత్తము. ఎంతదూరమందుండినయైనను, జులేఖాను తప్పక గుర్తించియే యుందును. కావుననే ఆమె జులేఖాయై యుండదని భావింతును. ఎవ్వరో ఆ యుంగరము గ్రహించి, యుద్దాని ప్రభావముచే నిందు జొరఁబడిరి. ఆవ్యక్తి యెవ్వరో యెరయవలయును."

నూర్జహాను వివర్ణవదనయై వినుచుండెను. గహర్జాన్ మఱల నిట్టు లనెను. — "జులేఖా మరణించినదో, జీవించియే యున్నదో నిర్ణయింపఁ జాలను. అసాధారణ ప్రభావముగల నవ్రజపుటుంగరము మాత్ర మొరుల వశమైయున్నది. ఆవ్యక్తికిని జులేఖావలెనే యద్భుతమగు తెలివి తేటలు గలిగియున్నది."

నూర్జహాను యేమియుఁ బలుకలేదు. ఆమె డెంపమును వివిధతీవ్రాలోచనలు కలంచివైచుచుండెను. గహర్జాను యొక్క పలుకుల నామె యాలించుచుండెనో లేదో చెప్పజాలము. అంత గహర్జాను మఱల నిట్లు చెప్పదొడంగెను: "దేవి! నే నెఱుంగు విషయ మొక్కింత గలదు. చిత్తగింపుము. చౌకబజారునందు తమలపాకులు విక్రయించు గంగకో జులేఖాకు నత్యంతపరిచయము కలదు. జులేఖాయొక్క వృద్ధదాది బీగముమహాలు వీడి గంగవద్దకే పోయియుండెను. అనంతరము వారలిర్వురు మాయమైరి. జులేఖా యొక్క మరణము కూడ నపుడే తటస్థించెను."

నూర్జ: "గహర్జాన్! నాకీ సమాచారమంతయుఁ దెలియును ఈ రహస్యముల నరయుటకే నిన్ను రావించితి. నీవు కార్యముసాధింతువా, నీ మనోరథము పూర్తిగ సిద్ధించునని వేఱుగఁ జెప్పనక్కర లేదు గదా."

గహర్జాను ప్రణమిల్లి వెడలనుండ, నూర్జహాను మఱల నిట్లనెను. —

"ఓసీ! సిక్రీనగరమునందలి విపరీతముల గుఱించిగాని, ఢిల్లీనగరము నందలి దారుణకృత్యముల గుఱించిగాని నీ కేమైన దెలియునా ? మహా బతు ఖాను భీమసింగులు కావించుకుట్రగుఱించియు నెఱుంగుదువా ?"

గహా: "దేవీ! నేనీబీగము మహలును దాటి వెడలుటకవకాశము లేకపోవుటచే, నీవిషయముల గుఱించి యరయుట కవకాశమింత వఱకు జిక్కకుండెను. ఇక తగు ప్రయత్నములొనరించి తద్రహస్యము లన్నిల్ల శీఘ్రముగా నరయగలను. దేవీ! ఒక్క విషయము గమనింప వలయునని ప్రార్థించుచున్నాను. మాయోపాయ ధురీణులగు వైరులు అసాధారణ ప్రజ్ఞాధురంధరులు. అట్టి వారిపై గత్తిగట్టి కార్యము సాధించుట దుష్కరంబైనను, కృతకృత్యనై నీప్రాపుగాంచి ధన్యను కాగలను."

ఆలోచనాయత్తచిత్తయై క్రోధకలుషితాంతరంగయై యుండినమహా రాణి యిట్లు గర్జించెను— "ఓసీ! ఈదురాత్ముల కెంతకండకావరము! నేనే స్వయముగబోయి యీ ప్రముచ్చులపనిపట్టెద. సిక్రీనగరమునందలి దయ్యములకును, ఢిల్లీ నగరమునందలి హత్యలకును, అతి దారుణమగు నీ కుట్రకును సన్నిహిత బాంధవ్యమున్నదని యే విశ్వసింతును. విచారించు కొలది నావిశ్వాసము దృఢమగుచున్నది. దయామయుడగు పరమా త్ముని కృపాకటాక్షముచే రహస్య విచ్ఛేదన మొనరింతునేని, ఇట్టి రాక్షసప్రయత్నము లొనరించు క్రూరాత్ములను పట్టిబంధించి — హా! అప్పుడుగదా—అప్పుడు—"

రౌద్రోద్రేకపూరితయైయుండిన నూర్జహాను యిక పలుక నేరకూర కుండినను, ఆమె యభిప్రాయమును గహార్జాను గుర్తింపగలిగెను. తోడనే జహాంగీరు యొక్క ప్రథమ పుత్రుడగు ఖుస్రూయొక్కయు నాతని యనుచరులయొక్కయు విషాదచారిత్ర మామెకు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. తన తండ్రియగు నక్బరు సార్వభౌమునిపై జహాంగీరుతిరుగబడి, రాజచిహ్నా

ములను ధరించి, అంతటితోనైన విరమింపక, వయోవృద్ధుడును, నీతికోవిదుడును, తర్కవేత్తయు, మతసహనము గలవాడును మించి సార్వభౌమునకు ననుంగు మిత్రుడునునగు అబ్దుల్ ఫజలును వధించి తండ్రిహృదయము నెంతయు గాయపరిచెను. ఆయీ కారణములచే జహాంగీరును విసర్జించి ఆతని ప్రథమ పుత్రుడగు ఖుస్రూను భావిసామ్రాజ్యాధిపతి నొనరింపవలయునని, అక్బరు యోచించెను. ఆసమయమున సార్వభౌముని రెండవ పుత్రుడు మరణించెను. సార్వభౌముని పుత్రులలో నెల్ల జహాంగీరు యొక్కడే సజీవుడై యుండెను.

ఖుస్రూ సాధుశీలుడును ప్రజాభిమానియు నై యుండి ప్రజాహృదయము నాకర్షించుచుండెను. అక్బరు సార్వభౌము డలంకరించిన సింహాసనము నారోహించుట కాతడే తగియుండెను. కాని విధివిధాన మెవ్వరు తప్పింపగలరు? కావున దక్కియుండిన కుమారు నొకని విసర్జింప నొల్లక, వృద్ధ సార్వభౌముడు నిజకుమారుని రావించి, ఆతనితో సఖ్యపడ, ననంతర మాతడే సింహాసనారూఢుడాయెను. తనకు జేజిక్కనుండిన మహాసామ్రాజ్యాధిపత్యము చేదప్పెగదాయని వగచి, మిత్రుల దుర్మంత్రంబులకు చెవియొగ్గియో, లేక వీడెగదా నాహక్కును హరింపనుండెను అని యాగ్రహించి జనకుడు తనపై గసిదీర్చుకొనునని వెఱచియో జహాంగీరు ఖుస్రూపై తిరుగబడెను. కాని, జహాంగీరు ప్రబల ప్రయత్నము లొనరించి, రయంబున బయల్వెడలి విరోధి సైన్యమును జెండాడి, కుమారుని బట్టి, కన్నకుమారుడని సైరింపక సంకెలలు వైచి నగరమున హైన్యముగ ద్రిప్పించి, కండ్లు పొడిపించి కారాగృహమున, బడద్రోసెను. ఆ దురదృష్టవంతుని కష్టములంతటితోనైన దీరినవికావు. షాజహాను కారణముననో, లేక నూర్జహాను ప్రోత్సాహముచేతనోగాని, హంతకులు ప్రవేశించి, తలుపు తట్టి నీకిక కారాగృహవాసము తీరెనని భ్రమగొల్పి హఠాత్తుగ పైబడి, కంఠము నులిపి విగతజీవు నొనరించిరి.

సామ్రాజ్యాధిపతి కావలసిన ఖుస్రూ ఆతెఱంగున 1606 లో పట్టువడి, 1622 లో మరణించెను. అతని యనుచరులు మాత్రము తోడనే పలువిధములగు బాధలకు పాల్పడి మరణించిరి. కొక్కెముల వ్రేలాడి మలమల మాడి కొందఱు, ఇనుప ముండ్లపై బంధితులై కొందఱు, దారుణమగు చిత్రవధలపాలై కొందఱు, జీవించి యుండగనే చర్మము లొలువఁబడి కొందఱును మరణించిరి.

ఇపుడు కుట్రలు చేయుచుండిన వారినిఁ గూడ నట్టులే చిత్రవధల బాధించి కసితీర్చుకొనుటకై నూర్జహాను తత్తరపడుచుండెనని గహర్జాను గ్రహింపఁగలిగెను. అనుదినము జరుగునట్టి దారుణమగు వధల నెఱింగినదయ్యు నామె వానిని దలంచినంతనే కంపించెను. కాని, రాజ్యము సామ్రాజ్యము ననాయాసముగ నలవడునా? కొండలవలె నేర్పడు మృతకళేబరముల దాటి, రుధిరప్రవాహముల నీదులాడినగాని సింహాసనము గోచరించునా? కాశ్మీర సింహాసనము నలంకరింప నాసించిన గహర్జాను మాత్ర మా రహస్య మెఱుంగదా? తద్రాజ్యాధిపత్య మామె మనోనయనమున కప్పుడే గోచరించుచుండెను. తన తెలివి తేటలచే కాశ్మీరరాజ్యము సంపాదించిన పిమ్మట ఢిల్లీసామ్రాజ్యముగూడ నేల జిక్కరాదు? బానిసలై ఉత్తర హిందూదేశమును సుమారు యొక శతాబ్దము బానిసరాజులు పరిపాలించిన విషయము చరిత్రప్రసిద్ధము. అట్టులే తానుగూడ నిజ శక్తి సామర్థ్యముల జూపి చక్రవర్తిని కానగునని, ఆ ముహూర్తముననే గహర్జాను భావించెను. మెఱుపువలె దోచిన ఆ యూహల నటుంచి, సవినయముగ నామె యిట్లు పలికెను.— "దేవీ! నేనొక్క విషయ మెఱుంగవలసి యున్నది." ఆమె యభిప్రాయ మెద్దియో ముందుగ నరయవలయునని యెంచి, యామెను తీక్ష్ణముగ దిలకించి, భగ్నమనోరథయై, మహారాణి యిట్లు పలికెను— "ఓసీ! నీ వరయఁగోరు విషయ మెద్దియో శీఘ్రముగ బల్కుము,"

మిక్కిలి సంశయించుచు, సవినయముగ నామె యిట్లు బదులాడెను.— "దేవీ! సార్వభౌముని యనంతరము సింహాసనము నారోహించువా రెవ్వరు? — షాజాడా పార్వేషా, లేక, షాజాడా షరియారా?"

ఆమె యిట్లు ప్రశ్నించినంతనే, మహారాణి యదరిపడి, నిరుత్తరయై కొంతతడవు ధ్యానైకతత్పరయై, ఆప్రశ్నచే డెందము మిక్కిలి కలంగ, కడు తొట్రిలుచు, మెల్లన నిట్లులనెను.— "ఓసీ! నీవిట్లు ప్రశ్నింప నేల? షాజాడా పార్వేషే భావి సామ్రాజ్యాధిపతి యని జహంగీరు సార్వభౌముండు నిశ్చయించిన విషయ మెవ్వరెఱుంగరు? పాదుషా వారి యభిప్రాయ మట్లుండ, నాయభిప్రాయము మాత్రమే వేఱుగ నుండునా? కావున, పాదుషా యభిప్రాయమే సిద్ధింపవలయు."

39

షాజాడా షరియార్

సార్వభౌముని నాల్గవ పుత్త్రుండగు షరియార్ యొక్క క్రీడామందిరము మహావైభవసమన్వితమై కడు మనోహరముగ నుండెను. నిరుపమానమగు వివిధ వస్తుచయంబులతో నామందిర మలంకరింపఁబడి యుండెను. సహస్రబాహువులుగల దీపరాజ మొకటి దేదీప్యమానముగ విరాజిల్లుచుండెను. వివిధపరిమళ పుష్పములతో దయారైన యుందలి తైలము పరిమళము వెదజల్లుచు హాయిగొల్పుచుండెను. మఱియు న మ్మందిరము కనకమయతరు లతాలంకృతంబై, మణిమయాభరవిరాజితంబై, సర్వసుఖప్రదంబై స్వర్గమును మీఱినమహావైభవముతో నలరారుచుండెను. అడుగు వేసినంతనే దిగిపోవునట్టి మెత్తని రత్నకంబళితో నాగదియంతయు గప్పఁబడియుండెను. అందొక హంసతూలికాతల్పము సముచితముగ నలంకరింపఁబడి, సముచితముగ నమర్చి యుండెను.

మహావైభవముతో నలరారు మందిరమున నసాధారణ సౌందర్య వంతులగు జవరాండ్రు కిన్నరకంఠములతో గడు మనోహరముగ గానామృత మొలికించుచుండిరి. ఆజవ్వనుల మనోహరాకారములు వారి మృదుమధుర కంఠధ్వనియు మునీంద్రుల హృదయములనైన నాకర్షింపఁజాలియుండెను.

అపూర్వభూషణాంబరములు ధరించిన వెలయాండ్రు ఆ క్రీడా మందిరమున కడు మనోహరముగ నృత్యము చేయుచుండిరి. వీణాది వాయిద్యముల మేళవించి కర్ణపర్వమును నేత్రపర్వమును నొనరించు నాజవరాండ్రను జూచి తీఱవలయుగాని వర్ణింప నలవికాదు. చంద్ర కాంత శిలానిర్మితంబైన జలస్థంభమొండు తత్సమీపముననే కడు మనోహరముగ బన్నీరు వెదజల్లుచుండెను.

అట్లు సకలభోగభాగ్యములకు నాలవాలమై విలసిల్లుచుండిన యీ దివ్యమందిరమున సార్వభౌముని పుత్రుఁడగు పరియారు మత్తుచే పగము తూలుచు హాక్కా-గొట్ట మొకచేతబూని మొగమలు దిండు పైపగము వ్రాలియుండెను. అసాధారణ సౌందర్యవతియగు నొక జవరాలి కంఠముపై నాతని రెండవహస్త ముండెను. తొలకరిమెఱ పులవలె మెఱయుచుండిన మోహనాంగు లొయ్యారంబుగ నారసి కాగ్రగణ్యుని చుట్టును నిలువఁబడి నర్మోక్తు లాడుచు నాతని యుల్లము రంజింపఁజేయుచుండిరి. ఆజవ్వనుల స్మితేందు వదనములు, వలుద కుచంబులు, సరససల్లాపములు నాతనికి బ్రహ్మానందము గలిగించు చుండెను. మదోన్మత్తుఁడై యుండిన యారాజకుమారుఁడు బాహ్య ప్రపంచమును బూర్తిగ మఱచి, మోహప్రవాహమున కేవలము కొట్టుకొనిపోవుచుండెను. బంగారుపళ్లెరంబున సారాయితో నిండి యుండిన హేమకలశములనేకములు వాని సమీపముననే యుండెను. ఆ సుందరాంగు లాగిన్నెలను రాజపుత్రుని నోటి కందిచ్చుచునే

యుండిరి. ఒక జవ్వని యప్పు డప్పుడాతని నోటికి పాలుకాఁగొట్టము నందిచ్చుచుండెను. మఱియొకప్పు డాతఁడు అమూల్య మగు పరిమళ పదార్థములతో గడు నిపుణముగ తయారుచేయబడిన తాంబూల మునుగూడ సేవించుచుండెను. ఆతఁడుమియు సమయము గనిపెట్టి 'పీకుదాను' పట్టుట కొఱ కొక పరిచారిక సిద్ధముగ నుండెను.

మత్తుచే దూలుచు, కామాతురుఁడై యుండిన రాజకుమారుని నయనములు మూసికొనిపోవుచుండెను. ఈతఁడు జహాంగీరుయొక్క నాల్గవ కుమారుఁడని పాఠకు లెఱింగియే యున్నారు. కుమారులలో నెల్ల నీతఁడు తండ్రియొక్క యపారకృపకు బాత్రుఁడై యుండెను. ఆకారణమున వానికి భోగమున కేమి కొదువ? కోరిక జనించుటయే తడవు, అయ్యది తోడనే కొనసాగఁబడవలయు. మన కథాసందర్భ కాలమున నాతని ప్రాయ మిరువదినాలుగు సంవత్సరములు మాత్రమే యైనను, తండ్రికంటె నెక్కుడు భోగము ననుభవించుచుండెను. ఆతఁడు వేఱు వ్యాపారము నెఱుంగక, సర్వకాలసర్వావస్థలయందును, భోగాను రక్తుఁడై యుండెను. వెలది పానంబులనెడు మహాసముద్రముల నాతఁడు నిరంతరము నీదులాడుచుండెను.

ఈరాజకుమారుఁడు నూర్జహాను కారణమున బూర్తిగ జెడిపోయెను. నూర్జహానుయొక్క పూర్వవృత్తాంతము పాఠకులకుఁ దెలియునుగదా. ఆమె మెహరున్నీసయై, బర్ద్వాను సుబేదారుఁడగు షేర్ఆఫ్గనునకు భార్యయై యుండిన సమయమున నామె యొక కుమార్తెను గాంచి యుండెను. నాటి మెహరున్నీసా కాలప్రభావముచే జగత్ప్రసిద్ధిగాంచిన నూర్జహానుగఁ బరిణమించి నేడు మహాసామ్రాజ్యమును శాసించుచుండి నట్టులే, యామె పట్టికి గూడ విశేషగౌరవ మలవడెను. ఆమె నందఱు 'షహజాడీ' (పాదుషా పుత్రిక) యని పిలువనారంభించిరి. రాజ కుమారుఁడగు షరియారునకు నూర్జహాను తన పుత్రిక నొసంగెను.

మహారాణికి పాదుషావలన సంతానము కలుగకుండుటచే నామెప్రేమా భిమానములకు బూర్తిగ నా కుమారీరత్నమే గుఱియై యుండెను. పాదుషాను సహితము సరకుఁ జేయక మహాసామ్రాజ్యమును గడగడ లాడించు మహారాణి పుత్రికయై జనించుటకంటె సదృష్ట మేమి కావలయు? అట్టి బాలికామణిని జెట్టిపట్టిన షరియారుకంటె నదృష్టవంతుడెవఁడు? కావున నాతఁడు బాహ్యప్రపంచము మఱచి కేవలము భోగసాగరమున నీదులాడుచుండెను.

సామ్రాజ్యమును బరిపాలించు జహాంగీరే వేఱువిచార మెఱుంగక నిరంతరము భోగసాగరమున నోలలాడుచుండెగదా. కావున నాతని పుత్రులును, ఉమ్రావులు మొదలగు ప్రభువులునుగూడ సార్వభౌముని యనుకరించుచుండిరి. సార్వభౌముని ద్వితీయ పుత్రుఁడగు పార్వేషు యెట్లు కాలము గడపుచుండెనో వెనుకటి ప్రకరణమునఁ గాంచి యుంటిమి. షరియారుయొక్క చర్య నీప్రకరణమున గాంచుచుంటిమి. సార్వభౌముని మూడవపుత్రుఁడగు ఖురీము దర్బారునందు లేడు. ఆతఁడెచటనుండెనో యెవ్వరెఱుంగరు. దర్బారునకు దూరమైయుండుట యొక తెఱంగున బాధకరమేయైనను మొత్తముమీఁద, ప్రవాసమే యాతనికి క్షేమకరముగ నుండెను. విషపూరితమగు మొగలాయి వాతావరణమునకు దూరముగ నుండుటచే నాతఁడు పార్వేషు షరియారులవలె హైన్యస్థితికిఁ బాల్పడక, సార్వభౌముఁడై జగద్వంద్యుఁడాయెను.

రాజపుత్రుఁడగు ఖరీము సామ్రాజ్యాధిపత్యము నెన్నఁడు నాసింపలేదు. ఆతని తండ్రియగు జహాంగీరు యెట్టివ్యసనములకు లోనైయుండినను ధర్మపథంబును మాత్రము తప్పలేదు. ఒకానొక సమయమున జహాంగీరుపై గినిసి తండ్రియగు నక్బరుపాదుషా కుమారుని వర్జించి ఆతని తనయుఁడగు ఖుస్రూఖానునకు సామ్రాజ్యము నప్పగించదలచినవాఁడయ్యు, నట్లు లాచరించుట యధర్మమని యెంచి కుమారుని రావించి, ఆతనినే తన వారసునిగ నంగీకరించిన విషయము సుప్రసిద్ధము

గదా. జహాంగీరు సహితత మట్టులే ప్రవర్తించెను. దురదృష్టవంతుఁడగు ఖుస్రూ రంగమునుండి తొలంగిన కారణమున రెండవ కుమారుఁడగు పార్వేషే భావి సామ్రాజ్యాధిపతియై యుండెను. గుణదోషములను విమర్శించి రాజ్యాధిపతిని నిర్ణయింపగునేని, ఎంతమాత్రము పార్వేషు రాజ్యార్హుఁడు కాడని వారకు లెల్లరు నంగీకరింతురు. కాని ఆతఁడు గుణరహితుఁడైనను ఆతని హక్కు నింకొక తనయున కొసంగుట పాడికాదని యెంచి, పార్వేషే భావి సామ్రాజ్యాధిపతి యని జహాంగీరు నిర్ణయించెను. కాని, ఖరీము సార్వభౌముని వేఱొకభార్యయగు రసపుత్రవనితారత్నమున కుదయించి యుండిన కారణమున, అధికారము వహించియుండిన రసపుత్రవీరు లాతనినే సింహాసనాసీను నొనరింపవలయునని కృతనిశ్చయులై యుండిరి. కడు నికృష్టముగఁ గాలము వ్యర్థపుచ్చుచుండిన పార్వేషునెడ వారు విముఖులై యుండిరి. దర్బారునందలి వేర్వేరు పక్షులను వెనుకటి ప్రకరణమున వివరించి యుంటిమి. మార్వారు అంబరువంశజులగు రాజకుమారులు వాదు వాపై లోలోన వైరమూనియు, సరసముగ బ్రవర్తించుచుండిరి. ఉదయపూరు మహారాణాయగు భీమసింగుమాత్రము తన శత్రుత్వమును వ్యక్తీకరించుచునే యుండెను. ప్రతాపశాలియగు నాపీరాగ్రేసరుఁడు ఖరీము పక్షపాతియై యుండి, జహాంగీరుమరణించిన పిమ్మట హైందవ సామ్రాజ్య లక్ష్మి నాతని యధీనముచేయుటకై బహిరంగముగ విశ్వ ప్రయత్నము లొనరించు చుండెను. షరియూరు, సార్వభౌముఁడగు సూచనలు కూడ లేకపోలేదు. ఆతనికిగూడ నొక కక్షయుండెను. కాని, ఆప్రయత్నము లన్నియుఁ గడు నిగూఢముగ జరుగుచుండుటచే బాహ్యప్రపంచము గుర్తింపఁజాల కుండెను. సార్వభౌముఁడు మరణించునంతనేషరియూరును సింహాసనాసీనుఁ జొనరించుటకై యాతని పక్షపాతులు సముచిత ప్రయత్నము లొనరించుచుండిరి. వారి యాశ్ర

యము ఫలించు నవకాశము లనేకము లుండెను.

కాని, పార్వేషు ఖరీముల యవస్థ కడు దుర్భరముగ నుండెను. రాజాభిప్రాయముననుసరించి పార్వేషుయును, రసపుత్ర జనాభిప్రాయము ననుసరించి ఖరీమును భావి సామ్రాజ్యాధిపతులై యుండిరి. కాని, ఇరువురుకును, సామ్రాజ్యాధిపత్యము లభింపదు గదా. ఈలోపున, ఒకరి పక్షపాతులవలన నొకరి కెట్టియుపద్రవము సంభవించునో చెప్పజాలము విషముచేగాని హంతకుల కరవాలములచే గాని యే ముహూర్తమున ప్రాణము లంతరించునో గదా. గూఢచారులు వారివెనువెంట నీడల వలె నిరంతరము దిరుగాడుచునే యుండిరి. షరియారు పక్షపాతు లాతనికై యెట్టిప్రయత్నము లొనరించుచుండినను, ఆతనికి మాత్ర మట్టి యభిప్రాయములేదు. సామ్రాజ్యాధిపత్యము నాతఁడెన్నఁడు నాసింపలేదు. పానమే యాతని రాజ్యము. మోహనాంగుల గాఢా లింగనములే యాతని సామ్రాజ్యము.

నేఁడు షహజాదా షరియారు యవస్థ యెట్లుండెనో కాంచియుంటిమి గదా. ఆతఁడు మద్యము సేవించుచు, విలాసినీ జనంబుల శృంగార చేష్టల వినోదించుచు, వేఱువిచార మెఱుఁగక కేవలము పరవశుఁడై యుండెను. కాని, ఏలకో ఆ కోలాహలమంతయు హఠాత్తుగ నాగి పోయెను. పాషాణములనైన గరగింపగల యక్కలకంఠుల గానము నిలిచిపోయెను. మెఱుపువలె నృత్యము సలుపుచుండిన మించుబోండ్ల కరచరణములుకూడ కట్టువడెను. వీణాదివాయిద్యంబులు సహితమట్టులే నిలిచిపోయెనని వేఱుగఁజెప్పనక్కఱలేదుగదా. రసికుఁడగు రాజకుమారుని విలాసార్థమే తెంచిన విలాసినీజనంబులెల్లరు చైతన్యముడిగి నిర్జీవ ప్రతిమవలె నుండిరి. వారందఱు భయవిహ్వలులై ద్వారమువంక దిలకింపదొడంగిరి. తోడనే, భువనైకసుందరియగు నూర్జహాను, మేఘము నతిక్రమించి మెఱయు చంద్రబింబమువలె, నక్షత్రముల గొలువ పరివా

రికలచే పరివృతయై గోచరించెను.

మహాసామ్రాజ్యమును శాసించు మహారాణి హఠాత్తుగ నటు చేంచుటచే నా వెలయాంగ్రదు భయభ్రాంతులైరి. నూర్జహాను యనినంతనే సామ్రాజ్యమంతయు గడగడలాడుచుండ నీవెలయాంధ్రదు భయభ్రాంతులగుట యచ్చెరువా? ఎద్దియో గొప్ప యవసరముండినగాని అట్టి యసమయమున హేయమగు నా క్రీడామందిరమునకు మహారాణి యేల వచ్చును? క్రోధముచే ఘూర్ణిల్లు కొదమసింగమువలె నామె ప్రవేశించెను. తోడనే, అచటి జవరాండ్రదు శిరముల నేల మోపి మహారాణికి బ్రణమిల్లిరి. వారి ప్రణామంబుల సముచితంబుగ బరిగ్రహించి, రెండడుగులు సాగి, రాజపుత్రు నుద్దేశించి, మృదుమధుర గంభీర స్వరంబున 'షరియార్' యని సంబోధించెను.

నూర్జహానును గాంచినంతనే షరియార్ సహితము భయభ్రాంతుడాయెను. రక్షకభటుని గాంచిన చోరునివలె నాతని యుల్లము ఝల్లుమనెను. పిడుగుపడినటు లాతడు బ్రమ్మస్రపడెను. ఎట్టకేలకు దెలివినొంది, ధైర్యము వహించి, ఏతెంచిన మహారాణికి స్వాగత మొసంగుటకై లేవబోయెను. కాని, ఇంతవఱకును తప్పద్రావుచుండిన కారణమున నవయవము లాతని యధీనమున లేకుండుటచే భగ్నమనోరథుడాయెను. లేవజాలని యా రాజకుమారుడు తూలి తూలి ప్రాకి ప్రాకి మెట్టులో మహారాణి పాదపద్మములను సమీపించి, నోరు తెరచినచో నెట్టి యసంబద్ధ ప్రలాపములు వెలువడునో యని వెఱచి మౌనము వహించి యుండెను.

కడు హేయముగ నుండిన వాని యవస్థగాంచి యాగ్రహపరవశయై చుఱచుఱ జూచుచు, తీవ్రస్వరమున మహారాణి యిట్లు పలికెను—

"ఓయి రాజాధమా! ఒకానొక ముఖ్యవిషయమై నీతో ముచ్చటింప నేతెంచితి."

"తోడనే, పరిచారికు లిర్వురు కై దండయిడ నాతఁడు లేవఁ బోయెను. కాని, సారాయి ప్రభావమింకను వదలకుండుటచే వాఁడు కుప్పవలె నేల గూలెను. అతి హేయమగు నా దృశ్యము కడుంగడు దుస్సహముగ నుండుటచే వానిని లేవనెత్తవలయునని యా పరిచారిక లకు మహారాణి కనుసన్న చేయ వారట్టు లొనరించిరి. అనంతర మామె యిట్లు గర్జించెను. "ఈజవ్వనుల భుజములపైనాని యీాప్రక్క గదిలోనికి రమ్ము." ఆ పరిచారికల సాహాయ్యముచే నా రాజకుమారుఁ డెట్టు లెటులో నా గది జొచ్చి, వారి సాహాయ్యముచేతనే నొక 'ముసనదుపై' నాసీనుఁడాయెను. మహారాణికూడ నందు ప్రవేశించి తలుపు వైచెను.

మరియూారు యవస్థ కడుంగడు దుర్భరముగ నుండెను. తప్పద్రావి పూర్తిగ కైపెక్కియుండిన యమ్మానవాధముఁడు నూర్జహానుఁ గాంచి నంతనే భయభ్రాంతుఁ డాయె గదా. క్రమముగా వాని మైక మొక్కింత తగ్గెను కాని, భయ మధికమాయెను. మైకము తగ్గు కొలది వెఱపు యధికము కాఁజొచ్చెను. అట్టి యసమయమున నామె వచ్చుటకు గతం బెద్దియో, తన హైన్యావస్థను గాంచిన యమ్మహా రాణి వలన దన కెట్టి ప్రమాదము కలుగునో యని వాఁడు తహతహ లాడెను. నూర్జహాను యొక్క నిమేషమాత్ర మూరకుండి, రాజ కుమారుని యవస్థ బరికించి దందహ్యమాన మానసయై కోపాటోపం బున నిట్లు కఠినముగ గర్జించెను — "మరియూార్! నీకై యెట్టి ప్రయ త్నము లొనరించుచుంటినో నీ వెఱుంగుదువా?"

గడగడ వడంకుచు నస్పష్టముగ నాతఁ డిట్లు బదు లిడెను. — "దేవీ! దయాస్వరూపిణివగు — నీవు నాక్షేమమే — యరయుచుం దువు — నీకే తెలియును."

నూర్జ: "నీవు పాత్రుఁడవేనా"?

హరి : "నీవు - సదా నాక్షేమ మరయుచుందువుగదా. నేను - ఇట్టులే కాలక్షేపము - కావింతును."

నూర్జ : "హరిహరూర్ ! నీయసంబద్ధ ప్రలాపంబులుడిగి నేను చెప్పబోవు విషయములను శ్రద్ధగాగమనింపుము. నీప్రవర్తనము గుఱించి యప్పుడపుడేను వినుచుంటి. నేను వినినదంతయు సత్యమే యని నేడు ఋజువాయెను. యశోభరితమగు సుప్రసిద్ధ మొగలాయి వంశమున నుదయించి యిట్టి నికృష్టపు గార్యముల నిరంతరము మునిగియుండు మందభాగ్యునకెట్టి శిక్షవిధింపవలయు ? ఓయి ! రాజపుత్రా ! ఇఁకనైన మేల్కొనుము. ఇఁకనైన నీదుర్వ్యాపారములనువిసర్జింపుము. గతించిన దానికి వగచిన లాభములేదు. కాఁబట్టి, ఇఁకనైన రాజకీయ వ్యాపారములందు సముచితముగ బాల్గొని సరసముగ బ్రవర్తింతునని బాస చేయుము. నీహితముగోరు నాయెడ మాతృభావము వహించి నేను చెప్పిన చొప్పున మెలంగి ఐహికాముష్మిక సౌఖ్యముల బడయుము. ఒరులకు దుస్సాధ్యమగు మహాకార్య ధురంధరత్వమున కనుగుణముగ బ్రవర్తింపుము. అట్లుగాక, రోగికి వైద్యుని హితవాక్యములు రుచింపనట్లు, మదీయవాక్యములను సరకుఁజేయక కూపస్థమండూకము వలె జీవితమునిట్టులే హేయముగ వ్యర్థబుచ్చ దలంచెదేని, మొగలాయి సామ్రాజ్యలక్ష్మిని నీయధీనము కావింపఁజాలను. ఉచితానుచితముల నెఱుంగని త్రాగుబోతుని సామ్రాజ్యాధిపతి నొనరించి కోట్లానుకోట్లు జనులను దురవస్థకు బాల్పడచేయనేల ? నేనట్టి పాప కార్య మొనరింపఁ జాలను."

సారాయిమైకమింకను బూర్తిగ వదలకుండుటచే మిక్కిలి తడబడుచు రాజకుమారుఁడిట్లు బదులాడెను — "పాదుషా — బేగమా — నా — సోదరులు — ఉన్నారుగదా — ఆవిషయం — వారే — కష్టపడుదురు — నేను — నాకు — రాజ్యం — అవసరములేదు. —"

తోడనే, మహారాణికి బట్టరాని యాగ్రహము జనించినను, అల్ల నల్లనడంచి ప్రకంపితస్వరమున నిట్లుపలికెను. "ఓయి రాజపుత్రా! నేనిక పోవలయు కాని, నీవు రణరంగమున కేతేరవలయు, సన్నిద్ధుడవై యుండుము. ఏమైనను సరె, సూర్యోదయమగునంతనే బయల్వెడలుటకు సిద్ధముగ నుండుము."

వెలయాండ్రతో గూడి నిరంతరము మదనసంగ్రామ మొనరించుట తప్ప వేఱు యుద్ధమెఱుంగని యీ దౌర్భాగ్యుడు రణరంగమనినంతనే గడగడ వడంకెను.—"యుద్ధమా? ఏల? నాకేమి?—"

"ఓయి దౌర్భాగ్యుడా! సూర్యోదయమగునంతనే సర్వము విశదమగును. నీవుమాత్రము సన్నద్ధుడవైయుండుము." అని పలికి యమ్మహారాణి మెఱుపువలె మాయమాయెను.

33

షహజాడీ బీగము.

షరియారు క్రీడామందిరమునుండి యాతని యర్ధాంగి మందిరమునకు మఱలుదము. ఆమె నూర్జహానుయొక్క పుత్రికయని పాఠకులెరుంగుదురు గదా. పుత్రుండైనను పుత్రికయైనను నామె యొక్కతయే యైయుండిన కారణమున నెల్లరు నామె యెడ మిక్కిలిభయ భక్తులతో మెలంగుచుండిరి. ఆమెను షహజాడీ బీగమ్‌యని పిలుచుచుండిరి. చిన్ననాటి నుండియు దేవేంద్ర భవనముంబోలిన మొగలాయి బీగముమహాలు నందు సకల జననంద్యమైపెరిగ్గిన యబ్బాలికామణి వేఱువిచారమెఱుంగక నిరంతరముభోగభాగ్యార్ణవతరంగములలో నోలలాడుచుండెను. మహాసామ్రాజ్యమును శాసించుచుండిన శక్తిస్వరూపిణి ముద్దులపట్టిబాల్యావస్థమీఱినపిమ్మట యుక్తాయుక్తముల నరయుచులోకానుభవము గడించుచు జననియంత్రివలె రాజకార్యముల బాల్గొనుటకు మాఱుగ యుక్త

కాలము ప్రాపించుచుండినను ముగ్ధవలెనే మెలంగుచు వినోదముల బ్రొద్దుపుచ్చుచు సంతతానందమగ్న మానసియై యుండెను. ఆహా! మోహప్రభావ మెంతటివారినైన నంధుల నొనరించుగదా! విశేష మేధావంతురాలును ఘటనాఘటన సమర్థురాలును నగు నూర్జహాను సహితము మోహప్రభావముచే దనపుత్రికను సముచితముగ మందలింపకుండుటచే నా బాలిక నిరంతరము వినోదాది సౌఖ్యములయందే నిమగ్నయై యుండెను.

సౌందర్యమున మాత్రమా బాలిక తల్లినే పోలియుండెను. మనకథా సందర్భసమయమున నామె పదునారేండ్ల ప్రాయముగలిగి సర్వాంగ సౌందర్యముతో నిరుపమానముగ విరాజిల్లుచుండెను. ఆసుందరాంగి వదనము బాలచంద్రునివలెనుండెను. చెక్కిళ్ళు మించుటద్దములవలె నుండెను. కండ్లు జేడిసలకంటె బెడంగుగ నుండెను. నాశికము చంపకము వలె నుండెను. అధరములు బింబఫలస్ఫూర్తి మీఱుచుండెను. పలుకులు శ్రీకారసదృశ్యముగనుండెను. కురులు హరినీలములవలెను కృష్ణసర్పములవలెను నుండెను. కంఠము శంఖమువలెను, బాహువులు పసిడి బిసకాండములవలెను నుండెను. హస్తములు కిసలయములు పెంపు వహించి యుండెను. పాలిండ్లు కరికుంభములవలెను, నడుము పాలుశక్కిగను నుండెను. పిఱుదులు సైకతస్థలములవలెను, ఊరుయుగ్మము రంభాస్తంభములవలెను, పాదయుగ్మము తామరలవలెను నుండెను.

ఆసుందరీమణి బంగారు నగిషీలతో నిండియుండిన మొగమలు సోఫాపై సుఖాసీనురాలై యుండెను. పరియారు క్రీడామందిరమువలెనే యీమందిరముకూడ నానాసూన వితాన వాసనలచే హాయిగనుండెను. తత్సమీపముననే చంద్రకాంత శిలానిర్మిత జలస్తంభములు పన్నీరు నెగజిమ్ముచుండెను. చక్కనిబంగారు కలశలయందు పలువిధములగు పరిమళ పుష్పములు సముచిత స్థలంబుల నమరియుండెను. మహాభోగు

లకు వలయు పదార్థములన్నియు గలిగి సముచితముగ నలంకరింపఁబడి యుండిన యామందిరము స్వర్గమువలె నుండెనని చెప్పుట యతిశయోక్తి కాదు. ఉమ్రావులు మొదలగు మహాజనులకు భార్యలై యుండగల మహావైభవముతో నుండిన నవయౌవన సుందరాంగుల ఆషాజాడీ బీగమునకు బరిచర్య యొనరించు చుండిరి. తమ యేలిక సాని యుల్లము రంజిల్లు తెఱంగున నిటు నటు దిరుగాడు చుండిన సుందరాంగుల మధ్యమున నామె తారకాగణ పరివృతయై యుండు చంద్రబింబము పగిది విరాజిల్లుచుండెను.

అట్టిసమయమున నూర్జహాను ప్రవేశించెను. పరియారు మందిర మున నాగ్రహ పరవశయై వెడలిన యమ్మహారాణి యిటకే తెంచెను. ఒడలెరుంగక వినోదసౌఖ్యముల నోలలాడు చుండిన పరిచారికలా దివ్య సుందర విగ్రహమును గాంచినంతనే భయాశ్చర్యపరవశులై మిన్నకుండిరి. వారి యుల్లాసమంతయు వెంటనే యంతరించెను. అట్టి సమయమున మహారాణియేల యేతెంచెనో యని వారందఱు భయవిహ్వాలులైరి. మహారాణి పుత్రికయు ప్రూాన్పడి యట్టులే మిన్నకుండెను.

మహారాణి పరిచారికలం బరికించి యిట్టులనెను – "పరిచారిక లారా! మదీయపుత్రికతో నొక్కింత ప్రసంగింప నేతెంచితి. మీ రావలకు బొండు." తోడనే వారలందఱు సవినయముగ బ్రణమిల్లి రయంబున నిర్గమించిరి. తత్సమీపముననుండిన మసనదుపై నాసీనురాలై నిజ పుత్రిక నుద్దేశించి మహారాణియిట్టులనెను. – "పట్టీ! లూలియా! నీతో రహస్యముగ సంభాషింపవలసినయవసరముండుటచే నే నేతెంచితి. సావ ధాన చిత్తవై యుందువా?

మహారాణి యట్లు పలికినంతనే నిరంతరము మందహాస మొసరించు షహజాడి వివర్ణవదన యాయెను. గభీరాకృతి దాల్చియుండిన జననిం గాంచి భయకంపితయై యట్టె తిలకించుచుండ, మహారాణి విస్పష్టముగ

నిట్లు వాక్రుచ్చెను.— ‘ నీ ప్రాణనాథుఁడగు షరియారు మెట్లు కాలము గడుపుచున్నాఁడో యెఱుంగుదువా ? ”

మోము వాల్చి మృదుమధురకంఠస్వరమున షబ్నాలిక యిట్లు పలికెను.—“తల్లీ! నాకీప్రశంసయేల ? ” తోడనే నూర్జహానుయొక్క దివ్యసుందరవదనారవిందము సంధ్యాసమయమునందలి భానుబింబంబు పగిది నెఱ్ఱబాఱెను. ఆగ్రహాయత్తచిత్తయైన మహారాణి చుఱచుఱం జూచుచు నిజపుత్రిక నుద్దేశించి తీవ్రముగా నిట్లు పలికెను. — “ ఓసీ ! ఆ ప్రశంస నీ కేలనా ? ఆ ప్రశంస నీకు గాకున్న మఱియెవరికి ? అస్మదీయగర్భమున జనించిన నీ వొసంగు ప్రత్యుత్తరమా యిది ? మగని చర్యలరయుటవలన భార్యకుఁగలుగు లాభ మేమి ? షట్టీ ? నీమతి భ్రమించెనా యేమి ! ఈపాటి యెఱుంగని నీవు ముస్లిమహాసామ్రాజ్య భారము నెట్లు సహింతువు ? లూలితయా ! నీపలుకులు నాకెంత సంతాప కరముగ నున్నవి ? ”

సహజ మృదుమధుర స్వరంబున నక్కలకంఠి మెల్లగ నిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. — “ అట్టి దురాశ నాకెన్నఁడు లేదు. ఢిల్లీపాదుషా బీగము కావలయునని యేగలనైన దలంపను ! ”

తోడనే మహారాణి క్రోధైకధురీణయాయెను. ఆగ్రహ మధికమై దుర్భరముగ నుండుటచే నాసుందరీమణి ప్రకంపితశరీరయై యిట్లు పలికెను. — “ ఆహా ! దైవమెట్లు సమకూర్చెను ! మందభాగ్యురాలా, సామాన్యపు సేనానియగు షేర్ ఆఫ్గనునియొక్క సంతానమునకున్న తాశయ మెట్లుండును ? నీవు నాపుత్రికవని చెప్పుకొనుటకుసిగ్గగుచున్నది. ” మహారాణిపుత్రిక భయ విస్మయములచే దిప్పువడుచుండియు, తల్లి యట్లు నిరసించినంతనే క్రోధకలుషితాంతరంగయై యిట్లు బదులాడెను. — “ నీవు చెప్పిన సూత్రమునుచొప్పుననే ప్రకృతి ప్రవర్తించునేని, నీవు సార్వభౌమురాలవై యిట్టి యసాధారణాధికార వైభవములతో

దులతూఁగుచుందువేమో నీవే యాలోచించుకొనుము."

కడుయుక్తియుక్తముగ నుండిన యీపలుకులు ములుకులవలె మహారాణి హృదయమున నాటెను. షేరుఆఫ్గనుకంటె దన తండ్రిజాతము బట్టి గౌరవనీయుఁడు కాఁడని నూర్జహాను యెఱింగినదగుటచే నాగ్రహపరవశయయ్యు బ్రతివచనము లాడనేరక ఖుస్రూరాణికై యుల్లాసమున నిట్లనెను—

"కుమారీ! నీతో వాగ్వాద మొనరించుటకు నేను రాలేదు. పట్టీ! అసంబద్ధ ప్రసంగమున కియ్యది యదనుగాదు. మొగలాయిసామ్రాజ్యలక్ష్మి నీయధీనము కానున్నది. అయ్యదె నాసంకల్పము అచిరకాలమున నీవసాధారణాధికారవైభవ సమన్వితవై విరాజిల్లఁగలవు!"

"తల్లీ! క్షమింపుము. అంతటి దురాశ నా కెన్నఁడు లేదు. నా ప్రాణనాథుఁడు సహితమట్టి మహాపదవి నెన్నఁడు నపేక్షింపఁడనియే విశ్వసింతును."

తోడనే మహారాణికిఁ బట్టరాని యాగ్రహ మొదయించుటచే బుత్రికపై రూక్షవీక్షణంబుల బ్రసరించి తీవ్రముగ నిట్లు పలికెను—"నాకు సర్వము నగమ్యముగఁ గాన్పించుచున్నది. చెఱుకుతుదదోఁచు వెన్నువలె, యశోభరితమగు మొగలాయివంశమును జెఱుపఁ బుట్టిన యీ త్రాగుబోతు — అన్నరాధముఁడు — అమరియాదకుని బేలవగు నీకును దైవము చక్కఁగా సమకూర్చెను? ఆశయే యెఱుంగని మీవంటి మూర్ఖులుందురా?"

ముగ్ధయగు షహాజాడీబేగము సహజమగు మధురస్వరంబున నిట్లు పలికెను—"తల్లీ! నీవిట్టు లాగ్రహింపనేల? రాజకుమారులలో నెల్ల పార్వేజు జ్యేష్ఠుఁడు. కావుననాతఁడే రాజ్యార్హుఁడు. రాజాభిప్రాయము సహిత మట్టులే యున్నది గదా! ప్రజాభిప్రాయముకూడ నిట్టులే యుండును. శాసనముచొప్పునను ధర్మము ననుసరించియును పార్వేజే భావిరాజ్యాధిపతియైయుండ, నాతని పదభ్రష్టు నొనరింపఁబూనుట

పాపహేతువుకాదా తల్లీ! నీవట్టి కార్యమునకుఁ గడంగకుము. ”

“కుమారీ నీవు యుక్తాయుక్తముల నెఱుంగని వట్టిబేలవుసుమా. మొగలాయి దర్బారునందలి పరిస్థితులను నీవనుమాత్రమైన గుర్తింప జాలకున్నావు. మన పరోక్షమునవట్టి దారుణమగు కుట్ర జరుగు చున్నదో నీవెరుంగవు. స్వార్థైక తత్పరులగు రసపుత్ర వీరులు సార్వ భౌము పుత్రుఁడగు ఖరీమును మూర్ధాభిషిక్తునొనరించుటకై నిర్బాధ ముగ ప్రబల ప్రయత్నము నొనరించుచున్నారు. నేనువారి దుష్ప్రయ త్నములను వారింపక యున్నకుండునేని, వారు నిశ్చయముగ సంకల్ప సిద్ధులగుదురు. పార్వేషునకు సామ్రాజ్యము దక్కనేరదు. ఖరీమే సామ్రాజ్యాధిపతి కాఁగలడు. ఇఁక నీవేచుందువు?”

“తల్లీ! నేనొక్కమాటాడెద, క్షమింపుము. మనసార నీవు సాహాయ్య మొసంగుదేని రూఢిగ పార్వేషు సింహాసనాసీనుఁడగును. ధర్మాత్ముఁడగుసార్వభౌముని యభిప్రాయము గూడ నట్టులేయుండుగదా”

“కుమారీ? నీవు రాజ్యతంత్ర మెరుంగవు. పార్వేషు సింహాసనము నారోహింప జాలఁడు. ఆ మహోన్నతపదవి ఖరీమునకే చాలననును” అని ఖచితముగ మహారాణి పలికెను.

“తల్లీ! నీవచనములు నాకుగ్రాహ్యము కాకున్నవి. నీవుసాహాయ్య మొనరింతువేని, సామ్రాజ్యాధిపత్యము పార్వేషునకేల లభింపదు? ఏది యెటులున్నను, సార్వభౌమురాలను గావలయునని యే నపేక్షింపను. ఈ ప్రస్తుతావస్థయే నాకు గడుంగడు సంతృప్తికరముగనున్నది. ”

తోడనే, దుర్భరాగ్రహానలజ్వాలల నయున ద్వాయుముచుండి, వెడల గ్రక్కుచు మహారాణి యిట్లు పలికెను.— “మందభాగ్యురాలా! ఖరీము సింహాసనా రూఢుఁడైన పిమ్మట మనకెట్టిగతి పట్టునో యెఱుంగుదువా? మనమెట్టిదురవస్థకు బొల్పడుదుమో నీకుఁ దెలి యునా? తలంచినంత మాత్రమున దేహము గగుర్పడుచున్నదే!”

మాయమర్మము లెఱుంగని యబ్బాలామణి యిట్టు లనెను — "తల్లీ ఇపుడా ప్రశ్నయేల? మన యవస్థకు భంగమేల కలుగును? అపుడుకూడ నిట్టులే యుండును." నిర్మలహృదయ యగు నబ్బాలిక యట్టులాడినంతనే కోపఘూర్ణిత వదనయై మహారాణి దిగ్గునలేచి యిట్లు పలికెను. — "ఖరీము మన ప్రాణముల హరించును."

"తల్లీ! నీవట్టు లననేల? ఖరీము ఉదార హృదయుఁడు, సాధుశీలుఁడు. అతఁడు మన ప్రాణముల నేల గోరును? అసంభవము తల్లీ! దాచనేల? యథార్థము వచించెద నాలింపుము. నావివాహసందర్భమున నాహృదయాభిప్రాయమే చెల్లియుండెనేని, మాననీయుఁడగు ఖరీమే మత్ప్రాణ నాథుఁడై యుండెడిని. సార్వభౌము పుత్రులలోనెల్ల నిక్కముగ నాతఁడేగదా యుత్తముఁడు!"

నూర్జహానుయొక్క తెలివితేట లీసమయమున నక్కఱకు రాకపోయెను. ఎంత వితర్కించినను తన పుత్రికయొక్క మనము త్రిప్పఁజాలకపోయెను. వేర్వేఱు కారణములచే దన డెందమును గలంచుచుండిన యాగ్రహము నెట్టులో దిగమ్రింగి ఆమె యిట్టులనెను.— "కుమారీ నీకు నచ్చచెప్పుటకు సాధ్యము కాకున్నది. మన యవస్థ ఎంత ప్రమాదకరముగ నున్నదో నీవు యెఱుంగకున్నావు. ఎఱుంగని దానవు నా వచనముల బాటింపవలదా? నేను నీకంటె లోకానుభవముగల దానగదా! రానుండిన మహోపద్రవమును గుర్తించిన పిమ్మట బుద్ధిమంతులేమి కావింపవలయు? అట్టి యుపద్రవమును బ్రతిఘటించు మార్గము నన్వేషింపవలయుగదా. బిడ్డా! పలుమాటలేల? గమనింపుము. ఖరీము సింహాసనారూఢుఁడగునేని, మనల నందఱను దారుణముగ వధించును."

"తల్లీ! అనంభవము! అటు లెంతమాత్రము జరుగనేరదు. నేను విశ్వసింపఁజాలను."

“ ఓసీ, బేలా! ఖరీము స్వయముగా మనలను వధింపఁడు. నాకు బద్ధవైరులును, నాపైఁ గసితీర్చుకొనుటకై యెంతయు దత్తరపడుచున్నవారును నగు భీమసింగు మహబతుఖానులే యట్టి దారుణకృత్యమునకు గడంగుదురు. ”

“ తల్లీ! నీవు పూర్వవృత్తాంతము మఱచితివి కాఁబోలు. వారి వినాశము నీవు తలపెట్టియుంటివిగదా. వారి నిపుడేల దూషింప వలయు ? ”

“ మందబుద్ధీ! నీతో నాకు వాగ్వాదమేల? ఉదయమగునంత నే మేము సమర సన్నాహములతో వెడల నున్నారము. షరియారు కూడ మమ్ము వెంబడించును. ”

సమర మనునంత నే షాజాడీ ముద్దుమోము వెలవెలబోయెను. భయాశ్చర్య విస్మయంబులకు లోనై ఆమె యిట్లు ప్రశ్నించెను — “ తల్లీ? సమరమా! ఏల? ఎవరితోడ? ”

“ ఖరీము, భీమసింగు, మహబతుఖానులపై దాడివెడల వలయు. పాదుషావారు సహితము రణభూమి కేతెంతురు. యుద్ధరంగము ప్రవేశించి నేనును స్వయముగాఁ బోరాడెదను. ”

నవ్వులొలుకు షాజాడీ వదనము వన్నెదొఱంగెను. విచారగ్రస్థయై భయవిహ్వలయై మాట తడబడ నామె యిట్టులనెను — “ తల్లీ! సమరము సర్వవిధముల ననర్థదాయకముకదా! రక్తపాతమువలన గలుగు లాభమేమి? ”

దండతాడిత భుజంగమువలె గనుగనలి మహారాణి యిట్లు గర్జించెను — “ దుష్మదాంధులగు భీమసింగాదులు రహస్యముగ సమరసన్నాహము లొనరించుకొని మనపై నాకస్మికముగఁ బడవలయునని నిరీక్షించుచున్నారు. ఖరీమును సామ్రాజ్యాధిపతి నొనరించుటయే వారి నిశ్చితాభిప్రాయము. ఆదుర్మార్గు లెట్టి ద్రోహము దలపెట్టిరో

చూచితివా? ఈనూర్జహాను ప్రతాపము నెఱుంగని యీ మూఢాత్ములకుఁ దగు తెలుంగున బుద్ధి చెప్పవలయు."

కొంత తడవు షాజాడీ మాటాడనేరక పోయెను. ఆమె బాల్యము నుండియు నిర్విచారముగ భోగభాగ్యముల నోలలాడుటయే గాని, రాజకీయవ్యవహారముల నెఱుంగదు. ఆమె నిరంతరము భోగభాగ్య సమన్వితమై, యుండినను, ఆమెహృదయము మాత్రము నిర్మలమై నిష్కళంకమై, ప్రేమ రసపూరితమై యుండెను. విషపూరిత మగు రాజకీయము లట్టి వినిర్మల హృదయముఁ జొరనేరవు. కావుననే, దర్బారున జరుగుచుండిన కుట్రలనామె యెఱుంగకుండెను. ఈలోకమున స్వార్థమే దైవమనియు, స్వార్థపరు లెట్టి పాపకార్యములకైన వెనుదీయరనియు నామె యెఱుంగదు. ఆ కారణముచేతనే నూర్జహాను యొక్క వచనము లామెకు భయాశ్చర్య విస్మయములు కలిగించుచుండెను. రాజ్యతంత్రము ద్రిప్పుచుండిన నూర్జహానునకు సంగ్రామమొక సాధారణ ధర్మమువలెనుండెను. కాని, షాజాడీ మాత్రము యుద్ధమనినంతనే భయవిహ్వలయాయెను. ఆమె ఢిల్లీ సామ్రాజ్యాధిపత్యము నొల్లకుండుటకదియే కారణము.

నూర్జ: "లూలీ! ఉదయమగునంతనే మేముబయలుదేరవలయు."

షాజాడీ: "తల్లీ! ఎచటికేగెదరు?"

నూర్జ: "రాజపుతానా వైపు పోయెదము. మార్గమధ్యమున సికిందరమున నవసరముండునేని నిలువచ్చును. ఏమార్గము ననుసరించి వెళ్లుదుమో మొదలగు వివరముల నింకను నిర్ణయింపలేదు. షహరియారు కూడ మాతో నేతెంచును."

షాజాడీ: తల్లీ! ఆతఁడు సమ్మతించెనా?"

నూర్జ: "ఏమీ? సమ్మతించునా? నాయాజ్ఞ నెవ్వరైన నుల్లంఘింప సాహసింతురా?"

షాజాడీ: “తల్లీ ! నీకింతయాగ్రహమేల ? మరియాతను నేనును యౌవనమున రాజ్యాధిపత్యమే వహించినను అపుడు కూడ నీవే యీ విశాల సామ్రాజ్యమును శాసించెదవు ! తల్లీ ! ఈయుద్ధము, ఈరక్త పాతము, ప్రజాసంక్షోభము వ్యర్థము గదా !”

ఆగ్రహాధికముచే గుంభించుకొనిన నూర్జహాను వెంటనే మాటాడ నేరకపోయెను. ఆమెకు సామంతరాజులు సహితము నూర్జహానున కెక్కడ కోపము వచ్చునో యని యుడలుచు [illegible] సంచరించును. శక్తిస్వరూపిణియగు నూర్జహాను మొదట నెవ్వరు ధైర్యముగ మాట్లాడజాలరు. అట్టి మహారాణికి నేడు సంపూర్ణ పరాభవము సంభవించెను. పరాభవాగ్నిచే నామె డెందము దహించుకొని పోవుచుండెను. ఆమె హృదయతాపమును షాజాడీ గుర్తింప నేరక యథాలాపముగ విషాదకరమగు నొక గీతమును హీనస్వరమున బాడదొడంగెను. ఎట్టకేలకు మహారాణి యిట్లనెను—

“నేను కొంతకాల మాగ్రానగరము వీడియుందును. అంతకాలము నాకు మారుగ నీవు పరిపాలింతువని యెల్లరకు దెలియబఱచి యుంటిని. నాకుగల సర్వాధికారములు నీయధీనమై యుండునని యెఱుంగుము.

విస్మయ పరవశయై షాజాడీ యిట్లనెను—“నాయధీనమగునా ?”

నూర్జ: “ఔను సర్వాధికారము నీయధీనమై యుండును. నేను దూరముగనుండు సమయమున జోదుభాయి మొదలగు వారలు పరిపాలనాభారము వహింపరాదు.”

షాజాడీ “తల్లీ ! నీవట్లు లాడరాదు. జోద్బాయికూడ పాదుషావారి బీగమేకదా ! ఆమెయు సర్వము నెఱుంగు. కాని, నీవు లేని సమయమున నిమ్మహా కార్యధురంధరత్వమును కామె యేతగును.”

నూర్జ: “రాజకీయ విషయములను నాకు నేర్పెదవా యేమి ?

చాలుచాలు. నీచందముచూడ, పిల్లను గ్రుడ్డుభ్రమింపఁ జేయునటు లున్నది! నేను చెప్పిన చొప్పున మెలంగుము."

మాఱు పలుక నేరక షాజాడీ సమ్మతించెను.

నూర్జ: "లూలీ! రాజ్యపరిపాలన మన్న నీకింత నీరసముగా నున్నది కాని, అన్యు లీయధికారమున కెంత తత్తరపడుచుందురు? మహాభాగ్యముగఁ బరిగణింతురే!"

షాజాడీ: "ఒరులెట్లు తలంచిన నాకేమి? వారి యిష్టాయిష్టములను నేను సరకుఁజేయను. తల్లీ! ఇయ్యది నాకెంత మాత్రము రుచింపదు."

నూర్జ: "నేను చెప్పినదంతయు గమనించితివిగదా. నాయాజ్ఞానుసారముగ సర్వము జరుగవలయు." అని పలికి మహారాణినిర్గమించెను. జీవరహితమగు సువర్ణ విగ్రహమువలె షాజాడీ యట్టె యుండెను. విచారమెఱుంగని కోమల హృదయమును సంతాప మావరించెను. విధివిధానమట్టులే యుండుగదా! వేయి సంవత్సరములు తపమాచరించినను వలయువారికి లభింపనేరని యధికారము షాజాడీకి మిక్కిలి యసహ్యకరముగను దుఃఖభాజనముగను నుండెనే! కిరీటము ధరించి విషపూరితమగు రాజకీయములలో నిరంతరము మునిగియుండుటకంటె, ఉన్నదానితో సంతసించి, ఇచ్చకువచ్చు సౌఖ్యముల నిరంతరము నిరాఘాటముగ నోలలాడుటయే మేలని యామె భావించెను. కావున ఆమె కీయసాధారణాధికారము భరింపరాని మహా భారమువలె నుండెను. కావున నామె యుత్సాహమంతయు నంతరించెను. ఉత్సాహ మంతరించుటయేగాక, వర్ణనాతీతమగు కలవరము కూడ జనించెను.

ఆమె తొట్రుపాటున కొక ముఖ్యకారణ ముండెను. పరియారు యుద్ధసన్నద్ధుఁడై వెడల నుండెను. వేఱొక ప్రపంచమువలె నుండిన

బీగముమహలునందు సమూనాన్మములు సరిగాఁ జొరనేరవు. అందు
కేవలము వినోదాదుల కాలముగున్న మహజాడీ అసలే యెఱుంగ
నేరదు. కాని, తన ప్రాణనాథుఁడగు సలీమూరే కాలంబోమున కేగ
నుండెనని తెలిసినంత, ఎద్దియో మహోపద్రవము రానుండెనని
యెంచి యబ్బాలిక భయకంపితి యాయెను. జహాంగీరు మరణానంత
రము సామ్రాజ్యమును స్వాధీనపఱచుకొనుటకై నానపుణ్యముల
నరయక స్వార్థపరులు రహస్యమున నొనరించు వివిధ ప్రయత్న
ములు నామె యెఱుంగదు. మిగిలియుండిన రాజకుటుంబములో నెల్ల
పార్వేజ్ పెద్దవాఁడగుటచే నేమియు నెఱుంగని యా ముద్దరాలు
ఆతఁడే కిరీటము ధరించునని భావించును. తనచుట్టు జరుగుచుండిన
కుట్రలగుఱించి యణుమాత్రమైన నామె యెఱుంగదాయెను. నాటి
సాంప్రదాయము ననుసరించి రాజ్యసంపాదనకై ప్రయత్నపడవలసిన
షరియారుకూడ రాజ్యాభిలాషలేక స్త్రీలోలుఁడై కేవలము భోగాను
రక్తుఁడై ప్రొద్దుపుచ్చుచుండ, కుట్రలగుఱించి యాతని యర్ధాంగి
కెట్లు తెలియును ? కాని, యుద్ధపువార్త నేఁడు వినఁగవలె దెలియ
వచ్చెను. తండ్రికిఁ గుమారునకు యుద్ధము సంఘటించెను. స్వార్థ మెఱుం
గని విపర్కుల హృదయములగు నకోమలాంగి యీ మహాసంక్షోభ
మునకు తన తల్లియే కారకురాలని గుర్తించెను. విశాలమగు మహా
సామ్రాజ్యమును సార్వభౌముని యుక్తంకి లేక సంపూర్ణాధికారముతో
నిరంకుశముగఁ బరిపాలించుచున్నను నూర్జహాను యేల సంతసించదు ?
ఈ యధర్మయుద్ధమున కామెయే గదా కారకురాలు ! ఇట్టి యకార్య
మున కామె యేల పూనుకొనవలయు ?

చింతాక్రాంతయై యుండిన యాచిగురుబోడి యిట్లు పరిపరివిధ
ములఁ బరితపించుచుండ "షరియారు" యరుదెంచుచున్నాఁడని పరి
చారిక తెలియఁగించెరి. తోడనే, సారాయి మైకముచే దూలిపోవుచుం.

డిన యారాజకుమారుఁ డల్లన బ్రవేశించి, నిజభార్య నుద్దేశించి, యిట్లు పలికెను.

“ లూలీ ! నీవేమి యాలోచించుచుంటివి ? ప్రేయసీ ! మీతల్లి ప్రవర్తనమెంత యసంబద్ధముగ నున్నదో కాంచితివా ? పేరాస యెఱుంగక నిరంతరము సౌఖ్యముగఁ గాలముగడపఁజాలు నన్ను యమాలయమున కంపఁజూచుచున్నది. తండ్రి ధరించుకిరీటము నేనెన్నఁడాసింపనే ! నాకీ యుద్ధమేల ! అకారణముగ వేనవేలు జనులు రణరంగమున మడయనేల ? సుందరీ నాకు సవిస్తరముగ నెఱింగింపుము ”

అంత నాసుందరాంగి ప్రాణనాథుని డాసి వానికరంబును దన కోమలకర పల్లవంబునఁ బట్టి ప్రేమానురాగంబులుట్టిపడు స్వరంబున నిట్లు పలికెను —

“ ప్రాణేశ్వరా ! స్వర్గీయ సామ్రాజ్యభారమునైన వహింపఁదగు మీరీ కిరీటమునేల ధరింపరాదు ? ”

అయ్యింతి ముద్దుమోము గాంచి రాగరసమగ్నుండై పరియూరు యిట్లు బదులాడెను — “ సుందరీ ! రణరంగమునకుఁ బోవలయునని నీవాజ్ఞాపింతువేని మారాడక యీక్షణమె పోయెద. నీయాజ్ఞ మహాప్రసాదమని యెంచి సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహించెద. కాని, కోమలాంగీ ! నీవు నీతల్లివలె సామ్రాజ్యపరిపాలనా భారమంతయు వహింతువుగాక. నాతండ్రివలె నేను కిరీటము మాత్రము ధరించి నిరంతరము భోగార్ణవ తరంగములలో దేలియాడుచు నుందు. ”

అంతలో, తత్సమీపమున నుండిన వెలయాండ్రు ఆతని దృష్టినాకర్షించిరి. మెఱుంగు దీగెలవలె నుండిన తనూలతను, నగము జాఱిన పయ్యెదలను, పూర్ణకుచకుంభములను గాంచినంతనే విచారము మఱచి కామాయత్తచిత్తుఁడై నిజకాంతనుద్దేశించి యిట్టులనెను—“ లూలీ నీప్రాపు విడిచి యెంతకాలము ప్రవాసమున నుండవలయునో యెఱుం

గరాదుగదా! కావున నొక్కసారి యీ జవ్వనుల నృత్యము గాంచి యానందించి మఱియు బోయెదగాక, ఆనతిమ్ము." మగని సౌఖ్యమే తనసౌఖ్యమని యెంచు నమ్మానవతి తోడనే కనుసన్న చేయ, ఇనుపకచ్చడముల గట్టుమునుముచ్చుల మనంబులనైన నాకర్షింప జాలినయామత్తకాశినులు తమ నృత్యకళా కౌశల్యమును బ్రదర్శింప నారంభించిరి. వారి నృత్యము కేవలము వర్ణనాతీతమై యుండెను. మెఱపులవలె నృత్యమొనరించు చుండిన యచ్చపలాక్షుల సర్వాంగములు నానమయమున సహస్రాధిక వైభవ సౌందర్యములతో విరాజిల్ల స్త్రీలోలుడగు నారాజకుమారుడు కామోద్రేకమున నొడలెఱుంగక దిగ్గున లేచి చేతికందిన మచ్చెకంటిని గాఢాలింగనమొనరింప గమకించెను. తోడనే పాజాడీ కనుసన్నగాంచి యవ్విలాసినీ జనము మెఱుపువలె నదృశ్యమైరి.

౩౪

ప్రేమాంకురము.

మొగలాయి దర్బారు నంగలి భోగ భాగ్యాది వైభవములను గాంచియుంటిమి. ఇక, జగదైక సార్వభౌముడగు నక్బరు పాదుషాకు రాజధానియై విరాజిల్లి ఈ కథాసందర్భ సమయమున నిర్జనముగ నుండిన సిక్రీనగరమునకు మఱల మఱలుదము. సకలాఘములకు దావలమై యుండిన బీగము మహలునకు దూరముగనుండిన సిక్రీనగరము పరిశుద్ధమగు ప్రేమకు నాలవాలమైయుండెను. అందు నన్యోన్యప్రేమానుబంధంబున ధన్యాత్ములై ప్రవర్తిల్లుచుండిన పుణ్యాత్ము లిర్వురుండిరి.

అసాధారణ సౌందర్యవతియు సుగుణరాసియునగు లూలియాయను బాలికామణి నిర్జనప్రదేశమగు సిక్రీనగరమున వృద్ధుడగు సలబతుఖాను నింట నుండెనని పాఠకు లెఱింగియే యుందురు. ఆసుందరాంగి యొక్క

నాడు సుర్యాస్తమయావసర మున తీరమునకై బావికేగుటయు నచ్చట స్త్రీవేషము ధరించియుండిన భువనైక మోహనాకారుండగు యౌవన పూరుషుని గాంచుటయు, క్రమముగా నాతనిపై నబ్బాలికకు ననురాగ ముదయించుటయు రాగరసనుగ్నమై తన్నుదా మఱచుటయు గూడ పాఠకు లెఱింగి యుండవలయు.

నిర్మలాకాశంబున శీతమయూఖుం డుదయించి నిజ ధవళధామశ్యాం బున లోకము నాక్రమించెను. మనుష్య సంచార మెఱుంగని యచ్చటి సౌధరాజము లసాధారణ వైభవముతో విరాజిల్లు చుండెను. ప్రకృతిపరమ శాస్త్రవుఁడగు నరుని సంపర్క మెరుంగని యనాటి పుష్ప చయంబులు నానా విధ పరిమళంబులను వెదజల్లు చుండెను. అట్టి సమయమున లూలియా యొకఏకాంతప్రదేశమున నిట్లు చింతింపదొడం గెను: "తననామధేయము విమలసింగు యనియు, అంబరు తన నివాసస్థలమనియు, తనను బట్టువానికి విశేషధన మొసంగెదనన సార్వ భౌముఁడు ప్రకటించియుండెననియు, దానాకారణమునవనితారూపంబు ధరించి యచ్చటచ్చట గ్రుమ్మరుచుంటిననియు, నిర్మానుష్యమైన సిక్రీనగరము మాఱుమూలనుండిన కారణమున దానచటదాగి యుండు టకనుకూలముగ నుండెననియు జెప్పియుండెగదా. ఆనవమోహనాకా రుఁడు మృదుమధుర స్వరంబున బలికిన పలుకులింకను నావీనులమారు మ్రోగుచునే యున్నవి. "నాకెట్టి యుపాయమును రానీక, కుక్కలవలె నన్ను బట్టుటకై నిరీక్షించుచుండు నరాధములకు నన్ను అప్పగింపక నన్ను రక్షింతువని పూర్తిగ విశ్వసించియున్నాడ. దయార్ద్రహృదయ వగు నీవు పక్షిడోగిర మొసంగిన జాలు నీనిర్జన ప్రదేశమున సురక్షిత ముగ నుండజాలుదు." అను నాతని పలుకులామానవతి వీనుల మాఱు మ్రోగుచునే యుండెను. ఆ పురుషవరేణ్యుని దివ్యాకృతి యుప్పల్లవాధరి నెమ్మనంబున గాఢముగ నాటి యుండెను. ఆసుందరా

కారుని చెయ్దముల దలంచునపుడెల్ల నకోమలాంగి హృదయము కంపించుచుండెను. మఱువగోరినను నాసుందరాంగి మఱువజాలకుండెను.

పరిశుద్ధాత్మయగు నాబాలిక పరదేశాగతుడగు రాకొమరుని యపాయముగాంచి కరుణాయత్తచిత్తయై యాతని రక్షించుమార్గముల నన్వేషింపఁ గడంగెను, తనకారణమున నాతని కెట్టి ప్రమాదము సంభవించునో యని వెఱచి వాని యుదంతము దనదాదియగు హమీదాకునైన నెఱిఁగింపదాయెను. కన్నతల్లివలె గడుగారాబముగ సాకుచుండిన తనదాదివద్ద నెట్టిసమాచారమైన నెన్నఁడైన గప్పియెఱుంగదు. నాటగోలె నాయువకుని ననుదినము నాబావిచెంత నే యామె యేకాంతముగఁ గాంచుచు దాను భుజించు నాహారము నందొక భాగము నాతనికందిచ్చుచుండెను. ఆరాజకుమారుఁ డనుదినము లూలియా చేర్పఱచు సంకేతస్థలంబున కరుదెంచుచు నకోమలికోమల కర పల్లవంబుల నాహారంబు గుడుచుచు నాసుందరిసుందర వదనారవిందముగాంచి యానందించి పరవశుఁడగుచు రయమున మాయమగుచుండెను. అంతవఱకు నాతనియుదంతము నెఱింగింప వలయునని లూలియా కోరలేదు. ఆతఁడు తెలుపలేదు.

రాజకుమారునిఁ గాంచిన కొన్నిదినములు లూలియా యీతెఱుంగున జింతింపదొడంగెను :—" ఈయువకుని పూర్వవృత్తాంతమే నెఱుంగను. ఇట్టి పరపురుషునితో నేకాంత ప్రదేశమున రహస్య సంభాషణము లొనరింపనగునా: నాతల్లి తండ్రుల కెఱింగింపకుండ నిట్టులాచరించుట పాడియగునా ? కాదుకాదు. నేనిట్టికార్యము నిక నాచరింపరాదు. నామనస్సాక్షియు నట్టులే బోధించుచున్నది. " ఆమె ఆ యుత్తరక్షణముననే యిట్లు వితర్కించును—" కాని పరమ శత్రువుఁడైనను కృపణుఁడగు వానిని రక్షించుట సాధారణ ధర్మమే గదా. రక్షింపకుండుట పాపావహము గాదే. కావున నాతనికి నోగిరముమాత్ర

మొసంగెద. నిరూపమైన నట కడయక గృహమున కేతెంచెను. కాని, రెండవ మన్మథుని వలె విరాజిల్లు నా రాజకుమారుని గాంచి ముచ్చటింపక మఱలుట యెట్లు? ఆమె నిశ్చితాభిప్రాయము వెన్న వలె కరగిపోవును. ఆ సుందరాంగుని మనోహరా కారమును గాంచి భ్రమించి ఆతని సరస ప్రసంగమున కలరి లూలియా నేఱు విచార మెఱుంగక నాగస్వరముచే గట్టువడు నాగకన్యకవలె నట్టె నిలిచిపోవును. ఆమెపూర్తిగ మోహపరవశ యాయెను.

విమలసింగు కూడ మోహపరవశుండై యుండెనని వేఱుగ చెప్ప నక్కఱలేదు. ముగ్ధయగు లూలియా మాత్రము గ్రహింపనేరకుండెను. ఆతఁడు వచించు పలుకు లొక్కొకటి యమృత బిందువులవలె నామెకు పరమానందము గలిగించు చుండెను. కాని, దాని స్వభావ మిట్టిదని యాబాలిక నిర్ణయింప నేరకుండెను. మోహమనెడు నిర్ఝర ప్రవాహమున నామె యెఱుంగకుండ గొట్టుకొని పోవుచుండెను.

నాటి రాత్రి చంద్రుఁడు సంపూర్ణవైభవముతో విరాజిల్లు చుండె నని చెప్పియుంటిమిగదా. అమృతకరుని సాంద్ర కిరణములలో మునింగి ప్రకృతి యంతయు నిద్రించుచుండెను. ప్రదేశమంతయు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. హమీదా ఖాను మొదలగు వారుసహితము నిత్యము తలంచు విషయములను మఱచి నిద్రాసౌఖ్యమును జూఱ గొనుచుండిరి. అట్టి సమయమున లూలియా మెల్లగ లేచి నిజనివా సంబువీడి ఆ బావిచెంత కేగెను. తన రాకకై నిరీక్షించుచుండిన విమల సింగును గాంచి యానంద పరవశయై స్మితేందు వదనముతో నిట్టు లనెను: "ఈ తెలంగున నిన్నిక గలసురాదని భావింతును."

తోడనే యాతఁడయ్యింతి కోమల కర పల్లవంబుల దన పాణిం బట్టి యల్లనల్లన దన చెంత కూర్చుండబెట్టి మందహాస మొనరిం చుచు నబ్బాలికను దిలకించి భావగర్భితంబుగ నిట్టులనెను — "భరుల

యాక్షేపణలను సరకుచేయుని యాధికారము నీవాసంగదే?, యిట్టి మనకష్టము లెల్ల దీరునుగదా!"

వేల యగు లూాలీమా యుంపలి వాక్యార్థము గ్రహింపనేరక డిల్ల వడి యా సుందరాంగుని వదనారవిందము నట్టె చూడ దొడంగెను. మోహపరవశుడై యుండిన రాజకుమారుడు తోడనే యా భీతహరి ణేక్షణను జేరదీసి నిజ భుజాయుగాంక పాళీయుగంబున బిగ్గబట్టి చెక్కు టద్దముల నవిచ్ఛిన్నముగ ముద్దిడుచు, నధరామృతమును నిరాఘాట ముగ జవిచూచుచు, ముఖల ముఖల గాఢాలింగన మొనరించుచు, పూర్తిగ బరవశుడై కేవలము బ్రహ్మానందము నందుచుండెను.

కలారవాస్యముల నెఱుంగని యుద్ముద్రరాలు నిమీలిత నేత్రయై యచేతనయై యుండెను ఆ రాజకుమారుని గాఢాలింగనములు చుంబన పరంపరలును నామె దేహమునకు విద్యుచ్ఛక్తివలె బ్రవేశించిప్రవహింప, వాయుపీడిత పత్రమువలె వడంక దొడంగెను. ఘర్మకణములు ముత్య ముల వలె నామె దేహము నలంకరించెను. ఆరాజకుమారుని చెయ్దములామె కెంతయు నానందదాయకముగనుండెను. అట్టి సౌఖ్యము నెన్నడు నాబాల యెఱుంగమి కారణమున కేవలము వివశయై యుండెను.

లూాలీమా యెట్టకేలకు దెలివినొంది విమలసింగు యొక్క భుజ పంజరమునతిక్రమించి దిగ్గునలేచి, చెదరిన నెఱికురులు, నవరించి సడలిన పయ్యెద సరిజేసి, భయభ్రాంతయై యిటు నటు పరికింప దొడం గెను. తోడనే విమలసింగు కారణము గుర్తించి యల్లన నిట్లులనెను.

"లూాలీమా! నీ కాగ్రహము జనించెనా యేమి?"

అస్పష్టముగ లూాలీమా యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను — "లేదు లేదు నాకాగ్రహమేల?"

"సుందరీ యిటు లూర్పుచున్నావు" అనిపలికి ఆమెకోమలకరంబుబట్టి

రాజకుమారుఁడు కూర్చుండఁబెట్టెను. లూలియా యేమియు బలుకక బొమ్మవలె గూర్చుండెను. ఆ రాజకుమారుని గాంచినపిమ్మట నాతనితో నెన్నియోసారు లామె ముచ్చటించియుండెను. కాని, ఆమె యెన్నడు మోమాట పడియెఱుంగదు. నేడు ఆమె యెన్నడెఱుంగని మోమాటము నాందోళనమును నామె హృదయము నావరించెను. ఆమె కొక విధమైన నూతనానంద మంకురింప మోమువాల్చి రాజకుమారుని చెంత నాసీన యాయెను. అంత నాతఁడిట్లు పలికెను.

“లూలియా! నాహృదయ రహస్యము నీకెఱింగింప వలయునని యనుదినము యోచించుచునే యుంటిని. నాహృదయము నావరించి దహించుచున్న విషయము మఱుగువెట్ట జాలను. సుందరీ! నాపూర్వ వృత్తాంతము నెఱింగించియే యుంటిఁగదా. అంబరునందు నాకొక చిన్న భూమికలదు. అయ్యది స్వల్పము. మొగలాయి దర్బారున నేనొకయున్నతపదవి యందుండి కర్మవశమున నధికారభ్రష్టుఁడనైతిని. ఉద్యోగ మూడుటయే గాక, నన్ను బట్టువానికి విశేషపారితోషక మిచ్చెదనని పాదుషా ప్రకటించినకారణమున నాకీయజ్ఞాతవాసముకడుంగడు దుస్సహముగ నున్నది. ఈ ప్రదేశమున నిఁక నిలువరాదు. తరుణీ! పరిస్థితు లిటు లున్నవి. నాప్రకృతావస్థ గాంచి, యేవగింపక నన్నాదరింతువేని, వివాహమున కంగీకరింతువేని, నాకంటె ధన్యాత్ముడెవఁడని యానందింతును. కోమలీ! అట్లుగాక, నీవన్యథాతలంతువేని యాత్మహత్యగావించుకొని దుస్సహమగు జీవయాత్ర నింతటితో ముగింతును.” ఆ తెఱంగున నాతఁడు నిజహృదయ వేదనను నిట్టూర్పులు విడుచుచు వెలిబుచ్చుచుండినను లూలియా యేమియుఁ బలుకక యాతని మోమునఁబట్టి తిలకించుచుండెను. మోహపరవశుఁడై యుండినను విమలసింగు కడు వివేకముగ నిట్టులనెను.

“లూలియా! నీవు సమాధానము తక్షణమొసంగ నవసరము లేదు.

ఆలోచింపక యే బదులాడవలసిన విషయముగాదు. మఱియు రేయి చాల గడచినది. కావున, నీవిఁక నీనివాసమున కరిగి లెస్సగ విచారించి నీ యభిప్రాయమును దప్పక రేపు మెఱింగింపుము. ”

అని పలికి విమలసింగు తన దారిబోయెను. తన డెందమును బీడించుచుండిన యభిప్రాయమును లూలీయాకు నెఱింగించిన కారణమున నాతఁడానంద పరవశుడై యుండెను. లూలియా మాత్ర మట్లుగాక, అణుమాత్రమైనఁ గదలక నిర్జీవ ప్రతిమవలె నచటనే జైతన్యముడిగియట్లే యుండెను. గాలిదెస జూచు పతాకమువలె నామె చూపు తనను వీడి వెడలుచుండిన రాజకుమారుని వైపుననె నిలిచియుండెను. ఆమె యట నిలిచియున్నను నామె నయనములును డెందమును నామనోహరాకారుని యందె లగ్నమై యుండెను. విమలసింగు లూలియాయొక్క దృష్టిపథమునుండి తొలఁగినను నామె మనోనయనమునకు గోచరించుచునే యుండెను. ఆ భావిచింత నామె యట్టులెంత కాలముండెనో యెఱుంగము. కాని నిజధవళకిరణజాలముల బర్వజేసి భ్రాంతిగల్గించిన చంద్రు డస్తమించెను. తోడనే కాఱుచీకటులు గ్రమ్ముకొని వచ్చెను. లూలియామాత్ర మేమియు నెఱుంగక యట్టె యుండెను.

విమలసింగుయొక్క యభిప్రాయము లూలియాకు నానంద దాయకముగ నుండుటయేగాక పారవశ్యముగూడ గలుగఁ జేసెను. ఆమె హృదయాభిప్రాయముగూడ నట్టులే యుండెను. కావుననే, రాజకుమారుని వచనము లామెకు నమృతప్రాయముగ నుండెను. రాజకుమారుని వచనామృతము వీనుల సోకినంతనే యామె హృదయారవిందము వికసించెను. లూలియా మహమ్మదీయాంగన. విమలసింగు పవిత్రమగు రసపుత్ర వంశోద్భవుడు. తాను మ్లేచ్ఛురాలని నిరసింపక తన్నుఁ గ్రాంగిగ వడయ సంసిద్ధుఁడై యుండిన రాజకుమారుని యౌదార్యమామెకు నాశ్చర్యానంద సంభ్రమములు కలిగించెను. కాన, ఒక్కయుష్ణదవము

పెనుభూతమువలె నామెకు గోచరించెను. తోడనే, అచిరకాలమున సౌఖ్యముగ నిలుc జేరవలసిన నావ హఠాత్తుగ శిలాభగ్నమై సముద్ర తరంగముల మధ్యమున, సంతరించు తెఱంగున లూలియామొక్క సంకల్పము కూడ నంతరించెను. విమలసింగుయొక్క పూర్వచరిత్ర మామెకు సమ్యగ్గముగc దెలియదు. ఆవంశముయొక్క సాంప్రదాయ మెఱుంగదు. దానిమాట యటుండ, సార్వభౌముని క్రూరశాసనము కాలసర్పమువలె భయంకరముగ నాతని నావరించియుండెను. కుక్కల వలె వెనువెంట తిరుగాడు రాజభటుల క్రూర కరవాలములచే నాతc డేక్షణమున మరణించునో యెఱుంగరాదు. పరిస్థితు లంతవిషమముగ నుండ, వృద్ధుcడగు సలబతుఖాను యిట్టి వివాహము నామోదించునా? అసంభవము. యోచించుకొలది యీ నవమోహనాకారుని వివాహ మాడు నవకాశము సూర్యుని గాంచు చీకటివలె నంతరించుచుండెను. "ఆ సుందరాంగుని పొందుకై నా డెంద మెంతయు దత్తరపడుచున్నది. ఐనను, నన్ను ప్రాణపదముగ జూచు తాత సహింపరాని కార్యమును దలపెట్టరాదు. అతని యనుమతి వడయకుండ నేమియు నొనరింపరాదు. భగ్నమనోరథనై, దుర్భర పరితాపానలజ్వాలల కింధనమునై క్రుగ్గిన క్రుగ్గెదగాని, వృద్ధుని మాట యతిక్రమించి, అయ్యనఘుని హృదయము నాక్రమింపజాల." అని లూలియా చింతించుచుండెను.

చంద్రుcడస్తమించెననియు, ప్రదేశమంతయు గాఢాంధకారబంధురమై యుండెననియు జెప్పియే యుంటిమిగదా. తన తలంపులనెడు ప్రవాహమున గొట్టుకొని పోవుచుండిన లూలియాకు దత్ప్రాంతమంత యు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ఆమె హృదయమున నాకర్షించిన విమలసింగు వెడలిన కారణమున నాశాల యేకాకియై యుండెను. ఆమె హృదయమును గలంచుచుండిన తలంపులను, ఆమెను ముంచిన తమోసాగరంబును మాత్రమే యీయామెకు సాహాయ్యులై యుండిరి.

అంతలో హఠాత్తుగ ఘోరమగు నొకవిపత్తుసంభవించెను. భయవిహ్వలయై లూలియా కెవ్వున నరవఁబోయెను. కాని, అరచుటకైన నవకాశము లేకపోయెను. పైనుదహరించిన తెఱంగున నామె వివిధాలోచనాయత్తచిత్తయై మైమఱచి యుండ, దురాత్ములగు హంతకు లెవ్వరో చేరుదెంచి, యామెను, బట్టి, నిర్దయులై యామె నోరు బంధించిరి. ఏకాకి: అబల: ముగ్ధ! ఒక్కత్రుటిలో నెంతటి యుపద్రవము సంభవించెను! ఆ హంతకు లెవ్వరు? అట్టి దారుణకృత్యము నొనరింపనేల?

38

నడిరేయి

సిక్రీనగరమునందు మనుష్య సంచార మెఱుంగని గృహములు వేనవేలుండెగదా. అందు విమలసింగు యేగృహమున దాగి యుండెనో యెవ్వరెఱుంగరు. ఆప్రదేశమున సదా నివసించు సలబతు ఖాను, మహమ్మదుజాను, హమీదా సహిత మెఱుంగక పోవచ్చును. ఆరహస్య వృత్తాంతము నెఱింగినను, ఏమియు నెఱుంగనట్టులే వారలందఱు మెలంగుచుండిరి. మిక్కిలివింత పూరుషుఁడగు విమలసింగు గుఱించి వారెన్నఁడు తలంచు నట్టులైన దోపకుండిరి. కాని, ఏయుదంతము గుఱించి వృద్ధుఁ కెఱింగింప రాదనియు నెఱింగింప కుండ రాదనియు లూలియా తొట్రిలుచుండెనో ఆయుదంతము సూక్ష్మజ్ఞాని యగు హమీదా యెఱింగియే యుండెను. తా ననుదినము నూతనాగతుఁడగు యువకుని నిగూఢముగ గలియుచుండిన విషయ మితరులకుఁ దెలియదని లూలియా భ్రమించెనేగాని హమీదాకు సర్వము దెలిసియే యుండెను. హమీదాకు దెలిసిన సమాచారము ఖానునకును, మహమ్మదు జానునకును వెంటనే తెలియునని వేఱుగఁజెప్ప

నక్కఱలేదు. కాని, వారు ముగ్గురుగూడ విమలసింగు జాడ నెఱుంగ నట్టులే మెలంగు చుండిరి.

సిక్రీనగరమునందలి రహస్యము భేదించుటకై సైన్య సమేతుఁడై యరుదేరిన యజితసింగు యటనుండి నంత కాలము విమలసింగు యప్ర మత్తుఁడై కడు జాగరూకతతో మెలంగుచుండెను. కాని, అజితసింగు భగ్నమనోరథుఁడై తత్ప్రదేశమును వీడినపిమ్మట విమలసింగునకుఁ గొంత స్వేచ్ఛయలవడెను. రాజభటులు తనను బంధింతు రనెడు భీతి తొలంగెను. నిశాసమయమున నిర్భయముగ దురుగాడుట కాతనికి ధైర్యము కలిగెను.

లూలియా నాపగది వీడి తన నిగూఢ నివాసమున కాతఁడరిగి యాలోచనా యత్తచిత్తుఁడై యుండ, నొక చిన్న శబ్ద మస్పష్ట ముగ వినవాయెను. విమలసింగు ఆశ్చర్య చకితుఁడై సర్వేంద్రియ ముల సామర్థ్యమును శ్రవణకుహరముననే కేంద్రీకరించెను. కాని, ఆ శబ్దము మఱల వినరాకుండెను. ప్రదేశమంతయు గాఢ నిశ్శబ్ద ముగ నుండెను. ఎద్దియో గాఢానుమాన మాతని మానసము నావ రించుటచే నాతఁడు తోడనే లేచి నల్దిశల బరిశోధించెను. తన ఛాయ తప్ప మఱి యెవ్వరు గానరాకుండిరి. ఎంత దూరము నుండియైన శబ్దము లక్షించు నసాధారణసామర్థ్య మాతఁడు కలిగియుండెను. కావున నయ్యది భ్రమయని తలఁచుటకు వీలులేదు. ఆ ప్రాంతమున మనుష్యసంచారమగుట తథ్యము. వారలెవ్వరో గాని యొక భారము వహించుచుండిరని కూడ నాతఁడు గుర్తింపఁగలిగెను. ఈ నిర్జనప్రదే శమున నిట్టి నిశీథసమయమున నీపగిది సంచరించు వారెవ్వరో యరయ వలయునని విమలసింగు కృతనిశ్చయుఁడాయెను.

అతఁడెంత ప్రయత్నించినను నవ్వడి మఱల వినరాకుండుటచే నెటు పోవలయునో తెలియక విమలసింగు ప్రమాన్నడెను. ఒక్కొక్కక్షణము

కడచుగొలఁది యాతని యాందోళన మధికమగుచుండెను- "ఇట్టి యసమయమున మనుష్యులిట సంచరింపనేల? భీమసింగు కాదుగదా! ఆతఁడిపు డేతేరవలసిన యవసరములేదు. కాని, నే నాలసించుటచే నాతఁడే తెంచిన నే తేరవచ్చును." అని, విమలసింగు ముందుకుఁబో సాగెను. అంతలో, దన నెవ్వరైన వెన్నాడుచుండిరేమో యను నను మానము హఠాత్తుగ నుదయించుటచే నాగి, వెనుకకు మఱలి పరి శోధించి యేరిని గానక మఱల నాతఁడు ముందుకుబోసాగెను. కాని, ఎవ్వరు గానరాకుండుటచేతను, సవ్వడియైన మఱల శ్రవణగోచరము కాకుండుటచేతను నాతఁడు విసిగి వేసారి వెనుకకు మఱలఁ బోయెను. అంతలో నాశబ్దము తొంటి యట్లు మఱల వినవచ్చుటచే నాతఁడు నిజశరీరమున విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహించినట్లు జర్ఝరితాంగుఁ డాయెను. తోడనే, యాతఁడు తన సామర్థ్యము నంతయు శ్రవణమున కేంద్రీకరించెను. ఇరువురు మనుజులు భారమగు పదార్థము నొండు మిక్కిలి జాగరూకతతో గొంపోవుచుండిరనియు, వా రతి రయమునఁ బ్రయాణ మొనరించుచుండిరనియు, ఆ నిశీథసమయమున దమ పద ఘాతములు చాల దవ్వు వెడలి యచటి జనుల, మేల్కొల్పునని యెంచి వారు తమ పాదములకు మెత్తని గుడ్డలను జుట్టుకొని యుండిరనియు విమలసింగు గుర్తింపఁ గలిగెను. అట్టి వైపరీత్య మొనరించువారు చోరులై యుందురని యూహించి, వృద్ధుడగు ఖానుయొక్క గృహ మున జొరఁబడి యందలి ధనకనకాదులను దస్కరించి మూటగట్టి వారు కొంపోవుచుండిరని యాతఁడు నిశ్చయించెను. "ఆహా! దైవవిధి యిట్లు పరిణమించెగా! వృద్ధున కెట్టి విపత్తు వాటిల్లెను! నే నిచట యుంటినని యీ నరాధము లెఱుంగరు కాబోలు! నేనిదె పోయి, యీ దుష్టాత్ముల కండకావర మడంచెద." అని తలంచి, క్రోధవివ శుఁడై యాతఁడు చిఱుచిఱుఁ బోసాగెను.

ఆతఁడేగు కొలఁది నాశబ్దములు స్పష్టముగను దగ్గఱగను వినఁబడు చుండెను. కాని, ఆతని కొక గొప్ప యనుమాన ముదయించి, యాతని గమనమును నిరోధించెను. ఆ హంతకు లెవ్వరైనను గరవాలాది యాయుధములను ధరించియుందురు. వారెట్టి సాహసమున కైనఁ గడంగుట సహజము. అట్టి వారిని దాను నిరాయుధుఁడై యెన్నాడనగునా యని చింతింప దొడంగెను. కాని, నిజనివాసమున కరిగి యాయుధముల దెచ్చుట కవకాశము లేదు. ఆతఁడు మగుడ నేతెంచులోపున నా హంతకు లంతరింపరా ? కావున ధైర్యశాలియగు విమలసింగు వెనుకంజవేయక రయమునఁ బోసాగెను. ఆతఁడు ధ్యానైక తత్పరుఁడై పోవుచుండెను. ఆతని గమనవేగ మినుమడించెను. కాని యాముచ్చులుకూడ దమ్మెవ్వఁడో వెన్నాడుచుండెనని గ్రహించియే కాఁబోలు శీఘ్రతరముగఁ బరుగిడఁ జొచ్చిరి. వారు సింహ ద్వారము సమీపింప నుండిరని విమలసింగు గుర్తించెను. వారు తప్పక సిక్రీనగర బాహ్యప్రదేశమున నివసించు చోరలని యాతఁడు నిశ్చయించెను. ఆతఁడు మఱింత శీఘ్రగతిఁబోయి వారిని సమీపించెను. ఆ హంతకులు కొంపోవునది వృద్ధుని వెండిబంగారములు కాదు. వారొక యబలారత్నముఁగొంపోవుచుండిరి ! కాఱు మేఘముల వలె నుండిన యా క్రూరాత్ముల నడుమ చంద్రబింబముపగిది విరాజిల్లు చుండిన యా కోమలాంగి ముద్దుమోము గాంచినంతనే యామె తనలూలియాయే యని విమలసింగు గుర్తించెను. తోడనే, ఆతఁడు దందహ్యమానమానసుఁడై క్రోధైక ధురీణుఁడై మెఱుపువలెఁ బరుగిడి, మత్తగజముపై లంఘించు హర్యక్షుంబు చందంబున నా హంతకులదాకఁ బోయెను. కాని, లయకాల కాలునివలె బిరతెంచు చుండిన విమలసింగును గాంచినంతనే యా ముచ్చులు బాలికనొను దిగవిడచి వాయువేగమునఁ బలాయన మొనరించిరి.

వారిని బట్టుటకై రాజపుత్రుని యుల్లమెంత యువ్విళ్లూరుచుండినను లూలియాకు మఱల నెట్టి ప్రమాదము సంభవించునోయని వెఱచెను. అంతలో వారంతరించిరి.

లూలియా కండ్లకును నోటికిని గట్టియుండిన బంధముల నాతఁడు విప్పివైచెను. అప్పటి యా లతాంగి స్థితి కేవలము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. నీటమునిగి మరణింపనుండి అదృష్టవశమున రక్షింపఁబడిన వారియవస్థ యెటులుండునో లూలియా యవస్థయు నట్టులే యుండెను. యమదూతలవంటి హంతకులు తనను బంధించినంతనే భయవిహ్వలయై మతి గోల్పోయిన కోమలాంగి యింతలో నేమి జరిగెనో గ్రహింపనేరక, ఆశ్చర్యవివశయై యిటునటు బరికించి, తన చెంతనుండిన మనోహరాకారుని సుందరవదనారవిందముగాంచెను. తోడనే, జరిగినయుదంతమంతయు మెఱపువలె నామె మానసమున మెఱసెను. కాని, అట్టి నిశాసమయమున నాతనితో నొంటిగా నుంటగాంచి లజ్జావనతవదనయై మోము వాల్చి "ఆర్యా! నీవా —?" అని నాశ్చర్యముగఁబలికెను.

రాగరసపూరిత హృదయముతో నాతండిట్టులనెను — "ఔను. కాని, ఇంతలో నింత విపత్తునీకెట్లు చేకూరె? ఈ హంతకు లెవ్వరు? లేమా! సవిస్తరముగ నెఱింగింపుము."

సహజ మృదుమధురస్వరంబున నా సుందరీమణి యిట్లు బదులిడెను: "ఆ దురాత్ముగులెవరో యేనెఱుంగ. నీవు నన్ను వీడిన పిమ్మట నేనును వెడలనుంటి. అంతలో నా దుష్టులరుదెంచి మోముపై నీగుడ్డ వైచి బంధించి నోరు గదల్పుటకునైన నవకాశ మొసంగక నన్ను రయమున గొంపోవ దొడంగిరి. వారి యభిప్రాయ మేమై యుండునో తలంచినంత మాత్రమున దేహము గగుర్పడు చున్నది. అనంతరము వారు నన్ను నేలఁ బారవైచిరి. అంతకాలము నేను భయభ్రాంతనై మతి చెడియుంటి."

విమలసింగు : "ఈహంతకులు నన్నొచటికో గొంపోవు చుండిరి. నన్ను గాంచినంతనే నిన్నిట విడనాడి వారు పలాయన మొనరించిరి.

నయనముల బాష్పకణములు గ్రమ్మ గద్గద కంఠియై లూలియా యిట్లు ప్రశ్నించెను — "వారెవ్వరో యెఱుంగుదువా ?"

విమల : "స్పష్టముగఁ జెప్పఁజాలను. ఆ పాఱుబోతుల వదనముల వీక్షించుట కవకాశము లేకపోయెను. వారు సద్వంశజులు కారను మాత్రము చెప్పగలను. వారియాకృతి బరికింప వారు క్షుద్ర జాతివారని గ్రహింపగలిగితి."

లూలియా : "నన్నీ తెరంగున వారు కొంపోవ గతంబెద్ది ?"

విమల : "సుందరీ నేనేమని చెప్పఁగలను ? కాని, ఒక్క విషయము మాత్రము ముఖ్యముగా గమనింపుము. ఈప్రదేశము శత్రుజన సంకీర్ణమై యున్నది. ఏవేళ నెట్టి యాపద సంభవించునో యెఱుంగ రాదు. కావున, నీవు దివారాత్రములం దెప్పుడైనను సరె యిట నొంటిగా నంచరింపకుము. నిన్నిఁక నీనివాసంబునకుఁ జేర్చెద, లెమ్ము అన్యథా తలంపకుము."

లూలియా : రాజకుమారా ! నీ పలుకులు నా కాశ్చర్యము గలిగించు చున్నది. పుట్టినదాది నేనీ ప్రదేశమున స్వేచ్ఛగఁ దిరుగాడు చుంటిని. ఎట్టి యపాయ మెఱుంగనే !"

విమల : "మీకపుడు శత్రువులు లేరు కాబోలు"

లూలియా : "శత్రువులా ? మేమెవ్వరికి నెట్టి యపకారము నొనరింపలేదే. ఒరుల కపకారము గలనైన జేసి యెఱుంగము. ఆర్యా ! మాకు వైరు లెవరుందురు ?"

ఆబాలిక బేలతనము రాజకుమారునకుఁబట్టరాని విస్మయా నందములు కలిగించెను. ఆమెతో వితర్కించుట నిరర్థకమని యెంచి యెట్టకే డిట్టులనెను. — "సుందరీ ! దుర్మార్గుల కొక కారణమేల ?

వారి కుటిల స్వభావమే వారిని ప్రేరేపించును. మనము మాత్రము కడు జాగరూకతతో మెలంగవలయు."

లూలియా: "నేనీ నిర్మానుష్య ప్రదేశముననున్న విషయ మెవ్వ రెరుంగరు. నాతాత యగు ఖానును మహామ్మదు జానును, హామీదుఖాను దప్ప యన్యుల గాంచి యెఱుంగను. నా జాడ యెవ్వరి కెఱింగింపక వారు నన్నుఁగడు భద్రముగ గాపాడుదురు."

విమల: "లేమా! నీవు చెప్పినదంతయు సత్యమే. కాని, ఒక్క విషయముగమనింపుము. అదృష్టవశమున నేనీ మహాసంకట సమయమున నరుదేర కుండినచో నీ వెట్టి యవస్థకుఁ బాల్పడి యుందువో యించుక యోచింపుము. తలంచినంత మాత్రమున నాడెందము దహించుకొని పోవుచున్నదే! ఈ క్రూరులు నిన్నెచటికిగొంపోవఁ జూచిరో తెలియక పోయెగదా."

లూలియా: "కాని నిన్ను గాంచినంతనే వారు పరుగిడ నేల? నిన్ను వారెఱుంగుదురా?"

వివిధాలోచనలచే నా రాజకుమారుని చిత్తము క్రాగుచుండెను. కావున నా బాలిక బేలతనంపు ప్రశ్నల సరిగ నాలింపకయే యాతఁ డిట్లు బదులాడెను. — "నేనేమియుఁజెప్పఁజాల. నన్ను వారెఱింగిన నెఱుంగవచ్చు. కాని, యీసమయమున నన్ను గుర్తించిరని తలంప జాలను. వారు చోరులుగదా! మనుష్యుని గాంచినంతనే యట్టివారు సహజముగ నదరి పరుగిడుదురు. వీరును నట్లే యొనరించి యుందురు. నీవేమియు నెఱుంగని ముద్దరాలవు కావున నీకీ చర్యయంతయుఁ గడు విపరీతముగఁ దోచుచున్నది."

లూలియా: — "వీరు దొంగలే యగుదు రేని, ధన కనకాద్యమూల్య వస్తుచయంబు గొనిపోవుటకు మాఱుగ నన్ను గొంపోవనేల?"

విమల: — "లూలియా! లోక వ్యవహారముల నించుకేనియు

నెఱుంగవు. లోకమున దౌష్ట్యమే కౌటిల్యమే ప్రబలియుండు. లోకము నీడెందమువలె నిసర్గ్మలమై నిష్కళంకమైయుండునని భ్రమింపకుము. ఇట్టి వేలవు ఆ హంతకులు నిన్నెల గొంపోయి యుందురో యెట్లు గ్రహింపఁ గలవు ? సుందరీ ! మీ గృహముఁ జేరితిమి. నీవిఁక తడయక లోని కరుగుము. ఇట్టిప్రమాదమున మఱల జిక్కవలదు సుమా ! ”

లూలియా వెంటనే తనకై ప్రత్యేకింపఁ బడిన గదిలోనికి బోయెను. ఆమె డెందము వివిధాలోచనలతో నిండి యుండెను. జరిగిన విషయములఁ దలపోయుచు ధ్యానైక తత్పరయై యుండ, తత్సమీపమున నెవ్వరో పకపకనవ్వుచు బలికిన పలుకులామె వీనులబడెను. — “ షాజాదా* ఇట్టి నిశీధ సమయమున సహితము నీ ప్రజలను రక్షించు కార్యమున నిమగ్నుఁడవై యుండుట మిక్కిలి శ్లాఘనీయము గదా ! ”

ఆపలుకు లాలించినంతనే లూలియా సంభ్రమాశ్చర్య మగ్న మానస యాయెను. సువర్ణమయవిగ్రహమువలె నామె చేష్ట లుడిగి యుండెను. ఒక్క నిమేషమాత్రమున నా విస్మయాంబుధి నతిక్రమించి ధైర్యముబూని, మెల్లగ లేచి, భద్రముగ దలుపు తెఱచి పరికించెను. కాని, ఆమె కెవ్వరు గోచరింపలేదు. విమలసింగు చాలాకాలము క్రిందటనే వెడలియుండె గదా. అట్లైన నీషాజాదా యెవ్వరు ? “ ఏమీ యాచోద్యము ! స్వప్నమా ? సత్యమా ? ఈకంఠస్వర మెవ్వరిది ? స్పష్టముగ వినియుంటినే ! ఆహా ! అట్లైన, నాతఁడు రసపుత్రుఁడు కాఁడా యేమి ? ”

౩౯

నడిరేయి

లూలియా యవస్థ కడుంగడు దుస్సహముగ నుండెను. నానావిధ తరులతాలంకృత కాంతారమును దహించు దావానలము వలె

* రాజకుమారుఁడా.

వివిధాలోచన లామె డెందమును దహింపఁ దొడంగెను. ఎట్టికష్ట మెఱుంగక, ఎట్టివిచార మెఱుంగక హాయిగ మనుచుండిన యయ్యింతి సౌఖ్య మొక్కత్రుటిలో నంతరించెను. ఆమె శయ్యపై వ్రాలెను. కాని, వివిధాలోచనలచే గ్రాగు చిత్తమునకు శాంతియెక్కడ? ఎట్టి విచారములనైన నెట్టి వెతలనైన మఱపించి మహాసౌఖ్యము నొడగూర్చు నిద్రాదేవి నేఁ డాబాలపై నలుకవహించి ప్రసన్నురాలు కాకుండెను.

అనన్యసామాన్యరూపు రేఖావిలాసంబులతో విరాజిల్లునారాకొమరు డాసుందరాంగి చిత్తము హరించెను. ఆ నవమోహనాకారుని దివ్యాకృతి యామె హృదయఫలకమున జక్కగ లిఖితమై యుండెను. ఆసుందరాంగుని మందస్మిత సుందరవదనారవిందమామెకు గోచరించుచునే యుండెను. కాని, ఆరాజకుమారుని యుదంతము దలంచి నంతనే, యామెయుల్లము జల్లుమనెను. రారాజు క్రూరశాసనము కాలసర్పమువలె విములసింగు వెనువెంటనేసదా తిరుగుచుండెగదా. ఏక్షణమున నాతఁడావిషోరగమున కెర యగునో యెఱుంగరాదు. అట్టి పురుషుని బొందఁగాంచు మహాభాగ్య మెట్లు లబ్బును? భావి సంకటమును దలంపక, ఆరాజకుమారుని వివాహ మాడగోరినను, తాతయగు నలబతుఖాను సహించునా? ఎట్లు సహించును? నీటిబుగ్గ వలె నొక్క క్షణకాలమున నంతరించు వానితోడి వివాహమున కాతఁ డేల సమ్మతించును? చింతావ్యాకులిత చిత్తయై, తానారాజ కుమారుని గాంచిన ముహూర్తము నామె దూర గడంగెను.

"ఆహా విధివిధాన మెంతవిపరీతముగ బరిణమించినది? నేనారాజ కుమారు నేల గాంచితి? కాంచితిబో వానితో నేల ముచ్చటించితి? నాఁడు ముచ్చటించితిబో, అనుదినము నాతనితో నేకాంతంబుగ బ్రసంగింపనేల? ప్రసంగించినంతమాత్రమున నేమి ప్రమాదము వాటిల్లె?

ఆసుందరాంగుని మందస్మితవదనారవిందము నెట్లు మఱతు ? ఆనవమోహనాకారుని సరసనంభాషణంబు దలంచినంత మాత్రమున చంద్రోదయసమయపు పారావారమువలె నామానస మెంత యుప్పొంగును ? అట్టులే యనుదిన మే తెంచుచు సౌఖ్య మొడగూర్చుటకు మాఱుగ నేడీతఁడు వైవాహికప్రసంగము నేల తెచ్చె ? ఆవైవాహిక ప్రసంగ మీగదా యిట్టి దుర్భరాంతఃశోషనమున కంకురమాయె ! ఆహా ! వృద్ధుని యభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగ నీ రాజోత్తముని చరణదాస్యమువడయఁజాల : ఈసుందరాంగుని పొందు వడయకుండ మనఁజాల. హా ! దుర్భరము! దుస్సహము. ”

అఘాతమగు చింతాసాగరంబున నయ్యింతిమునింగి యుండ నామె మనంబున నొక్కవిషయము మెఱపువలెఁదోచెను. తానా హంతకుల బారినుండి తొలంగి నిజనివాసంబున కే తెంచి డోలాయమాన మానసయై యుండ నెవ్వరో “ షాజాడా !...... ” అని ప్రశంసించి యుండిరిగదా.—“ షాజాడా ! షాజాడా ! ఏమీ ! ఈషాజాడా యెవరు ? ఏ షాజాడా ? మెఱుఁగుదీగెలఁబోలు విలాసినీజనులచేఁ పరివృతుఁడై నిరంతరము భోగార్ణవతరంగములతో నీదులాడు షాజాడా యీ కుగ్రామమునకు రా నేల ? నన్ను మోహింప నేల ? చతుస్సముద్ర ముద్రిత మహీమండలమును శాసించు సార్వభౌము పుత్రుఁడు కామించుటకు కోమలాంగులు లేనట్టు లింతదూర మరుదెంచి నన్నేల వరింపవలయు ! అతఁడు షాజాడా కాకున్న, వా రట్టులేల సంబోధింతురు ?”

ఆమె యోచించుకొలఁది మతిపోవుచుండెను. ‘ షాజాడా యనునామ మామె డెందమును దయ్యమువలె నావరించెను. కండ్లు మూసిన ‘ షాజాడా ’ గోచరించుచుండెను. కఁడ్లు తెఱచినను ‘ షాజాడా ’ యే గోచరించుచుండెను. గాసిఁ జెంది లేచి యిటు నటు దిరుగాడినను, ఆ ‘ షాజాడా ’ తోడునీడవలె వెనువెంట దిరుగాడఁజొచ్చెను. లేచినను,

తిరిగినను, అలసి సొలసి మగుడ శయ్యపై వ్రాలి యెటు గాంచినను, 'షాజాదా' సాక్షాత్కరించుచునే యుండెను.

ఆ తెఱంగున లూలియా మిక్కిలి భ్రాంతిజెంది బెగడువడి బెండువలె దూలుచుండ హఠాత్తుగ గడు భయంకరమగు నొక యఱపు కర్ణకఠోరముగ వినవాయెను. ఆ కంఠధ్వని విమలసింగునదే యని యామె గుర్తింపఁగలిగెను. తోడనే ఆమె భయవిహ్వలయై, యదరిపడి దిగ్గున లేచి, మెఱపువలె దలుపు దెఱచి ఉన్మాదినివలె రయమునఁ బరుగిడుచుండ, నామె దాదియగు హమీదా గోచరించెను.

హమీదాకూడ నా భూరిధ్వానము నాలించియుండెను. ఆ కారణముచేతనే, ఆమెయు నదరిపడి మేల్కాంచి కారణము నరయుటకై బయల్వెడలెను. కాని, మార్గమధ్యమున లూలియా గోచరించుటచే నట నిలిచి "లూలియా? యిదియేమి?" అని ప్రశ్నించెను.

లూలియా వెంటనే ప్రత్యుత్తర మొసఁగఁజాలకపోయెను. ఆమె వదనము కళావిహీనమై వన్నె దొఱంగియుండుట గాంచి, వైపరీత్య మెద్దియో సంభవించియుండునని హమీదా గ్రహించెను. ఆమె మఱల నిట్లు ప్రశ్నించెను — "బిడ్డా ఈ ధ్వని యేమి? ఏవైపు?"

లూలి: "నాకు దెలియదు. ఆతఁడు—"

వాక్యమును లూలియా పూర్తి చేయలేకపోయెను. ఎట్లు పూర్తి చేయును? తన హృదయ రహస్యము నెఱింగింపజాలక లూలియా మిన్నకుండెను. నివ్వెరపడి యా బాలిక నట్టె తిలకించి దాది యిట్లనెను—

"లూలీ! నీవు పోవలదు. నేను బోయి పరికించెద."

లూలియా యెద్దియో చెప్పఁబోవుచుండెను. అంతలో హఠాత్తుగ మహమ్మదుజాను గోచరించెను. ఆతని యవస్థ బరికింప, చాలదూరము నుండి యేతెంచినట్లు లుండెను. దీర్ఘమగు నిట్టూర్పులు విడుచుచు,

కాళ్లు వడంక, మాట తడబడ మెల్లగ నిట్టులనెను — "త్వరపడుము, త్వరపడుము—"

బేలయగు లూలియాకు నేమియు గ్రాహ్యము కాకుండెను. ఆమె డిల్లవడి మహామ్మదు మోము పరికింప నాతఁడు మఱల నట్టులేయనెను—

"త్వరపడుడు — త్వరపడుడు"

మహామ్మదుయొక్క యభిప్రాయమును హమీదా వెంటనే గుర్తించెను. తోడనే ఆమె లూలియాను గదిలోని కీడ్చుకొనిపోయి కడు భద్రముగ దలుపు బిగించెను. అంతలో మహామ్మదుజాను కూడ రయమున నిష్క్రమించెను.

ఇంతకు పూర్వమే సూర్యోదయమై యుండుటచే గృహాధికారియగు సలబతుఖాను నిజమందిరమున సుఖాసీనుఁడై యుండెను. రయమున నరుదెంచిన మహామ్మదుజానును గాంచి యాతఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను— "అంతయు సవ్యముగా నున్నదా?"

మహా: "సవ్యముగానే యున్నది. నీ వావిషయమై యాతుర పడ నవసరములేదు."

ఖాను: "వాని గుఱించి యేమందువు?"

మహా: "ఏసమాచార మింకను రాలేదు."

ఖాను: "ఆతని విషయమై చక్కగా బ్రయత్నము నొనరించి యాతఁడెచట నున్నాడో నీవు ముఖ్యముగా నరయవలసి యున్నది."

మహా: "ఇప్పుడే యరయువాడ,"

ఖాను: "నీవెంతయుజాగరూకతతో మెలంగవలయునుమా!"

మహా: "నేనట్టులే మెలంగెద. ఆర్యా! వెఱవకుము. నీవు మఱల మఱల జెప్పవలదు."

ఖాను: "అంబరు మార్వారు లిర్వురును బోరాడరని భావింతును; లేక, సార్వభౌమునికి, దోడ్పడెదరా?"

మహా: "ఎటులైన మనకు నొక్కటే. వారి యాశమనకు లేదు."

ఖాను: "ఆకస్మికముగ నాకీ ప్రదేశమున కేల వచ్చెనో జాడ దీసితివా?"

మహా: "అణుమాత్రమైనఁ దెలియలేదు. ఒక్క విషయము మాత్రము తెలిసికొంటి. శాత్రవగూఢచారు లనేకు లిచట కరుదెంచి యున్నారు. మనప్రయత్నములను వారు కనిపెట్టుచున్నారు."

ఖాను: "వారెవ్వరు?"

మహా: "నేను స్పష్టముగ నెఱింగింపజాల."

ఇంతలో నావల మాటలు వినవచ్చుట నే మహమ్మదుజాను వెంటనే వెడలి, గౌరవనీయుఁడగు నొక మొగలాయి యువకునితో మఱల బ్రవేశించి ఆనూతనాగతుఁడు ఖానుతోఁ బ్రసంగింప నేతెంచె నని యాతనికిఁ దెలియఁబఱచెను.

తనయెదుటనున్న యువకునిపై ఖాను తీక్ష్ణవీక్షణంబుల బ్రసరించెను ఆత నిరువదియైదేండ్ల ప్రాయంపు వానివలె నుండెను. ఆకృతి బరికింప సద్వంశజునివలెనే యుండెను. ఆతనికి సగౌరవముగ స్వాగత మొసంగ, నాతఁ డొక యుచితాసనము నలంకరించి, మహమ్మదును ననుమానించువానివలె వానిదెస దిలకింపఁ దొడంగెను. తోడనే, యాతని యభిప్రాయము గుర్తించి మహమ్మదుజాను యావలకుఁ బోయెను, కాని, వారిసంభాషణము వినగోరి తత్సమీపముననే నిగూఢముగ నాతఁడు దాగియుండెను. అంత నాక్రొత్తపురుషుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను—"ఉమ్రావు సాహేబా! నీతో రహస్యముగ సంభాషింపవలసి యున్నది. మన ప్రసంగ మొకరులకు వినిపించదు గదా?"

"నీవు సంకోచింపవలదు. ఒక్క సేవకుఁడు మాత్రము నాతోడనుండు. ఇప్పుడే వాఁడు తన పనిమీఁద నెచటికో బోయెను. కావున నీవించు కేనియు ననుమానింపక చెప్పవచ్చును."

..

ఇంకను సంశయగ్రస్తుఁడై యుండిన యువకుఁడా మందిరము నిటునటు బరికింపఁదొడంగెను. అంతలో సలబతుఖాను యిట్లు ప్రశ్నించెను.—"ఆర్యా! నీవీ పేదకుటీరమున కేల యరుదెంచితివో, ఎచటనుండి యరుదెంచితివో వినఁగోరెద. సెలవిమ్ము."

కొంతతడవూరకుండి, యువకుఁడిట్లు ప్రత్యుత్తరమొసంగెను— "ఆగ్రానగరమునుండి మిమ్ము గాంచుటకై వచ్చితి."

విస్మయమునొంది ఖాను యిట్లు ప్రశ్నించెను.—"నన్ను గాంచుటకేతెంచితివా? నీవు వచ్చిన కార్యమేమి?"

యువకుఁడు: "ఒకానొక ముఖ్యవిషయము గుఱించి నీతో తొందరగా ముచ్చటింపవలసియుండుటచే నే తెంచితి. నీది యేపక్షము?"

ఖాను ఆశ్చర్యమగ్నమానసుఁడై యువకుని తేఱి చూచుచు నిట్లు గొణుగుకొనెను—"ఏపక్షము-ఏపక్షము!"

ప్రత్యుత్తరము రాకుండుటచే యువకుఁడిట్లు పలికెను—"నా నామధేయము అబ్దుల్ కని!"

ఖాను: "నీ మాటకు నర్థంబెద్దియో విశదీకరింపుము."

యువ: "నీకుఁ జెప్పియుంటిగదా? నీ వేపక్షమునకుఁ జెంది యుందువో యరయుటకై యే తెంచితి."

ఖాను: "నీవు చెప్పిన దేమియు నాకు గ్రాహ్యము కాకున్నది."

యువ: "నీకు సర్వము దెలియునని యే నెఱుంగుదు. ఐనను నీకు పరిస్థితుల నెఱింగింపవలయు ననియే భావించెద."

తోడనే, ఖాను యాగ్రహము నభినయించి యిట్టు లనెను— "నీవు సద్వంశజునివలె దోఁచెదు. నీవంటివారు నన్నీ తెఱంగున నకారణంబుగ గారింపదగునా? నీ వేమైన జెప్పఁగోరుదేని, శీఘ్రముగ వచింపుము. నాకు వేఱు పని యున్నది."

యువకుఁడు మెల్లగ నిట్లు పలికెను— "నా పేరు గఫార్జాను."

తోడనే పకపక నవ్వుచు ఖాను యిట్లు లనెను— "నీ పేరు 'అబ్దుల్ గని' యని రెండు నిమిషములక్రిందటనే చెప్పియుంటివిగదా! ఇంతలో నవు "గహర్జాను" వైతివా? ఇంకొక్క నిమిషమున 'నూర్జహాను' వగుదువు కాబోలు!!!"

యువ: "ఏల కారాదు?"

యువకుఁడట్లు నిబ్బరముగ బదులాడినంతనే సలబతుఖాను విస్మయ పరవశుఁడాయెను. నివ్వెరపడి యువకుని వదనము నట్టె పరికించి చిత్తము శాంతపఱచికొని, మందహాస మొనరించుచు ఖాను యిట్లు లనకొనెను- "ఈ యువకుని మతి నిశ్చయముగా భ్రమించినది. ఇట్టి ప్రాయమున నిట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడుట మిక్కిలి విచారకరము. ఈతఁడెంత దురదృష్టవంతుఁడు!"

వృద్ధుఁడగు ఖాను యట్లు తలపోయుచుండగనే, యువకుఁడు చేయి సవరించి, తన జేబునుండి యెద్దియో తీసి ఖానునకు బ్రదర్శించెను. ఖాను దేమి గాంచెనో గాని, మార్గమధ్యమున క్రూరవిషోరగమును గాంచు పాంథునివలె నదరిపడి, దిగ్గునలేచి పిడుగుపడినటులు ప్రాణ్వడి చేష్టలుడిగి యుండెను! వృద్ధుని వదనము వివర్ణ మాయెను. పెదవుల తడి యారెను. రక్తప్రవాహము కట్టువడి నట్టులే యుండెను. యువకుఁ డేమి ప్రదర్శించెను? వృద్ధుఁ డేమికాంచెను?

ప్రథమభాగము — సంపూర్ణము

దీని తరువాత కథ **ద్వితీయ భాగము** నందున్నది.

సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము

అని వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.